Sadeddin Nüzhet Ergun

BEKTAŞİ-KIZILBAŞ ALEVİ ŞAİRLERİ VE NEFESLERİ

19 uncu asırdanberi

cilt 3

İstanbul Maarif Kitaphanesi

Halk Şairleri Serisi: 7

Sadeddin Nüzhet ERGUN

Bektaşî Edebiyatı Antolojisi

ON DOKUZUNCU ASIRDANBERİ

Bektaşî - Kızılbaş

Alevî Şairleri ve Nefesleri

(İKİNCİ BASKI)

(Her hakkı mahfuz olup sahibine aittir.)

Sahip ve Naşiri:
İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ
Ankara Cad. No. 46-83
MCMLVI

İstanbul Maarif Kitaphanesi Matbaası

XIX uncu ASIR
Bektaşî Edebiyatı Örnekleri

AGÂHÎ DEDE

Belgrad'lıdır. Asıl ismi *Yaşar,* mahlası *Agâhî*'dir. Kırşehir Bektaşî dergâhına vakfettiği bir nefes mecmuasında mührünün tarihi «H. 1275» olduğuna göre XIX uncu asır Bektaşîlerinden olduğu anlaşılmaktadır. Şu semaî ile kalenderi onundur.

— 1 —

Tevellâsın, teberrasın bilen abdala aşkolsun
Temennasın, tesellâsın bulan abdala aşkolsun

Havayi «Seyrfillâh» eyleyen dervişe şeydallah
Fenâfillâh sevdasın eden abdala aşkolsun

Tecerrüt cür'asın nuşeyleyen abdala eyvallah
Harabat ehli sevdasın çeken abdala aşkolsun

Abasından, kabâsından geçüp bu dehri fânînin
Fenâ vü fakr dibâsın giyen abdala aşkolsun

Dilâ bu «çilleimerdan» çıkarmış cana teslimiz
Bu «Esma» nın «Müsemma» sın duyan abdala aşkolsun

Niyaz ile vücudün eyleyüp mir'atı yezdanî
Gönül âyinesi pasın silen abdala aşkolsun

Muhibb-i Hanedana sâthezaran âferin olsun
Olar kim şol ahibbasın seven abdala aşkolsun

Erenler talibi esrara bizden çok niyaz eylen
Şarabı aşkın âlâsın bulan abdala aşkolsun

Ey *Agâhî* yine bir tarzı dervişane nazmettin
Hezaran hüsnü hemtasın bilen abdala aşkolsun

— 2 —

Ey sofî bana mescidü meyhane de birdir
Savtı zühdü narei mestane de birdir
Haktan sana ermez ise esrarı hidayet
Bu zikrü ibadet ile peymane de birdir
Gel geç bu riyadan, hele gör tahtı cihanla
Bu fanîde bir kûşei virane de birdir
İllâ başı Dünyaya gönül verme diriga
Ârif olana âkilü divane de birdir
Agâhî gibi nur olagör ey gözü âma
Bu aşka yanan şem'ile pervane de birdir.

AHMET TALİBÎ İRŞADÎ BABA

Bektaşî olduğu halde kendisini zarardan vikaye maksadiyle *Uşşakî* olarak halka tanıtmış ve sonra Bektaşîliğini izhar etmiş olanlardan biri. *Ahmet Talibî İrşadî Baba*'dır.

Gayri matbu divanı olan bu zâtın şiirlerinde diğer Bektaşî nefeslerinde görülen muayyen telâkkilere tesadüf edilmez ve bu manzumelerde az çok sofîliğin tesiri göze çarpar. Fakat, onun bu hâli Takîye düsturunu kabul etmesinden neşet etmektedir; zira, yakın zamanlarda teessüs eden *Nazenini Uşşakî* tarikati Bektaşilikten başka birşey değildir. Bu itibar iledir ki, sırf *Uşşakî* olan sofîler, kendi vâzettikleri esasat ile bunların hiçbir veçhile alâkadar olmadıklarını söylerler. İrşadî, *Hulûsî Baba*'nın müridîdir. Bilâhara Kasabalı *Hakkı'i Mürebbî*'den icazet almıştır ki ilk ve son babasının Bektaşî oldukları ve Uşşakî kisvesi altında saklandıkları muhakkaktır. 1883 «H. 1298» de vefat eden bu zatın manzumelerinde edebî kıymet aramak beyhude bir meşakkattir. Asıl bizi alâkadar edecek olan cihet, onun tasavvufî ve batınî fikirleridir. Şu üç manzume onundur:

— 1 —

Ta ezelden kılmışam ikrarü imanın Hulûs
İtmişem sen şah ile ben ahdü peymanım Hulûs
Zatına muhtaç olaldan mestü hayran olmuşam
Vuslatı vâdin atâ kıl canda cananım Hulûs
Nazenin aşkın gönülde isterim şahım senin
Hup cemale âşıkam şemsi dirahşanım Hulûs
İştiyakım vaslı didarın senin ey mehlika
Zerrei aşkın gönülde derde dermanım Hulûs
Vermemek şanın değildir padişahı madilet
Âşıkanın feyzi aşkı pirü sultanım Hulûs
Firkati hicrinle yakma *Talibî İrşadi*'yi
Yak visali şem'i hüsnün dilde tâbanım Hulûs

— 2 —

Bir günah ettimse ya Rab afvü gufran sendedir
Bir sevabım yok benim her cürmü isyan bendedir
Mağfiret kânı keremsin ey şehinşahı cihan
Rahmetin deryasına düşşe günahım kandedir
Hayrü şer senden idügün bilürem amma yine
İçtinap etmek gerektir nehyden çün tendedir
Âşıkanın korkusu Haktan cüda olduğudur
Bir nefes kılma cüda gönlüm sana efkendedir
Kullarına sen yakınsın daima ya Rabbena
Gaflet içre bilmediler dilleri berkendedir
Dü cihanda pâkolan diller nazargâhın senin
Zatını dillerde ispat eyleyen gülşendedir
Çün Azimüşşan bildin hamdülillâh *Talibâ*
Pir Hulûsî nazenin *Uşşaki*'ye dil bendedir

— 3 —

Eşya sıfâtından soyun
Gel gör bizim esrarımız
Kalbin evin pürnur eder
İman ile ikrarımız

Çün Hak buyurdu «küllüşey»
Sen Haliki bilmez misin
Bir yüz kalır bakî hemen
Gör sen bizim pazarımız

İlmelyakin bildin ise
Aynelyakin ermek dile
Hakkalyakin gördük ayan
Ref'eyledik inkârımız

Lâyık mıdır insan olup,
Hayvan sıfatında kala
Ahsen sıfat âdemdürür
Tevhidi Hak ezkârımız

İrşadî'yi irşat eden
Viranesin abat eden
Hakkı, Hulûsî aslı zat
Mürşidimiz, mimarımız

AZBÎ BABA

İstanbul'ludur. Saz şairlerindendir. *Karaağaç*'ta medfundur. Bektaşî tekkelerinde hizmet eden bir derviş imiş. 1855 «H. 1241» deki yeniçeri vak'asından evvel vefat etmiştir. Şu nefes onundur:

Sana yerden gökten büyük nasihat
Gördüğün ört, görmediğin söyleme
Erenlerden, Pirden budur emanet
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Ben dahi âşıkı rah olam dersen
Evci semavata mah olam dersen
Selâmet şehrine şah olam dersen
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Kendi bilgisine gidene lânet
Kizbe tevil olmaz haktır bu sohbet
Kimseye dil olma ey ehli hüccet
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Bu yola yol ile giden velidir
Bu yola sıtk ile giren bellidir
Allah Hak Muhammed şahım Alidir
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Azbî küstahlıklar sende ayandır
Sen, ben deme daim hâli Şeytandır
Ahte sabitkadem ehli imandır
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

ÂBİDİN BABA

1877 «H. 1293» te Yanya'da «Leskovik» dergâhını uyandırmıştır. Son zamanlarda meflûç bir halde idi. İsmini sordukları zaman, karatahtaya *Ali* diye yazardı. Vefatı 1909 «H. 1325» tarihine tesadüf eder. «Leskovik» tekkesi için yazdığı kitabe şudur: (1)

Gel ey can durma bigâne makamı aşinadır bu
Garibü binevalar meclisi cayi safadır bu
Derunü hanikaha zikrü tevhit ile saykal ur
Nazargâhı Huda vü Mustafa vü Mürtezadır bu
Hatice Fatımâdır müminatın badii feyzi
Rümuzu şehri ilmin rehberi şahı gedadır bu
Bu dergâhın mukimi çakeri Şeppir ü Şepperdir
Gel ey zakir bu zikre tekyei Zeynel'abadır bu

(1) «Bektaşîlerin coğrafi tevezzüü» unvanlı eserde şu malûmata tesadüf olunur: «Leskovik Bektaşî dergâhının otuz beş sene kadar eski olduğu söylenmiştir; Âbidin Babanın kabrini havidir. İçinde yedi, sekiz derviş oturur. Şimdi tamamen harap olmuştur. — Edebiyat Fakültesi mecmuası: cilt: 6, sayı: 1 —

Muhammed Câferi Sadık dahi Kâzım Rıza tahkik
Takî takvagehi oldu Nakîi canfezadır bu
Sipahı Askerîdir cümle dervişi bu dergâhın
Nigehdarı Muhammed Mehdîi sahiplivadır bu
Âbidin bin ikiyüz doksan üçte bermurad oldu
Mücerrethanei Bektaşî Balım rehnümadır bu

CESARÎ

XIX uncu asrın ilk yarısında yetişen saz sairlerindendir. Divanında, Mevlevî olduğunu söylemektedir; fakat, eserinin kabında ve iç sahifesinde *Divanı Cesarî sakini meydan* sözüne tesadüf olunduğu gibi, *Belgrad*'lı şair *Yaşar Agâhî*'nin nefes mecmuasında da tamamen Bektaşî telâkkileriyle dolu *Cesarî* mahlaslı bir şiir münderiçtir. *Bender*'de doğdu. Bu şehir hakkında yazdığı bir manzumede bilhassa şu beyitlere tesadüf olunuyor:

Bir zaman ceng eyledi hasmâne Bender serhadi
Çok dayandı durdu ol düşmana Bender serhadi
Pâdişahın hizmetinde etmedi zerre kusûr
Sâdıkane girdi ol meydâna Bender serhadi
Gulgule verdi cihâna Rüstemâne heybeti
Çok şecâat sâhibi merdâne Bender serhadi
Doksan üç gün rû be-rû ceng eyledi düşman ile
Cân ile çalıştı yane yane Bender serhadi
Neylesün küffar çoğ idi bildi çıkılmaz başa
Yalvarırdı rûz ü şeb Sübhân'e Bender Serhadi
Der **Cesârî** Bender'in medhinde âcizdir dilim
Çıkmaz asla defter ü tibyâna Bender serhadi

Bir manzumesinin makta beyti de şöyledir:

Kimi şehid kimi gazî esir düşüb çıktı
Nice vasf etmesün anı **Cesârî** kendi Benderli

Asıl adı *Hasan* olan *Cesarî*, genç yaşında hıfza çalışmış, sonra bir aralık müezzinlik ve kâtiplik etmiştir. Şiirlerinden onun bir yeniçeri bulunduğu da anlaşılıyor.

Asıl adı Halil olan Benderli şair *Vehbî*'den istifade etti. 1190 - 1194 (M. 1776 - 1780) yılları arasında hocasına nazireler vücuda getirdi. Onunla müşterek manzumeler kaleme aldı. Sonra muhtelif şehirlerde dolaştı. Mevlevîliğe intisab etti.

Nihayet Bektaşî oldu. Tahminen 1245 (M. 1829) tarihlerinde vefat etti.

Cesarî'nin biri Ankara Umumî kütüphanesinde, diğeri Edirne kütüphanesinde iki yazma divanı vardır. Ankara'daki yazmanın sonunda kendi el yazısıyla yazılı olan, «Temmet bu dîvânı *âşık Cesârî:* Tûl-i ömür versin cenâb-ı Barî sene 1243» beyti ve tarihi vardır. Aynı divanın kabında ve iç sahifesinde ise «Dîvân-ı *Cesârî* sâkin-i meydan» kaydına tesadüf olunuyor.

Inkılâp müzesinde merhum *M. Cevdet*'in vakf ettiği kitaplar arasındaki bir mecmuada da epeyce manzumesine tesadüf olunuyor «*Küçük, yazma No: 287*».

Cesarî, Âşık Ömer tesiri altında ve daha çok aruz vezniyle şiirler vücuda getiren bir şairdir. Bir fahriyesinde şöyle diyor:

Eş'arımızı şeri meydanı olan anlar
Esrarımızı ehli sühandan olan anlar
Dil mektebi içre okuduk Mantıkıtayrı
Güftarımızı Dehre Süleyman olan anlar

Cesarî, aruz vezninde en fazla muvaffak olan âşıklardandır:

Biz ki Rûm abdalıyız her yerde var dergâhımız
Hanikahı aşkolur her dem ziyaretgâhımız
Hacı Bektaş-ı Velinin erleri derler bize
Bendei mukbilleriz sırrı Alidir şahımız

Terkü tecridi fenâ bulduğumuzdur lûtfu Hak
Görmüşüz biz kendimiz pir menziline müstahak
Men aref sırrı rümuzundan yürü al bir sebak
Okuyup ilmi Ledünnü olagör agâhımız

On sekiz bin âlemin, bu kâinatın aynıyız
Nüshai kübra vü suğra mümkinatın aynıyız
Halkolunmuş ne ki var eşyayı Zatın aynıyız
Nur ile pertev salar dünyaya Mihrü Mahımız

Zahidâ bu aşka salik âşıkı sadıklarız
Nutku Hak güftara malik âşıkı sadıklarız
Sür'at ile hakezalik âşıkı sadıklarız
İrgörür maksut menzilgâha âli rahımız

Ey *Cesarî* mübtelâlardır seriri daima yerler çeker(?)
Çileimerdanı Rüstem, ya bodur ester çeker (?)
Gâh olur inler derunum, gâh olur gamler çeker
Artar eksilmez gider bu nalei cangâhımız

CEYHUNÎ

XIX uncu asır şairlerindendir. Kasımpaşa'da medfundur. Mecmualarda hece ve aruzla epey şiirlerine rastlanır.

Erzurum'ludur. Saz çalar ve irticalen şiir söylemekte muvaffak olurdu. Şiir mecmuası, *Âşık Mahmut* isminde bir çırağı elinde kalmıştı. İstanbul'da, birçok âşıklara hocalık eden *Ceyhunî*'nin en kıymetli ve en sevdiği talebesi *Çinarî*'dir. Yüz yaşına kadar yaşıyan bu âşık, son zamanlarda bile fazla rakı içerdi. *Çinarî*'nin oğlu *Berber Hacı Haşim* ona bitap bir vaziyette bulunduğu zamanlarda hizmet etmiş ve ağzına kaşıkla çorba akıtmıştır. Vefatı tahminen 1888 «H. 1304» senesindedir. İntisabı Yedikule'de *Hacı Hasan Baba*'ya idi. Şu nefesler onundur.

— 1 —

Ey Şahıvelâyet Hayderi Kerrar
Kerrar oldu ismin keramet ile
Keramet sendendir gün gibi ızhar
Esrarın söylenir rivayet ile

Rivayettir senden bürcü şeriat
Şeriattan bait olmaz tarikat
Tarikatten ifşa olur hakikat
Hakikatin dilde şecaat ile

Şecaatin duydu *Ceyhunî* geda
Gedayı babından eyleme cüda
Cüda etmek değil lâyık şanına
Mürtaza okunur tilâvet ile

— 2 —

Rahı hakikate dil oldu bende
Biz sırrı «İllâ» nın tevellâsıyız
Merdolan namerde olmaz şermende
Biz anların evvel teberrasıyız

Sirişki çeşmimden döner asiyâb
Yaş yerine gözden dökerim hûnâb
Teşnediller bizden hep oldu sirâb
Biz kuru çeşmenin baş sakasıyız

Ceyhunî çok vakıt gurbette kaldım
Ömür telef edip kuruyup kaldım
Ta temelden çürüyüp şöylece kaldım
Ceyhunîyiz lâkin kum deryasıyız

— 3 —

Ey şuhu müstesna çeşmi sehharın
Pençe salıp bu çeşmimden mû çeker
Ey kameti dilcû zülfü tatârın
Kan ağladıp dü çeşmimden cû çeker

Ruzü şep rakseder girdabı çeşmim
Arttırır mevcini hizabı çeşmim
Devreder daima dolâbı çeşmim
Dilmülkünde Asümana sû çeker

Gönül bendolmuştur aşkın bağında
Müekkiller bekler sol ve sağında
Hâb görmez gözlerim, gönül bağında
Bir bülbül var gül dalında hû çeker

Ceyhunî dil verdim Hayder vaktında
Okudum ismini ezber vaktında
Bir kere ahetsem seher vaktında
Bâdi saba hub zülfünden bû çeker

— 4 —

— Mersiye —

Erdi mâtem mâhı nevcûlar gibi sen çağla gel
At müferrih câmeni yüz bin karalar bağla gel
Kasd-ı a'dâ eyleyüb şemşîr-i aşkı zağla gel
Âl ü evlâda muhabbet eyle kalbin sağla gel
Bu muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
Şah Hüseyn'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Kasd kıldı Şah Hüseyn'e ol Yezîd ibn-i Yezid
Defter-i uşşâkdan ismi resîd oldu resîd
Bir içim su vermedi hûbanlara bağrı hadîd
Kerbelâ deştinde kıldı âkıbet susuz şehîd
Bu muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
Şah Hüseyn'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Bir terahhum kılmadı Mervan Pelîd-ibn-i avâm
Şimr-i bîdînin Yezid'in cânına lâ'net müdâm
Şah Hüseyn ibn-i Ali'ye eyledi münkir kıyâm
Lâ'net olsun sadhezar kavm-i Yezîd'e subh u şâm
Bu muharrem mâhıdır mâtem günüdür ağla gel
Şah Hüseyn'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Geldi geçti bu cihandan çün Aliy-yel-Mürtezâ
Ağladı bu demde çün ins ü melek arş u semâ
Titredi havfından ol taht-es-serâ fevk-al-ulâ
Eyle gel tâ haşre dek vâ veyletâ vâ hasretâ
Bu muharrem mâhıdır mâtem günüdür ağla gel
Şah Hüseyn'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Öl de gel gayret keş-i Âl-i abâ meydânıdır
Cân ü bâşı terk kıl ehl-i vefâ meydânıdır
Ağla *Ceyhun* Şah Hasen Hulk-ı Rızâ meydânıdır
Sen niçün gafil durursun Kerbelâ meydânıdır
Bu muharrem mâhıdır mâtem günüdür ağla gel
Şah Hüseyn'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

DERTLİ

XIX uncu asrın meşhur ve muktedir Bektaşî saz şairlerindendir. Önce Helvetîliğe, sonra da Bektaşîliğe intisap etmiş bulunan *Dertli,* XIX uncu asır âşık edebiyatının en kudretli simalarından biridir. Münhasıran tarikat neşesiyle şiirler yazmakla kalmamış âşıkane ve rindane güzel bir takım manzumeler de vücuda getirmiştir. Ehli beyt muhabbetini samimî hislerle terennüm eden *Dertli*'nin divanında müfrit telâkkilere de tesadüf edilemez.

Halk şairleri arasında yüksek bir mevki ihraz eden ve yarım asırdan beri, şiirleri Anadolu'nun her köşesinde zevkle okunan *Dertli* Bolu'ya sekiz, Gerede'ye bir saat mesafede Çağa nahiyesinin Şahneler karyesinde *Kara Hüseyin* oğullarından *Bayraktar Ali Ağa* isminde bir rençberin oğludur. 1770 «H. 1186» da doğmuştur. İsmi *İbrahim*'dir. İstanbul ve Konya'da bulunmuş, Mısır'a gitmiş, Haymana aşireti Beylerinden *Âlişan Bey* ile Bolu Beylerine intisap etmiş son defa da Ankara'ya gitmiş ve orada iken 1847 «H. 1263» tarihinde vefat ederek *Koyunpazarı*'ndaki cami'in kabristanına defnedilmiştir.

Dertli Divanını *Çankırılı Ahmet Talât Bey* mufassal bir tercümeihal ilâvesiyle tashih olunmuş bir şekilde neşretmeğe muvaffak olmuştur; şu kadar var ki *Talât Bey Dertli*'nin hangi tarikate mensup olduğunu kat'î surette tayin edememiştir. Evvelce «Halkbilgisi mecmuası» — numara: 1. sahife: 12 — nda neşrettiğimiz bir tenkitte de söylediğimiz veçhile *Dertli,* bidayette *Halvetî* tarikatine mensup olmuş, sonra bazı Bektaşî saz şairleriyle düşüp kalkmasından dolayı yavaş yavaş ehli sünnet akaidinden soyunmuş ve Bektaşî olmuştur. Nitekim:

Ayb görmen Dertli'nin sizler kızılbaş olduğun

mısraı bunu ispat ettiği gibi, divanında *Hulefayi selâse*'ye dair ufak bir kayıt olmaması, *Ali* ve *Evlâdı Ali*'ye ifrat derecede muhabbet ızhar etmesi, nefesler söylemesi dahi bu kanaati teyit etmektedir.

«116» numaralı *Hayat* mecmuasında *Kırklareli Halk Musikisi* Cemiyeti Reisi ve muallimi *Vahit Bey*in; *Ahmet Talât Bey*in *Dertli Divanı* hakkında neşrettiği bir tenkidde şu kayıklara tesadüf olunuyor ki bu da noktainazarımızı takviye etmektedir. «*Âşık Dertli,* evvelce Halvetiye tarikinden olduğu halde, sonra, *Mustafa Baba* isminde bir zattan nasip alarak bektaşî olduğu muhakkaktır..» Filhakika,

Söyleme ey zahit yalan dinlemem
Bir pâk mürşide bağlı destim benim
Sen gibi günde beş vakit kirlenmem
Bir vakit bozulmaz aptestim benim

deyen *Dertli*'nin halvetîlikten uzaklaşmış olmamasına imkân yoktur. İşte bu itibar iledir ki *Dertli*'yi *Bektaşî Şairleri*'ne ithal ettik. *Dertli* Anadolu'nun en kıymetli saz şairlerinden biridir. Fuzuli'den ilham aldığı, divanında bariz bir surette görülmektedir. *Prof. Köprülüzade M. Fuat Bey 27* Teşrinievvel 928 tarihli «İkdam» gazetesinde, «Dertli Divanı» hakkında neşrettikleri bir tenkitte diyorlar ki: «*Dertli*'de *Fuzulî* tesiri olması da pek tabiîdir; çünkü, bilhassa *Âşık Ömer*'den beri saz şairlerinin aruz ile yazdıkları parçalarda *Fuzulî* tesiri daima görünür. Bence *Dertli*'de en çok *Cevherî* ile *Âşık Ömer*'in tesiratı mahsustur; maamafih halk vezniyle yazdığı parçalar arasında, onun hususiyetini, ruhunu gösteren pek kıymetli parçalar da eksik değildir.»

Ahmet Talât Bey'in kitabında *Dertli*'ye dair kâfi derecede malûmat olduğu cihetle buraya birkaç şiirini dercetmekle iktifa ediyorum: (1).

— 1 —

Bir yere cemolmuş beş, on âşıklar(2)
Birbirleriyle meydan ederler
Dönmez ikrarından kavli sadıklar
Mahabbet sırrını pinhan ederler

(1) Âşık Dertli Divanı, Maarif Kitaphanesi tarafından, Dertli'nin taşbasması cönkü esas tutularak yeniden yayınlanmıştır: 1954 (Tâbi).

(2) Bir araya gelse üç beş âşıklar
Anlar birbirlerin seyran ederler: nüsha.

Olsaydım onların dârında berdâr
Mahabbetlerile olduk tarümar
On iki Koyunum on dört Kuzum var
Gönül yaylâsında cevlân ederler

Dertli dertlerine düşeldenberi
Gâhi geri gider gâhi ileri
Çağırsan münkiri gelmez içeri
Mahabbete kuru bühtan ederler

— 2 —

Ervah ezelde evvelki safta
Elest hitabında ben beli dedim
Koyma beni anasırda gılafta
Canım cemaline müptelâ dedim

Ruhlar aşk meyinden oldu mestane
Kimi küfre daldı kimi imane
Saf besaf olarak durduk divane
Münkirler «Lâ» dedi ben «İllâ» dedim

Ne çare «Kün» emri zuhura geldi
Eşya vü mahlûkat hep zahir oldu
Her ervah kendini bir yolda buldu
İmanü ikrarı ben, sana dedim

Dertli çok hikmetten irşat olmadı
Sensiz mahşer yeri küşat olmadı
Çok nebiye vardım imdad olmadı
Şefaat kânısın Mustafa dedim

— 3 —

Şâfi-i kıyâmet rûz-i nedâmet
Serdâr-ı şehidan Şâh-ı Kerbelâ
Makbûl-i ilâllah mergub-i Hazret
Dü çeşm-i âlemsin İbn-i Mürtezâ

Münkirin sözünü almam eğnime
Teslim kılıcını çaldım boynuma
Kîl ü kal-i cihan gelmez aynıma
Dilde zikrim ism-i Ali lâfetâ

Dertli dürlerini saydım on iki
Üçer üçer dörde verdim on iki
Dört kapudan üçer girdim on iki
On ikidir mü'minlere rehnüma

— 4 —

Vakti mürûr eder harâb ehlinin
Meded senden ey şah ey şah diyerek
Recâ halvetinde niyaz bâbında
Geçti ömrüm eyvah eyvah diyerek

Kavs-i kuzah gibi bükmüş belini
Habt etmiş cihânın tutmuş dilini
Gözün göğe dikmiş açmış elini
Doğmaz m-ola ol mah ol mah diyerek

Dertli aşk yolunda olmuşdur irşâd
Memalik-i aşkı eyledi âbâd
Tîşesin taşlara ururdu Ferhâd
Bîsutunda Allah Allah diyerek

— 5 —

Gayra nazar kılma gel âdeme bak
Ahsen-i sûrette halk etti Yezdan
Buyurmuş hakkında Feyyâz-ı mutlak
«Sûre-i Vettin» dir hakkında burhan

Bir nefh-i Cibril'le batn-ı Meryem'e
Çün Mesih bî peder geldi âleme
«Velekad kerremnâ» beni âdeme
Buyurmuş Kur'an'da Hallâk-ı cihan

Er odur kim dâim Hak'ka yalvara
Vâsıl-ı Hak olur kul vara vara
Her ne ki ararsan âdemde ara
«Allemelesmâ» dır vücud-i insan

Bu esrârı bilen gayrıyı nider
Salâh üzre olur hak râha gider
Şu miskin *Dertli*'den kim me'mul eder
Hakîkat bahsinde haylice irfan

— 6 —

Anasır gömleğin giymezden evvel
Âzâde başıma hünkâr idim ben
Cihân-ı âleme gelmezden evvel
Nûr-i tecellâda envâr idim ben (1)

Rûh-i sultânîden olundum tefrîk
Vücûd iklîmine oldum muvâfık
Sıfât-ı âdeme girdim mutâbık
Mâder-i nihanda bîdâr idim ben

Halk olmazdan evvel mülk-i melekût
Kimse kılmaz iken Mevlâ'ya sücûd
Arş ü kürs levh kalem olmadan mevcûd
İnd-i ma'nevîde hem var idim ben

Ezel bî derd idim bir *Dertli* oldum
Makam makam (2) gezdim cihâna geldim
Kendimi Ahsen-i takvimde buldum
Hak ile vâkıf-ı esrâr idim ben

---

(1) Yemekten içmekten münezzeh idim
Manzar-ı Mevlâ'da envâr idim, ben: nüsha.

(2) Mekân mekân: nüsha.

— 7 —

Hitâb-ı Elest'de bezm-i ezelde
Sadâkatle ikrar verenlerdeniz
Gönül gezdirmeyiz gayrı güzelde
Biz cemâlûllahı görenlerdeniz

Bir Kün emri ile halk oldu dünyâ
Bu kadar mevcûdat bu kadar eşyâ
«Nefahtü min rûhî» dedikte Mevlâ
Vücûd-i âdeme girenlerdeniz

Bin dürlü derd ile bezet *Dertli*'yi
Gerek kısalt gerek uzat *Dertli*'yi
Bâb-ı velâyette gözet *Dertli*'yi
Yabancı değiliz erenlerdeniz

— 8 —

— Gazel —

Âşık-ı sâdık muhibb-i Mustafâ derler bize
Derd ile gayretkeş-i Âl-i abâ derler bize
Biz gürûha sorsalar ey kavm siz kimlersiniz
Tâbi'-i Şâh-ı velâyet Mürtezâ derler bize
Aşk ile tiğler çeküb münkire karşı durmuşuz
Ol sebebden kavm-i süfyan eşkıyâ derler bize
Cân ü baş terk eyledik bizler İmameyn aşkına
Bende-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ derler bize
Gerçi ben bir *Dertli*'yim derdim yetimler derdidir
Çek elin bizden tabîbâ bî devâ derler bize

— 9 —

Gîr melâmet mülküne mâlik olan ol şahı gör
Ebr olub eflâki tuttu ettiğin eyvahı gör
Ey gözüm görme cihanın efser-i hakanını
Hırka-i abdâlini başındaki külâhı gör
Ebrüvan mihrâbını bilmez taşa eyler sücûd
Ahsen-i takvîme bakmaz vâiz-i gümrâhı gör

Girme bezm-i zâhide görme mürâîler yüzün
Dergeh-i abdâla gir de bezm-i hâsullahı gör
Bezm-i aşkı bilmeyüb ta'n eyleme zâhid bizi
Nokta-i Bâ ismini zikr eyle sırrullahı gör
Dön ziyâret eyleme İbrâhim'in bünyâdını
Dertli'nin kalbin ziyâret eyle Beytullah'ı gör

— 10 —

Ey dilârâ pirden aldık himmeti Bektaşiyiz
Pir ocağından geyindik kisveti Bektaşiyiz
Hacı Bektaş-ı Velî'nin çâkeriyiz çâkeri
Ali'den geydik bu tâc-ı devleti Bektaşiyiz
Ehl-i hâl anlar bizi varsın sofi dahl eylesin
Terk-i mahbûb etmeziz hem işreti Bektaşiyiz
Biz harâbât ehliyiz kimse harâbât olmasın
Sevmeziz biz öyle çok çok ziyneti Bektaşiyiz
Dertliyâ her bir tarîka el uzattım yokladım
Bunda buldum dürlü dür ü hâleti Bektaşiyiz

— 11 —

— Müseddes —

Sâki-i kevserdürür cennette Şîr-i Girdigâr
Rahm-i mâderden olubdur Mustafâ'ya yâdigâr
Oldu seyfinden anın dîn-i Muhammed âşikâr
Leşker-i küffarı tîginden geçirdi bî şümâr
Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Zevc-i bint-i Fahr-ı âlem ibn-i amm-i Mustafâ
Tâ ezelden oldürür sırr-ı nebîye âşinâ
Vâris-i Peygamber oldur vâkıf-ı sırr-ı Hudâ
Âl ü evlâdına bin cânım dahi olsun fedâ
Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Hem Ali'dir hem velîdir hem velâyet şâhıdır
Hem nücûm u hem şemis hem de felekler mâhıdır

İns ü cinnin zâhir ü bâtında pâdişâhıdır
Kâfirin küfrüdürür hem mü'minin penâhıdır
Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Şâfi'-i rûz-ı kıyâmet vâli-i mülk-i velî
Kâşif-i genc-i hakîkat evliyalar ekmeli
Mesken etti kendine inkâr kılanlar esfeli
Mu'cizâtı kıldı irşad dehr-i dûnu echeli
Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Âteşe gül ol dese âteş gülistanlık eder
Güle baksa kahr ile güller haristanlık eder
Mûra kılsa iltifat murlar Süleymanlık eder
Taşa arslan ol dese taş elbet arslanlık eder
Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Bildiniz mi siz Yezîd'in bağrının taş olduğun
Zâhiren islâmlığın bâtında kallâş olduğun
Ta'n kılman dertleriyle çeşmimin yaş olduğun
Ayb görmen *Dertli*'nin sizler Kızılbaş olduğun
Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

DİDARÎ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindendir. Âşıklar arasında eserleri çokça okunan *Didarî*'nin bugün mecmualarda aruz ve hece vezniyle yazılmış mahdut bazı şiirlerine rastlanmaktadır. *Dîdâr* ve *Didarî* mahlâslarını kullanır.

Kayseri'lidir. «*Bor*» *lu Şair Vehdî Efendi*'den aldığımız malûmata göre saz çalmakta mahir olan *Didarî*, 80 yaşını mütecaviz olduğu halde tahminen 1870 de vefat etmiştir. Eserleri âşıklar tarafından çokça okunmaktadır. Şu nefesler onundur:

— 1 —

— Müseddes —

Saâdet tâcı âlemde o şâh-ı pür vefânındır
Hakîkatte hilâfet pâdişâh-ı evliyânındır
Cihâd-ı ekber etmek server-i ceyş-i gazânındır
Bu cümle feth ü nusrat Şîr-i merdân-ı Hudâ'nındır
Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetâ'nındır
Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Habîb-i Kıbriyâ'nın mahrem-i esrâr-ı irfânı
Nedîm-i bezm-i hâs-ı Hazret-i mahbûb-i Sübhânı
Ulûm-i min ledün iklîminin şehbâz-ı sultânı
Erenler hâliyâ ol pâdişâhın abd-i derbânı
Cemî'-i saltanat şevket meâb-ı Lâfetâ'nındır
Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Siyâdet Âl ü evlâda Hasen Hulk-ır-Rızâ'dandır
Şerâfet ehl-i îmâna Hüseyn-i Kerbelâ'dandır
Tarîkat ehl-i aşka sâhib-i Âl-i abâ'dandır
Türâb-ı lâyezâl-i sâki-i bezm-i bakadandır
Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetâ'nındır
Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Teberrâ kılmağa her dem bizim fermânımız vardır
Tevellâ ehli abdâlız kavî burhânımız vardır
Muhibb-i hânedânız biz bizim devrânımız vardır
Tesellâmız budur dâim ana îmânımız vardır
Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetâ'nındır
Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Akıttı Zülfikar'iyle nice dem hûn-i a'dâyı
Muhabbetle edüb bende şeh-i devrâna dârâyı
Nice ben sevmeyim ol zât-ı bîhemtâ-yi ra'nâyı
Senâgûyendesi *Dîdar* okur bu beyt-i garrâyı
Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetânındır
Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

— 2 —

Lâmekân ilinden bir sada geldi
Nevruzunuz canlar mübarek olsun
Kalbi müminana bir safa geldi
Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Velâdet günüdür Hak Mürtezanın
Şimşiri kudretle ol Kibriyanın
Nârei Hayder tek açıp dehanın
Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Bugün huruç eder cümle mevcudat
Bu dem kıyam eder Yevm-i arasat
Bu demde açılır mü'mine mir'at
Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Zirûh, gayrı zirûh baş keser Şah'a
Bu dem izin olup gelirler caha
Fescüdû emrile ol yüzü Maha
Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Bunda handan olur kalbi mükedder
Gözyaşları olur lâlü mücevher
Lânet et Yezid'e *Didarî* kemter
Nevruzunuz canlar mübarek olsun

— 3 —

Sabahtan gözümü açtım uyandım
Hakikat bağının gülü göründü
Nuru Muhammede şöyle dayandım
Saki-i meveddet Ali göründü

Mukaddem âlemi bezmi ülfette
Cemalini görüp kaldım hayrette
Kandili kudrette, Bürcü esette
O Şahın hayali celi göründü

Haberdar olanlar bu vakıadan
Bir vakit ayrılmaz ahde vefadan
Huruç edüp geldik mülkü bekadan
Hünkâr Hacı Bektaş Veli göründü

Kırklar karar kılmış mülkü kadime
Anda erdirirler sırrı Kelime
Si vü dü dersinden bahrı azime
Silâbı giryemin seli göründü

Konar can bülbülü o asitana
Tahassür eylemez hak gülistana
Cehdedip gelenler devri insana
Şeş cihetten sağı solu göründü

Enfüs keştisini engine saldım
Meylü mahabbetle ucunda kaldım
Câmını nuşettim külâhın çaldım
Hızıra seyahat yolu göründü

Bir katre nuşeden aşkın tasından
Bir vakit ayrılmaz yâr belâsından
Mâzurum bu nutkun intihasından
Didarî divane, deli göründü

— 4 —

Şükür olsun ol Hudanın demine
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var
Methi vasfın eylediğim kimesne
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Hacei Yesevî anın piridir
Velâyeti dağlar taşlar yürütür
Hazreti Hakkın güzide sırrıdır
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Bir güneştir doğdu Dünya yüzüne
Cümle erler niyaz etti özüne
Bakan âşık nur göründü gözüne
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Hasan Dededir postunda oturan
Rûm abdalları hizmetin yetiren
Zemherirde dost elmasın getiren
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Dedim biat ediniz ol uludan
Mahabbet kokusu gelir seherden
Didarî'den ayırma Şahımerdan
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

ESAT BABA

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendi. *İstanbul*'ludur. Aksaray'da Şekerci sokağında otururdu. 1825 «H. 1241» de Yeniçeri ve Bektaşîler ortadan kaldırıldığı zaman bu da Aksaray Camiinin civarında öldürülmüştür. Vefatında yetmiş yaşlarında idi. Şu nefes onundur:

İkrar ü imandan haber sorarsan
İkrar ü iman «Kalû beli» den gelir
Yol ile erkândan rehber sorarsan
Yol ile bu erkân «Ali» den gelir

.....
Kaygusuz Sultandır anın talibi
Kırkların serdarı Şah Musahibi
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'den gelir

Dün gece serimde bir âli divan
Kırklar oturmuş ta sürerler erkân
Tiğbendi takınıp ettiler kurban
Dediler bu sır ezelîden gelir

Horasan kapusu mübarek kapu
İçine girende yokdürür korku
Hayder Postunda oturur bir ulu
Nasip almış Kızıl Deliden gelir

Derviş Esat biçaredir derdment (1)
Erenlerden umar mürüvvet medet
Mürşit lisanından işidilen pent
Üsküdarda Merdimanlıdan gelir

FEHMİ BABA

XIX uncu asır Bektaşîlerindendir. Kırşehir'de doğdu. Tahminen 1313 (M. 1895) yılında vefat etti. Hacı Bektaş dergâhında medfundur. Bazı mecmualarda *Fehmî Baba* başlığıyla mahdud bir kısım manzumelerine tesadüf edilmektedir.

Kaymakam *Ulvî Bey*'e ait bir mecmuada *Fehmî Baba* namına, bir nefes mukayyettir. Kendilerinin verdiği malûmata göre, *Fehmî Kırşehir*'lidir. Tahminen elli sene evvel vefat etmiştir. *Pirevin*'de metfundur. Nefesi aynen istinsahla ikinci bir şiirini dercediyorum:

— 1 —

Nokta-i meknûn-i zîr-i Bism-i Bâ'sın yâ Ali
Satr pîrâ-yi sahîf-i «Hel etâ» sın yâ Ali
Olsa bin keşşâf ilmin noktasın keşf idemez
Kenz-i mânâ-yi hakayık âşinâsın yâ Ali
Vasf-ı ilminde nola eylerse sad vassâf acz
Bâb-ı ilme mebde ü hem müntehâsın yâ Ali
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar
Şânına burhân-ı katı' bir fetâsın yâ Ali
Bir Yehûdî bir Nesârâ var mıdır inkâr ede
Rüstem-i dîn-i mübin Hayber küşâsın yâ Ali
Bir diğer başlı şerefdir nüsha-i sıhriyetin
Fehmi-î biçareye mahz-ı atâsın yâ Ali

(1) «Derdiment» gibi okunacak.

— 2 —

Mahabbet açılsın cemal görünsün
Muhammed Mustafa Ali aşkına
İmam Hasan Hüseyn demi sürülsün
Hatice Fatıma gülü aşkına

Zeynel'abidini severiz candan
Muhammed Bâkırı ziyade andan
Erenler buyurmuş ikrar imandan
Dönmiyelim Câfer yolu aşkına

Musayı Kâzıma Ali Rızaya
Takî vü hem Nakî mîri Hüdaya
Hasanı Askerî Mehdî livaya
Vermişiz ikrarı belî aşkına

Kaldır saki başın yüzün görelim
Aslımızı neslimizi bilelim
Abdal Musa Sultan demin sürelim
Doldur saki doldur dolu aşkına

Fehmî'yim hâkîyim bir kemter geda
Rahı erenlerden olmazam cüda
Canımız bu yolda edelim feda
Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına

LOKMANÎ

Perişan Baba'nın dervişi olduğu aşağıya yazdığımız nefesten anlaşılmaktadır. (1)

Mürşidi kâmilden aldım haberi
Zahitlerin hali gayet pek yaman
Müfsit munafıkın cehennem yeri
Münkirlerde olmaz asla din iman

(1) Perişan Baba: 19 uncu asırda yaşamıştır. Perişan Baba'ya bak.

Mürşit bana dedi sakın sır açma
Ehli hakikatten ey gönül kaçma
Sakın meyhanede bir katre içme
Tâ ki, bulmayınca bezmi ârifan

Oturmuş mindere bir kabadayı
Yanına cemetmiş bir bölük ayı
Muaviyedendir anası soyu
Bizim sevdiğimizdir Şahımerdan

Zahitlerin bize niyeti kemdir
Korkarız Mevlâdan dilimiz nemdir
Lokmanî'ye dersen mürşidin kimdir
Benim mürşidime derler Perişan

MAHZUNÎ MUHARREM BABA

Mora Yenişehir'lidir. *Dürbali Sultan* Bektaşî tekkesinde metfundur. Oranın postnişini idi. H. 1286 tarihlerinde vefat eylemiştir. Şu nefesler kendisinindir:

— 1 —

Ey gönül sandın mı sen derviş oldun
Bu menzil uzaktır çıkma rızadan
Verdiğin ikrara sen dâra durdun
Hakka niyaz eyle çıkma rızadan

«Kulhüvallahü ehat» sen de okudun
Mürşit cemalinde hatim eyledin
Aynıcem sırrını ey gönül gördün
Kendini hâkeyle çıkma rızadan

Muhammed, Ali; şeriat, tarikat
Can ile gönülden ver gel salavat
Hünkâr Hacı Bektaş bahrı hakikat
Sırrını faşetme çıkma rızadan

Mahzunî bu sırrı bil esrarı Hak
Bu deryayı umman sen kendine bak
İmamı zamanın nutkunu bil hak
Canın feda eyle çıkma rızadan

— 2 —

Aşk ile uyandım aradım derman
Bu derde dermanım Pir Balım Sultan
Leylü nehar yandım tâ bulam derman
Derdime dermanım Pir Balım Sultan

Tabibe varmayan cahildir nadan
Başına hazırdır kılıcı uryan
Tabip oldu bana ol Şahımerdan
Kurban tenim canım Pir Balım Sultan

Kalbim ruşen oldu nur ile doldu
Tenim uryan oldu hayatı buldu
Dü Cihan perdesi ondan refoldu
Gönlümün ziyası Pir Balım Sultan

Muharrem Mahzunî pîre dayandı
Çırağımız kırk budaktan uyandı
Kırklar meydanında gülbank çalındı
Hayır himmet verdi Pir Balım Sultan

MİR'ATÎ

Kalâcıklı'dır. İcazetli hocalardandır. H. 1266 da Hacı Bektaş Babalığına tayin edilen ve 1285 te vefat eden *Türabî Ali Dede*'den nasip almıştır. Omuzunda saziyle diyar diyar dolaşır ve her vardığı yerde muamma asardı, bir gün Bursa kahvelerinden birinde «*Kul görür Allah görmez*» diye bir muamma asmış, fakat, mutaassıpların hoşuna gitmediği için biçareyi derhal hâkimin huzuruna götürmüşler. Sorulan suallere «*Benim sözüm şer'îdir, astığım muamma halledilirse rüya olduğu anlaşılır,*

zira rüyayı kul görür Allah görmez.» Cevabını verince hâkimin ve mecliste hazır olanların hoşlarına gitmiş ve kendisini para ile taltif etmişlerdir. *Mir'atî* gerek yazısile, gerek şiirlerile 19 uncu asrın sonlarında epeyce bir şöhret kazandı. Bazı manzumelerinde muğlâk bir ifade hâkimse de bir kısım eserlerinde ince ve zarif nükteler mevcuttur.

Aruz ve hece veznile vûcuda getirdiği şiirler dağınık bir halde mecmualarda kayıtlıdır.

Mir'atî, saz şairleri arasında çok kıymetli bir şahsiyettir. Eserlerinde ince ve zarif nükteler vardır. Şu nefesler onundur:

— 1 —

Amenna söyledik hem ikrar ettik
Erenler bezmine lâşekçesine
Bağı maarifte yetişip bittik
Buy aldık bir gülden çiçekçesine

Söylesem kelâmım gelmez takrire
Nutku derunumuz sığmaz tefsire
İkrar verdik, iman ettik bir pîre
Er evlâdı eriz gerçekçesine

Gel gönül ârif ol haddini bil sen
Semi'dir, basirdir etme şek güman
«Elhakku ezharu mineşşems» iken
Sofî inat eder eşekçesine

Mir'atî sözlerin gizli muamma
Ülül'ebsar olanlara hüveyda
Elsiziz, belsiziz, dilsiziz amma
Gezeriz âlemde erkekçesine

— 2 —

Zincir kâreylemez bizlere sofî
Bin can ile bir canana bağlıyız

Anlayıp bilmişiz emri marufu
Ol bakii Âdil Hana bağlıyız

Lâmekândan bimekâna gelmişiz
Her bir sıfat ile mukim olmuşuz
Noktai sır «Kâf u nun» u bilmişiz
«Küllü men aleyha fan» a bağlıyız

Seçmedik yârımız ağyarımızdan
Kimse vâkıf değil esrarımızdan
Dönmedik *Mir'atî* ikrarımızdan
Hacı Bektaş Pir Sultana bağlıyız

— 3 —

On sekiz bin âlem icad olmadan
Lâmekân elinden ilm ettim tahsil
Mefhari kâinat bünyat olmadan
Bana irşat oldu o sırrı kandil

Vermeden Âdemin ism ü resmini
Anasırdan halketmeden cismini
Ol demde okudum Razzak ismini
Kısmeti Hak kıldı rızkımı tahvil (1)

Mir'atî zatınla rahata düştüm
Zatımı «Zat» bilip (2) anda buluştum
Bir hitap erişti lâyakil düştüm
Ol demde «Lebbeyk» çağırdı Cibril

— 4 —

Bu aşkı esrara vâkıf olalı
Zikr ü fikrim oldu bai Bismillâh
Vücudüm «Allemel'esma» bileli
Göründü dideme «Semmeveçhullah»

(1) «Allah benim rızkımı daha o zaman merzuk olan zerrat meyanında ayrıca takdir etmiştir» demek istiyor.

(2) «Zatımın zatullah olduğunu bildim» demek istiyor.

Mefhari mevcudat Şemsi semavat
Ekberi tahiyyat sümmedderecat
Dü cihan serveri Fahrikâinat
Buyruldu hakkında «Kulkefabillâh»

Mir'atî bendedir kapunda halil
Çün aşkın rahında olmuşum zelil
Mücrimler hakkında buyurdu Celil
Dedi «Lâ taknatu min rahmetillâh»

— 5 —

Gûşeyle pendimi ârif ü dâna
Dâna isen seyret sırrı Yezdanı
Yezdan ne hikmetler eyledi nüma
Nüma etmek için zatı Süphanı

Zatına tecelli kıldı iptida
Tecelliden bir nur olundu peyda
İdrak eyle nedir kudreti Mevlâ
Bırakma dilinden virdi Mennanı

Var olmazdan evvel bu çerhi âlem
Andan zuhûr etti ervahı âdem
Ruhu Muhammedi kıldı mükerrem
Ol sebep varetti kevn ü mekânı

Kün dedi varoldu bu kevn ü mekân
Melâiki.....asüman
Evvelâ aydınlık oldu nümayan
Kurdu o eflâki Çerhi devranı

Yarattı bilcümle eşyayı Mabut
Ahseni takvimi eyledi mevcut
Eylemedi İblis Âdeme sücut,
Ol vakit sürdü dergâhtan Şeytanı

Ol demden beridir bunca enbiya
Geldi bu Âleme hep gûna gûna
Nuh kavmine gadap eyledi Mevlâ
Garkı.....kıldı Tufanı

Akla fikre sığmaz hikmeti Settar
Hak dostun bilmedi Nemrudu ağyar
Halil İbrahime gülzar oldu nâr
Hak böyle buyurdu emr ü fermanı

Tûrda Hak tecelli kıldı Musaya
Anda hayran kaldı sırrı Mevlâya
Rabbi ernî deyip durdu duaya
Ol vakit işitti ol Lenterâni

Bipeder zuhura geldi Mesiha
Nice mucizatlar eyledi icra
Dara çekti anı kavmi nasara
İnkâr eylediler Ruhu Rahmanı

Tulû etti Dehre Fahrikâinat
Din çırağı ol Ekmelüttahiyat
Efdalülenbiya aledderecat
Nur ile garketti bütün cihanı

Dehre tulû etti ol mahı münir
Etmek için halkı Hallâktan habir
Anın vasfı dille olunmaz tâbir
Dine davet etti kavmi nadanı

Şeriat sancağın çekti ol Resul
Huda ana kıldı Kur'anı nüzul
Anın davetini ettiler kabul
Buldular cennette bağı Rıdvanı

Şeriatın kurdu Şâhı enbiya
Sevenler dost oldu sevmiyen âdâ
Doğdu geldi ol Aliyyelmürteza
Tarikat bürcüne dikti nişanı

Alinin işine akıllar ermez
Aklı erenler de beyana vermez
Âlem Hayder olsa kör olan görmez
Bilene aşkolsun genci nihanı

Nefsaniyet edip bir alay mel'un
Ahdi Peygamberi kıldılar mağbun
Abdürrahman ibni Mülcem döktü hun
Gör neye uğradı Hakkın aslanı

Namaz kılmak için mescide vardı
Mülcem oğlu anın vaktin aradı
Namaz kılar iken ol Şah oturdu
Bilmedi ol mel'un yediği nanı

Mecruh oldu çünkü Şahı velâyet
Ol vakit nuşetti câmı şehadet
Hasanla Hüseyne kıldı vasiyet
Bir deveci gelir gözetin anı

Dedi gelecektir bunda bir arap
Elinde bir deve yüzünde nikap
İster cenazemi etmeyin cevap
Deyip ol Hudaya tapşırdı canı

Ehlibeyt içine düştü bir figan
Hasanla Hüseyin ettiler nalân
Gasledip namazın kıldılar heman
İrişti bir arap deve sarbanı

Yükletti tabutu deve üstüne
Çekerek destile aldı destine
O şah emanetin verdi dostuna
Hasanla Hüseyne düştü hicranı

Hasanla Hüseyne düştü endişe
Dediler değiliz kail bu işe
Düştüler peşine hem koşa koşa
Tuttular deveyi ol beden canı

Deveci nikaba uzattı eli
Kaldırdı nikabı bir nuru celi
Gördüler deveci kendidir Ali
Ol vakit bildiler sırrı Şiranı

Böyledir *Mir'atî* bizdeki âdet
Peygamber dostuna okuruz rahmet
Düşmanına olsun sathezar lânet
Zira terketmeyiz yolu erkânı

— 6 —

Dünyadan el çektim erkândır işim
Çeşmi pürhunumdan akıttım yaşım
Pirlerden hidayet elimde başım
Bu yeşil bayrağı Selmandan aldım

Acep görünmezler bilmem nerdedir
Gerçeklere ayan bize perdedir
Esrarı mahabbet gizli yerdedir
Hakikati Şahımerdandan aldım

Âlem baştan başa bir seyirgâhtır
Gir gönül evine gör ne dergâhtır
Bu bir gizli sırdır kudretullahtır
Yazılı defteri divandan aldım

Çalış bu girdabın çık karasına
Derman da gizlenir dert arasına
Merhem mi sarılır aşk yarasına
Bu ilmi hikmeti Lokmandan aldım

Hakikat sözüne hile katmazam
Her kişiye sırrı beyan etmezem
Bilinmeyen yerde cevher satmazam
Ben bu nasihatı bir candan aldım

Gerçi hata ile isyanım çoktur
Kalbimde benliğin eseri yoktur
İncil, Zebur, Tevrat, dört kitab haktır
Ledünnü âyeti Kur'andan aldım

Şeriat sancağı geldi dikildi
Marifet yoluna terler döküldü
Hayır himmet oldu gülbenk çekildi
Tarikat kemendin erkândan aldım

— 7 —

Âlemi kesrette kalma ey gönül gel bahuzur
«Yevmetüblâ» olmadan bul Hakkı, nefsin başın ur
Kendini bilmektir ancak âdeme hayrel'umur
Gör ne yüzden görünür devre düşer ehli kubur
Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Secde kıl gel Âdeme İblis gibi âreyleme
Emrü nehyin bil Hakkın mekânını nâreyleme
Semmeveçhullahı gör zatında inkâr eyleme
«Küntükenz» esrarını bildinse izhar eyleme
Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
Eyyühennas i'lemü hazâ budur Yevmennüşur

Haşrü neşri bunda gör dâvayı ferdayı bırak
Çar anasır şeş cihetten hükmeden ol Şaha bak
«Leyse fiddareyn» subutu sendedir sanma ırak
Söyleyen Haktır demadem işiten her nutku Hak
Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Söyliyen uşşaka vahyi münzeli aklimaât
Olmadı bu gence malik eyliyen bahsi fuat
Ahseni takvime baş ey eyle Hakka inkıyat
Koma elden damenin bir mürşidin kılma inat
Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Ermedi maksuduna zira Muhammed bidelil
Refrefi aşka süvar oldu önüne Cebrail
Kabekavseyn mülküne bastı kadem emri Celil
Gel bu sırra aşina ol kalma var hârü zelil
Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Bildirir erbabı irfana bu remzi «Hel'eta»
Bilmedinse vadii heyhatta kaldın mutlaka
Aklıkülden on sekiz bin âlemi kıldın nüma
Gel dalâlet perdesin çâkeyleyigör *Mir'atâ*
Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

— 8 —

— Nefes —

Yâ Ahmed ü Mahmud Resûl-i Ekrem
Ekrem-ül-enbiyâ cümleye sertac
Seninçün var oldu kişver-i âlem
Âlem senden buldu Rahmân'a Mi'rac

Nûr-u mevlûdunla var oldu dünya
Zemîne gark oldu çok büt-i tersâ
Havfından titredi ol Lât ü Üzzâ
Bu dîn-i mübîne sen oldun sirâc

Velâyetle şân-ı şerîfin Hayder
Evvelîn ahırîn hem hayrülbeşer
Mir'at-î kudretin Şeppîr ü Şepper
Senden ifşâ oldu esrâr-ı Mi'rac

— 9 —

Ey Şâh-ı velâyet Hayder-i Kerrar
Kerrar oldu ismin kerâmet ile
Kerâmet sendedir gün gibi ızhâr
Esrârın söylenür rivâyet ile

Rivayettir senden burc-u tarîkat
Tarîkatten baîd olmaz şerîat
Şerîatten ifşâ olur hakikat
Hakîkatin dilde şecâat ile

Şecâatin duydu *Mir'atî* gedâ
Gedâdır bâbından eyleme cüdâ
Cüdâ etmek lâyık değil Mürtezâ
Mürtezâ okunur tilâvet ile

— 10 —

Ey Şâh-ı velâyet Sultân-ı kevneyn
Şânında buyurdu Levlâke Levlâk
O nûr-u nübüvvet Hayrülhaşeneyn
Var oldu seninçün zemîn ü eflâk

Şerîat şehrinin şehinşâhısın
Tarîkat burcunun mihr ü mâhısın
Bunca mücrimlerin dilpenâhısın
Seni münkir olan eder mi idrâk

Vassâfın vasf etmiş âlî zâtını
Behzad nakş eylemiş hub sıfâtını
Dûr etme bâbından bu *Mir'ât*'ını
Değildir râhında zerrece şekkâk

MEKNUNÎ

Niğde'nin *Bor* kazasında doğmuştur. Niğde'de meşhur bir aile olan *Battalzadeler*'in hizmetçisi idi. Bir müddet ziraatle de meşgul olmuştu. Zamanının en iyi saz şairlerindendi. Güzel saz çalardı. Hoşsohbet, lâtifegû bir zat idi. Bütün eserleri rindane ve kalenderane idi. Pek çok şiirleri zayi oldu. Tahminen H. 1297 ile 1300 seneleri arasında vefat etti. Şu deyişler onundur:

— 1 —

Semavatta geçti günüm
Yola erkâna bağlandım
Aliyyelmürtezaya ol
Şahımerdana bağlandım

Nedendir aslı binamız
Ya neden Havva Anamız
Hazreti Âdem Babamız
Din ü imana bağlandım

Ali'nin ahibbasından
Nuşeyledik sahbasından
Kork Ali'nin nazarından
Azmi revane bağlandım

Kork Ali'nin nazarından
Korkma kâmil azarından
Geçip boncuk pazarından
Düri dendane bağlandım

Bu esrara ermek için
yoluna can vermek için
Veçhi yârı görmek için
Heman Yezdana bağlandım

Meknunî dört yanına bak
Yoğiken vareyledi Hak
Şefaatkânına mutlak
Ulu sultana bağlandım

— 2 —

Hamdü sena olsun irfanımız var
İnabe alacak piri biliriz
Mevlâ akıl idrak verdi bizlere
Bu yolda öleni diri biliriz

İkrar verip ikrarını güdeni
Biz biliriz rahı Hakka gideni
Harabat ehlinin zemmin edeni
Çingeneden daha geri biliriz

Hak eksik etmesin nimeti nanı
Yeri göğü halkeylemiştir Gani
Eğer sorar isen yolu erkânı
Hazreti Âdemdenberi biliriz

Meknunî'yim sinnim ellisindedir
Nice erler geçti iki «sin» dedir (1)
Meyl ü mahabbetim ikisindedir
Günahım affeden biri biliriz

— 3 —

Vâkıfı esrar olanlar hoş görür divaneyi
Tarif etmeklik ne hacet biliriz dürdaneyi
. . . . . .
. . . . . (2)

Çar kitaptır, çar mezheptir demem gayre beli
Yürütür cansız duvarı Hacı Bektaşı Veli
Destgiri Lemyezeldir feyzi her an münceli
Bir ulu sultan biliriz Hazreti Mevlâneyi

Hem şeriat hem tarikat rahına giden bilir
Aldılar kassamı bir bir ikrarı güden bilir
Aşk ile meydana girip can telef eden bilir
Gafil olma görmedin mi ol garip pervaneyi

Meknunî aşkın şarabın içeli mesti müdam
Hasılı imkân bulunmaz kan döker iki didem
İndi Serendip dağına iptida anam atam
Cennet içre yemedi mi ol mübarek daneyi

(1) İmam Hasan'la İmam Hüseyni kastediyor.
(2) Bir beyit noksandır.

PERİŞAN BABA

XIX uncu asrın meşhur Bektaşîlerindendir. Maruf Bektaşî babası *Türabî*'ye intisap etmiş ve hayatının mühim bir kısmını Kırşehrin'de Hacı Bektaş dergâhında geçirmiştir. Babalık icazetnamesi aldıktan sonra İstanbul'a gelen ve Kazlıçeşme'de Eyrek Baba dergâhını uyandıran *Perîşan,* 1283 (M. 1866) de vefat etmiş ve mezkûr dergâha defnedilmiştir.

Ankara Maarif Kütüphanesinde AI 3/26 numaralı *Türabî* divanının sonunda şu cümleler yazılıdır: «Asitanı aliyyede Kal'aiheft haricinde Kazlıçeşme denmekle maruf nam mahalde kâin Hazreti Hünkâr Hacı Bektaşı Veli dergâhı postnişini Esseyid Elhac Muhammed Perişan Baba... Sene 1281» İşte nefeslerini kitabımıza dercettiğimiz şair, *Kazlıçeşme*'deki Bektaşî tekkesinin Babası olan *Perişan*'dır. *Hacı Hasan Baba'dan* sonra bir müddet Hacı Bektaş tekkesi postuna oturmuştur. Bu zatın bilhassa:

Suph u şâm ey gönül çekelim gülbank
Hayırlar fethola, şerler def'ola

matlalı nefesi, bütün bektaşîler arasında uzun zamanlar okunmuştur. *Bektaşî sırrı* - sahife 123 - te Konyalı olduğu tasrih olunan *Perişan Baba* mücerret babalardandır. Gayet güzel saz çalarmış. 75 yaşlarında iken vefat eylemiştir. *Muhtar Yahya Dağlı*'nın «Bektaşî Tomarı» nda şu vefat tarihi kayıtlıdır (S. 58.):

Esef etme tesellî bul neşir haşre delâlettir
Gelir diğer giden lâbüd felekten etme şekvâyı
Kahır lûtfu celâlîdir cemâli aynı bil mutlak
Sefer etse eğer merdüm bırakub köhne dünyâyı
Tutalım ten türâb oldu eğerçi mürg-ı rûh ammâ
Karıştı Çârde mâ'suma bulub firdevs-i ulyâyı
Halîm ü yâ hamid lebsin giyüb Seb'ulmesânî'den
Libâsın tâzeler tahsîl edüb ismü müsemmayı
Çıkardım târihin rûşen Gayın Râ Fâ vü Cim'den kim
Oku Lâ taknatû remzin gözet imrûz u ferdayı

— 1283 —

Benim Bektaşî Şairleri adlı eserimin ilk tab'ında tahmînî bir ifade ile, *Bakî Gölpınarlı*'nın İstanbul Konservatuvarı tara-

fından neşredilen «Bektaşî Nefesleri» ne verdiği notlarda ise kat'î bir surette onun 1293 (M. 1877) de ölmüş olarak gösterilmesi yanlıştır.

Aynı eserde *Bakî Gölpınarlı* şaire âid şu malûmatı da vermektedir *(Bektaşî Nefesleri II, 227):*

«İstanbullu *Mehmed Ali Hilmî Dede Baba,* bu zâtın yerine kendini «Dede Baba» tâyin ettirerek Hacı Bektaş'a gitmesi üzerine *Perîşan Baba* da Balım evi'ne çekilerek orada münzevî bir halde yaşamış ve H. 1292 de ölmüştür. Bundan dolayı *M. A. Hilmî Baba* ile araları açılmış ve bu gerginlik her iki babanın taraftarlarına da sirayet etmiştir. *Hilmî Baba*'yı sevenler *Perişân*'a *Kör Perîşan* derler. Perîşân'ı seven Bektaşîler ise - ki bunların çoğu «Hurufî an'anelerine vâris olan asıl Bektaşîlerdir - *Gör Perîşân* diye bu zâtı takdis eder ve bir çok kerametlerini söylerler.»

Şairin hayatından bahseden Muhtar Yahya Dağlı da şunları söylüyor *(Bektaşî Tomarı S. 58):*

«...Perîşan Baba, son zamanlarında yemek ve içmeği terketmiş, bir kadeh et suyu ve biraz şarap ile iktifâ etmiştir. Kendisini ziyaret edenlere «Delikli taşlar doldu, taştı, boğazını göstererek burası dolmadı demiştir.»

Devrinin en iyi saz çalanlarından olan Perîşan Baba'nın vücude getirdiği nefesler, Bektaşîler arasında büyük bir şöhret kazanmış ve bunlardan bir kısmı, bestelenerek uzun zamanlar okunmuştur. Şu nefesler onundur:

— 1 —

Suph u şâm ey gönül çekelim gülbank
Hayırlar fethola, şerler def'ola
Niyaz et muradın Mevlâdan iste
Hayırlar fethola, şerler def'ola

Sabahın vaktında durup duaya
El kaldırıp yüzün çevir semaya
Yere yüzler sürüp yalvar Hudaya
Hayırlar fethola, şerler def'ola

Leylei muzlimde âşıkı naçar
Dört tarafın almış ol gamü efkâr
Sıtk ile on iki İmama yalvar
Hayırlar fethola, şerler def'ola

Âkilsen Âlemde uyma kallâşa
Beyhude yerlere düşme savaşa
Var türaba yüz sür Hacı Bektaşa
Hayırlar fethola, şerler def'ola

Perişan fetheyle hayra dehanın
Daima zikretsin Hakkı zebanın
Eşiğine baş koy Balım Sultanın
Hayırlar fethola, şerler def'ola

— 2 —

Aşkın katarında merdi mücerret
Biz bu Dehrin hem bay hem gedasıyız
Akdemden akdemiz Hakkı müeyyet (1)
Hem biz bu Âlemin intihasıyız

Çırağı şem'imiz vermekte şûle
Meydanı hünerde girdik usule
Tevellâmız ciddî zatı Resule
Ervahı Yezidin teberrâsıyız

Perişan erenler yolunu izler
Ser verir sırrını sinede gizler
Her kimler ki suâl ederse bizler
Hünkâr Hacı Bektaş fukarasıyız

— 3 —

İkrarım enel'haktır
Bu ikrarım beli haktır
Cemali nur celi Haktır
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

(1) Hayyı müebbet: nüsha.

Rümuzu Yâsin ü Tâhâ
Budur evvel ü intiha
Mazharı Mehdî-i liva
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Bil on yedi Muhkemâtı
Okuyanlardan âyâtı
Ol âyâtın ümmehatı
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Bir eliftir evvel başın
Bil odur serm u tıraşın
İki zülüf kirpik kaşın
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Bu nûr ile server olan
Kalmışların elin alan
Rûm'a Horasan'dan gelen
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Evvel gelip Ali olan
Sonra gelip veli olan
Ebedî ezelî olan
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Kamu vechinde imlâda
Gerek zâhir ü ihfâda
Gerek evvelce eşyâda
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Bahar vakti açan güller
Akan sular esen yeller
Şakıyor öten bülbüller
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Sana derim sana yâ Hû
Bu bir nefes âlem kamu
Hemen Lâgayre illâ Hû
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

Perîşan pes ol ebed kâm
Nefis bulsun bunda tamâm
Evvel ü âhır vesselâm
Hak Muhammed Ali haktır
Hacı Bektaş Veli haktır

— 4 —

Savn-ı selâmette meydân-ı aşkda
Ey dil neler gördüm eşyâ içinde
Ahz ü i'tâ ettim dükkân-ı aşkda
Derdi sattım aldım devâ içinde

Kâf ile nundan düşdü derd semâya
Derd uğrattı beni dürlü belâya
İzhâr ettim derdim bây ü gedâya
Söylensün âşık-ı şeydâ içinde

Bir zaman cem'oldum sulb-i pederde
Hayli ârâm edüb durdum ol yerde
Bir zaman eylendim rahm-i mâderde
Tecessüm eyledim ol cân içinde

Ol vatandan beni bîrûn-i mâder
Çıkardı kucakta şîr ile şeker
Sî vü dü hat olmuş vechinde defter
Rümûz-ü Allemelesmâ içinde

Bu derd ile düştüm bu aşk-ı râha
Aşk iletti râhım bir hânkaha
Mahrem oldum ilm-i ledün-nullaha
Pünhân oldum şâl ü abâ içinde

Çâkî-i pîrâhen üryân-ı beden
Oldukta boynuma takıldı resen
Bu âlem içine indim bir derden
Va'd-i atâ oldu atâ içinde

Bir sahn-ı vâsi' hazin tamam gördüm
Ki cem olmuş ashâb-ı enam gördüm
İkrar verdim anda sîn ü lâm gördüm
Makbûl oldum ehl-i bînâ içinde

Hak tecellî kılup feth oldu meydan
Desem ger inanmaz bu halk-ı cihan
Hatm-i kelâm eyle bunda *Perîşan*
Bu özge seyrandır dünyâ içinde

— 5 —

Dâr-ül-emânımız Şâh-ı Necef'den
Tarîk-ı müstakîm dervîşânıyım
Tekye-i aşk içre ders-i Aref'den
Öğreden üstâdın Câvidânıyım

Sevmişem bir lebi kand ü sükkeri
Derd ü belâsından dönmezem geri
Râhına koymuşam cân ile seri
Sanma bu sevdânın peşîmânıyım

Dâim bir mahbûbun medhinde yektâ
Olduğum bilirler ârif ü dânâ
Perîşân olduğum bilirler ammâ
Bilmezler ki kimin perîşânıyım

— 6 —

Ârzûmend-i lâl-i lebinle ey zat
Dehânın lü'lü-i şehvârenizdir
Bu bâzâr-ı dehre gelmeden efrâd
İrfân ile vasl-ı dîdârenizdir

Bezm-i Elest'den hüveydâ eyleyen
Meydanda cân ü baş fedâ eyleyen
Kulluğunda hizmet edâ eyleyen
Biçâre âşık yüzü karanızdır

Cemâlinden bizi eylemez cüdâ
Şân-ı Ülûhiyete düşemez asla
Hayli demdir durur bâbında zîrâ
Bu *Perîşân* sizin fukarânızdır

PİR MEHMED

XIX uncu asrın ikinci yarısında yetişen Bektaşî şairlerindendir. Eskişehir'de Seyyid Gazi tekkesi postnişini idi. Hayatı hakkında hiç bir bilgi edinemedim. Şairin bir kaç manzumesini neşreden M. Tevfik Oytan da bu hususta malûmat vermiyor *(Bektaşîliğin İçyüzü)*. (1).

Eskişehirli Pir Mehmed'in iki nefesini «Bektaşîliğin iç yüzü» adlı eserden naklen dercediyorum:

— 1 —

Gelin ey gaziler yola gidelim
Ululardan ulu yol Allah Allah
Muhammed Ali'ye niyaz edelim
Gerçekler demine Hû Allah Allah

(1) M. Tevfik Oytan'ın (Bektaşiliğin içyüzü, 1 - 2) Maarif Kitaphanesi tarafından basılmıştır. Tâbî 1956.

Dedem Hasan Hüseyn imamlar şâhı
Zeynelâbidin de imamlar mâhı
Muhammed Bâkır da cemâlin şâhı
Balkıya balkıya nur Allah Allah

Mezhebim İmam-ı Ca'fer-üs-Sâdık
Kâzım Mûsâ Rıza yâreme tabib
Ona nazar kıldı Muhammed Habib
Derdimin dermânıdır Allah Allah

Şah Takî Nakî'dir bu yolu açan
Hasen-ül-Askerî müşküller seçen
Muhammed Mehdî'den bir dolu içen
Pirlerin kalbinde Şah Allah Allah

Pir Mehmed'im kendi hâlinde gezer
Sultan Şücâ' dedem eylemiş nazar
Âşıklar medhini okuyub yazar
Pîrimin cemâli nur Allah Allah

— 2 —

Gönül yine bir hayâle uğradı
Senin aşkın beni mecnun eyledi
Aşk eseri ciğerciğim dağladı
Senin aşkın beni mecnun eyledi

Muhammed Mustafa Hayder Ali'sin
Seyyid Battal Gazi sultan velisin
Sun elinden içem kudret dolusun
Senin aşkın beni mecnun eyledi

İmam Hasan şefâatin kânıdır
Müminlerin can evinde cânıdır
Şâh Hüseyin mürüvvetin kânıdır
Senin aşkın beni mecnun eyledi

Zeynelabâ Bâkır zuhûr eyledi
Ca'fer Sâdık aşk deryâsın boyladı
Kâzım Musâ Rızâ niyâz eyledi
Senin aşkın beni mecnun eyledi

Takî ile Nakî derdler dermânı
Asker'i sevmeyenin yok îmânı
Pir Mehmed Mehdi-i sâhib zamânı
Senin aşkın beni mecnun eyledi

SEYRANÎ

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî saz şairlerindendir. Uzun müddet Mısır'daki Kaygusuz dergâhında oturduktan sonra seyahat arzusuna kapılmış, Arap illerini ve Anadolu'nun bir çok yerlerini gezmiş, nihayet Isparta'da yerleşerek evlenmiştir. İki defa hacce de gittiği için *Hacı Ahmet* adıyla tanınmıştı.

Yeniçeriliğin lâğvı hâdisesini bir destanla tasvir eden şairin 1260 - 1265 (M. 1844 - 1849) yılları arasında Isparta'da öldüğü anlaşılmaktadır.

Seyranî'nin kendi el yazısı ile yazılmış bir divanı Isparta'nın Lagos köyünde *Atabeğli Naci Kum* tarafından bulunmuş, istinsah edilmiştir. Bu eser, divan şeklinde tertib edilmiş 20×28 eb'adında 246 sahifeden ibarettir. 25 destan, 21 koşma ile müteaddid gazel, semaî, müseddes ve muhammesleri muhtevîdir. Şiirlerinin çoğu Bektaşîliği terennüm eden mahsullerdir. Henüz basılmamıştır.

Aşağıya dercettiğimiz ilk 3 manzume *Naci Kum*'dan alınmıştır.

— 1 —

İhlâs-ı delîlim ol nûr-u kudret
İki cihan eden kendidir kendi
Bizleri mukaddem cenâb-ı izzet
Aşka revân eden kendidir kendi

İbtidâ bir nûr-u kudret yarattı
Halkı halk etmezden kısmet yarattı
Arş u kürs ü levh ü cennet yarattı
Huri gılmân eden kendidir kendi

Dört kitab dört mezheb âdem eşyâdır
Ol mahbûbun ismi rûha gıdâdır
Söyleyen söyleten nutk-i Hudâ'dır
Tûti lisân eden kendidir kendi

Seyrânî kuluna aşkı tesellâ
İsmini özümde okudum yektâ
Her kuluna verdi gûnâ tecellâ
Tertib Kur'ân eden kendidir kendi

— 2 —

Behey tâlib can gözünü uyandır
Bu meydana sâhib meydan ol da gel
Pirler şerbetine canını kandır
İptidâ özünden mestân ol da gel

Yollar içre budur Hakkın has yolu
El tutanlar olur şah mü'min kulu
Mürşidin Muhammed rehberin Ali
İkrârında ahd ü peymân ol da gel

Teslim ol erlere sil süpür kalbi
Yetişir imdâda hak Hızır nebî
Pir Halil evlâdı İsmâil gibi
Doğranup tuzlanup kurbân ol da gel

Kendini kendine cehd et de buldur
Mahabbet ehli ol ayn-ı Cem güldür
Evvelâ ey talib nefsini öldür
Benliğin yabana at cân ol da gel

Böyle bulmuş tadın her helvacılar
On iki imamdan okur nâciler
Felekler sama'ın döner bacılar
Nefsin başını biç üryân ol da gel

Bu meydanda farzdır dolu içilir
Allah birdir ikilikten geçilir
Budur farz-ayn nefsin başı biçilir
Çık küfürden ehl-i îmân ol da gel

Başta duran çeker gülbang-i yârı
Sererler sofrayı açarlar dârı
Lokmalar hak olub çekerler carı
On ikidir erkân Selmân ol da gel

Nazar eyle meydandaki çırağa
Niyâz eyle mürşid olan ocağa
Bir bacıyla bir er kalka ayağa
Sama' içre bir er arslan ol da gel

Mahabbete kandır yavrularını
Pîrimdir gözeten kuzularını
Pervâne veş gözet sürülerini
Koyunlara sâdık çoban ol da gel

Bend eyle ayırma özün Ali'den
Mü'min olan murad alur uludan
Balım Sultan Hacı Bektaş Veli'den
Mustafâ Mürtezâ imrân ol da gel

Hadîce Fâtıma yâr-ı garımız
Hasen Hulk-ı Rızâ din settârımız
Hüseyin mevâlî cân ü yârımız
Zeynelâbidîn'e hayrân ol da gel

Muhammed Bâkır'dan gel tut katarı
Ca'fer-i Sâdık'a eyle ikrârı
Mûsi-i Kâzım'dan gel bul esrârı
İmâm-ı Rızâ'ya candan ol da gel

Takî Nakî hakdır anla serveri
Hasen-ül-askerî dînin minberi
Muhammed Mehdi'dir mü'min rehberi
Tamam bunda işler devrân ol da gel

Üçler yedilerden sâkî görürsün
Kırklardan bâdeyi bâkî görürsün
Vücûdun şehrinde Hakkı görürsün
Seyrân'î bu şehre seyrân ol da gel

— 3 —

— Müseddes —

İlm-i ledün dem çeküp sekrân olur Bektaşîler
Evvel âhır sırrına seyrân olur Bektaşîler
Lenterânî fehmine imrân olur Bektaşîler
Şehr-i dilde Tûr-i Mûsâ kân olur Bektaşîler
Hırka içre ser çeküp pünhân olur Bektaşîler
Sûretâ ehl-i harâbat cân olur Bektaşîler

Hoş görüp cümlesini gaybet yüzünden çıktılar
Yettiler birliğine mihnet yüzünden çıktılar
Kâr-ı dünyâdan geçüp zahmet yüzünden çıktılar
Vazgelüp mâsivayı kasret yüzünden çıktılar
Varlığın dağın delüp vîrân olur Bektaşîler
Râh-ı Hakka gün be-gün revân olur Bektaşîler

Nefs-i emmâresinin üstüne makas oldular
Geçtiler inkâr yüzünden derdden halâs oldular
Tanrı'nın birliğine ikrâr ü ihlâs oldular
İptidâ nokta-i aşk bahrine gavvâs oldular
Sırrını sır eyleyüb irfân olur Bektaşîler
Haddi yok pâyânı yok ummân olur Bektâşiler

Seyr-i seyran *Seyranî* bir yâr elinden içtiler
Bezm-i vahdet câmını dildâr elinden içtiler
Buldular âb-ı hayat ahyâr elinden içtiler
Tâ Elest peymânesin Hünkâr elinden içtiler
Üç yedi kırk bir ile nihân olur Bektâşiler
Pir erenler râhına kurbân olur Bektâşiler

— 4 —

Dolan gönül dolan eflâki arşı
Saadet bürcünün devranesi ol
Yâ sabûr yâ şekûr tevekkül başı
Yâ hamd ü senanın zikranesi ol

Edegör hazrete daima kulluk
O sana göstermez âlemde yokluk
İndi Rabbanîde budur makbulluk
Mahbuplar şahının divanesi ol

Dal yürü beratın alayım dersen
Doğru söyle sahih olayım dersen
Defineye malik olayım dersen
Harabat yerlerin viranesi ol

Okunur kitapta beyyinat dinle
Söyleten söyliyen bir sıfat dinle
Söz dinle iyi tut nasihat dinle
Ananın babanın bir tanesi ol

Ağlattığın güldür güldürdüğün kap
Döktüklerin doldur doldurduğun ap
Aldığın varsa ver yıktıkların yap
Gözle her tarafın kârhanesi ol (1)

Belâlara sabret o yârdan dönme
Ol kazâya razı azardan dönme
İkrar ver ikrar al ikrardan dönme
Sözünün özünün merdanesi ol

Su gibi yüzünü yerlere pestet
Elini dilini belini bestet
Nutku fesahatle âlemi mestet
Aşkı ilâhînin meyhanesi ol

Kalk seherle zikri lisanca yürü
Uyandır kalbini irfanca yürü
Hükmeyle nefsine sultanca yürü
Âsitanı yârın şahanesi ol

Âdeme nazar kıl Rahmanın gözet
Gönüller mamur et zebanın gözet
Hubbu fillâh üzre mihmanın gözet
Bilâdı Bağdadın kâşanesi ol

(1) Kârhane = İşevi, fabrika.

Dostolup sarıl var bir yâr başına
Ya neler yazılmış er var başına
Cehteyle varasın pınar başına
Mahabbet meyinin atşanesi ol

Başına aşk tacın eyle dur üsküf
Derunun bahçesi açılsın şüküf
Ten içinde canın olunsun Yusüf
Her gönül mısrının sultanesi ol

Âdem âdemliğin bil cahil olma.
Âdeme hürmet et gel kâhil olma
Nefes alıp verdikçe gafil olma
Ruhu zikrullahın her ânesi ol

Hub sıfât görün diyarı âhırda
Gaflet uykusuna yatma seherde
Herne görür isen özde nazarda
Seyranî o yârın seyranesi ol

SIRRÎ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendir. 1209 (M. 1794) da Ağriboz'da doğduğunu ve 1258 (1842) de Tekirdağı'na giderek orada yerleştiğini divanındaki kayıttan anlamaktayız.

Divanına alınmayan *Sırrî* ve *Ağrıbozlu Sırrî* başlıklariyle mecmualara kaydedilmiş bulunan hece vezniyle bazı nefeslerine de tesadüf olunmaktadır. 150 büyük sahife teşkil eden yazma divanı Ankara kütüphanesinde AI 3/32 numarada mahfuzdur. Divanının baş tarafında şu cümle vardır. «*Hâzâ divanı meczubürrahman bendei Şahımerdan Esseyit Mehemmet Sırrıyülâğribozî*». Eserlerinin mühim bir kısmı aruz veznile yazılmıştır. Şu nefesler kendisinindir:

— 1 —

— Nefes —

Şu dünyânın evvelini sorarsan
Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı
Sen bu yolun sâhibini ararsan
Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Muhammed mürşidim Ali rehberim
Vicdan deryâsında lâ'lü gevherim
İnanmazsan işte oku defterim
Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Bu yoldan ötesi yoktur varılmaz
Su bulanmayınca gölge durulmaz
Gözlerime Hak'dan özge görünmez
Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Ezelden böyledir bu yolda âdet
Okunur dillerde Allahussamed
Rehberim Ali'dir pîrim Muhammed
Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Muhammed Ali'dir kırkların başı
Bunu bilmeyenin güç olur işi
Verdi bu yolda *Sırrî* canla başı
Var mıdır bu yolda Ali'den gayrı

— 2 —

Kulağım işitmez zâhid ne dersin
Bendedir Muhammed Ali'dir Ali
Bunları koyup da kande gidersin
Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Bu yolda verdim ben baş ile canı
İkilik mahvoldu buldum îmânı
Anınçün terk ettim iki cihânı
Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Muhammed Ali'nin izin izlerim
Esrârını canım içre gizlerim
Her demde anları gözler gözlerim
Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Gerçeğim ümmîyim ilim bilmezem
Zâhidin sözlerin gûş eylemezem
Mahabbet câmını elden salmazam
Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Sırrî divâne mi yoksa delidir
Ummâna karıştım aşkın selidir
Ezelden bunların kemter kuludur
Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

— 3 —

Gurbet diyârında bîkes garîbim
Muhammed Ali'den özge yârim yok
Gayrıdan geçmişem Hakka talibim
Muhammed Ali'den özge yârim yok

Mürşidim Muhammed rehberim Ali
Anlardan öğrendim erkânı yolu
Kalbim amân ile doludur dolu
Muhammed Ali'den özge yârim yok

Yoktan var eyledi beni yarâdan
Yârı buldum çıktı ağyar aradan
Ben aktan okudum bilmem karadan
Muhammed Ali'den özge yârim yok

Anlar ile buldu bu âlem nizâm
Mihrini tutarım gönlümde müdâm
Aslını sorarsan on iki imam
Muhammed Ali'den özge yârim yok

Bu aşkın sevdâsı başımdan gitmez
Yanıyor yüreğim tütünüm tütmez
Ey zâhid nasîhat bana kâr etmez
Muhammed Ali'den özge yârim yok

Vahdetin bezminde *Sırrî* can verdi
İnâyet erişüp ziyâya erdi
Muhammed Ali'dir dilimin virdi
Muhammed Ali'den özge yârim yok

— 4 —

Bir bölük dervişiz gelmişiz handan
Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz
Kanâat eyledik iki cihanda
Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

Ey zâhid bu yolda kîl ü kal olmaz
Canından geçmeyen cânânı bulmaz
Hakîkat ehline mezheb sorulmaz
Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

Vahdetin bezminde ikrâr eyledik
İkilik defterin gönülden sildik
Dört kitâbın aslın okuduk bildik
Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

İki cihân içre aktır yüzümüz
Bir bakışta Hakkı görür gözümüz
Kaftan kafa gider bizim sözümüz
Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

Sırrî terk edeli nâmûs u ârı
Aşk adıyla daim yanmaktır kârı
Muhammed Ali'den özge yok yârı
Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

— 5 —

Mürşide ermiyen Hakkı bilemez
Seni irşat eder bir can bulunur
Çöllerde kalmıştır yolun bulamaz
Bu yolu pek gözle kervan bulunur

Eğerçi başında aklın vâr ise
Hak yoluna bezlet malın var ise
Geceler suphadek derdin var ise
Bülbül gibi zâret gülşan bulunur

Eğer girer isen Hakkın yoluna
Âşık isen bakma sağu soluna
Devlet kuşu şayet konar koluna
Kulluğa belbağla sultan bulunur

Takagör başına melâmet tacı
Kâbeye varmadan denilmez hacı
Olmak ister isen gürühu nacî
Her derde sabreyle derman bulunur

Su gibi meyledip her yana akma
Pervane veş canın odlara yakma
Aşkın gevherini deryaya atma
Var âdemden iste ol kân bulunur

Hakka talip isen hizmet et pire
Hâkeyle yüzünü süregör yere
İkiyi terkeden irişir bire
Canından geçince canan bulunur

Dinle gel can ile *Sırrî*'nin sözün
Altın gibi kalol pâkeyle özün
Düş gam vadisine sür yere yüzün
Sular gibi çağla umman bulunur

— 6 —

Cihanın şahına minnet eylemem
Kısmetim Muhammed Ali'den gelir
Virdettim dilimde gayrı söylemem
Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Ben tüccar değilim alıp satmazam
Varlığım terkedip kibir tutmazam
Kimsenin işine elim sunmazam
Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Dünya madem fanîdir meyil olmaz
Bunda gelen gider kimseler kalmaz
Yaradan kulunu aç susuz komaz
Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Mürşide hizmet et rehbere izzet
Dünyayı terkeyle var iken fırsat
Ezelden bu yolda böyledir âdet
Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Sırrî durma daim yalvar yârına
Canını yakagör aşkın nârına
Bugünkü fırsatı koyma yarına
Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

— 7 —

Her ne okursan
Otuz ikidir
Her ne görürsen
Otuz ikidir

Veçhin kitabı
Arşın tınabı
Haccın sevabı
Otuz ikidir

Derdin devası
Aşkın safası
Hakkın rızası
Otuz ikidir

Çâkeyle yüzün
Pâkeyle özün
Ne görse gözün
Otuz ikidir

Belki her işin
Kirpikle kaşın
Lebinle dişin
Otuz ikidir

Söylemiş Kur'an
Bu söze gel kan
Veçhinde ayan
Otuz ikidir

Sırrî virandır
Genci nihandır
Sanma yalandır
Otuz ikidir

— 8 —

Yetmiş iki millet içre nacîyiz
On sekiz bin âlemin sertacıyız
Yılda bir kezdir tavafı kâbenin
Bir dem içre elli kerre hacıyız
Câ'fer'in yoluna kıldık iktida
Zahidâ dört mezhebin ihracıyız
Suret içre katreyiz gerçi veli
Bahri aşkın mânide emvacıyız
Bendei Âliabâyız *Sırrîyâ*
Tâ ezelden bende-i muhtacıyız

SÂCİD

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindendir. İstanbul'da doğdu. Fındıklı'da otururdu. Arap camii civarındaki bir dükkânda makaracılık ederdi. Bundan dolayı da muasırları arasında *Makaracı Sâcid* namiyle tanınmıştı. Rumelihisarı'ndaki Bektaşî tekkesi şeyhi *Mahmud Baba*'nın müridlerindendi. Gece gündüz içer, Galata'da Koyun Baba meyhanesinden ayrılmazdı. Tahminen 1260 (M. 1844) da vefat etti. Ekseriyetle aruz vezniyle rindane şiirler yazan *Sâcid*, bazı manzumelerinde de Hurufîliği terennüm etmiştir:

— 1 —

Biz vahy-i İlâhî ile Kur'an'dan uyandık
Biz batn-ı maânîdeki seyrandan uyandık
Biz bâb-ı Ali'den okuduk kenz-i ulûmu
Biz beyte girüp hâce-i burhandan uyandık

Biz hulk-i Muhammed'den alup nûr-u Hûdâ'yı
Biz ümmet-i vustâ-yî Horâsan'dan uyandık
Biz bezm-i Elest sırrına her demde kavîyiz
Biz ahde vefâ eyledik îmandan uyandık
Biz bâde-i enguru sıkup kırklar içinde
Biz kırklar ile bir gül-i handandan uyandık
Biz levh-i tecellîde görüp pâye-i zâtı
Biz anı tilâvet edüp irfandan uyandık
Biz aşk u mahabbetle girüp bezm-i safâya
Biz nur-u velâyet ile meydandan uyandık
Biz bâşımızı verdik ana çekti rızâya
Biz Mürşid-i Mahmud gibi sultandan uyandık
Biz *Sâcid* olub düştük o mihrâb-ı cemâle
Biz cânı verüp sonra o cânandan uyandık

— 2 —

Mevc urup ummân-ı aşkdan şân-ı Fazlûllah benem
Cümle ilmin ilmiyim esrâr-ı ilmullah benem
Mani-i mağz-i hakîkatte elif bâ olmuşam
Âyet-i tefsîr-i a'zam içre sırrullah benem
İncil ü Tevrât Zebur Fürkan'a harf-ı ebcedim
Pâ vü çâ vü jâ vü gâ cem'inde aynullah benem
Levh-i mahfûz-i Hudâ'yim arş ü kürs-i müntehâ
İstivâ-yi hatt-ı mevcûdum kelâmullah benem
Bin bir esmâ içre gördüm ben müsemmâ sırrını
Kim Enelhak da'visinde zat sıfâtullah benem
Kul kefâ emrinde ben de var idim *Sâcid* idim
Gör murâdullah içinde küntükenzullah benem

— 3 —

Zât-ı vahdetten bize takdîr olur tedbîrimiz
Defter-i levhden dürülmüştür ezel tahrîrimiz
Bir mekân bulmaz ki bizden rûzgâr mihmân ola
Bir sıfat içre değildir mecma'-ı tasvîrimiz
Kâinâtın vâridâtında velî biz sâbitiz

Fâni olmaz bir nüfûsuz Hak içün tekbîrimiz
Hâlimizden hâl alınmaz biz harâbât genciyiz
Şân-ı Hakkı dâimâ âbâd eder ta'mîrimiz
Bir temâşâ eylesek mevcûd-u zulmet ehline
Fazl-ı Hakkın nûrunu ihyâ eder te'sirimiz
Almadık gaflet demin biz *Sâcid'iz* tâat ile
Hiç gubâr etmez kabul âyîne-i tathîrimiz

— 4 —

Kulağımda dehanımda nedir bildir bana yâ Rab
Bir istek var bu canımda nedir bildir bana yâ Rab
Anan yoktur baban yoktur vücudün yok mekân yoktur
Münezzehsin nişan yoktur nedir bildir bana yâ Rab
Ekil şürbü hur hasnâyi (1) memat yok anda ibkayi
Cihanda kasrı ankayı nedir bildir bana yâ Rab
Sıratın kıl gibi ince kılıçtan pek te keskince
Ben ol menzile gidince nedir bildir bana yâ Rab
Kulun *Sâcit* bu kavgada koma maksudun uhrâda
Cemalini bu dünyada nedir bildir bana yâ Rab

TÜRABÎ

Türabî'nin hayatı hakkında malûmatımız yoktur. Yalnız, asıl ismi *Ali* olan *Türabî Baba*'nın, H. 1266 da Pir evi postnişini olduğu ve 1285 tarihinde vefat ettiği mazbuttur.

Darülfünun Kütüphanesi, hafızı kütübü *Sabri Bey, Türabî* ve divanı hakkında şu malûmatı veriyor: «Maskatı re'si ile tercümeihali meçhul bulunan Türabî bektaş'lerin Pir evi dedikleri Kırşehirdeki dergâhın babası iken 1285 tarihinde vefat ettiği bu nüshanın 240 ıncı sahifesinde hali hayatında bizzat söylediği beş beyitli bir manzumede muharrer ise de tarih mısraından

(1) Eklü şürbü huru hasnayı takdirinde.

senei vefatı istihraç olunmayıp, yalnız manzume sonundaki 1285 rakamından istidlâl olunmakla beraber 176 ncı sahifede yine kendi lisanından divanının 1257 tarihinde hitam bulduğu mezkûr olup vefatına kadar geçen 28 sene zarfında hiçbir şey yazmaması müsteb'at gibi göründüğünden tarihi vefatı hakkında birşey söylenemez. Takriben «2800» beyti ihtiva eden bu nüshada, 1 münacat, 331 gazel, 1 tarih, 1 naat, 2 mersiye, 1 sâkîname, 3 tercî ve terkip, 5 müseddes «biri mersiye» 5 muhammes, 20 murabba, 23 koşma, hurufu hece ile mürettep 129 müfred münderiçtir.»

Türabî'nin, nerede doğduğunu kat'î olarak bilmiyoruz. Gerçi bazı vesikalarda, onun *Yanya*'lı olduğu kaydediliyor. Halbuki *Koniça*'da medfun *Türabî Baba* isminde bir aziz olduğunu biliyoruz. Acaba; bu iki *Türabî*'yi muahhar zamanlarda biribirine mi karıştırdılar? *Prof. Köprülüzade Fuat Bey* vaktile İkdam gazetesinde, *Türabî'nin* Ankara'lı olduğunu kaydetmişlerdi. *Ankaralı Türabî,* postnişin olan *Türabî* midir? bunu da bilmiyoruz.

Matbu bir divanı olan *Türabî*'nin herhalde Bektaşîlerin kıymetli bir şairi olduğu muhakkaktır. Mezkûr divanın birçok kütüphanelerde yazma nüshaları vardı. İyi bir hattat elinden çıkmış bir nüshası Ankara Kütüphanesindedir. Yine Ankara Kütüphanesinde AI 3/26 numarada mahfuz olan bir yazmada matbu divanda olmıyan hece veznile 23 koşma mukayyettir. Bu koşmalar Üniversite Kütüphanesindeki nüshada da vardır. Ali Emîrî E. Kütüphanesinde 656 numaralı mecmuada da *Türabî*'nin 2 destanı yazılıdır.

Türabî'nin, Bektaşî telâkkilerini ihtiva eden bütün nefesleri, divanında münderiç değildir. Muhtelif yazma mecmualarda tesadüf edilen bu şiirlerin, tamamen postnişin olan *Türabî*'ye ait olup olmadığı kestirilemez.

Ekseriyetle garamî eserler vücude getiren *Türabî,* bilhassa *Fuzulî*'den mülhem olmuştur. Bir kısım eserlerinde hurufîliğe ait remizler vardır. M. 19 uncu asır halk şairleri tarzında vücude getirdiği eserler güzeldir:

— 1 —

Dedim dilber senin aslın nereli
Konya tarafında Bor dedi bana
Dedim aşkın ile sinem bereli
Dermanı bulunmaz çor dedi bana

Dedim zülfün eyle boynuma zencir
Dedi var yıkıl git hey ihtiyar pir
Dedim tâlim edip ol sen muabbir
Bir rüya görmüşüm yor dedi bana

Dedim ruhun ahmer yoksa al mıdır
Dedi servi kaddim hub nihal midir
Dedim şirin lebin söyle bal mıdır
Şirin değil biraz şor dedi bana

Dedim bir busecik in'am edip ver
Dedi hışma gelip bu herif ne der
Dedim hem yanımda birdir simü zer
Derviş fakir sefil hor dedi bana

Dedim kemendimdir gîsuyu telin
Dedi *Türabî* çek sen benden elin
Dedim seyreyleyim gerdanda halin
İşte gözün görmez kör dedi bana

— 2 —

Eski sebaktan göçeben (1)
Gel çevir evrak dediler
Rihleti bangetti sada
Dinle hey ahmak dediler

Gitti ömür zayi heba
Derdine yok sonra deva
Ya nolacak ruzu ceza
Hâline bir bak dediler

(1) Bu manzume Üniversite Kütüphanesindeki divanda vardır.

Sende nedir bu semelik
Satma bana gel dedelik
Sırtına bir elli çelik
Urmalı mutlak dediler

Doğru yürü Hak yoluna
Rahmede Allah kuluna
Kul rehi Hakta buluna
İşte bu elyak dediler

Cahı (2) Cihan mihnet imiş
Âhırı hem hasret imiş
Yok yere bir gayret imiş
Çektiğin alçak dediler

Hak diyeyim dinle beni
Bilmedin ah sen de seni
Âteşi hicr ile teni
Bilmez isen yak dediler

Kılsa vefa ahde güzel
İşte karip oldu ecel
Ya ne bu beyhude emel
Vay gidi torlak dediler

Gerçi bahayimce imiş
Lâklâka söz çokça imiş
Men'arefi bellememiş
Mâyesi bipâk dediler

Menzilini buldu bulan
Var yürü sen böyle dolan
Gördü beni ârif olan
Kupkuru kavlak dediler

(2) Cayı: nüsha.

Ben dedim ey ehli himem
Bende kamu derdü elem
Eyle bana lûtfu kerem
Bu söze hak hak dediler

Babı tevekkülde safa
Bul anı var çekme cefa
İşte bu teslimi rıza
Boynuna gel tak dediler

Dünyeyi bir yana koyun
Hânı kanaatla doyun
Varlığını cümle soyun
Kalmalı çıplak dediler

Pir yedine ermedi bu
Aklı sere dermedi bu
Aşka boyun vermedi bu
Ölse de hortlak dediler

Munkarız oldu bu işin
Rıf'atini buldu eşin
Dünye için bu gidişin
Sür'ati kıvrak dediler

Vah sana vah bâşına taş
Dünye için bu ne telâş
Hak yoluna can ile baş
Vermedi korkak dediler

Terki cihan olmaz isen
Ölmeden ön ölmez isen
Bunda seni bilmez isen
Başına tokmak dediler

Sıtk ile gûşeyle cevap
İşte budur rahı savap
Mahlâsımız oldu *Türab*
Âhırı toprak dediler

— 3 —

Erenler serveri gerçekler piri
Hünkâr Hacı Bektaş erleriyiz biz
Balım Sultan, Abdal Mûsa şahımız
Seyit Ali Sultan gülleriyiz biz

Kaygusuz Sultandır bir serdarımız
Kara donlu candır türbedarımız
Kanber Ali Sultan şehsüvarımız
Necef deryasının gevheriyiz biz

Sarı İsmail, Hacımdır ulumuz
Şahı Horasana çıkar yolumuz
Muhammed Ali'den kokar gülümüz
On iki tarikin serveriyiz biz

Türabî Üçlerin birisi oldu
Yedilerle, Kırklar meclise güldü
Horasan erleri azmedip geldi
Muhammed Ali'nin kullarıyız biz

— 4 —

Derdü gamın gevherini bulmağa
Kasavet bahrine daldık bakalım
Ümidimiz vardır halâs olmağa
Girdabı mihnette kaldık bakalım

Takdire bağlanıp demişiz beli
İradei cüz'îden çekmişiz eli
Dümeni şikeste keştii dili
Nihayet engine saldık bakalım

Bir gürüha bende hem sırdaş olduk
Gâhi pestü geda gâhi başolduk
Harabat ehline ayakdaş olduk
Melâmet tablını çaldık bakalım

Türabî çâkettim âlemde özüm
Hatmeyledim bunda encamı sözüm
Bezmi erenlerden hey iki gözüm
Mahfice teselli aldık bakalım

— 5 —

Gel gönül gidelim aşk ellerine
Muradın yâr ise bir dane yeter
Fikir kıl ettiğin amellerine
Havayi cehl ile efsane yeter

Meyli Dünya edip gel olma bednam
Kim aldı Felekten muradınca kâm
Ölüm var mı yok mu âhırül-encam
Vakıt geçirmeğe virane yeter

Türabî gel özün pâyimâl eyle
Rahı erenlerden kesbi hâleyle
Bu fani Dünyayı.....eyle
Gelip konup göçen nişane yeter

— 6 —

Bir şah ki hükmünde olmazsa muhkem
Dağıtır askeri hân üste gider
İşinin tedbirin bilmiyen âdem
Şaşırır tedbiri yan üste gider

Hakikatsiz âdem ne bilir kıymet
Dâratı devlette bulamaz kudret
Bir mert ki namerde ederse hürmet
Zayi olur emek, nan üste gider

Varıp boyun eğme namert pâyine
Mevlâ gazap eder kalbi haine
Akıllı *Türabî* uyma lâine
Şaşırtır tedbirin can üste gider

— 7 —

Gerçek erenlerden budur niyazım
Eşiğinde Sersem Ali Babaya
Recep Paşa ister gönülden yardım
Dergâhında Sersem Ali Babaya

Aşkı niyaz olsun Hasan Dedeye
Cümle kardaşların Sadık Babaya
İhtiyacız daim hayır duaya
Himmetine Sersem Ali Babaya

Niyazımız budur sırra erenler
Cangözüyle daim Hakkı görenler
Erkân ile çırağı uyaranlar
Meydanında Sersem Ali Babaya

Erenler meydanı bağı İremdir
Türabî'nin şahı sahipkeremdir
Gözcümüz bekçimiz, Baba Sersem'dir
Gulâmıyız Sersem Ali Babaya

— 8 —

Âdem, huri şu dünyaya gelmeden
Muhammed Ali'nin nurun gördün mü
Hak nasibin almış kudret eliyle
Hünkâr Hacı Bektaş Piri gördün mü

Şu dünyayı hamur edip yuğuran
Dokuz baba dört anayı doğuran
Hitabı Elestten bize çağıran
Can içinde canan yârı gördün mü

Gel gidelim Seyit Ali izine
Yüz sürelim ayağının tozuna
Kırklar meydanında pir niyazına
Dâra Mansur olan eri gördün mü

Men'aref sırrına sırdaş kandedir
Senden sana yakın yoldaş kandedir
Yol gösteren sana kardaş kandedir
Ol şahı alâmet çarı gördün mü

Türabî Baba'nın dilde imanı
On iki İmam on yedi erkânı
Mihrabü minberde Seb'ulmesani
Cemalinde pirin varı gördün mü

— 9 —

Biz kalenderliği ihtiyar ettik
Kanaat mülkünde uzlet bizimdir
Sırrı hakikati dile yârettik
Bu Âlemde ancak devlet bizimdir

Zikrü tevhit ile gönlümüz verdik (?)
Bir canımız vardı canana verdik
Aşkı Huda ile mürşide erdik
Arsai aşk içre rif'at bizimdir

Bu nefsin varını odlara yaktık
Gönlümüz hâkolup alçağa aktık
Umuru dünyayı elden bıraktık
Babı tevekkülde vahdet bizimdir

Türabî haline şükreyle her dem
Rizayi Hak gözet olagör epsem
Surette zillette görürse âdem
Manâda Hudadan nimet bizimdir

— 10 —

Salma dil gemisin engine âşık
Erenler aşkına payan bulunmaz
Her yerde keşfetme sakın hakayik
Anı fehmeyliyen bir can bulunmaz

Ârifin halini tarif ne hacet
Efsane sözlerden eyle feragat
Kande göster bana sahipkeramet
Ali çoktur Şahımerdan bulunmaz

Muhtefi oldular âlemde erler
Kıymetsiz olmuştur ilmü hünerler
Herkime sorarsan ârifiz derler
Benden özge baktım nadan bulunmaz

Türabî cihanda olduk serseri
Fehmeden kalmamış dürrü gevheri
Kimsenin kimseden yoktur haberi
Böyle bir acaip seyran bulunmaz

— 11 —

Rûgerdan olanlar fanî cihandan
Menzili ukbaya ilişti kaldı
Huşku riya ile zahit gümandan
Geçmedi esmaya ilişti kaldı

Nazar kıl didei ibretle cana
Doldurur âlemi nedir bu derya
Şemsbîn olmamış Haffaşı âma
Behişte tubaya ilişti kaldı

Semti Tûru aşka doğrulursa rah
Matlubu maksudun verir şehinşah
Şecerden hıtabı İnnîenallah
Hazreti Musaya ilişti kaldı

Türabî zâreder leylü neharı
Semti düşvar imiş bu aşkın kârı
Kimse bilmez nedir ledün esrarı
Bir gizli manâya ilişti kaldı

— 12 —

Seyid Ali Sultan himmet eyledi
Açıldı meydana çırağ uyandı
Münkirlerin özü gözü bağlandı
Şulesinden Sersem Ali Baba'nın

Taştı Kevseri bol Kızıl Deliden
Kanmıştır âşıklar Kalûbeliden
Haricî şaşırdı darbı Ali'den
Dehşetinden Sersem Ali Babanın

Mümine ezelden verildi murat
Gerçek âşık olanların gönlü şat
Sultanın elinden Yezitler feryat
Dehşetinden Sersem Ali Babanın

Zahidâ sen şöyle gezme bihaber
Riya kaplamıştır seni serteser
Bülbüllerin zarü efganı biter
Dehşetinden Sersem Ali Babanın

Sathezar Yezide olsun lânetler
Müminlere daim olsun rahmetler
Türabî'ye in'am olsun himmetler
Dehşetinden Sersem Ali Babanın

— 13 —

Şahımerdanın kulları
Hacı Bektaşın gülleri
İlmi ledün bülbülleri
Güldestedir bektaşîler

Her seher açılır meydan
Sürerler aynicem erkân
Tâ Elest aht ile peyman
Güldestedir bektaşîler

Safiyullah secdegâhım
Veçhullahtır kıblegâhım
Gönülleri Beytullahım
Güldestedir bektaşîler

Sekahüm rabbühüm derler
Şarabentahur içerler
Sır için serden geçerler
Güldestedir bektaşîler

Türabî'nin sözü haktır
Gerek dinle gerek bak dur
Gönlümde garazım yoktur
Güldestedir bektaşîler

ZAHMÎ

XIX uncu asırda yetişen meşhur Bektaşî şairlerindendir. Çankırı'da doğdu. Medrese tahsili gördü. 1280 (M. 1863) de vefat etti.

Muasırları arasında muvaffakiyetli bir Bektaşî şairi olarak gösterilebilen *Zahmî*'nin şiirlerini *Ahmed Talât* ve *Tahsin Nahid* toplamışlardır. Biz de mecmualarda bazı şiirlerine tesadüf etmiş bulunuyoruz. Onun yedi manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Kimse almaz bizim nakkaşımızı
Bin bir yüz görünür mir'atımızda
Hızra hemdem ettik yoldaşımızı
Hayyül'ebet gizli mematımızda

Mazi müstakbele mâsadak biziz
Ulemaya ilim muhakkak biziz
Men erânî fekad reelhak biziz
Sıfâtı Hak zahir sıfâtımızda

Zahmî mezahibin sahipleriyiz
Dareynde âlimin rağıplarıyız
Biz âli Resulün sahipleriyiz
Bir nokta yazılı beratımızda

— 2 —

Zahidâ yanaşma semti salâta
Çok girip işleyip ol yandan geçtim
Değişme cenneti iki zekâta
İkisi de senin ben andan geçtim

Zahit dinin kaydın edeli zail
Rahı hakikate olmuşuz vâsıl
O küfrü zülfüne olalı mail
Seyri ruhu dinü imandan geçtim

Sofî mahabbete nedir inadın
Eşek deyu daîm söylenir adın
Al eğer can ise bugün muradın
Zahmî gibi ben de bu candan geçtim

— 3 —

Hakikatte mürgu tayyar olanlar
Lâmekânda aşiyanı neylesin
Hükmü hâtemile seyyar olanlar
Mur değildir Süleymanı neylesin

Muhibbi bendei Hayder olanlar
Bezli ömredenler Kanber olanlar
Semmeveçhullaha mazhar olanlar
Can olur canana canı neylesin

Hamdülillâh bu dil murada yetti
Savm ile salâtı kıldı terketti
Zahmiyâ yâr ile mihmana gitti
Şimdengeru hanümanı neylesin

— 4 —

Ehli sühan biziz ârifan içre
Lisanımız saçar lü'lüü gevher
Sultanlık istiyen dü cihan içre
İptida nefsini bilmeklik hüner

Şahı risalettir dilde yaverim
Hazreti Ali'dir yolda rehberim
Daima harabat içre gezerim
Erenler mesleği budur birader

Nasıl hâr göründün zühdü fenâya
Gıybetinden eli değmez riyaya
Kahpe Çankırılı *Zahmî* gedaya
Kimi rafızî der kimi surhser

— 5 —

— Gazel —

Varetti cihan mülkünü bir nuru tecelli
Can verdi cihan cismine tâ sûru tecelli
Çâr kisvetin âdemde eşi olmasa ifşa
Terkibi hafî rüyeti manzuru tecelli
Her nutku Enelhak olanı dâra çıkarma
Hak etmiş o yüzden dili Mansura tecelli
Hor görme sakın zümrei rindaneyi zahit
Muzhirdir ona kâsei fağfuru tecelli
Zahmî bu ne esrarı hakikiyeyi ifşa
Oldun mu cihan mülküne me'muru tecelli

— 6 —

— Mersiye —

Ah kamer devr edüben geldi muharrem mâhı
Sen de gel mü'min isen eyle bu gün ah vâhı
Görmedi dîdeleri nûr-i Resûlûllah'ı
Fikir etmediler en sonra huzurullahı
Ah şehîd etti Yezid nesl-i mutahhar Şâhı
Lâ'net-i Hak'ka sezâ oldu ebed vallâhi

Bir içim suya bedel etti lika kevserini
Susuz âlûde-i hâk etti o şâhın serini
Boyadı kana nübüvvet bağının gülterini
Şimr mel'un çeküp ol demde heman hançerini
Ah şehîd etti Yezid nesl-i mutahhar Şâhı
Lâ'net-i Hak'ka sezâ oldu ebed vallâhi

Zahmî sînem gibi bu dîdelerim pür hundur
Bende-i Âl-i Abâ cümlesi hep mahzundur
İki âlemde bu günler bana hep o gündür
Kim tevellâ vü teberrâda bu bir kanundur
Ah şehîd etti Yezid nesl-i mutahhar Şâhı
Lâ'net-i Hak'ka sezâ oldu ebed vallâhi

— 7 —

— Müseddes —

Dilâ tecdîd-i mâtem et bu gün mâh-ı muharremdir
Melâik ins ile cinnî bu gün hep ehl-i mâtemdir
Velâyet şâhının yâhû şehîd olduğu bu demdir
Adüvv-ü ekberim ancak benim bir iki âdemdir
Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Muharrem mâhının cum'a gününde oldu bu hengâm
Namâza sa'y ederken ol cenâb-ı Hazret-i imam
Şehîd edüp o Şâhı ah Yezidler ettiler bayram
Ali'nin katline gayret Hüseyn'e eyleyen ikdam
Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Kopardı fitneyi Mervan Yezid'le eyleyüp sohbet
Hüseyn'i Kûfe'den Şâm'a dururken ettiler dâ'vet
Ubeydullah erişüp Kerbelâ'ya etti cem'iyyet
O dem emre kılıçla eyleyen ikdâm ile sür'at
Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Behey zâlim o din Şahı değil mi hürmete lâyık
Susuzlukla o ma'sûmu sen ettin mihnete lâyık
Bu fi'l ile behey dinsiz değilsin rahmete lâyık
Gürûh-i kavm-i bâtıldan olanlar lâ'nete lâyık
Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Buna râzî değil billâh Habîbin Mustafâ yâ Rab
Huzurunda eder da'va Aliy -yel- Mürtezâ yâ Rab
Ki arttı *Zahmî*'nin derdi çoğaldı mâcerâ yâ Rab
O demde âl ü evlâda kıyanlardan cefâ yâ Rab
Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

HIFZÎ

XIX uncu asrın ilk yarısında yaşayan Bektaşî saz şairlerindendir. Bolvadin'de doğdu. Hayatı hakkında etraflı bilgiye sahip değiliz. Yalnız XIX uncu asır içinde yazılan bazı mecmualarda «*Âşık Hıfzî*» başlığiyle bazı manzumelerine tesadüf olunmaktadır. Üç şiirini dercediyorum:

— 1 —

Hak cemâlin nûr-i şefkat lâ fetâ illâ Ali
Sendedir lûtf u hidâyet lâ fetâ illâ Ali
Bunca ervâh ins ü cinnî çağrışurlar Rabbenâ
Dürr-i yektâ sarf-ı kuvvet lâ fetâ illâ Ali
Bunca eşyâ ism-i a'zam sırrın izhâr eyleyen
Beyt-i ulyâ-yi hakîkat lâ fetâ illâ Ali
Heft âlem nesl-i âdem hep senin şânındadır
Dediler Şâh-ı velâyet Lâ fetâ illâ Ali
Kendi birdir ismi bin bir okunur Rabb-ı Celîl
Kimse bilmez sırr-ı hikmet Lâ fetâ illâ Ali
Hıfzıyâ hıfz eyleyüb dünyâ vü mâfîhâyı bil
Bâki Hak nûr-i nübüvvet Lâ fetâ illâ Ali

— 2 —

Biz gulâm-ı Ehl-i Beyt'iz Lâ fetâ'dan gelmişiz
Ceddimiz nûr-i nübüvvet müntehâdan gelmişiz
Okuduk ilm-i ledünni vâkıf-ı esrâr olub
Küntükenz'in sırrına lûtf u atâdan gelmişiz
Şah Hasen Şâh-ı Hüseyn-i Kerbelâ ervâhımız
Şems ü mâh ü ahter-i Zeynel'abâ'dan gelmişiz
Bâkır ü Ca'fer-i Sâdık bahş-ı îmân eyleyen
Mûsi-i Kâzım Rızâ nesl-i Hudâ'dan gelmişiz
Şah Takî vü bâ Nakî hem Askerî Mehdî livâ
Menzil-i Şâh-ı Velâyet pîşüvâdan gelmişiz
Râhımızdır ol Horasânî tarîk-ı nâzenin
Can verüb can almağa tâ intihâdan gelmişiz
Hem Sekahüm hamrini aşk-ı Ali'den nûş edüp
Lezzet-i mest-i Resûl-i Kibriyâ'dan gelmişiz
Merkez-i kâna eriştim geldi Hak'kın kudreti
Hıfzıyâ hıfz eyleyüp sâhip safâdan gelmişiz

— 3 —

— Mersiye —

Geldi çün mâh-ı muharrem kıldı dehri rûşenâ
Hâtır-ı uşşâka düştü mâcerâ-yi Kerbelâ
Çünki ol menzil musâhib mecma'-i bahr-i belâ
Teşnedil oldu şehid anda Hüseyn-i Müctebâ
Cem' olup Kûfe diyârında gürûh-i eşkıyâ
Âl ü evlâd-ı Resûl'e gördüler cevri revâ
Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bî hayâ
Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Ol vefâsız bîrahmler kavl-i mergup ettiler
Kûfe'ye da'vet kılup irsâl-i mektup ettiler
Sanasın bin cân ile cânânı matlup ettiler
Sonra ahdi bozdular akvâli mekzûb ettiler
Sed çeküb mebzul Fırât'ı anda mahcûp ettiler
Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Çün bilirdi nûr-i çeşm-i Ahmed-i Muhtâr idi
Vâlid-i Âl-i cenâb-ı Hazret-i Kerrâr idi
Mâder-i bint-i Resûl-i Hazret-i Zehrâ idi
Dâder-i pâk-i Hasen hulk-ı Rıza Hünkâr idi
Nesl-i peygamberliğin âyâ kim ızhâr idi
Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Bir takım nâmerdleri münkad edüb fermânına
Ol livâ-yi nahsı dikti Kerbelâ meydânına
Kahrı müstahsen görüb Âl-i Resûl'ün şânına
Bîgünah mazlumların girdi o zâlim kanına
Mansıb-ı dehri değişti devlet-i îmânına
Tâ be- mahşer lâ'net olsun kendine âvânına
Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Allah Allah öyle bedbahtın olup fermanberi
Saymadı asla hukuk-ı Hazret-i Peygamber'i
Bir içim suyu dirîğ etti havâric leşkeri
Sûretâ islâm idi sîrette kâfir ekseri
Olmadı böyle musîbet devr-i âdemden beri
Yâ nice yaş dökmesin erbâb-ı aşkın gözleri
Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Bu muharremdir zemîn ü âsümân ağlar bu gün
Vakt-i mâtemdir muhibb-i hânedân ağlar bu gün
Eşk-i hasretler döküp de tende cân ağlar bu gün
Âşıkanın dîde-i giryânı kan ağlar bu gün
Hâsılı feryâd edüb cümle cihân ağlar bu gün
Ağla *Hıfzî* aşk ile üftâdegân ağlar bu gün
Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

ŞEM'Î

XIX uncu asrın meşhur saz şairlerindendir. Konya'da doğdu. Maişetini helvacılıkla temin ederdi. Hıfza çalıştı. 1247 (M. 1831) de Hacce gitti. Vefatı 1257 (M. 1841) dedir.

Şem'î, Mevlevîdir. Taşbasmasıyla tab'edilmiş olan divanındaki müteaddid şiirlerinde bu tarikata mensub olduğunu bildirmektedir. Fakat saz şairi olması dolayısiyle Bektaşîliğe de muhabbeti vardır. Şu kadar var ki, şeriatın emirlerine inkıyadı zarurî gören bu şairin akîdesinde müfrit hiç bir telâkki mevcud değildir. Hayatı hakkındaki malûmat, Mevlevî şairleri adlı eserimizdedir. Buraya sadece Bektaşîliğe teması olan manzumelerini dercediyoruz:

— 1 —

Gönlümün evinde seyrân eyleyen
Hak'dan bize mihman Ali'dir Ali
Her derdime benim dermân eyleyen
Cân içinde cânan Ali'dir Ali

Şerîatle bile hakdır hakîkat
Ma'rifetde duran ehl-i mahabbet
Üç kişiye sundu kevser-i şerbet
Mağarada sunan Ali'dir Ali

Hallâc-ı Mansûr'un sözü Enelhak
Gafil olma sen de cân gözüyle bak
Nesîmî derisin yüzdüler mutlak
İkrarların alan Ali'dir Ali

Her nefesde şâhın medhini söyle
Sırrını fâş etme özünde gizle
Erenler izini dâimâ izle
Cândan içre cânan Ali'dir Ali

Nice canlar durmaz Hayder çağrışır
Pir Selman ardınca Kanber ulaşır
Kande çağırırsan gelir yetişir
Kul Şem'î'ye îman Ali'dir Ali

— 2 —

— Murabba —

Râh-ı Hak'ka ibtidâ derbân olur Bektaşîler
Pîr-i aşka can verib cânân olur Bektâşiler
Tâc ü tahtı terk idüb İbrâhim Edhem aşkına
Varlığından soyunub üryân olur Bektâşiler

Bir acâyib hâl olur tâcı urunca re'sine
Şems gibi eyler tulû' nûr-u mahabbet kalbine
Her kaçan bassa kadem sıdk ile irfan bezmine
Gâh olur can gâhi de cânân olur Bektâşiler

Gâh uzadır destini semâya ankaayı tutar
Gâh ejderhâ olub bir demde dünyâyı yutar
Gâh zaîf -ül- hâl olur *Şem'î* tek mur'dan beter
Gâhi tâcı altına pünhân olur Bektâşiler

— 3 —

— Müseddes —

Hacı Bektâş-ı Velî'nin bindiği cansız dıvar
Mazhar-ı nûr-u Ali'dendir ana ol yâdigâr
Na're-i Düldül ederdi arş-ı a'lâda karâr
Sad hezar bin kâfiri bir na'rede etti şikâr
Dedi arslanım Ali'dir kudret ile Girdigâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Koydular başın o şâhın Kerbelâ meydânına
Bastılar parmakların şâhım Hüseyn'in kanına
Urdu sikkîni pelidler kıymadan gerdânına
Bu hakaretler yaraşmazdı o şâhın şânına
Düşmeden kanı yere ol demde çağırdı gubâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Emr-i Hak'la Şah Hasen ile Hüseyn oldu şehîd
Ağlaşup gökte melekler ettiler mâtem şedîd
Biz de evlâd-i Resûl'üz eyleriz mâtem cedîd
Ol Yezid Mervân'ı Hak etsün cenâbından baîd
İns ü cin gökte melek hakkında eyler inkisâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

İşidüb bu hâli cennet ehli geydi kareler
İki cihân serveri açtı derunda yâreler
Nûr-u Hak'ka karışıb gitti o dem mehpâreler
Haşre dek kan ağlasunlar âşık-ı âvâreler
Bu mahabbet *Şem'i*'dir tâ haşre dek böyle yanar
Lâ fetâ illâ Ali Lâ seyfe illâ Zülfikar

VELİ

XIX uncu asrın ortalarında yaşayan Bektaşî şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Fakat 1234 (M. 1818) de kaleme aldığı bir manzumesi bugün elimizdedir. Bir müddet seyahatlerde bulunduğunu da gene şiirlerinden anlıyoruz. Bektaşî saz şairlerinden olduğu kuvvetle tahmin olunan ve mecmualarda epeyce manzumesi kayıdlı bulunduğuna göre oldukça şöhret de kazanmış bulunan bu şair, *Veli, Kul Veli, Derviş Veli* gibi mahlâslar kullanmaktadır. Onun bazı şiirlerini dercediyorum:

— 1 —

«Elhamdülillâh» ki bildim Hudâ'yı
«Rabb-ül âlemîn» i sırr-ı gedâyı
«Errahmân -ir- rahim» buldu Hudâ'yı
«Mâlik-i yevmüddin» olduk âleme

«İyyâke na'büdü» gözümün nûru
«Ve iyyâke nestain» virdim ikrârı
«İhdinas - sırât- el- müstakim» yârı
«Sıratellezîne» çaldı kaleme

«En'amte aleyhim» dedim yâ Ali
«Gayr -il- mağdûb aleyhim» dedim belî
«Veleddâllin» dedik kaldırdık eli
Gözlerim dost yolun durdum selâma

Fâtiha sûresi geldi şânına
Ezelden kurbandır canım canına
Kimseler ermedi senin sırrına
İsmin derc eyledim ayın ye lâma

Fâtiha sûresin vechin okudum
İsmin zikr etmeyen kula kakıdım
Şükr olsun metâım kumaş dokudum
İhsân eyle kapundaki kuluna

Şükür olsun bir menba'dan yarattın
Bin ervahtan ervâhıma nur kattın
Meleklere hamurumu yoğurttun
Âşıklık defterin sundun elime

Veli'm eder Hak'dan aldım dersimi
Mahabbet çekici yaktı örsümü
Okuduğum âyet bilmem dersimi
Hak'kın bir kelâmı geldi dilime

— 2 —

Ali heman ism-i a'zam okudu
Yer (1) titredi yıldırımlar şakıdı
Muhammed'dir bizden yana Hak oldu
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Ali celâllendi gayetle coştu
Yer ile gök birbirine kavuştu
Ord- olan askerin cümlesi şaştı
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

(1) Yer gök: Nüsha.

Kâfirler şaştı da perîşân oldu
Mü'minler sevindi dil rûşân oldu
Dünyâ kurulalı bir nişân oldu
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Kelleler kesildi kanlar saçıldı
Erler kanda yüzdü kandan geçildi
Çok vakit sonra ortalık açıldı
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Kâfirler avreti ileri sürdü
Ali'yi görünce boynun çevirdi
Muhammed der ki yâ Ali elverdi
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Muhammed Ali'ye karşıya geldi
Gaziler yüzünü Düldüle sürdü
Ol zaman Muhammed Mi'râca gitti
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Ali İslâm dinin âşikâr etti
Medâyin tahtını Selman'a verdi
Yüz yiğirmi bin kelâmı şerh etti
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Andan da imamlar devri geldiler
Kasd eden kâfirden eşed oldular
Ebülmüslim çok intikam aldılar
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Veli'm eder nice alâmet oldu
Devir âhır zaman Mehdî'ye kaldı
Dosta rahmet düşmana lâ'net oldu
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

— 3 —

Ne dedim de göze değdim erenler
Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali
Kusûra kalmayan Ganî sultandır
Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Yükün ekme ile bezirgân kalmaz
Dostun bahçesine yâd iller girmez
Mü'min olanların gülleri solmaz
Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Yükün ektin deyu heman döverler
Dur olanı okşayuben severler
Ağır yükü götüreni överler
Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Şurda bir bahçeyi eşer işlerler
Meyva vermeyeni keser aşlarlar
Bir mürvetle yüz bin suç bağışlarlar
Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Veli'm eder eğer esebilürse
Gâhi yağub gâhi kesebilürse
Mürvet Ali'nindir basabilürse
Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

— 4 —

Şu yalan dünyâda üstad bulmadım
Ben de beğenmedim işini felek
Şâkird olan şaşkın olur dem be- dem
Ne okursun bilmem dersini felek

Gönül turnam gök yüzünde dönerken
Felek ağu katmış göle inerken
Diz be- diz oturub derdim yanarken
Boşuna kahr etme dostunu felek

Sorayım feleğe Kemter'im netti
Yoksa hub mu tuttu deli mi etti
Balım Sultan tekkesine mi gitti
Baykuşlar kondurdun taşıma felek

Kemter dürlü âlemlere ermişti
Üç sünneti yedi farzı kılmıştı
Ölmeden yedi yıl evel ölmüştü
İşte gösteriyor dostumu felek

Kemter dürlü kemhâların dokurdu
İsmini söylerdim dilimde virddi
Sene bin iki yüz otuzdu dörttü
Yükletti göçünü kışını felek

Veli'm eder *Kemter* gitti kimim var
Kemter'i aldırdım yeni gamım var
Usta idi yapılacak damım var
Hiç mi iş gelmedi başına felek

— 5 —

Derde tâbi oldum tabîbi buldum
Buldu ki tabîbin derdi benden çok
Her derdin dermânı andadır bildim
Ne hikmet ki kendi derdi benden çok

Derdli olan düşünmesin boşuna
Kul olanın neler gelir başına
Tecrübe eyledim Hak'kın işine
Her derdi kendine revâ görmüş Hak

Deme ki günâhım çok neydi suçum
Derdiniz çok ise derdliye açın
Ehl-i Beyt'e gam yoldaş olduğıyçün
Âşık isen derdli sinen od'a yak

Hak böyle buyurdu binâ kurunca
Ağlayub gülmeye aşka erince
Tabibler tabîbi derdli olunca
Besbelli ki bu âlemde derdsiz yok

Veli'm eder işim âh ü zâr ise
Hak sana yardımcı işin zor ise
Eğer bu kelâmda hilâf var ise
Kerbelâ'da İmam-ı Hüseyn'e bak

— 6 —

Cenâb-ı Bârî'den ihsân olursa
Gönlümün gamını atmak murâdım
Tedbirle takdir mutâbık olursa
İmâm-ı Hüseyn'e gitmek murâdım

Bu ne imiş gonca hâra dağlamak
Elifi taç urub kemer bağlamak
Bir niyetim Kerbelâ'ya uğramak
Şâh'ın katarına ermek murâdım

Yüz sürelim Muhammed Mustafâ'ya
Bunca mü'min müslim ersin safâya
Bundan böyle arzumanım Kûfe'ye
Üç beş eyyam hizmet etmek murâdım

Veli'm eder arzum vardır vechinde
Zülfikar oynıyor Çîn ü Mâçin'de
Cümlemiz de bir kubbenin içinde
Ol Şâh-ı merdâna gitmek murâdım

— 7 —

Saadetlû sultanın nazar kıldığı
İlleri var Hacı Bektaş Veli'nin
Horâsan'dan sökün edüp geldiği
Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Şeyhleri var atlas giyer al giyer
Düldül atları var altun çul giyer
Dervişleri hırka giyer şal giyer
Şalları var Hacı Bektaş Veli'nin

Bin bir âyet yazılıdır postunda
Yedi kıral yedi pâdişah destinde
Altun halli örgüleri üstünde
Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Dahi böyle sultan nerede olur
On sekiz bin âlem hem mevcud bilür
Kırk konaklık yerden kurbânı gelür
Malları var Hacı Bektaş Veli'nin

Veli'm eder cünbüş verir cuş verir
Yine ay ü gün resminde taş verir
Hacı Bektaş dergâhında baş verir
Kulları var Hacı Bektaş Veli'nin

— 8 —

Deryâ kenarında gemi oynadan
Dalga urup coşası var gönlümün
Ali Zülfikar'ı çalaldanberi
Kaynayıp da coşası var gönlümün

Deryânın bekçisi ol Hazret Hızır
On sekiz bin âlem olmuş muntazır
Mürşidin pâdişah mürebbin vezir
Üç tuğ çeker paşası var gönlümün

Hâlimiz ayandır ol efendime
Durmasa hizmet buyursa kendime
Kerbelâ'da yatan ol efendime
Çifte tatar koşası var gönlümün

Tecellâmız şehidlerin cevrine
Urum eri Horasân'ın pîrine
Yerde gökte evliyânın dârına
Bir saatte düşesi var gönlümün

Veli'm hakdır bilmeyene söz gelür
Dolanur dünyâyı gönül tez gelür
Arşda Kürsde olan mahlûk az gelür
Yed- iklim dört köşesi var gönlümün

— 9 —

Kimse bilmez yüreğimin derdini
Derdimin dermanın bilen Allah'dır
Kan revân eyledim çeşmim yaşını
Sefil ağladup güldüren Allah'dır

Ağlatmayınca vermedin safâ âh
Hâcetimi yazub veren güzel şâh
Hâce hâcesi de Ali'dir billâh
Âşıklara üstâd olan Allah'dır

Kimin esîr eder kul deyu satar
Kiminin derdine dermanlar katar
Her kesin nasîbin bir yana atar
Rızkın ardı sıra salan Allah'dır

Muhammed Ali'de kelâmı bulmaz
Bu derde giriftâr olmayan bilmez
Veli'm der ki dünyâ kimseye kalmaz
Bu dünyâda bâkî kalan Allah'dır

— 10 —

On iki imam zürriyetin sevgisi
Bendedir İmam Hüseyin bendedir
Hemi sevdiğimdir hemi korkumdur
Sendendir İmam Hüseyin sendendir

Canda mahabbetim seni gören göz
Mahabbetim gitmez hem yaz hemi güz
Korkunu çekerim geceyle gündüz
Gündedir İmam Hüseyin gündedir

Hemi yarsın hemi yaralayansın
Yâr ile da'vâmı aralayansın
Hançer alup sinem paralayansın
Candasın İmam Hüseyin candasın

Hâr almış da açılmıyor güllerim
Sana ma'lûm değil midir hallerim
Selman kesti kan eyledi ellerim
Kandesin İmam Hüseyin kandesin

Velî'nin kıldığı ah ü zâr ise
Yine sen bilirsin işim zor ise
Ne kadar eksiklik kusur var ise
Bendedir İmam Hüseyin bendedir

— 11 —

İsmini zikr eder her dâim kullar
Urum diyârında er Hacı Bektaş
Mü'minler müslimler gözedir yollar
Hasretin gözlerim gel Hacı Bektaş

Hasretin gözlerim akıdır kanı
Pîrim mahzun edüb ağlatma beni
Bu sınık yâremin emi merhemi
Bu sınık yâremi sar Hacı Bektaş

Bedir olub yeter olsa bir cana
Zıyâ verir üç yüz altmış cihâna
Kolu bağlu sen yetürme dîvâna
Dîvanda oturan sen Hacı Bektaş

Ol Ali olub da Zülfikar çalan
Sırr-ı Mustafâ'sın eylemem güman
Horasân'dan Hindistan'a kul salan
Yemen'de Veysel-i yâr Hacı Bektaş

Dimişkî şehrinde zindana giren
Mü'minler şâd oldu verince selâm
İmam Zeynel ile danışan kelâm
Bin bir âyetleri nur Hacı Bektaş

Gazilere dalga verüb coşuran
Ahmed Zenci ile teberler çalan
Mısır'da Mervan'dan hayıflar alan
Ebâ Müslim gelen sen Hacı Bektaş

Teber çalar Ebâ Müslim serveri
Bin kâfir kıranda verir haberi
Teber sadâ verir Lâfetâ Ali
İmamlar hayıfın al Hacı Bektaş

Sarhoş *Veli*'m niyaz kılın o mâha
Hâlim arz eyleyim gül yüzlü şâha
Yüzü karasın yetürme dergâha
Noksan isyan bizde bol Hacı Bektaş

— 12 —

Kınamayın aklım yitirdiğime
Âşık ma'şûkunu del- eyler imiş
Mâhitab gözlerin ateşi közü
Yakar bu bendeyi kül eyler imiş

Söylen baksun ateşime közüme
Âşık kalmaz ma'şûkunun sözüne
Pîrim geldi baktı geçti yüzüme
Basar her dem her dem yol eyler imiş

Hubların göçü uğradı yol etti
Kimse bilmez elif kaddim dal etti
Çeşmi mestan dîdelerim kan etti
Benzimi bir güzel kül eyler imiş

Sular gibi akub akub durulan
Meğer aşk atına binmez yorulan
Yusuf gibi Zilha'sına sarılan
Satar kendi özün kul eyler imiş

Veli'm eder yâre kullar olurum
Yâr el katmazsa bu derdden ölürüm
Çektiğim çileyi senden bilirim
Neylerse âdeme fi'l eyler imiş

— 13 —

Her sabah yönümü dönerim Hak'ka
Muhammed Ali'yi göreyim deyu
Dünyânın gamından çektim elimi
Bir kâmile yoldaş olayım deyu

Varub bir kâmile yoldaş olmağa
Ahd eyleyüb ikrârında durmağa
Dört dıvarın binâsını kurmağa
Ararım üstâdım bulayım deyu

Ben İmam Hasan'ı candan severim
İmam Hüseyn'in dârında dururum
Zeynelâbidin'le zindana irem
Kendimi kırk pâre bulayım deyu

Dâim bülbül gibi güler şakırım
Bâbında dururum İmam Bâkır'ın
Gece gündüz vird eyleyüb okurum
İmam Ca'fer'den ders alayım deyu

Mûsi-i Kâzım'a vardır niyâzım
İmâm-ı Rızâ'ya bağlıdır özüm
Takî Nakî Askerî'yedir sözüm
Mehdî önünde kılıç çalayım deyu

Kul Veli'yim Hak'ka niyâz ederim
Hak'kın buyurduğu yola giderim
Dînim hakdır hak kelâmı söylerim
On iki imamlara ereyim deyu

— 14 —

Senin abdalların semâa döner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu
Cümle âlem sana tavafa iner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Ârif olan senin evvelin bilür
Ol kelb rakib bu ma'nâdan ne bilür
Mağribden meşrikden duyası gelür
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Dört kitabda ismin mevcud okunur
Otuz altı bin can sana bakınur
Hind'de Yemen'de gülbangin çekilür
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Kudretinden bâtın topu şakıdı
«Entüm» derler bir âyet var hak idi
Şâh-ı Merdan kula himmet okudu
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Veli'm eder kim okudu kim uttu
Doksan bin kelâmı ya kim hatmetti
Meyyitin yıkayub devesin yetti
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

— 15 —

Ol kırkların ceminde, Lâ ilâhe illâllah
Erenler meydanında, Lâ ilâhe illâllah

El çaldılar dest kefe, dediler cana safâ
Eriş Muhammed Mustafâ, Lâ ilâhe illâllah

İmam Hasan meydanda, Şah Hüseyin irfanda
İmam Zeynel zindanda, Lâ ilâhe illâllah

Mehmed Bâkır sultanı, İmam Ca'fer erkânı
Eriş gel kerem kânı, Lâ ilâhe illâllah

Mûsâ-yi Kâzım şakır, dâim der Hak'ka şükür
İmam Rızâ bun- okur, Lâ ilâhe illâllah

Takî Nakî renginden, Hasen-asker denginden
Mehdî Resûl cenginden, Lâ ilâhe illâllah

Kalmad- imamlar dergi, aşk mahabetten verdi
Derviş *Veli*'nin virdi, Lâ ilâhe illâllah

DÂNİŞ

XIX uncu asır divan şairlerindendir. Asıl adı *Mehmed*'dir. *Safiye Sultanzâde Mehmed Bey* namiyle şöhret kazanmıştı. Önce Bektaşî olmuş, fakat bilâhare Mevlevîliğe intisab etmişti. Son zamanlarında Konya'ya giderek *Mevlâna*'yı ziyaret etmiş, döndükten sonra çok geçmeden 1258 (M. 1842) de vefat etmiştir. Âşıkane manzumelerden mürekkeb bir divanı mevcud olan *Dâniş*'in *Hacı Bektaş Veli* hakkında yazdığı bir manzumesini dercediyorum:

— 1 —

— Müseddes —

Reh-i aşkında abâ pûşum anın çekmem eli
Bende oldum o şehe terk ile cümle emeli
Kandil-i cam-ı ferahzâ-yi şerâb-ı ezelî
Mahrem-i meclis-i hâs-ı niam-ı lemyezelî
Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Dergehinde o şehin bende-i candâdeleriz
Cân ü dilden kerem ü lûtfuna âmâdeleriz
Kayd ü teklîf ü sivâdan dahi âzâdeleriz
Yoluna biz bir alay can veren üftâdeleriz
Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Mecma'-ı ilm-i ledün cûy-i himem tab'-ı kerîm
Eyledi bendelere lûtfunu ol şeh ta'lîm
Ne kadar eyleseler şânına lâyık ta'zîm
Oldu âramgehimiz bâb-ı rızâ vü teslîm
Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Kuluyuz râh-ı mahabbette muvâfık olanın
Demine Hû çekeriz bende-i sâdık olanın
Dökeriz kanını tîğ ile munâfık olanın
Biz de gayret keşiyiz ol şehe âşık olanın
Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Vermeyiz münkir olan câhil ü nâdâna selâm
Çalarız yuf borusun bilmeyen eşhâsa müdâm
Bende-i halka be-gûş olmadır ol şâha merâm
Dânişâ eyle bu beyti okuyup hatm-i kelâm
Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

KENZÎ

XIX uncu asırda yaşayan Bektâşî saz şairlerindendir. Kıbrıs'da doğdu. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Bazı mecmualardaki kayıdlardan ve vücuda getirdiği şiirlerden anlıyoruz ki, uzun zamanlar Antalya'da bulunmuştur. Bir aralık Dimetoka'ya gittiğini de gene bir manzumesinden anlamaktayız. 1233 (M. 1817) tarihinde yazdığı bir destanla 1254 (M. 1838) de yazdığı bir nefes de elimizdedir.

Devrinin tanınmış bir saz şairi olduğu muhakkak olan *Kenzî'nin* 3 şiirini dercediyorum :

— 1 —

Dimetoka şehrin seyran eyledim
Açıkdır dergâhı Mürsel Baba'nın
Mânend-i cennettir anın her yeri
Dâimdir âgâhı Mürsel Baba'nın

Hamd olsun dergâha yüzümüz sürdük
Anda ayan beyan burhânın gördük
Bin iki yüz elli dördüne erdik
Meydanda Semâı, Mürsel Baba'nın

Erenler yoluna canımız fedâ
Hep canların sırrı bağlıdır ana
İsteklerin verir hep mihmanlara
Ganidir ervâhı Mürsel Baba'nın

Mürsel Baba Sultan kırkların başı
Sa'dullah Baba yanında yardaşı
Horasan'dan getirdi mermer taşı
Dimetoka kırları Mürsel Baba'nın

Meydanında yatur Şâhımın pirler
Mürşidimiz Ahmed Baba gerçek er
Kul Kenzî kemterdir gayrıyı neyler
İhsânı büyüktür Mürsel Baba'nın

—2—

Sensin bizim zâhir bâtın ulumuz
Aman meded mürvet pîr Hacı Bektaş
Her tarafdan sana çıkar yolumuz
Ali'sin bir adın pîr Hacı Bektaş

Pîrlerin pîrisin yok sana teki
Mü'minin cânısın münkirin şekki
Zâhirde bâtında değilsin iki
Yetmiş üç milletsin bir Hacı Bektaş

Seni sevdik senden yana yıkıldık
Münkirlerin kesretinden sıkıldık
Her birimiz künc-i gamda tıkıldık
Yetiş bu imdâda ir Hacı Bektaş

Pîrlerin pîrisin zât-ı âlîsin
Hem ilim kânısın Şâh-ı velîsin
Abdal Mûsâ kendin Kızıl Deli'sin
Mahlâsınla derler şir Hacı Bektaş

Kul kemter *Kenzî'yim* sana dayandım
Uyur idim himmetinle uyandım
Hep isteyenlere verdin inandım
Benim de murâdım ver Hacı Bektaş

—3—

Salâ oldukta aşkın şem'ine pervâne ben çıkdım
En evvel cümleden cânâ çü merd merdâne ben çıktım
Kamudan akdem aldım câm-ı şevki dest-i sâkîden
Olub mest-i müdam peymâne veş devrâne ben çıktım
Benimle ders alanlar her biri bir yol tutub kaldı
Seçildim içlerinden bülbül-i tek lâne ben çıktım
Yok iken nâm-ı Mecnun dahi bu dâr-ı şifâ içre
Takındım çille-i aşkı dil-i dîvâne ben çıktım

Bu gün tîğ-i celâlimden geçenler var ise gelsün
Dedikte koç gibi kurban içün meydâna ben çıktım
Demişler şâir-i meydan çıkar mı şehr-i Kıbrıs'ta
Dedim *Kenzî* hakîkattir fakat bir dâne ben çıktım

REMZÎ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindendir. Manastır'da doğdu. Hayatının uzun yılları Antalya'da geçti. Bu şehre ve bu şehirde bulunanlara dair bir hayli manzume vücuda getirdi. 1250 (M. 1834) yıllarında şiirleriyle şöhret kazandığını o tarihte yazılan bir mecmuadaki kayıtlardan anlamaktayız. Antalyalı *Mülâzim Rüknî* ile müşterek bir takım koşmalar da vücuda getiren bu saz şairinin üç manzumesini derce diyorum :

— 1 —

Yarattı kalbime tâ kalû belâ
Elif lâm harfinin ezberiyim ben
Hâme-i kudrette koptu bu imlâ
Levh-i Küntü Kenz'in defteriyim ben

Hak Muhammed Ali evvel ü âhır
Şah Hasen Hüseyin dillerde mâhir
Ceddim Zeynel'abâ imâm-ı Bâkır
Hakîkat mezheb-i Ca'ferî'yim ben

Kâzım'ı gönülde eyledim rehber
Olmuşum Rızâ'nın bâbında kemter
Takî vü bâ Nakî evlâd-ı Hayder
Hasen ül- Asker'in askeriyim ben

İmamlar hakkında söylenen eş'ar
Oniki imam ismi dilimde ezkâr
Yerinde çekilen tîğ-i Zülfikar
Muhammed Mehdî'nin hançeriyim ben

Remziyâ gönlümüz gani dopdolu
Hünkâr Hacı Bektaş pîrimiz ulu
Erenler neferi ser-i sağ kolu
Şâh Ahmed Sultan'ın kemteriyim ben

—2—

Fi'l-i mezelletle getürme gurûr
Oku zâhid ders-i irfâniyetten
Safha-i sıfâtın mir'ât-ı manzûr
Yazılmış istivâ hakkaniyetten

Mevcûdât-ı âlem âdem ü eşyâ
Ol şems-i münevver vechinde ziyâ
Vücûd iklîminde cümle müheyyâ
Haberin var ise insâniyetten

Getürme lisâna kelâm-ı kabîh
Zâhiri bâtını etme mesabîh
Kaba destâr ile bunca musahhih
Kurtulmadı gitti enâniyetten

Remziyâ kendini hâk etmeyince
Kasr-ı derûnunu pâk etmeyince
Hicab perdesini çâk etmeyince
Feyz-i eser görmez vahdâniyetten

—3—

Mekteb-i irfân olalı
Hikmet-i kübrâ okuruz
Tarîk-i erkân olalı
Allemelesmâ okuruz

Zâhir bâtın burhânımız
Ferah olur meydânımız
Gevher saçar lisânımız
Makam-ı bâlâ okuruz

Üstâdımız rehber edüb
Ednâmızı server edüb
Her lûgati ezber edüb
Mesnevî inşâ okuruz

Hak yoluna cân ü seri
Koyalıdan tâ ki beri
Dinle zâhid al haberi
Sıdk ile Mevlâ okuruz

Nakş-ı Hudâ'nın şâdıyız
Kutb-ü ârif irşâdıyız
Her bir ilim üstâdıyız
Musiki a'lâ okuruz

Erdik âdemlik bâbına
Ma'lûm olur erbâbına
Girdik gönül kitâbına
Dâvûdî sadâ okuruz

Beynimize girmez münkir
Sırrımıza ermez fikir
Leyl ü nehar Hak'ka zikir
Mes'el-i duâ okuruz

Harekâtın ahvâlini
Fehm ederek meâlini
Nazm ederek icmâlini
Defter ü imlâ okuruz

Hû çekeriz aşk ile biz
Devr ederiz şevk ile biz
Zikr-i müdam Hak ile biz
Sûre-i Tâhâ okuruz

Tab'-ı murad kalb-i derûn
Oldu meyil Hakka rükûn
Hamd ü senâ şimdi bu gün
Kur'ân-ı rânâ okuruz

Etme gönül pek acele
Eyle nazar bu gazele
Dâimâ biz hoş güzele
Tefsîr-i mâ'nâ okuruz

Fânî cihandan geçene
Câm-ı şehâdet içene
Dâr-ı bakaya göçene
Fâtiha hâlâ okuruz

Kurbân içün re'simizi
Yazdı Hudâ ismimizi
İlm-i ledün dersimizi
Dâimâ ihfâ okuruz

Güftârımız dâne dâne
Rehnümâdır imtihâne
Zümre-i âşık olana
Remziyâ salâ okuruz

E C R Î

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindendir. Nereli olduğunu kat'î olarak bilmiyoruz, fakat hayatının mühim bir kısmını Mısır'da geçirdiği malûmdur. Bu şehre ve Mısırlılara âid bazı destanları elimizde bulunan bu şair, *Kaygusuz* hakkında da bazı medhiyeler kaleme almıştır. Onun bir müddet Kasrülayn dergâhında münzevî bir hayat sürdüğü tahmin olunabilir. *Mehmed Ali Paşa*'nın vefatından, yani 1265 (M. 1848) yılından sonra Mısır'da bulunduğu anlaşılan bu şairin aruz ve hece vezinleriyle muhtelif şiirlerine dağınık bir halde mec-

mualarda tesâdüf olunuyor. Ankara Genel kütüphanesinde de «*Der beyân-ı dîvân-ı Ecrî Baba*» başlıklı yüz sahifelik bir divançesi vardır (A I. 4/53). Bu yazmaya sadece aruzla yazdığı şiirler alınmıştır. Destanlar, koşmalar, nefesler ve aruz vezniyle muhtelif tarzlarda şiirler yazan bu saz şairinin bir kısım eserlerinde Hurufîlik ve Alevîlik telâkkileri mevcuddur. Onun 9 manzumesini dercediyorum :

— 1 —

— Koşma —

Gonca-i vuslata ermeyenlerin
İşi bülbül gibi zâr olur gider
Hakîkat râhına girmeyenlerin
Dünyâsı başına dar olur gider

Bilmeyen âlemde o gonca lebi
Eyvah deyüb geçer rûz ile şebi
Çıkamaz taşraya semender gibi
Âteş-i hicranda nâr olur gider

Âşıklar dolaşır gezer ekseri
Dost yoluna koyar cân ile seri
Enelhak diyenin ey *Aşık Ecrî*
Yolu Mansur gibi dâr olur gider

— 2 —

Ali'dir yâr-i Peygamber Ali'dir Bâ-i Bismillâh
Ali'dir sûret-i Rahman Ali'dir zât-ı Fazlûllah
Ali'nin Hel etâ şânı odur halk eyler insânı
Ali'dir ilm ü edyânı Ali'dir cümle sırr-ı Şâh
Ali Yâsîn Vel Kur'an kitâb-ı nâtık-ı hikmet
Ali'dir suhf-i İbrâhim Ali'dir dört kelâmullah
Ali'nin kahrına tâkat getürmez âlem-i eşyâ
Ali'dir bir gazab ancak Ali'dir Zülcelâlûllah
Ali'dir cümleye maksud Ali'dir Kıble-i ma'bud
Ali'dir cami'-i mahmud Ali'dir secde-i dergâh

Ali deryâ-yi a'zamdır ki emvâc-ı mahabbetten
Erenler hâsıl-ı aşkı olubdur sırrına âgâh
Ali'dir evvel ü âhır Ali'dir bâtın ü zâhir
Ali'dir her yere hâzır Ali'dir ol veliyyullah
Ali'den *Ecriyâ* i'tâ yine ecr-i azîm oldu
Ali'dir zikr ü ezkârım Ali'dir lâfz-ı İllâllah

— 3 —

Fahr-ı âlem vâris-i yâr-ı peyamber yâ Ali
Hel etâ şânındadır Allahu ekber yâ Ali
Cânımın cânânıdır Zeynel'abâ her rûz ü şeb
Sad selâm olsun ana zâtında mazhar yâ Ali
Zer gibi bî kıymet eyler kîmyâ-yi himmeti
Zümre-i âşıkları ol Şâh-ı Bâkır yâ Ali
Kılma sen mahrum cemâlinden temâşâ eyledim
Sevdiğim cânım Takî cânımda server yâ Ali
Cânı koydum yoluna sevdim seni de yâ Nakî
Şahlar içre pâdişahlar serveridir yâ Ali
Mehdi-i mîrlivâyı eyle ihsan el'aman
Kuvvet ü ziya vere dîne mükerrer yâ Ali
Sendedir şems-i nübüvvet âfitâb-ı tal-atin
Şa'şaandan feyz alur mâh-ı münevver yâ Ali
Sensin ol derya-yi a'zam kim nihâyetsiz muhît
Bahr ü ber yanında çün bir katre kemter yâ Ali
Sendedir hatm-i kelâmullah-ı nâtık nâgehan
Eyle i'tâ bende-i bîçâre ister yâ Ali
Kıl gürûh-ü Askerî Nâcî bizi *Ecrî* gibi
Nefs-i şûmu kat ede mânend-i Hayder yâ Ali

— 4 —

Vâkıf-ı esrâr olan dehre temennâdan geçer
Nefs-i şûmu kat' edüb ol lâ vü illâdan geçer
Men aref bezminde seyrân eyleyüb eşyâyı hep
Kenz-i mahfî gözleyüb dünyâ vü ukbâdan geçer

Varlığımdan geçmişim bir noktadan var olmuşum
Var mı bir âşık şehâ nûr-u tecellâdan geçer
Bu kebûter gönlümüz pervâz edüb biz vasl içün
Âsümânı devr edüb tâ arş-ı a'lâdan geçer
Ecrîyâ mahv-i vücûd eyle bu yolda nâgehan
Vâsıl-ı dîdâr olanlar lâ vü illâdan geçer

— 5 —

Nokta-i Rahmân-ı akdem gizlidir âdemdedir
Nûr-u eşyâ-yi mukaddem gizlidir âdemdedir
Yedi hattı mushaf-ı hüsnünde tahkik gördüler
Ey gönül bu ism-i a'zam gizlidir âdemdedir
Sanma kim bezm-i felekte enver-i hurşîd var
Şu'le-i mâh-ı muharrem gizlidir âdemdedir
Ger tavâf etmek dilersen bu hakîkat Kâ'besin
Kâbe-i Beyt-ül-mükerrem gizlidir âdemdedir
Tekye-i aşka yürü *Ecrî* kadem bas vâsıl ol
Hep maâl-i muazzam gizlidir âdemdedir

— 6 —

Gürûh-i Nâciyiz Âl-i Resûl'e âşık-ı cânız
Muhibb-i hânedânız zâhir ü bâtında cânânız
Biziz ol hânkah-ı âlem içre hırkapûş abdâl
Görenler zanneder bî câmeyiz âlemde üryânız
Muhib evlâdımız Nemrûd ü Fir-avn oldu gittikçe
Biz ol zürriyet-i İbrâhim ü Mûsî-i umrânız
Yevm-i firkatte sâhil olmasun mu zevrak-ı ümmîd
Açınca bâdbân-ı himmeti gûyâ ki tayrânız
Cehâlet menba'ı *Ecrî* demişler bizlere yâran
Kemâl erbâbına ma'lûm olur ki bazı irfânız

— 7 —

Ey şem-i cemâl aşkına pervâneleriz biz
Bir bağrı yanık âşık-ı dîvâneleriz biz

Biz ehl-i harâbatlarız bezm-i ezelden
Medhûş olalı sâkin-i meyhâneleriz biz
Hâr ile gülün kıymetini bilmedi sôfî
Sarrâf olana sâhib-i dürdâneleriz biz
Bu meclis-i rindân ile dost olmaz isek ger
Bil biz dahi ağyâr ile bîgâneleriz biz
Ecrî gibi nûş eyleyeli câm-ı Elest'i
Ol devr-i ademden beri mestâneleriz biz

— 8 —

— Kaygusuz hakkında medhiye —

Feyz bahş-ı menba'ı sırr-ı Hudâ'dır Kaygusuz
Bu tarîk-i aşk içinde rehnümâdır Kaygusuz
Kabekavseyn ile evednâ'ya dâhil şübhesiz
Sâlikâna hem delîl-i Mustafâ'dır Kaygusuz
On sekiz bin âleme nûr-u tecellî eyleyen
Gün gibi sâhib kemâl-i Mürtezâ'dır Kaygusuz
Zehr-i mihnet ihtiyâr etsek nola aşkında biz
Kurret -ül- ayn-ı Hasen Hulk-ı Rızâ'dır Kaygusuz
Çârdeh ma'sûm pâk ü müstakîme cân ile
Hakka mazlûm-ü Şehîd-i Kerbelâ'dır Kaygusuz
Ol imâm-ı şah-ı dîn Zeynülibâd ü Bâkirî
Ca'fer-i Sâdık imâm-ı pîşüvâdır Kaygusuz
Mûsi-i Kâzım Rızâ'dır dînimiz îmânımız
Hem Horasânî Ali Mûse -r- Rızâ'dır Kaygusu
Hem Takî vü bâ Nakî'dir hem İmâm-ı Askerî
Mehdi-i sırr-ı Hudâ sâhib livâdır Kaygusuz
Ecriyâ a'mâ olan âşıkların hâk-i der-i
Çeşmine lâ şek dilâ kûhl-i cilâdır Kaygusuz

— 9 —

— Müseddes —

Okuyup mushaf-ı hüsnündeki ol hatt-ı celî
Cezbe-i aşk-ı velâ ile dedik sana beli

Nokta-i sırr-ı Hudâ zâtının oldu bedeli
Sendedir bahr-i vefâ sendedir ol kudret eli
Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Menba'-ı cûd ü şehâ feyz-i hidâyet sensin
Hel etâ şânına tenzil olan âyet sensin
Ârif-i sırr-ı nebî keşf ü kerâmet sensin
Gafir-i leyl ü nehar Şâh-ı velâyet sensin
Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Gam ü hicrân ile râhında dil âzar oldum
Nice bir dâm-ü felâkette giriftâr oldum
Gerçi Mansûr gibi zülfüne berdâr oldum
Aşk ile bâd-ı Nesîmî veş hevâdâr oldum
Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli (1)

Hem Nakî Asker-i nâcî içün *Ecrî* kemter
Mehdi-i mîr-i livâ mazhar-ı nûru Hayder
Eyledim cânı fedâ yoluna misl-i Kanber
Olmuşam hemm ü gam ile niçe dem hâkister
Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

HASRETÎ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. 1250 - 1270 (M. 1834 - 1853) yılları arasında hayatta olduğunu bir mecmuadaki kayıddan anlamaktayız. Âşıkane mahiyette bir takım koşma ve semaîlerine tesâdüf edilen bu şairin bir nefesini dercediyorum:

— 1 —

Hünkâr Hacı Bektaş sırr-ı Ali'ye
Bîat etmeyende İman mı vardır

(1) Manzumenin bir bendi noksandır.

Ahadullah deyüb tasdik edince
Ya gayrı kimseye peyman mı vardır

Bâ-i Bismillâh'da okunan âyet
Dört kitab şâhiddir hakkında gayet
Mürebbî mürşidlik anda tamâmet
Ol Habîbullah'a güman mı vardır

Levlâke şânında delildir burhan
Yedullahi deyu buyurdu Sübhan
Bîat eden benim ol Şâh-ı Merdan
Hüseyn-i Kerbelâ'ya zeval mi vardır

Lâ'net olsun bâtıl yola gidene
Ali evlâdını inkâr edene
Ehl-i Beyt'ten gayre bîat edene
Şeytana tâbidir îman mı vardır

Der *Hasretî* ikrar îman uluya
Sultan Balım Sultan Bektaş Veli'ye
Ana şek getüren Mervan kuluya
Ehl-i Beyt'ten gayre dâmen mi vardır

SABRÎ

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî saz şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Fakat Pilevne kahramanı *Osman Paşa* hakkında yazdığı bir destanla *Resûl Baba*'nın vefatı münasebetiyle yazdığı bir şiir onun devrini tâyin etmektedir.

Sabrî'nin iki nefesini dercediyorum:

— 1 —

İlk mevlûd ayının cuma gecesi
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi
Cümle muhiblerin dil eğlencesi
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Nasib alanlar hep oldular hacı
Melekler el çeküb oldu duâcı
Kan ağladı o dem gürûh-i nâcî
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Mürşid nazarında oldular a'lâ
Vâsıl olmayanlar yanarlar hâlâ
Kabrinde kurbanlar kesildi cânâ
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Baba bizi kime bırakıb gitti
Cümle muhiblerin bunda terk etti
Hacı Baba ârif postuna dikti
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Salı dergâhında va'desi yetti
İrciî emriyle Mevlâ'ya gitti
Sabriyâ kulunu gidip terk etti
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

— 2 —

Sensin beni bu sevdâya düşüren
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin şâhım
Gurbet ili diyar diyar aşıran
Sensin İmam Hayder Ali'sin şâhım

Devr eder kudretin kevn ü mekânı
Rahmetin tutmuştur iki cihânı
Derdli kullar ister senden dermânı
Cümle ululardan ulusun şâhım

Dağa taşa emr ü fermân eyleyen
Kamu âlemlere dîvân eyleyen
Mi'racda Ahmed'i seyrân eyleyen
Gerçek âşıkların yolusun şâhım

Levh ü kalem evvel yazdı Bismillâh
Sûretin nakşını gördüm eyvallah
Akıl ermez sana sensin sırrullah
Yağan rahmetlerin selisin şâhım

Sabrî kulun bağlı kulundur senin
İmâmı Hüseyin gülündür senin
Yeşil beş pençeli elindir senin
Tanrı bahçesinin gülüsün şâhım

RESMÎ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendir. Girid'de doğdu. Asıl ismi *Ali*'dir. Hayatı hakkında malûmata rastlamadım. Üsküdar'da Selimağa kütüphanesinde yazma bir divançesi vardır. (No. 85). Münhasıran aruzla yazılmış şiirleri ihtiva eden bu nüshada sadece 386 beyit kaydedilmiştir. *Hacı Bektaş Veli* ve *Seyyid Ali Sultan* hakkında medhiyeler kaleme alan *Giridli Ali Resmî Baba*'nın bir kaç manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Benim şâhım benim cânım Ali'dir
Gözüm ziyâsı îmânım Ali'dir
Bana gösterdi râh-ı müstakîmi
İki âlemde sultânım Ali'dir
Muhammed şehr-i ilmim dedi elhak
Ulûm-ü şehre derbânım Ali'dir
Benim mahbûbum Ahmed'dir dedi Hak
Dilâverlikte arslanım Ali'dir
Muhammed dü cihâna rehber oldu
Eden irşâd cânânım Ali'dir
Kelâm- İncîl ü Tevrat Zebur hem
Rümûz-i vahy-i Kur'an'ım Ali'dir
Şecâat kişverinde merd-i meydan
Sehâvet ıssı Yezdân'ım Ali'dir

Olur her bir garib bir şâha bende
Benim de Şâh-ı merdânım Ali'dir
Ne gam yer *Resmî* huffâş olsa münkir
Bu gün meydanda Sübhân'ım Ali'dir

— 2 —

— Müseddes —

Ey ser-i ceyş-i velâyet tâc-ı şâhân-ı velî
Vech-i nûrun pertevinden oldu âlem müncelî
Mürşid-i müşkil küşâ ya'ni Hak'kın kudret eli
Bir nefesle kılsa ihyâ tan mı bin mürde dili
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

Tıynet-i asliyesi âdemden oldu münteşir
Âb-ı pâk-ı cismi anın Nuh'dan oldu münteşir
Âteş-i germiyyeti Mûsâ'dan oldu münteşir
Bâd-i kudsi Meryem-i İsâ'dan oldu münteşir
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

Ced be- ced Âl-i Muhammed'dir o sultân-ı kerem
Nakd-i şâh-ı Mürtezâ vâlâ neseb âlî himem
Irkıdır anın Hadîce Fâtıma şeyhülharem
Tâ kıyâmet evliyâ içre odur sâhib alem
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektaş-ı Velî

Nice bin dürlü kerâmet etti izhâr ol emîr
Nice bin düşmüşleri kaldırdı oldu destgîr
Oldu iklîm-i velâyet içre ol sâhib serîr
Ân-ı dâim sırr-ı Hayder'den işâret gösterir
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektaş-ı Velî

Doksan altı bin Horâsan pirleri irşad eder
Anda meks olan emânâtı alub Rûm'a gider
Ol erenler çektiler hayli teessüfle keder
Aldı pîrinden icâzet nev tarîk îcâd eder
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

*Resmi*yâ başında devlet bil o sultan sâyesin
Her ne derlerse desünler koyma elden dâmenin
Kendine lûft u inâyet bil ganîmet hizmetin
Her ki giydi şâh olur başına tâc-ı devletin
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

— 3 —

Cân ü başa kalmazız Âl-i Abâyî canlarız
Bende-i Âl-i Muhammed Mustafâyî canlarız
Cân ü dilden bende-i Hayder biziz dervişleriz
Ol sebebden biz Aliy-yel- Mürtezâyî canlarız
Terk ü tecrîdiz bu gün âk u karadan geçmişiz
Pes bu mâ'niyle Hasen Hulk-ır- Rızâyî canlarız
Hem Yezîde sad hezâran lâ'net etmek şânımız
Zira kim Şâh-ı Hüseyn-i Kerbelâyî canlarız
Fakr ile fahr eyleyüb tâc ü kabâdan fâriğiz
Ma'sum-i pâk biz Ali Zeyn -el-abâyî canlarız
Hem Muhammed Bâkır ol kân-ı kerem bedrüd-dücâ
Ca'fer-i Kâzım Ali Mûs-er- Rızâyî canlarız
Çün Takî vü bâ Nakî'ye kılmışız ikrâr biz
Ol ecilden Askerî sâhib livâyî canlarız
Mehdi-i sâhib zamânın kuluyuz kurbânıyız
*Resmi*yâ ma'sûm-ü pâk nûr-ü Hudâyî canlarız

— 4 —

Hudâ âşıkların gönlün uyandır
Hakîkat çeşmesinden anı kandır

İkilik perdesinden geçmek içün
Muvahhid rengine anı boyandır
Geçir kayd-i mezâhibden kıl ârî
Anı bu kayd-ı gafletten uyandır
Kimin kim hâl ile var ittihâdı
Anın hâli bize mahz-ı imandır
Kamu eşyâda *Resmî* varlığı var
Veli âdemde Hak bellü beyandır

VEHBÎ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendir. Mora'da doğdu. Hayatı hakkında malûmata rastlamadım. *Moralı Süleyman* isminde bir azizin müridi olduğunu divanındaki bir şiirden anlamaktayız.

Moralı Vehbî'nin yazma bir divanı Üsküdar'da Selimağa kütüphanesindedir (No: 76). Hece ve aruz vezniyle şiirleri ihtiva eden bu nüsha 1375 beyitten ibarettir. Manzumelerinde Hurufîlik telâkkilerini de terennüm eden şair, *Hacı Bektaş Veli, Eşrefoğlu Rûmî, Bedreddin-i Sîmavî* gibi maruf şahsiyetler hakkında medhiyeler kaleme almıştır. Onun bir kaç manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Rahmetin deryâsı çün cûşa geldi
Kudret ırmağının selleri aktı
Arşullahdan bir nur âleme doğdu
Hüccet-i Hak burhan Hacı Bektaş'ın

Sidreden Cebrail indi bu hana
Deli dîvaneler dedi uslana
Zat sıfat tecellî kıldı bu cana
Âşıklara nişan Hacı Bektaş'ın

Sağında Muhammed solunda Ali
Bu söze erenler dediler beli
On iki imamın sevgili oğlu
Eb ü ceddi Sultan Hacı Bektaş'ın

Pîre men bir dedim ey ehl-i vahdet
Hizmet eyle tâlib alagör himmet
Meded mürüvvet der bu *Vehbî* meded
Var kulları irfan Hacı Bektaş'ın

— 2 —

Şems'i zattan zerre idim eriştim
Çâr-ı anâsıra girdim karıştım
Hamdülillâh dîdârına kavuştum
Dîvânına geldim aman erenler

Şâh-ı merdan tut elimden yarlığa
Ayaktan düşmüşüm ilet paklığa
Meded mürvet kabûl eyle kulluğa
İmânına geldim aman erenler

Noksânım var mende arayıp buldum
Edeb erkân usul sendedir bildim
Eşiğine yüzüm sürmeğe geldim
Erkânına geldim aman erenler

Sî vü dü hurufla bu vücud esmâ
Gönlümün tahtında cânan müsemmâ
Vehbî Dede'm söyler gerçi muammâ
İrfânına geldim aman erenler

— 3 —

Gevher-i yektâdır bizim sözümüz
Âl-i Muhammed'dir sırr-ı özümüz
Hasan ü Hüseyin'dir göz nûrumuz

Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

İmamlar hasıdır Zeynelâbidin
Muhammed Bâkır'dır gönlüm içre din
Mezhebim Câ'fer-i Sâdık'dır bilin
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

Mûsi-i Kâzım'ın hakikat şânı
Ali Mûsâ Rıza mürüvvet kânı
Takî bâ Nakî'dir merhamet kânı
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

Hasen-ül-Askerî gürûh-i nâcî
Derdli mü'min anda bulur ilâcı
Muhammed Mehdî'dir canlar sertâcı
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

Çârdeh-i ma'sûmun yüzü hürmeti
Düvazdeh imam'ın izz ü rif'ati
Vehbî âciz sizden ister himmeti
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

— 4 —

İlm ü irfân ister isen Mustafâ'dan kıl taleb
Vuslat-i Hak ister isen Mürtezâ'dan kıl taleb
Sabr u hilme çün tahammül eylemek maksûd ise
Var anı sen Şah Hasen Hulk-ır- Rızâ'dan kıl taleb
Aşk-ı İlâhîye kanmak ister isen ey gönül
Gel havâric cengine gir Kerbelâ'dan kıl taleb

Çün tevellâsın teberrâsın bilendir ehl-i hâl
Gel bu meydanda anı Zeynelabâ'dan kıl taleb
Nefs dîvin katl edüb nûr-ü velâyet bulmağa
Şah Muhammed Bâkır-ı bedr-üd- dücâdan kıl taleb
El ele el Hak'ka ermek talibiysen gel beru
Ca'fer-i Kâzım Ali Mûs-er- Rızâ'dan kıl taleb
Bu fenâ fahrî-i fillâhın ferâgat râhını
Şah Takî vü bâ Nakî şems-üd- duhâdan kıl taleb
Yetmiş üç fırka olubdur çün Muhammed ümmeti
Vâhid-i fırka-i nâcî Askerî'den kıl taleb
Vehbî lâhavfün aleyhim pes velâhüm yahzenun
Tâlib isen Mehdi-i sâhib zamandan kıl taleb

RECÛLÎ

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî saz şairlerindendir. Aynı asır içinde tertib edilen bir kısım mecmualarda, hece ve aruzla yazılmış bazı manzumelerine tesadüf edilmektedir. Hayatına aid hiç bir kayda raslamadığım bu şairin iki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Gerçek bir tasvirdir sûret-i insan
Ma'nâyı derunda bildim anladım
İnsânı sırr etmiş Hazret-i Yezdan
Allemelesmâ'yı bildim anladım

On sekiz bin âlem bir azîm yerde
Dâimâ zikr eder tesbih elinde
Gerçi bir zikirdir söyleriz dilde
Dildeki esrârı bildim anladım

Recûlî isyânım hadden ziyâde
Harâbât ehliyim destimde bâde
Buna nâil olan erer murâde
Erenler râhını bildim anladım

— 2 —

Râh-ı aşkı arayub bir kâmil-i ra'nâya düş
Rûz ü şeb eyle teveccüh aşk ile esmâya düş
Bahr-i aşkın katresinden eyle nûş bir zerrece
Mest olub sermest gezüb Mecnun gibi Leylâ'ya düş
Dil verüb her bir güzele meylini verme sakın
Kadrini bilsin senin kim ehl-i fürûmâye düş
Şöyle bir âhûyu sev kim olmasun ana misil
On sekiz bin âlem içre bir gül-ü ra'nâya düş
Gel *Recûlî* sen bu yerde cânı ver cânânı bul
Terk edüb kamuyu dilden aşk ile Mevlâ'ya düş

CEVABÎ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindendir. *Gedayî*'nin muasırı âşıklardan bahsettiği manzumesinde bu saz şairinin de ismini zikrediyor. Hayatı hakkında malûmata sahip değiliz. Mecmualarda mahdut bazı âşıkane şiirlerine tesadüf edilir. Bektaşîliği terennüm eden manzumeleri de o nisbette azdır. Hece ve aruz vezinleriyle şiirler yazan bu saz şairinden üç örnek dercediyorum:

— 1 —

— Nefes —

Elestü birabbiküm dedi ezelî
Bir kadeh nûş ettim peymânesinden
Hamdolsun olmuşuz evlâd-ı Ali
Cür'a--i bâdenin mestânesinden

Hak bildim sıfâtım Hak'ka dayandım
İkrar verüp îman ne imiş kandım
Gün be-gün mahabbet nârına yandım
İbret aldım şem'in pervânesinden

Bakdım ki cihâna hâk ile dolmuş
Hak'kı bilmeyenler tamuyu bulmuş
Cevâbî dünyâdan terk-i terk olmuş
Çıkmaz gayrı felek meyhânesinden

— 2 —

— Gazel —

Cihanda kendini insan eğer bulmazsa vah eyvah
Nedir bâtındaki Kur'ân eğer bulmazsa vah eyvah
Tutub bir mürşidin destin geçüb hem cân ile baştan
Verüb ikrârını îman eğer bulmazsa vah eyvah
Enelhak sırrının genci benî âdemde hatm oldu
Arayub mekteb-i irfan eğer bulmazsa vah eyvah
Okuyan ilm-i zâhirden gelir a'mâ gider a'mâ
Nedir bâtındaki Kur'ân eğer bulmazsa vah eyvah
Kişi maksûdunu bilmez arar yerde vü hem gökte
Ne imiş aslına burhan eğer bulmazsa vah eyvah
Fenâdan devr olub mevte karışmak gayetâ müşkil
Girüb uçmakta bir mesken eğer bulmazsa vah eyvah
Açam başım kılam zârı Ali bâbında teslimdir
Cevâbî derdine derman eğer bulmazsa vah eyvah

— 3 —

— Mersiye —

Erdi çün mâh-ı muharrem tende cân ağlar bu gün
Terk idüb taht-ı cihânı âşıkan ağlar bu gün
Sen niçe gafil durursun ey muhibb-i hânedan
Firkatinden hû çeker cümle cihân ağlar bu gün
Hak'kı inkâr eyleyen münkir münâfık ağlamaz
Dîdesinde nem döken ehl-i imân ağlar bu gün
Buna pîr ü nevcivan hiç kalmadı ağlamadan
Cedd-i pâk-i bâ safâ peygamberan ağlar bu gün
Akıl ermez ey *Cevâbî* Lâfetâ'nın sırrına
Yâ nasıl ağlamayam ol bîmekân ağlar bu gün

HÂKÎ

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî saz şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahip değiliz. Fakat *Gedayî*'nin muasırı âşıklardan olduğu muhakkaktır. Koşma ve semaîlerden başka nefesler ve aruz vezniyle şiirler kaleme alan bu şairin iki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Sakın terk eyleme ırz u edebi
Baykuş mekânı tek vîrân olursun
Asıl dinsizliğin budur sebebi
Düşüb dilden dile destân olursun

Mahabbet edersen ara dengini
Gezme rakiblerle sakın kendini
Ne şekil civansın gör sen kendini
İncidirler seni ziyân olursun

Bu sözlerim olsun nasîhat sana
Binde birin tutsan ol yeter bana
Hâkiyâ fakîri atma yabana
Vallah doğduğuna pişmân olursun

— 2 —

— Gazel —

Ey dilâ pirlerden aldık himmeti Bektaşîyiz
Pir ocağından giyindik kisbeti Bektâşîyiz
Hacı Bektâş-ı Veli'nin çâkeriyiz çâkeri
Ali'den giydik bu tâc-ı devleti Bektâşîyiz
Ehl-i dil anlar bizi varsın sofî dahl eylesün
Severiz mahbûbu bizler ziyneti Bektâşiyiz
Biz harabât ehliyiz âlem harâbât olmasun
Gice gündüz ideriz biz işreti Bektâşiyiz
Hâkiyâ her bir tarîka el uzadub yokladım
Bunda buldum tâm vezn-i devleti Bektâşiyiz

HÂTİFÎ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahip değiliz. Vücuda getirdiği bir manzume, onun Kırşehir Hacı Bektaş dergâhı mensuplarından olduğunu göstermektedir. 1268 (M. 1851) den 1285 (M. 1868) yılına kadar Pirevi postnişinliğinde bulunan *Türabî Ali Dede, Hacı Hasan Dede..* gibi şahsiyetlere ait bazı malûmatı da ihtiva eden bu mühim destan, dergâhta geçen bir takım hâdiseleri de bildirmektedir. Manzumeyi aynen dercediyorum:

— Destan —

Dergâhı şerifin geçen halinden
Habîr etmek niyetile yârani
Bir nebze esbabı ihtilâlinden
İcap etti ehibbaya beyani

Hakikati hâli ihbar edeyim
Müfit ve muhtasar iş'ar edeyim
Güneşten zerrece ızhar edeyim
Göre küşat ola ayni iz'ani

Sene bin iki yüz altmış sekizde
Kuût etti posta Türabî Dede
Ne cefalar çekti o mihnetzede
Melâli muciptir anın ityani

Öyle zatı pake edüp adavet
Koymadılar eylemedik hakaret
Bir dakika bile vermedi rahet
Eşkiyanın ihaneti, isyani

Bu hâl ile yine ol zatı gayyur
Sây ile gayrette koymadı kusur
Harap idi evler eyledi mâmur
İntizamı kodu bu âsitani

Uşşaka rehberi rahı pir idi
Cümle üftadeye destgir idi
Men aref tahtında bir emîr idi
Teshir eylemişti mülkü irfani

Gâh zamanı meşekkat ü mihnetle
Gâhî mahabbetle gâhî mihnetle
Gâhî endûh ile gâh meserretle
Müşarünileyhin geçti devrani

Seksen beşe erdi tarihi hicret
Hacı Hasan Dede etti ikamet
Aşevin, atevin edüp imaret
Yaptı hanbağını, hem değirmani

Ol zamanda mahlûl kaldı meşihat
Ahzine çok kimse eyledi rağbet
Feyzullah Efendi oldu âkıbet
Beratı şerifi emri ayani

Dergâhta vefatı olunca nagâh
Tarzı âhır oldu ahvali dergâh
Güftüğû çoğaldı açıldı efvah
İyan oldu bürudeti nihanî

Anın ihracına kıyam ettiler
Türlü iftiraya ikdam ettiler
Menfi deye Hacce i'zam ettiler
Sinni şeyhuhette öyle sultani

Vâkıf idi cümle razı nihana
Dildâde değildi kevnü mekâna
Mâlik idi gencînei irfana
Almazdı bir pula iki cihani

Arifü müttekî dilâgâh idi
Suretâ bir derviş mânen şah idi
Şekketme şüphesiz ehlülhak idi
Güneş gibi zâhir oldu bürhani

Hakkındaki emre bir nigâh etti
Ne içtinap etti ne ikrah etti
İmtisalen hemen azmi rah etti
Arzu eyleyüp vaslı canani

İhanet yüzünden ihsana erdi
Nefy iken o âli mekâna erdi
Can vermeden kûyi canana erdi
Gör kahır tahtında lûtfu Yezdani

Evvelâ eyledi Haccini tekrar
Sonra Medinede uzlet ihtiyar
Nice müddet bâ izzetü itibar
Resulü Hudanın oldu mihmani

Civarı Habibe bulunca kurbet
Cuşa geldi dilde bahrı mahabbet
Galip oldu şevki hahişi vuslat
Heman feda kıldı canana cani

Bu bağı fenâdan eyleyüp hiram
Gülşeni bekada eyledi âram
Cennetülbakî'yi idindi makam
Şadü handan ola ruhu revani

Feyzullah Efendi geçti postuna
Postu hem şeyhliği aldı destine
Meşihatten gelen emir üstüne
Perişan Babaya kıldı erzâni

Vekâletle posta geçti Perişan
Sertarik namını takındı heman
Cümle tebdil oldu âyinü erkân
Kimse görmemiştir böyle seyrani

Böylece bir müddet mürur eyledi
Türlü hâdiseler zuhûr eyledi
Sanma safa sürdü huzur eyledi
Anın da mihnetle geçti zamani

Gene âhır münhal oldu meşihat
Anın evlâdına olmadı kısmet
İstanbuldan gönderdiler âkıbet
Şeyh namile bir müvesvis şeytani

Gerçi girüp çıkmış her tarikate
Aşina değildir hiç hakikate
Ermemiş menzili âdemiyete
Olmuştur esîri nefsi hayvani

Ne şer'i şerife inkıyadı var
Ne bir tarikate istinadı var
Ne de bir mezhebe itikadı var
Ne dini var ne ikrarü imani

Hazakati vardır zerku riyade
Hilede hud'ada mahir ziyade
İşte şu kaziye eder ifade
Bilmek ise garaz şöhretü şani

Yalancı Yahyadır namu şöhreti
Ehli zevke mudhikliktir san'ati
Her renge boyanır etmez haşyeti
Yoktur ol sebepten rengi elvani

Şeyholdukta Nurî Babaya gitmiş
Tarikate gûya intisap etmiş
Sonra bu sözünü çoklar işitmiş
Görmëkti muradım işbu erkâni

Andan Mehmed Ali Baba'ya çatmış
Anı bilmem ne suretle aldatmış
Dede babalıkla önüne katmış
Gelüp teslim etmiş ana meydani

Perişan Baba'yı çıkardı heman
Bir dakika bile vermedi aman
Maiyetinde hem bazı dervişan
Gidip mesken etti eski mekâni

Mehmet Ali Babaya da bir müddet
Arzı hulûs ile eyledi minnet
Yiğirmi dört bini kapınca nekbet
Unuttu ettiği ahdü peymani

Nükûl edüp hain sözünden saptı
Bir takım nev icat desîse yaptı
Çelebi Efendiden para kaptı
Savurdu rüzgârı buldu harmani

Çelebi Efendi hürmet eyledi
İşi görülünce minnet eyledi
Bînihaye bezli nîmet eyledi
Kem etmedi baklavayı büryani

Konakta bir müddet eyledi âram
Dedenin ihracın etti istirham
Eyleyüp hâsılı teshili meram
İnfisal ettirdi o kahramani

İnfisal eyledi çünkü o server
Dergâh oldu gûya kalıb-ı bîser
Evrakı vakfiye hesabü defter
Geçti zimmetine arttı tuğyani

Günden güne şerri oldu ziyade
Umuru dergâhı verdi fesade
Bir fitne saldı ki beyni ibâde
Düşman etti birbirine ihvani

Pazarcıklı Ali Baba nagehan
Vefat eyledikte kalkışıp heman
Zehir yedirdiler deye dervişan
Kıtale varınca etti bühtani

Oldu anın gaslü defnine mâni
Izhar etti türlü türlü mevanî
Reca vü minnetle olmadı kanî
Gayet giran geldi bu imtinani

Livaya derakap eyledi tahrir
Çok hilâfı vâkî ifk ile tezvir
Cenazeyi üç gün ettirdi tehir
Arttı dervişlerin ahu figani

Böylece Livaya edicek ilâm
Keşfe iki hekim ettiler i'zâm
Bir acemi Acem Ali Baba nam
Bir de Nikûs derler Hıristiyani

Daha keşfetmeden mukaddem Nikûs
Gördü cenazeyi o demde menhus
Mürtekip cümlemiz eyledi meyus
Dedi bunda vardır zehrin nişani

Ol dem bir gulgule düştü dergâha
Başladı dervişan feryadü aha
Hulûs ile niyaz edüp Allaha
İstediler işbu derde dermani

Dedi Nikûs bir kez edince nigâh
Bu mesmû değildir etmen iştibah
Buna râzı mıdır Cenabı Allah
Müttehem edelim bunca insani

Hele defni için ruhsat alındı
Gasledüp namazı edâ olundu
Duasında her kim hâzır bulundu
Aşk ile oldular fatihahâni

İftira idüğü oldu nümayan
Bu hâle görenler oldular hayran
İtiraf eyledi kâfir, müslüman
Doğrudur Hak'kın avnü ihsani

Cevrü cefa ile ol biimtizaç
Böyle fukarayı ederek iz'aç
Nihayet cebr ile eyledi ihraç
Yetmiş iki nefer duagûyâni

Eline kaldı hep umuru dergâh
Yürüttü hükmünü yedi, sekiz mah
Ol derece azıttı kim ol gümrah
Sepkat etti fir'avunla Hâmani

Şeyh Efendi gene eyledi tekrar
Perişan Baba'ya arzı îtizar
Posta kuudunda ederek ısrar
Gene ik'at etti bu natüvani

Gösterdi bir müddet merhuma hürmet
Her gün elin öper dilerdi himmet
Eyleyip âkıbet tebdili suret
İmtizaç etmedi gene külhani

Yeniden ihraca eyledi kıyam
Eza, cefa oldu kârı suphu şam
Candan bizar etti muhassal kelâm
Bulunmadı imtizacın imkâni

Bizzarure merhum terketti postu
Ol zaman anladı düşmanı dostu
Bir cumartesi ikindi üstü
Ta Balım evinde kıldı mekâni

Emin Baba idi kilerde kait
Nâzır idi ona Mes'udu mârit
Şeyh ile ittifak edüp o anît
Refetmeğe işbu bâri girani

Mes'uda yüz verir beş yüz alırdı
Her ne talep etse yolun bulurdu
Buna Emin Baba hayran kalırdı
İşine gelmezdi açsa dehani

Kilere vazedip hele Mes'udu
Bu suretle hâsıl etti maksudu
Gerek eşya gerek nakdi mevcudu
Aşırdı kim yoktur haddü payani

Şeyh ile Mes'uda kaldı idare
Döktüler emvali vakfı pazare
Şayet bir taraftan gelse beş pare
Mutlak Şeyh Efendi alırdı ani

Tıpkı birbirine uyup sireti
Artırdılar cesareti cür'eti
Sirkat edüp pûşidei Hazreti
Ölü zannettiler Piri pirani

Bunlar bu derece ülfet ederken
Ruzü şep mahfice sohbet ederken
İkisi birlikte sirkat ederken
Bir gün anınla da bozdu miyani

İz'aca mübeddel oldu imtizaç
Kilerden anı da eyledi ihraç
Sefilü sergerdan aç ve biilâç
Bilmem nerelerde kaldı berrani

Şeyhin şenaati buldu iştihar
Hâle agâh oldu sıgaru kibar
Oldu ta vâsılı sem'i şehriyar
Ne lûtfetti gör hikmeti Mennani

Ba emri âlii meşihatpenah
Valii vilâyet irişti nagâh
Pâyidar eylesin Hazreti Allah
Hânedanı pâkı Âli Osmani

Vali tahkik edüp zübdei kârı
Güzelce fehmetti sırrı esrarı
Tedabire sarfeyledi efkârı
Ref'eylemek için zulmü udvani

Bir kıt'a talimat tanzim eyledi
Babı meşihate takdim eyledi
Hakikati hâli tefhim eyledi
Ne ziyadesi var ne de noksani

Bu talimat ile bu reyü tedbir
Babı meşihatte buyrulup takdir
İnfazi ahkâmı zımnında tahrir
İnhaya cevaben geldi hemani

Anın bir nüshasın ederek tenmîk
Hâkim Efendile temhirü tasdik
Meydan odasına eyleyip talik
Kaldırdı oradan o inü âni

Mektubatında da tahrir eylemiş
Macerayı bahsü tefsir eylemiş
Şeyhin evsafını teşhir eylemiş
Cerideler bile etti ilâni

Çün bu talimatı îta eyledi
Dergâhı yeniden ihya eyledi
Zülâli şefkati icra eyledi
Söğündürdü nârı kalbi suzani

Şadetti gönlümüz gönlü şadola
Bu hayr ile ta haşredek yâdola
İki âlemde de bermürat ola
Bermürat eyledi bunca giryani

Şeyh ile beynimiz telif eyledi
Geçen macerayi tezyif eyledi
İki tarafı da taltif eyledi
İmar etti her kulûbu virani

Nushu pent eyledi arîzü amîk
Herkesin hizmetin buyurdu tefrik
Nasbetti berveçhi usulü atîk
Kudema namile hep babagâni

Oldu her iş babagâne ihale
Müvellâ oldular emlâke, male

Şeyh Efendi gayet yandı bu hâle
Göğe çıkar ahedince dumani

Emrolundu hesabının rüyeti
Otuz bin kuruş geçti zimmeti
Tezayüt eyledi havfü haşyeti
Nutku gitti ebkem oldu lisani

Hayretinden başın aşağı saldı
Valih olup bahrı teşvişe daldı
Huzuru valide şaşırıp kaldı
Şol kedi gibi kim göre aslani

Vali avdet etti şeyh gene azdı
Aleyhinde birçok şikâyet yazdı
Zu'munca valiçün bir kuyu kazdı
Kendi düşecektir etme gümani

Mahiye sekiz yüz kuruş maaşi
Gene dergâhtandır hep intiaşi
Fukara hakkında etmez tehaşi
Ekleder de bilmez yediği nani

Lokmaya gelince hâli pek yaman
Ne bulsa doldurur karnına heman
Ne misafir tanır ne de mîzeban
Görmedim böyle bir yahni kapani

Taam içre beş parmağın daldırır
Eline geleni kapıp kaldırır
Sofrada aç kurt gibi saldırır
Zannedersin yutacaktır sahani

Ziyade meyleder lâb ile lehve
Hamletme bu sözüm isnada sehve
Bir gün akşamadek şekerli kahve
Tecavüz etmeli elli fincani

Ne hâsını anlar ne hamı seçer
Yer heman ne bulsa boğazdan geçer
Badiheva deye üç günde içer
Otuzluktan otuz paket duhani

Şehevati nefse gayetle mail
Kapu kapu gezer manendi sail
Fiil babından da açar mesail
Bulsa ger tenhada .... zenani

Hıristiyanlara çoktur rağbeti
Zaharya iledir ekser ülfeti
Oğluna var arzedecek haceti
Beyhude mi bekler küncü dükkâni

Bu gibi rezalet daima kârı
Divanedir bilmez namusu ârı
Bir an bir mahalde yoktur kararı
Dolaşır çarşıda kahveyi hani

Her bir fuhşiyatı eder irtikâp
Ne Haktan havfeder ne kuldan hicap
Müsavidir ana hata ve savap
Yoktur emrü nehye çünkü îkani

Kıyafetin gören bir adam sanır
Her sözüne gerçekleyin inanır
Ekseri de kezzap olduğun tanır
Lâkin hatır için dinler yalani

Gâh molla müderris gâh olur derviş
Gâh hafiye gâhi memuru teftiş
Söze bakılırsa elinde her iş
Emreylese taşa geçer fermani

Gâh kurenâ olur gâhî musahip
Gâhi memur olur ehli meratip

Şeyhülislâmadek çıkar o kâzip
Tahta iclâs eder padişahani

Gâhi ahibbayi padişah olur
Cümle vükelâya bu penah olur
Reyi bulunmıyan iş tebah olur
Bu imiş âlemin maslâhatdani

Gâh müddei gâhî muhbiri sadık
Gâhi muhlis olur gâhi munafık
Gâh olur saliki rahı hakayık
Gâhi tutar tarikati husrani

Gâhi müskiratın küpüne dalar
Oruç tutmaz amma gâh namaz kılar
Samanın altına hem suyu saklar
Hem çıkar üstüne okur ezani

Gâhi müdavemet eyler esmaya
Tespihü tehlile cezbe duaya
Gâhi isyan edüp hükmü Mevlâya
Tenhaca odaya çeker oğlani

Ederler kendine can ile hizmet
Gene dervişanı eder mezemmet
Olmaz bu derece küfranı nimet
Çoktur bu âlemde gerçi edani

Gelip geçen memurine züvvara
Dergâhı zemmeder yâre ağyara
Ağzı kızıp girişirse güftara
Bilmez nîk ü bedi yahşi yamanî

Yanına geleni lâf ile yorar
Gûya misafirin hatırın sorar
Gâhi bir söz ile bin gönül kırar
Hedmeder dilile Beyti Rahmanî

Emsalin bulursa ihtiram eder
Amma efkârını hep ilâm eder
Bir ayağı üzre bin kelâm eder
Yorulmaz çenesi durmaz zebani

Her mahalde sözü gıybetten açar
Söylerken ağzından köpükler saçar
Şeytan bile ol dem yanından kaçar
Seyrederse eylediği hizlâni

Ne derece tafsil eylesen elyak
Yüz binde birdir bu vasfın ancak
Arasan cihanı bulunmaz mutlak
Edepsizlikte hiç mislü akrani

Haline ibretle nazar etmeli
Yanından geçerken hazer etmeli
Besmeleyle hemen güzer etmeli
Maazallah değer şerrü ziyani

Hâtifâ itnâb-ı sühandan murat
Sâlih tâlih amelile ola yât
Ahvali maziden olur müstefat
Okuyup dinleyen bu dâstani

YESARÎ

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî saz şairlerindendir. Asıl adı *Mehmed*'dir. *Şâkir Ülkütaşır*'ın Sinop'ta yaptığı araştırmalara göre, 1219 (M. 1804) da Batum'da doğdu. Bir müddet medrese tahsili gördü. Sonra âşıklığa heves etti. Saz çalmakta meharet sahibi oldu. Hayatının mühim bir kısmını Anadolu'da geçirmişti. Bir müddet Kırşehir Bektaşî hankahında kaldı. Kilerevi babalığında ve türbedarlıkta bulundu. Bir manzumesinde şöyle diyor:

Âstânına kılub nakd-i dil ü cânı nisâr
Cân ü dilden hizmet-i dergâhın ettim ihtiyâr
Kulluğ ile âlem-i ma'nâda oldum şehsüvâr
Devlet-i dünyâya etmezsem aceb mi i'tibâr

Nihayet Sinop'ta yerleşti. Bu şehirdeki Bektaşî tekkesinde iki yıl babalık etti. Yetmiş sekiz yaşında iken 1297 (M. 1880) de Sinop'ta vefat etti. Zeytinlik mesiresi civarına defn edildi. Kitabesi şudur:

İşitti ircîî savtın çekildi dâr-ı kesretten
Erişti vahdete azm-i reh-i dâr-ı baka etti
Nice yıllar kilâr-i hânkah-ı Hazret-i Pir'de
Edüb sıdk ile hizmet Hak'ka tahsil-i rızâ etti
Zamân-ı postnişinlik geldi ammâ olmadı kısmet
Çerâğ-ı ömrünü bâd-ı ecel geldi fenâ etti
Erenler hizmetinde şöyle pîr-i nâtüvân oldu
Tarîk-ı nâzeninde nâmını fevkal'ulâ etti
Batumlu Yesârî'nin şöhreti kaldı bu âlemde
Yetişti menzil-i maksûduna terk-i sivâ etti
Çıkub bir er Gedâyî söyledi amma dütâ târîh
Yesârî Hazret-i Pir'ine cânını fedâ etti

Yesârî'nin gerek hece vezniyle, gerek aruz vezniyle mecmualarda epeyce şiirine tesadüf ediliyor. *Şakir Ülkütaşır* da onun yüz kadar manzumesini toplamıştır. Bektaşî şairlerinin ilk tab'ında *Filibeli Yesarî* namına tesbit ettiğim şiirlerin de bu şaire âid oldukları kat'î olarak anlaşılıyor.

Bu meşhur Bektaşînin 8 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Hâşa birbirinden kim ayrı gördü
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed
Ali minnî ene minhü buyurdu
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

On sekiz bin âlem ne varsa ancak
Bunların aşkına vareyledi Hak
Allahın aslanı vasisi mutlak
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Ali Mürtezâ'nın temhiri budur
İmam-ı Hüseynin tahriri budur
Şâh-ı şehidanın takriri budur
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Zeynel'âbidindir Cihan serveri
Muhammed Bâkırdır din mûteberi
Ca'fer-i Sâdıktan aldık haberi
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Mûsâ-yı Kâzım'ın doğrudur râhı
Ali Mûs -er- Rızâ Horasan şâhı
Muhammed Takîdir göklerin mâhı
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Yesarî yabana atmaz şâhımız
Ol destgîrimiz, ol penahımız
Namazda niyazda secdegâhımız
Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

— 2 —

Enelhak sırrını Hazret-i Mevlâ
Mansur'a bildirdi dâra çekildi
Esrar-ı Hak'kı fehm eden âdemler
Her birisi bir diyara çekildi

Ey gönül kimlerden kimlere sual
Edersin ehl-i hâl oldu pâymâl
Fitne-i âlemde erbab-ı kemâl
Kalmadı hep semt-i yâra çekildi

Cemâlinden gayri dilber-i râna
Görünmez gözüme ziynet-i dünya
Sivâdan el yudu *Yesârî* geda
Şimdiki hal bir kenâra çekildi

— 3 —

Varlıktan soyundum tekye-i aşka
Ezelden bu bâb-ı rızâya geldim
(?) deyu Hazret-i Hak'ka
Men erenlerime recâya geldim

Ezelden nutkumu lâl eylediler
Bu yolda kaddimi dâl eylediler
Pûte-i aşk içre hal eylediler
Ben ancak bu kadar imlâya geldim

Yesarî olmuşum cemâle meftun
Bülbül güle mecbur Leylâ'ya Mecnun
Kemâl-i âdemi kesb etmek içün
Ben ana rahminden dünyâya geldim

— 4 —

Bir acâyib haldir sırr-ı hakîkat
Sen anı mâderin aşı mı sandın
Dâne-i gevherdir ol dürr-i kıymet
Her gözden akanı yaşı mı sandın

İnkiyadda âsitânı gören var
Teveccühde de cânânı gören var
Ten içinde gizli cânı gören var
Sen kendini sarraf başı mı sandın

Yesarî'ye cevr eyleme ey mâhım
Tâ arşa erişti dûd-i siyâhım
Senin gönlün billûr saray da şâhım
Ya beni değirmen taşı mı sandın

— 5 —

Cemal-i pâkini ey nur-u dîdem
Görenler Allahü ekber dediler
Yalınız ben değil bilcümle âlem
Taâlâllah bu ne dilber dediler

Bîkusur yaratmış Hazret-i Mevlâ
Ol sebepten sail bâbında geda
Cemâlin Cennettir kametin Tûbâ
Kaşların mihrab ü minber dediler

Yesarî babından dûretme ey yâr
Mürüvvet merhamet eyleyüp her bâr
Mushaf-ı hüsnünde her leyl ü nehar
Okur âşıkların ezber dediler

— 6 —

Gösterip gün gibi hüsn-i pâkizi
Biz de o cemalin mübtelâsıyız
Mürüvvet kânıdır ayırmaz bizi
Gönül padişahının aşnasıyız

Cefa vü cevr ile ömrümün varı
Derim ki gönülden reddetme yârı
Zekâtı hüsnünden ister *Yesarî*
Biz de bu tekkenin fukarasıyız

— 7 —

— Gazel —

Aldı der-i dergâhına ol yâr kereminden
Bin türlü vefa eyledi ol yâr kereminden
Meydan-ı hakîkatte azmi bâde-i aşkı
Sundu bize ol sâki-i ebrar kereminden

Mahrum komaz ol kân-ı şefaattir efendim
Mahbubu Huda Ahmed-i Muhtar kereminden
On iki İmam çardehi masum katarından
Dûr eylemez ol Hayder-i Kerrar kereminden
Hallâk-ı cihan Dünye vü Ukbada *Yesarî*
Sabr eyle eder vâsıl-ı didar kereminden

— 8 —

Fahr-ı âlem Mustafa'nın kuluyuz kurbânıyız
Hem Aliy-yel Mürtezâ'nın kuluyuz kurbânıyız
Hak'kı Zeynel'âbidin Hak'kı Muhammed Bâkır hem
Şah Hasan Hulk -ır- Rızâ'nın kuluyuz kurbânıyız
.....
Câ'fer-i sıtk-ı safânın kuluyuz kurbânıyız
Mûsi-i Kâzım Ali Mûs -er- Rızâ vü Şah Takî
Yâ Nakî şems-i duhanın kuluyuz kurbânıyız
Virdimizdir ismi her daim İmâm-ı Askerî
Mehdi-i Hakpişüvanın kuluyuz kurbânıyız
Ey *Yesarî* Âl ü Evlâdın muhibb-i hâsıyız
Hazret-i Bari Huda'nın kuluyuz kurbânıyız

— 9 —

Sanma ey zâhid cihân içre sivayı bekleriz
Terk ü tecrîdiz bab-ı rızâ'yı bekleriz
Demeniz meyhâne küncünde neniz var ey fakih
Biz günahkâr ehliyiz kân-ı sehâyı bekleriz
Âsitân-ı devlete arzû çeken âşıklarız
Gemimiz yüklendi ammâ biz havâyı bekleriz
Zâhidü nâpuhte ayrılsın *Yesârî* bir yana
Biz günahkâr ehliyiz kân-ı senâyı bekleriz

FENNÎ

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindendir. Tesalya Yenişehir'inde doğdu. Hayatı hakkında etraflı malûmat elde edemedim. Kendi evinde Bektaşî âyîni icra eden ve başka hiç bir işle meşgul olmayan bu zat, tahminen 1306 (M. 1888) da vefat etti.

Fennî'nin bir divan tertib edip etmediğini bilmiyorum. Fakat mecmualarda bazı şiirlerine rastlamaktayız. *Kemterî* ve *Yenişehirli Hakkî* divanlarının sonlarına da «Yenişehirli *Fennî Baba*'nın nutkudur» başlığiyle bir kısım manzumeleri yazılmıştır. Hece ve aruzla şiirler vücuda getiren *Fennî*'nin 8 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Yâr istedi bizden dür gibi sözler
Tefekkür haberine daldık bakalım
Vücûdum mülkünü gayet engine
Dümeni şikeste saldık bakalım

Nice dem firkatte ağladık güldük
Dost ile dostluğun kadrini bildik
Dördümüz beşimiz bir yere geldik
Beşâret tablını çaldık bakalım

Yol içinde yol var ince seçilmez
Akl ile rehbersiz öte geçilmez
Doğrusu bu bâde susuz içilmez
Şevk ile dolusun aldık bakalım

Fennî gül açıldı bahçede gonce
Ol elif kameti inceden ince
Mestetti bizleri bezme gelince
Yıkıldık bu yerde kaldık bakalım

— 2 —

Sail olma câhilden sorma sırrı
Gözü bakar amma körden sayılır
Akl ile temyîz eder hayr ü şerri
Hayırdır surette şerden sayılır

Gel beri gel beri ey yüzü mâhım
Senden özge yoktur dilde penâhım
Bu ne sırrın sırrı de bana şâhım
Şâb-ı emred kendi pirden sayılır

Kâmil olan âşık hâke sürünür
Türlü libas giyer atlas bürünür
Gâhi olur bin bir dondan görünür
Gâh cemolur topu birden sayılır

Ekmel idi Havva geldi sonunda
Hilkati de ahsen oldu önünde
Kim dedi er gelmez avret donunda
Avret ise erdir erden sayılır

Fennî bize Hak'tan elçiler geldi
Zaptolundu kanun cümlesi bildi
Âdemi defterden de niçin sildi
Âdemin tarihi nerden sayılır

— 3 —

— Gazel —

Bu elif kaddin görüp ey zülf-i reyhan iptidâ
Etti ol zülfün gibi aklım perîşan iptidâ
Zât-ı mutlak nûrunu Zâtında pinhân eyledi
Oldu sâcit sırrına ol sırr-ı Süphan iptidâ
Kaşların mihrâbına geldi hitab-ı Üscüdû
Ol melâik zümresine oldu ferman iptidâ

Sensin ey nûr-u basar kevn ü mekânın mebdei
Olmasan olmazdı bu âlemde insan iptidâ
Çünkü zatından temevvüç eyledi derya-yı aşk
Oldu sırrın *Fennî* ol demde nümayan iptidâ

— 4 —

Kabil-i bârân-ı feyz oldunsa sahrâlar gibi
Bahr-ı hikmet mevc urur gönlünde deryâlar gibi
Meşkin olmaz nokta-i Vahdet özündür söz senin
Hatt-ı hüsnün sana bürhan oldu inşalar gibi
Sensin ol kenz-i maânî zübde-i arz u semâ
Sana beste kâinat eczâ vü a'zâlar gibi
Sâde kıl levh-i derûnun doğa nûr-u ma'rifet
Durma gönlün içi put dolmuş kelîsâlar gibi
Nazır ol her kande baksan Hak cemalin seyr kıl
Sen seni bil sen ile hasretme tersâlar gibi
Fazl-ı Feyyâz'ın nesîmden nasîbin yok ise
Bil ki kaldın *Fennî* mecnun yolda şeydalar gibi

— 5 —

Şerhi ulûm Mustafa'dır bâb-ı Hayder din eri
Öp eşiğin dâra dur meydânına merdâne gel
Gel Hasan ile Hüseyn Âl-i Abâ'ya bende ol
Koyma Zeynel'âbidin-i menba'-i irfâne gel
Ger İmamı Bâkırın oldun ise gerçek kulu
Kavlü fi'lin Câfere uysun yürü uslane gel
Mûsi-i Kâzım Ali Mûs-er-Rızadan çekme el
Gel Takî vü hem Nakîden dersi al canane gel
Askerînin askeri ol kalma can kaydında sen
Mehdi-i sahipzamana uy yürü meydane gel
Ol İmamın cümlesin mâsumu pâki bir bilüp
Gel beri Hünkâra arzet halin ey divane gel
İrişir çün el ele, el Hakka düşür kendini
Koyma elden yüz sürüp gel gel tutul damane gel

Gördüğün Hünkâr Hacı Bektaş Veli meydanıdır
Durma ol dârüşşifâdan iste dârû, kâne gel
Ehl-i hâl olmak dilersen *Fennî* derket sözlerin
Hoşnazar kıl özr ile kalma sakın noksane gel

— 6 —

Ey gönül bu aşka duçar olmayan bilmez bizi
Aşk elinden derd ile yâr olmayan bilmez bizi
Hızr elinden câmı aşkı nuşeden gelsin beri
Meclisinde mest ü huşyar olmayan bilmez bizi
Men arefle Maremeyte remzi çün oldu ayan
Şüphesiz irfan ile yâr olmayan bilmez bizi
Bu celâli perdesinden Hak cemalin seyr kıl
Bu şebi yeldada bidar olmayan bilmez bizi
Fennî çün zulmet çerağın ref'kıldın sîneden
Bu havayı hûda tayyar olmayan bilmez bizi

— 7 —

Desti dilberden olar kim bir kadeh nuşettiler
Geçtiler Kevneyni bir demde feramuş ettiler
Akl-ı kasir derkeder bi mahfidir gözden olar
Terkü tecrit hırkasına anları puşettiler
Kâfünun emri rumuzun bildiler mânası ne
Anlar eşyadan Enellah nâresin gûşettiler
Bu maarif gülşeninde tutiler dembestedir
Nice irfanı ricali anda hamuş ettiler
Fahreder bekler eşiğin eylemez azat kabul
O gulûmun deldiler gûşunda mengûş ettiler
Ta harimi kudste olmuştu sermesti belâ
Fennî kendinde değildir anı serhoş ettiler

— 8 —

Elifdir servi veş ol kametin gülşende görsünler
Yanağın aksini gülde lebin hem anda görsünler

Benim mûr-i zaîf o tâli'im hurremde görsünler
Demem tennûr-i dilde âteşim külhande görsünler
Serîrinde seni sultan beni efkende görsünler
O gönlüm rişte-i zülfünle bağlu bende görsünler
Aman bu genc-i dilde gizli sırrım sende görsünler
Beni dirlikte birlikte seninle zinde görsünler
Muradım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Perîşân hâl olur zülfün gibi gönlüm bu kesrette
Komuşdur o lebin hakka bütün uşşâkı hayrette
Beni mesrûr u dilşâd eyleyen sensin tarîkatte
Sen ol Kaf üzre ankasın benim cism ile sûrette
Sana itlak olur deryâ bana dalga izâfette
Serâb âsâ bu varlık mahv olur bahr-i hakîkatte
Senin şeklin olur gûyâ benim şeklim kıyâfette
İkilik aynı birliktir serâ-yi bezm-i vahdette
Murâdım tal'at-ı dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

O sen şemsin zıyâsıdır benim başımdaki sevdâ
Benim asl-ı hayâtımdır senin ilmindeki ihfâ
Senin hüsn-ü cemâlindir bu bende görünen hakka
Benim derdim devâsıdır senin lâ'lindeki deryâ
Senin vasf-ı hayâlindir dilimde devr eden esmâ
Güvâh olmuş dehân açmış senin tevhîdine esmâ
Benim rûh-i revânımsın seninle zindeyim hâlâ
Niçün tefrîk edüb derler bana Mecnun sana Leylâ
Murâdım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Götür yüzden nikabın ref' edüb ey gonca-i gülfem
Habîbin nûr-i feyzinden kamu şems olmasun muzlem
Dökülsün o arakrîzin yüzünden güllere şebnem
Görünsün o hat u hâlin okunsun kalmasun mübhem
Kapansın ağzı gülzârın seni görsün olub epsem

Senin bir şemme hüsnünden görüb tahtın kodu Edhem
Mürîd-i aşk olan dâim yanar aşkın ile her dem
Vücûdum mahv-i mahz olsun budur evlâ budur elzem
Murâdım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Gönül mülkü müsellemdir senin feyzindedir ey hûr
Senin ebrû-yi tâkından felekler oldular kanbur
Döşendi yerlere sâyen anınçün oldu pür ma'mûr
Beni Yûsuf cemâlindir kılan bu derd ile meşhur
Benim muzmer zamîrimde senin şevkindürür destûr
Getirdin âlem-i kevne beni sen eyledin mecbûr
Elimde hüccet olmuştur yüzünde âyet-i Vettûr
Benim yâdımladır yâdın benim Ferhad benim Mansûr
Murâdım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Eyâ cânâ safâ ehli değildir olmaya irfan
Odur zevk-i sahîh ile bu bâzârı eden seyran
O gavvâs-ı maânîdir eder her nüktesin iz'ân
Bu sözdür sözlerin sağı sözümde yokdürür noksan
Cihan bâğında tahsîl-i rızâ sermâyedir ey can
O bahrin mevcidir âlem teceddüd üzredir her an
Sıfât esmâya müstağrak o kendi cümleden pünhan
Yolunda gam değil *Fennî* olursam ben dahi kurban
Murâdım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

KEMTERÎ

XIX uncu asırda yetişen meşhur Bektaşî şairlerindendir. Asıl adı *Râşid Ali*'dir. Hayatı hakkında etraflı malûmata sahib değilim. *Nuri Baba* mensublarından olduğunu, Muzıka-i hümayundan mütekaid iken 1314 (M. 1896) de Üsküdar'da vefat ettiğini ve Çamlıca'da Selâmi Ali efendi civarına defnedildiğini biliyoruz.

Kemterî'nin yazma bir divanı kendi kitaplarım arasındadır. 122 büyük sahifeden ibaret bulunan bu eserde şairin 2100 beyti kayıdlıdır. *Nacî*'nin iki gazelini tahmis eden Kemterî, XIX uncu asrın son nısfında Alevîlik neş'esini terennüm eden Bektaşîler arasında mümtaz bir mevki sahibidir. *İmam Hüseyin* hakkında müteaddid mersiyeler de vücuda getiren bu şair, manzumelerini tamamiyle aruz vezniyle kaleme almıştır. Onun 17 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

— Mersiye —

Âh kim erdi yine mâh-ı muharremdir bu gün
Sîne sûzan dîde giryan olacak demdir bu gün
Kaldı zâlimler elinde vâris-i sıbt-ı Nebî
Ağla çeşmim haşre dek eyyâm-ı mâtemdir bu gün
Kerbelâ hâkinde ferzend-i Resûl oldu şehîd
Bir içim su vermediler çün müsellemdir bu gün
Ehl-i Beyt'in çektiğin yâd eyleyüb şâm ü seher
Kara bağlar durmaz ağlar ol ki âdemdir bu gün
Kim ki bir katre gözünden yaş dökmezse eğer
Ceddi yoklansa çıkar mel'ûna hurremdir bu gün
Ehl-i tuğyandan zuhür etti bu fitne iltihâb
Lânet olsun ol gürûh-i bî hicâba bî hisâb

İrtihâl ettikte âlemden cenâb-ı Mustafâ
Hep ser-i hâra hücûm etti gürûh-i eşkiyâ
Yâ Ali ente maalhakki hadîsi var iken
Çok cefâlar gördü bu kavmin elinden Mürtezâ
Men ezânî emrini kasden ferâmûş ettiler
Bâb-ı Zehrâ'ya gelüb etti o zâlimler ezâ
Dil şikest etti o bî din itret-i peygamberi
Zerre îmânı olan etmez bu kâra iktidâ
Ol Yezîd-i bî mürüvvet zâlimin ettiklerin
İrtikâb etmez bu fi'li kim eder İblis hayâ
Ehl-i Beyt'e buğz eden ol kim munâfıkdır hemin
Bu hadîs-i pâke îmân etmeyen olur lâîn

Cem' olub bir araya mel'unlar isyân ettiler
Ehl-i Beyt'in mahvine bilcümle peymân ettiler
Tâ o rütbe ittifâk etti munâfıklar ki âh
Hâce-i ümmülfesâdı Şâm'a sultân ettiler
Hakkı Zehrâ'yı alup gasb etti âhır zâlimîn
Hâtır-ı Peygamber'i incittiler kan ettiler
Ol çerâğ-ı Ahmed'i söndürmeğe kalkıştılar
Bunlar ol mel'un ki evvel terk-i îmân ettiler
Bunlar iken bezm-i hâs-ı Rabb-ı izzette kabûl
Zâliman bu hânedânı zâr ü giryân ettiler
Kim sebeb verdiyse yâ Rab lâ'net olsun cânına
Âline ensâbına ihvânına a'vânına

Kerbelâ'da aldılar etrâfını ol hazretin
Goncasın soldurdular ol gülsitân-ı ismetin
Bir takım kelb-i akur etti o mazlûma gulû
Eylediler hûn ile âlûde cism-i devletin
Kurratül'ayn-ı Habîb-i Kibriyâ'ya nettiler
Ol Yezîd hiç tutmadı Fahr-i cihânın hürmetin
Kimseye vermezdi mel'ûn müslümanlık şânını
Ol gürûh-i bed siriştin anla islâmiyyetin
Düşmen-i Âl-i abâ'dır ol ki lâ'net eylemez
Lâ'net olsun ana çekmekte Ümeyye gayretin
Tutma hubb-i düşmen-i Âl-i abâ'yı sînede
Farkı yokdur lâşeden hıfz eyleme gencînede

Ol anûd ibn-i fürûmâye Pelîd ibn-i Ziyâd
Başına cem' etti ol kelb askerin bilittihâd
İns ü cinne Hak'kın âb-ı rahmeti meftûh iken
Vermedi bir katre âbı hazrete ehl-i inâd
Bu ne vicdandır Hüseyn-i Kerbelâ'ya kıydılar
Ol munâfıklar edüb emr-i Yezîd'e inkıyâd
Erdi mel'un kâmına lâ'net o kavmin cânına
Şâm'a celb etti ser-i pâki Yezîd-i bed nihâd
Mustafâ'nın âline bu cevri lâyık gördüler
Dîni ayrı kâfir olsa eylemez bunca fesâd

Şimr-i Zülcevşen Ömer bin Sa'd ile bir de Sinan
Bunlar içün lâ'net etmek bizlere farzdır heman

Hazret-i Zeynelâba iken imâm-ül-müslimîn
Etmediler iktidâ zulm ettiler ol hâinîn
Bâkır u Câfer'le Kâzım'la Ali Mûs-er- Rızâ
Dest-i düşmenden neler çekti meded Âl-i Hüseyn
Şeh Takî vü bâ Nakî vü Askerî serverlerin
Her biri bir cevr ile oldu şehîd ol nâzenîn
Hâtem-i Âl-i Abâ ol Mehdi-i sâhib livâ
Çeşm-i âlemden nihân oldu imâm-ı pâk-i din
Gelmedi Âl-i Ümeyye veş bu dehre bir pelîd
Çârdeh ma'sûma şefkat etmedi kavm-i lâîn
Hak Muhammed'le Ali'ye sıdk ile îmân eden
Lâ'net eyler Âl-i Süfyân'a müselmânım deyen

Ey Hudâ lûtf et bize ol Mustafâ'nın aşkına
Sıhr-ı Peygamber Aliy-yel- Mürtezâ'nın aşkına
Gonca-i bâğ-ı Muhammed Fâtıma Hayrünnisâ
Dâderi Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'nın aşkına
Hubb-i Ehl-i Beyt ile al cânımı yâ Rabbenâ
Kemterî'ye kıl kerem Âl-i abâ'nın aşkına
Hak akıllar vermiş ihsân eylemiş her bir kula
Fark u temyîz eyle sôfî enbiyânın aşkına
Nice âyât ü ahâdîs ile müsbet gün gibi
Geç teberrâdan tevellâya Hudâ'nın aşkına
Ehl-i Beyt'in rûhuna bî had salât ile selâm
Lâ'net olsun düşmen-i Âl'e ilâ yevm-il- kıyâm

— 2 —

— Müseddes —

Hak'dan özge gayrı yokdur âlem-i vahdette tâ
Kendi nûrundan yarattı bunları Rabb-il- ulâ
Ahmed-i Muhtâr'dır mir'ât-ı zât-ı Kibriyâ
Ol cihetten âşikâre oldu sırr-ı Hel etâ
Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Hâkipây-i Ehl-i Beyt'e rûymâl ol ey püser
Bendesi ol kim azîzim rûşen olsun dîdeler
İsm-i pâkin yâd edüb ezkâr kıl şâm ü seher
Dört kitâbın sırrına vâkıf olam dersen eğer
Nûr-i vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
Zât-i mahbûb-u Hudâ'dır hamse-i Âl-i Abâ

Vasf-ı pâkin muhtasar kıldım beyan efzûndur
Cûd ü feyz ile bu âlem serteser meşhûndur
Tâ ezelden bunları sevmek bize kanûndur
Bunları inkâr eden elhâsılı mel'ûndur
Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Zerre hürmet etmeyüb Peygambere ol bîhicab
Kangı akl ile bu kâra başladı İbn-i kilâb
Ol çerâğ-ı hânedânı eyledi zâlim harâb
Lâ'net olsun cânına kavm-ı Yezîd'in bî hicâb
Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Ey taassub ehli râh-ı müstakîme çekme sed
Fark u temyîz et ko kibri olma şeytandan eşed
Çeşm-i insâf ile bak zîrâ ayandır nîk ü bed
Cân ü dilden bunlara îmân eden bulur meded
Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Hak peygamberden cenâb-ı Mehdi'ye gelince dek
İns ü cinne bunlar idi iktidâ idilecek
Her birinin hâkipây-i devleti kadr-i felek
Dönmem imânım budur ey *Kemterî* tâ haşre dek
Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

— 3 —

— Müseddes —

Ey gönül fehm et nedir kadr-i bülend-i Mustafâ
Nokta-i nûr-u İlâhî'den nümâyân oldu tâ
Nûr-u Ahmed ile tev'em doğdu nûr-u Mustafâ
Fâtıma zât-ı Hasen ile Şehîd-i Kerbelâ
Zât-ı âguş-i hüviyyette bulardır dâimâ
Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Rabb-i izzet bunları hoş kendüye yâr eyledi
Sâyesinde bunların bu âlemi var eyledi
Düşmen-i Âl olanı matrûd-i dîdâr eyledi
Ehl-i îmânım deyen baş koydu ikrâr eyledi
Zât-ı âguş-i hüviyyette bulardır dâimâ
Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Yoğ iken bu nüh felek hep var idi Âl-i Resûl
Ba'dezin oldu küşâd âşıklara bu doğru yol
Bunlara îmân edenler buldu Zilkurbe vusûl
Lâ'nete oldu sezâvar her kim ettiyse nükûl
Zât-ı âguş-i hüviyyette bulardır dâimâ
Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Âl-i Peygamber'dir elhak mahrem-i zât-ı Celîl
Hak bulara bular ol Mevlâ'ya olmuştur Halîl
Çünki bulardır şefâat menbaı hulk-i cemîl
Bahtiyâr oldur eder şâm ü seher Âl-e dahîl
Zât-ı âguş-i hüviyyette bulardır dâimâ
Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Bâde-i kibr ile münkir mest ü mağrur oldular
Gün gibi zâhir iken Hak görmeyüb kûr oldular
Âşık-ı sâdık olanlar cümle mesrûr oldular
Hubb-i Âl ile gönüller serteser nûr oldular
Zât-ı âguş-i hüviyyette bulardır dâimâ
Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Zâhidâ derkârdır bak işte hâl ü şânımız
Bende-i Âl-i Muhammed'dir bizim ünvânımız
Yoluna olsun fedâ hep varımızla cânımız
Kemterî dünyâ vü ukbâda budur îmânımız
Zât-ı âguş-i hüviyyette bulardır dâimâ
Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

— 4 —

— Müseddes —

Yâr elinden içmişem aşkın meyin çokdan beri
Anın içün peşt ü pây urmaktayım çün serserî
Hubb-i Hayder'le dolubdur gönlümün her bir yeri
Bende-i Âl-i Abâ'yım i'timâdım Ca'ferî
Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderîyem Hayderî

İhtedû bişşems buyurdu cenâb-ı Mustafâ
Bu hadîs-i pâke îmân edene rûz-i cezâ
İdecek ağyâra karşu Hak nice lûtf u atâ
Ehl-i Beyt'in halka mengûş bendesiyim zâhidâ
Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Ben belî dedim o şâhın yoluna dönmem ebed
Bendesi hakkında lûtf u şefkati var lâyuad
Âşık-ı sâdık olanlara irer andan meded
Ta'n ü teşni'le çekerse önüme zühhâd sed
Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Men muhibb-i Hayder'im Şâh-ı Hasen iki gözüm
Ol Şehîd-i Kerbelâ'nın aşkına yansın özüm
Dergeh-i Zeynelabâ'dan hiç çevirmezem yüzüm
Çâk çâk olsam da dönmem hâsılı budur sözüm
Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Ol Muhammed Bâkırî'dir can katan bu cânıma
Ca'fer -us- Sâdık'dürür kuvvet veren îmânıma
Can fedâ etsem nola Kâzım gibi sultânıma
Gelse hancerler çeküb münkir Yezîdan yanıma
Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Hazret-i Mûs -er- Rızâ'dır ehl-i aşkın rehberi
Hem Takî vü bâ Nakî'dir dü cihan serverleri
Askerî'dir zümre-i nâciyyenin seraskeri
Mehdi-i sâhib livânın yoluna ey *Kemterî*
Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

— 5 —

— Naci'nin gazelini tahmis —

Biz muhibb-i Ehl-i beytiz cân olan Bektâşiyiz
Hâkiyet iklîmine sultân olan Bektâşiyiz
Fâriğiz âlemden abdâlân olan Bektâşiyiz
Câm-ı aşkı nûş edüb hayrân olan Bektâşiyiz
Neş'eyâb-ı halka-i rindân olan Bektâşiyiz

Kâm içün ağyâr-ı bedgirdâra yoktur meylimiz
Fakr ile fahr eyleriz şehvâre yoktur meylimiz
Bize besdir bir abâ destâra yoktur meylimiz
İzz ü câh-ı çerh-i nâhemvâra yoktur meylimiz
Cümle varı terk edüb üryân olan Bektâşiyiz

Âdem olsun ol ki kûy-i nefs-i şûma gitmesün
Rişte-i kibr ü taassubla özün berkitmesün
Kalb-i âşık beyt-i Hak'dır elhazer incitmesün
Zâhid-i hodbin bizi kecrev görüb ta'n etmesün
Rehneverd-i hıtta-i irfân olan Bektâşiyiz

Sun'i Hak'la oldu ihyâ kalib-i fersûdemiz
Buldu esmâda müsemmâ kalib-i fersûdemiz
Katredir ma'nîde deryâ kalib-i fersûdemiz
Mûrdan ez'afdır ammâ kalib-i fersûdemiz
Gönlümüzde şîrler pinhân olan Bektâşiyiz

Sırr-ı aşkı âşikâr etmiş Hudâ-yi lâyenâm
Hamdülillâh tutmuşuz bâb-ı tevellâda makam
Bundan özge *Kemterî* olmaz bize âlemde kâm
Sâyesinde Hazret-i Hünkâr'ın ey *Nâci* müdâm
Dem urub devran sürüb şâdân olan Bektâşiyiz

— 6 —

— Muhammes —

Andelîb olmaksa kasdın ey gönül gülzâra gel
Âşık-ı şûrîde meşrebsen eğer dildâre gel
Şîşe-i nâmûsunu eyle şikest ikrâra gel
Vuslat istersen eğer Mansûr olub hoş dâra gel
Âstân-ı Hacı Bektaş-ı Velî Hünkâr'a gel

Hubb-i Ehl-i beyt ile olsun derûnun pür kemâl
Gel gel arslanım erenler bâbına kıl rûymâl
Her ne dürlü dünyede sürsen ömür sonu zevâl
Olmak istersen cihanda nâil-i bezm-i visâl
Âstân-ı Hacı Bektaş-ı Velî Hünkâr'a gel

Serserî gezme cihanda hoş zamîr-i rûşen ol
Hemdem olma gel teberrâ kavmi ile sen sen ol
Ehl-i Beyt'in dostuna dost düşmenine düşmen ol
Hâric-i surda bulunma içeru gir evden ol
Âstân-ı Hacı Bektâş-ı Velî Hünkâr'a gel

Küfrüdür zâhidlerin âşıkların îmanıdır
Destgîrim Hazret-i pîrim mürüvvet kânıdır
Yürüden dîvârı ez cümle anın burhânıdır
Kemterî'nin dü cihanda hasılı sultânıdır
Âstan-ı Hacı Bektâş-ı Velî Hünkâr'a gel

— 7 —

— Gazel —

Sidre-i sînemde şâhım yâ Ali senden meded
Gönlümün tahtında şâhım yâ Ali senden meded
Bir garîbin gelse bâb-ı lûtfuna bulur necât
Hâsılı yok iştibâhım yâ Ali senden meded
Sen şefâat kânısın elhak günahkârân içün
Ben garîb-i rû siyâhem yâ Ali senden meded
Seri dururken hâlime kimler benim insâf eder
Dînim îmânım penâhım yâ Ali senden meded
Arsa-i mahşerde lûtf eyle hacîl etme beni
Kemterî veş pür günâhım yâ Ali senden meded

— 8 —

Hâzin-i gencîne-i sırr-ı Hudâsın yâ Ali
Vâris-i zât-ı Peyamber Hel eta'sın yâ Ali
Nokta-i evvel bidâyet her ulûmun bâbısın
Nûr-u Hak'sın sırr-ı Bismillâh'da bâsın yâ Ali
Yok bu ümmette nazîrin hâsılı bir nûrsun
Lâhmüke lâhmî Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Ali
Âstân-ı devletin dâr -ül- emandır âşıka
Pâdişâh-ı zât-ı mutlak mültecâsın yâ Ali
Sırr-ı vahdette olan nûr-u meveddet aşkına
Bendene şâhım meded kıl rehnümâsın yâ Ali
Rû siyâhım şerm ile geldim der-i ihsânına
Sen şefâat eyle ma'rûf-i sehâsın yâ Ali
Lûtfuna muhtâcdır her vech ile bu *Kemterî*
Şefkat etmek mücrimîne mübtelâsın yâ Ali

— 9 —

Tahsîl-i meşkım Kur'ân'e geldim
Seyyâh-ı aşkım Selmân'e geldim
Düştüm zemîne yağmurlar ile
Mânend-i katre ummâne geldim

Lûtf et Halîl'im İsmâil âsâ
Aşkın yolunda kurbâne geldim
Yârem unulmaz iken cihanda
Lokmân-ı buldum dermâne geldim
Dûzahta iken erdim hayâta
Elhamdülillâh Rıdvân'e geldim
Dostun elinden aşkın şerâbın
Nûş eyleyüb hoş mestâne geldim
Bir bende oldum Hünkâr-ı aşka
Kanber misâli sultâne geldim
Er sâyesinde aldım nasîbim
Düşmânı koydum dostâne geldim
Cânânı gördüm bu cân içinde
Bu *Kemterî* veş yekdâne geldim

— 10 —

Hubb-i Ehl-i Beyt ile sînem dolu fâş olmuşum
Ol sebebden ben gulâm-ı Hacı Bektâş olmuşum
Bir mutalsam kenz içinde levh-i hüsnün seyr edüb
Tâk-ı mihrâb-ı dile ol nakş-ı nakkaş olmuşum
Âlemi seyyâh olub baştan başa bir aneden
Âb ü bâd ü nâr ü hâk ile karındâş olmuşum
Kûh-i zühd içre gezerdim kurd gibi bîhûdeye
İdeli kûy-i harâbâta sefer mâş olmuşum
Ehl-i îmâna Kızılbaş dediler ey *Kemterî*
Nezd-i münkirde bihamdillâh Kızılbaş olmuşum

— 11 —

Sorma sôfî hâlimi ben böyle doğdum aneden
Câm-ı aşkın mestiyim çıkmam ebed meyhâneden
Per açup şem'-i cemâle yanmadır dilhâhımız
Bir takım pervâneyiz pervâneye pervâ neden
Cür'a-i feyzi alup mürşid elinden eyle nûş
Mest ü medhûş ol yürü dönme sakın peymâneden

Kenz-i esrâr-ı hakîkattır kanâat gûşesi
Âdeme bestir bu mihnet lânesi kâşâneden
Bir nümayişten ibârettir cihan bâkî değil
Kemterî kimse karar etmez göçer bu hâneden

— 12 —

Gelenler âleme cânân elinden
Karâr etmez gider vîrân elinden
O rütbe meyledersin Dehr-i dûna
Ne gördün bîvefâ devrân elinden
Ezelden kısmet olmuştur nasibin
Sakın umma gelir sultân elinden
Sana Haktandürür her ne gelirse
Şikâyet eyleme mihmân elinden
Necat ister isen nefsine ey dil
Sarıl bir merdüm-i irfân elinden
Visâle irgörem dersen azîzim
Özün mahfîce tut ihvân elinden
Gel âdem ol bilip bir cümle cânı
Ki hiç incinmesin bir cân elinden
Girîbânın tutar sayyâd-ı mevt kim
Halâsa çâre yok bir ân elinden
Gelindi imtihân için cihâna
Tehîdest gitme gel bu kân elinden
Zelîha veş ümîdi âşıkanın
Göründü Yûsuf-i Ken'ân elinden
Rümûz-i kalbini fâşetme zinhar
Özü hayvan sözü insân elinden
Kemîne *Kemterî* kevser şerâbın
İçer bir gün Şeh-i Merdân elinden

— 13 —

Hâmi-i şer'i mübin
Elhasen ü vel- Hüseyn

Oldur imâmân-ı din
Elhasen ü vel- Hüseyn

Ceddi Resûl-i Hudâ
Kıldı buları senâ
Şâfî-i rûz-i cezâ
Elhasen ü vel- Hüseyn

Ol iki necm-i celî
Gonca-i bâğ-ı Ali
Gülşen-i Hak'kın gülü
Elhasen ü vel- Hüseyn

Lûtf u atâ şânıdır
Şâh-ı kerem kânıdır
Âşıkın îmânıdır
Elhasen ü vel- Hüseyn

Hazret-i rahmet meâb
Dergeh-i râh-ı savâb
Ma'ni-i ümmülkitâb
Elhasen ü vel- Hüseyn

Kemterî ol nâzenin
Melceimizdir hemin
Pâdişeh-i âlemin
Elhasen ü vel- Hüseyn

— 14 —

Meded yâ sâhib-i irşad aman yâ Hazret-i Bektaş
Bu vîran gönlüm et âbad aman yâ Hazret-i Bektaş
Tarîk-ı Hak'ka rehbersin ki mensûb-i peygambersin
Şefî-i rûz-i mahşersin aman yâ Hazret-i Bektaş
Benim ey şâh-ı zîşânım devâsız derde dermânım
Mürüvvetkârım îmanım aman yâ Hazret-i Bektaş

Gönül hubbunla memlûdur zebânım virdi yâ hûdur
Niyâzım zâtına budur aman yâ Hazret-i Bektaş
Benim cürmüm firâvandır lûtuf senden nümâyandır
Ümîdim senden ihsandır aman yâ Hazret-i Bektaş
Sana uşşâkım evvelden günehkârım velîkin ben
Kerem senden atâ senden aman yâ Hazret-i Bektaş
Kulundur *Kemterî* muhtaç kerem kıl bâb-ı lûtfun aç
Ola dilden hûmum ihraç aman yâ Hazret-i Bektaş

— 15 —

Sun'-i Hak'dır nazar et ahsen-i vechindeki hat
Gösteren cümle ulûmu o hat ile dü nokat
Yed-i kudret ile mess oldu cemâl-i âdem
Anla mâhiyyet-i insânı sakın etme ramat
Ne mürâyî ne de bir mülhid-i bî îmân ol
Etme bâlâ pese hâhiş sana bestir çü vasat
Bezm-i zühhâda varub mebhas-i aşk etme sakın
Anlamaz kadrini dürrün ki eder lâf-ı galat
Dönmezem yoluna başım komuşum *Kemteriyâ*
Etmişimdir ezelî yâr ile bu vech ile şart

— 16 —

Tâ ezel bezminde ikrâr eyleyen Şiîleriz
Bunda ol ikrârı tekrâr eyleyen Şiîleriz
Doğrudan doğru riâyet eyleriz yok hîlemiz
Şer'-i enver ile reftâr eyleyen Şiîleriz
İhtedû bişşemsi emrine riâyet eyledik
Ehl-i Beyt'i her dem ezkâr eyleyen Şiîleriz
Dahl eden bir gün gelir tasdîk eder erkânımız
Düşmeni kendüye hoş yâr eyleyen Şiîleriz
Derd-i aşka duş olub Lokman'a minnet etmeyiz
Kendi derdimize tîmâr eyleyen Şiîleriz
Hak Muhammed'le Ali'nin sâyesinde *Kemterî*
Nefs-i bed evhâmı bîzâr eyleyen Şiîleriz

— 17 —

Alim Hû'dur gülüm Hû
Gülüme bülbülüm Hû
Hünkâr Bektaş Veli'nin
Dem ü devrânına Hû

Erenler keremine
Gerçeklerin demine
Nuri Babam azizim
Lûtf u ihsânına Hû

Açıldı Hak kapusu
Sunuldu aşk dolusu
O dört kapudan içre
Girenin canına Hû

Erenlerin yoluna
Canlar fedâ oluna
Baş açık yalın ayak
Gelen kurbanına Hû

Anam çekti elimden
Babam sordu dilimden
Aşkın bahrına daldım
Cesim ummânına Hû

Elim sundum eline
Sarıldım dâmenine
Gönlüm gözüm şen oldu
Ahd ü peymânına Hû

Kemîne *Kemterî*'yim
Gulâm-ı Hayderî'yim
Erenlerin hemîşe
Yol u erkânına Hû

BOSNAVÎ

XIX uncu asrın son yarısında yaşayan Bektaşî şairlerindendir. Hayatı hakkında hiç bir malûmat elde edemedim. Bosnalı olduğunu kullandığı mahlâstan istidlâl edebildiğimiz bu şairin *Bay Vâhid Lûtfî*'ye âid bir mecmuada 34 bendli bir «Âşıklar destanı» kayıdlıdır:

Bahr-i hakîkate garîk olanlar
Bârî'ye hamd etmek hezar demişler
Rûz ü şeb aşk ile refîk olanlar
Dâr-ı dünyâ hep zehr-i mar demişler

Nice kim âşıklar geldi cihâna
Lâzım oldu getirelim dihana
Nihân olmaz bir şey ehl-i irfâna
Cühelâya olmaz âşkâr demişler

Harf-ı hece ile eyleyelim yâd
Ruhlarını Mevlâ ide dâim şâd
Cümlemizi Allah eyledi irşâd
Âşıkın gönlünde esrar demişler

Ecrî'den edelim ey yâr feth-i bâb
Usûlî'nin bağrı olmuştur kebâb
İshâkî aşk ile olmuştur bîtâb
Ahû da olmuşdur nâmdâr demişler

Türabî'nin kelâmını beğendim
Tamâmî demiştir aşktan usandım
Tâibî'nin sözlerinden ben yandım
Tebrîzî'de îman ikrar demişler

Âşıkları şükür zikir eyledik
Deryâ-yi aşka varup fikr eyledik
Hudâ'nın lûtfuna şükür eyledik
Bosnavî de sâhib eş'ar demişler

Mısralarını ihtiva eden bu destanda divan ve saz şairlerinden 107 kadarının ismi harf sırasiyle her mısraın başında zikredilmiştir. *Kenzî, Mahfî, Mahzunî, Seyranî, Ecrî...* gibi XIX uncu asırda yetişen şairleri de bahis mevzuu eden bu manzume, Bosnavî'nin XIX uncu asır sonlarında yaşadığını göstermesi itibariyle mühimdir.

Hece ve aruz vezinlerinde şiirler yazan ve Bektaşîler arasında epeyce şöhret kazanan bu şairin bazı manzumelerini dercediyorum:

— 1 —

— Koşma tarzındaki nefesler —

Mahabbet kapısın açayım dersem
Açanla açtıran Ali'dir Ali
Hak'kın cemâlini göreyim dersen
Görenle gösteren Ali'dir Ali

Muhammed Mustafâ cihan serveri
Mi'racda açıldı bu yolun sırrı
Kimseler bilmezdi Ali'den gayrı
Bilenle bildiren Ali'dir Ali

Derviş ol gel kardeş düşme inâda
Sâfi kıl gönlünü ol küllî sâde
Benliği terk eyle eriş murâda
Erenle erdiren Ali'dir Ali

Münkirin askeri Şam'a çekildi
Mü'min olanlara nâme yazıldı
Kırkların ceminde şerbet ezildi
Ezenle ezdiren Ali'dir Ali

Muhammed Ali'dir kırkların başı
Anları bilmeyen nic- olur işi
Bosnavî akıttı gözünden yaşı
Akanla aktıran Ali'dir Ali

— 2 —

İbadetten eğer sual edersen
Kıblemdir Muhammed, secdemdir Ali
Kulluğumdan benim cevab istersen
Kıblemdir Muhammed, secdemdir Ali

Yedi gök, yedi yer bünyâd olmadan
Ay ile gün, yıldız icâd olmadan
Dünya dedikleri âbâd olmadan
Kıblemdir Muhammed, secdemdir Ali

Münkir fırkasından kalmadı eser
Fırka-i nâcîden almışım haber
On sekiz bin âlemi viran eder
Kıblemdir Muhammed, secdemdir Ali

Âşık isen bugün gezme havada
Muhammed, Ali'nin nuru Dünyada
Yer ile Gök durmuş hep inkıyada
Kıblemdir Muhammed, secdemdir Ali

— 3 —

Dervişim deyip de meydana geldim
Varlığın terkedip geçebildin mi
Bu meydana geldin erkâna girdin
Bu erkânın sırrın seçebildin mi

Hakikat ehlinin doğrudur yolu
Mahabbetin gülü aşkın bülbülü
Hulku Muhammed'dir, meşrebi Ali
Bu meşrepten şerbet içebildin mi

Pîre hizmet edip erkânın için
Bir amel kazanıp imanın için
Aşk ile çalışıp öz canın için
Mahabbet hırkasın biçebildin mi

Varlıkla, yoklukla pazar eyleyip
Küfr ile imanın hem yâr eyleyip
Kalbini arıtıp imar eyleyip
Şek ile gümandan kaçabildin mi

Bunda neler vardır bir nazar eyle
Yahşi, yaman sakın sen alma dile
Nasihatın tutup *Bosnavî* dinle
Can gözünü bilmem açabildin mi

— 4 —

Aşkım çoktur benim candan yenilmez
Günahkârım kapuna geldim Şahım
Bu fanî dünyada mihman eğlenmez
Günahkârım kapuna geldim Şahım

Bir ündür işidip avaza geldim
Canı feda edüp serbaza geldim
Yüzüm yerde koyup niyaza geldim
Günahkârım kapuna geldim Şahım

Sırrım sırrolmuştur sırrım bilince
Herkes murad alır hâli hâlince
Kendimi tanıdım Hak'kı görünce
Günahkârım kapuna geldim Şahım

Bosnavî bir sırdır aşikâr olmaz
Hayat sahrasında yâr-ı gar olmaz
Erenler bezminde âh ü zâr olmaz
Günahkârım kapuna geldim Şahım

— 5 —

Makam-ı Vahdetten düştüm yabana
Peymane yolların geçtim de geldim
Ârifim esrarı açmam nadana
Âriflerin sırrın seçtim de geldim

Anasır libasın giydirdi ana
Melâik manendi düştüm seyrana

Henüz Âdem olup geldim cihana
Yedi kat gökleri aştım da geldim

Mahabbet cemidir erenler cemi
Erenler ceminde sürerler demi
Kırkların ceminde buldum Âdemi
Hâkipâye yüzüm sürdüm de geldim

Ârif isen dinle ey kalbi selim
Canını mürşide edegör teslim
Gürûh-i nâcîye olunca nedim
Cemal-i Hazreti gördüm de geldim

Bosnavî'yim sözüm gitti özümden
Âşık olan çıkmaz kâmil sözünden
Bu ilmi okudum bâtın yüzünden
Bin yıllık namazı kıldım da geldim

— 6 —

Nasîhatim budur size âşıklar
Vasfını edeyim Hızır Baba'nın
Mahabbet babında bağrı yanıklar
Ravzası cinandır Hızır Baba'nın

Mâtem günlerinde cümle tâliban
Gönüller hoş olub keserler kurban
Sehâvet ma'deni böyle bir sultan
Görülmemiş misli Hızır Baba'nın

Dervişleri benzer merd oğlu merde
Halîm sıfât ile yüzleri yerde
İsmail Dede'dir Zülfikar elde
Kudumu çalınır Hızır Baba'nın

On iki imamdan göründü veli
Görenler dediler erkânın belî
Şübhesiz görmüşüm evlâd-ı Ali
Ecdâdı Hayder'dir Hızır Baba'nın

Evlâddan evlâda eder intikal
Dembedem dergâhı bulmasın zevâl
Vasfını etmeğe bende yok mecâl
Bosnavî kemteri Hızır Baba'nın

— 7 —

Neden şâdolursun bugünkü günde
Cümle muhiblerin gönlü gamdedir
Âşıklar sadası kesildi anda
Feryadı artmada, gözü nemdedir

Lisan-ı hâl ile çektiler âhı
Hak yedinde iken kıydılar Şahı
Böyle gün görmemiş kimse billâhi
Ne Îsâ'da vâki ne Meryem'dedir

Mahabbet ehline va'd-i Kerbelâ
Elestü bezminde olmuş müheyyâ
Böyle haber vermiş Şahım Mürteza
Âşıkların âhı muharremdedir

Yedi kat gök başlar birden figana
Şehidlerin teni boyandı kana
Melekler çağrışır lânet Mervan'a
Görün bu âlemi ki ne demdedir

Bosnavî dökenler gözden hûnâbı
İçerler Ali'den Kevser şarabı
Verdiler şüphesiz ana cevabı
Şehadet şerbeti bu matemdedir

— 8 —

Kerbelâ kâtibi döktü rakamlar
Evlâd-ı Ali'ye sefer görünür
Al, yeşil sancaklar, altın alemler
Alliyyelmürteza Hayder görünür

Hasan ile Hüseyn gözümün nuru
İmam Âbidindir gönlüm süruru
Muhammed Bâkırdan buldum huzuru
Rehberimdir şahım enver görünür

Mûsa-yı Kâzım'dır dilimde virdim
Mûsa-yı Rıza'dan kesmem ümidim
Muhammed Takî'dir benim mürşidim
Âşıklara yüzü kamer görünür

İmamı Ali'dir hâdii Nakî
Sürerler erkânı olur lâyıkı
Tavâf-ı Kâbedir nurdan ışığı
Mahabbet babında ol er görünür

Hasan-ı Askerî ol merd-i enam
Bosnavî bendesi olmuştur gulâm
Mehdî-i zamana edenler kıyam
Erenler ceminde server görünür

— 9 —

Mürşid-i kâmile baş eğmeyene
Erenler deminde ziyan görünür
Günahtan arınıp pâkoldum deyen
Bilmiş ol sözleri yalan görünür

Mürşid nasihatin gûşeylemeyip
Derya-yi aşk gibi cûşeylemeyip

Mahabbet tasını nûşeylemeyip
Aynicem içinde beyan görünür

Aşk kisvesin giyip güreşmiyenler
Güreşip nefisle savaşmıyanlar
Pirler âdâbına erişmiyenler
Yol ile erkânda noksan görünür

El ele, el Hak'ka razı olmıyan
Mürşidi kâmile râzı olmıyan
Muhammed Ali'ye râzı olmıyan
Mahabbet sırrında Mervan görünür

Bosnavî düşme gel sen de inada
İnada düşenler ermez murada
Ne söyleyim sana bundan ziyade
Müminlere Dünya zindan görünür

— 10 —

Arzu ile veçhin görenler ey mah
Hurşid-i haveri dünyayı neyler
Bu cihan mülküne olup padişah
İkbalü devleti dârayı neyler

Fenâ deye geldi dehre gelenler
Bu sözümden hisse alsın alanlar
Mecnun gibi özün bunda bulanlar
Mevlâsını arar Leylâyı neyler

Asla zahmet vermez kendine âkil
Elbette bellidir sohbetten kâmil
Mâna ne olduğun bilmiyen cahil
Faidesiz kuru davayı neyler

Bosnavî kelâma dili olmıyan
Sırr-ı hakikatte eli olmıyan
Yâr için çeşminde seli olmıyan
Çekip bu çille-i sevdayı neyler

— 11 —

Mahabbet neydüğün bileyim dersen
Erenler ceminde birdir mahabbet
Bu aşkn sırrına ereyim dersen
Gönül deryasında dürdür mahabbet

Mahabbet bağında munafık kalmaz
Bu bir sırrullahtır aşikâr olmaz
Öter bülbülleri gülleri solmaz
Kudret haznesinde sırdır mahabbet

Hadîs-i kudsîde buyurdu Mevlâ
Mahabbet hil'atin giydi Mustafa
Melekler Miraçta kıldılar nida
Haşrolan ruhlara sûrdur mahabbet

Muhammed, Ali'den sakın çekme baş
Ne derlerse sana desinler kardaş
Niyâz-ı Mûsa'dır fehmeyle sırdaş
Bosnavî ednâya Tûrdur mahabbet

— 12 —

Behey kardaş yolumuza
Giremezsin demedim mi
Bizim gizli sırrımıza
Eremezsin demedim mi

Bu sırrı her kişi bilmez
Bilenler de haber vermez

Bu sırrı gayri göz görmez
Göremezsin demedim mi

Evvel bir mürşide ulaş
Akıt gözünden kanlı yaş
Yezitten kaç behey kardaş
Kaçamazsın demedim mi

Erenlerden bu bir name
Gezersin Şark ile Şame
Gel uy Oniki İmame
Uyamazsın demedim mi

Üçler, Yediler erkânın
Binlerle sürer devranın
Kırklar deminde kurbanın
Kesemezsin demedim mi

Ali ismi Allah derler
Yüzüne secde ederler
Taş yerine başkoyarlar
Koyamazsın demedim mi

Bosnavî ta ezelîden
Himmet almış ol Veliden
Okur ilmini Ali'den
Duyamazsın demedim mi

— 13 —

— Gazeller —

Ali'dir mazharı sırr-ı Hudâ'nın
Ali'dir ayni zât-ı Mustafâ'nın
Ali'dir Şah Hasan vechindeki nûr
Ali'dir Şah Hüseyn-i Kerbelâ'nın
Ali'dir Ca'fer-i Sâdık hakîkat
Ali'dir Kâzım-ı Mûsâ Rızâ'nın

Ali'dir Şah Takî vü bâ Nakî hem
Ali'dir hikmeti var evliyânın
Ali'dir Askerî Mehdî şehinşâh
Ali'dir serveri cümle cihânın
Ali'dir *Bosnavî* seyf-i semâvât
Ali'dir pâdişahı kün fekânın

— 14 —

Küntükenzin huccetü bürhanıdır Bektâşîler
Sırrı Miraç mazharı irfanıdır Bektâşîler
Hem mücerret ruh-i kudsün rehberi Zatü sıfat
Fakrüfahrî remzinin derbanıdır Bektâşîler
Levhimahfuzu nübüvvet Hateminde nakşı hat
Ayeti İlmi Ledün fürkanıdır Bektâşîler
Leylei necmi şeref ol kıblei İslâmı din
Beyti mamuru Hudâ'nın kânıdır Bektâşîler
Mahremi sadrı risalet sayei arşı mecit
Bu saadet Mahının rahşanıdır Bektâşîler
Kâşifi sırrı velâyet Câ'ferî mezhepdürür
Bu cihanın server-i sultanıdır Bektâşîler
Vâkıfı esrar iken kıl *Bosnavî* canın feda
Çün Şehidi Kerbelâ kurbanıdır Bektâşîler

— 15 —

Ehl-i aşkın her sözü Ümmülkitâb'ın aynıdır
Sen tehî bakma dilâ şâh-ı cevâbın aynıdır
Kenz-i mahfîdir hurûfun Allemelesmâ'yı gör
Ma'ni'-i Seb'ulmesânî ilm ü bâbın aynıdır
Revnak-ı ruhsâr-ı yar çün görünür her zerreden
Tal'at-i hurşîd-i envar nûr-i tâbın aynıdır
Vech-i âdemden oku kim nüsha-i ilm-i ledün
Mushaf-ı nâtık odur âlîcenâbın aynıdır
Bosnavî bu feyz-i nazmın ârif-i dânâ bilir
Tılsım-ı âb-ı hayat Kevser şarâbın aynıdır

SÂDIK BABA

XIX uncu asrın sonlarında yetişen Bektaşîlerdendir. İstanbul'da doğdu. Bahriye zabitliğinden tekaüd olduktan sonra Beytülmal sermünadisi olmuştu. Çamlıca Bektaşî tekkesi şeyhi *Ali Nutkî Baba*'nın kayın babasıdır. 1315 (M. 1899) de vefat etti. İki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Nurunu nurundan halketmiş Huda
İsmile müsemma genç Ali Baba
Cemâlin görenler bakmaz mir'ata
İsmile müsemma genç Ali Baba

Sırlama cemâlin gel bize göster
Cemâlini gören canlar ne ister
Müyesser olmıyan kapunu bekler
İsmile müsemma genç Ali Baba

Hem sifâtu zatı nur ile tenvir
Kendin bilen âşık hemen gel can ver
Aşkına içelim saki bir dem ver
İsmile müsemma genç Ali Baba

Bu fakir *Sâdık* hem kemter gedâdır
Kapunda kul olmak cana sefâdır
Vallahi billâhi medhe sezâdır
İsmile müsemma genç Ali Baba

— 2 —

Biz esrâra olduk aşna
Durmuşuz adû taşına
Belâsı kendi başına
Biz Bektaş fukarâsıyız

Nûri Baba Hak'ka gitti
Şübhesiz dîdâra yetti
Nutkî'yi bize bahş etti
Balım'ın budalasıyız

Câlis oldu Nutkî Baba
Döndü yüzün bizden yana
Niyâz eyleriz hep ana
Biz Bektaş fukarâsıyız

Şereflendi dergâhımız
Bu bizim iftiharımız
Terk etmişiz hep varımız
Biz Bektaş fukarâsıyız

Aşk olsun bu kemâline
Yüz sürdü pîrin hâkine
Nur yazılmış cemâline
Biz Bektaş fukarâsıyız

Her kime eylese nazar
Yüreği ol anda yanar
Elinden içenler kanar
Biz Bektaş fukarâsıyız

Dede Baba'nın bir gülü
Oldu Çamlıca bülbülü
Muhibbâna pek sevgili
Biz Bektaş fukarâsıyız

Medhin eyler dâim *Sâdık*
Dûr olsun münkir munâfık
Nutkî Baba doğru nâtık
Balım'ın budalasıyız

MEHMED ALİ HİLMÎ DEDE BABA

XIX uncu asrın maruf Bektaşîlerindendir. 1258(M. 1842) de Sultan Ahmed camii civarında Güngörmez mahallesinde doğdu. O mahallenin imamı *Nuri efendi*'nin oğludur. Babası ile annesi *Emine Bacı,* Merdivenköyünde *Şah kulu Sultan* tekkesi postnişini *Hasan Baba*'ya intisab etmişlerdi. O da 1273 (M. 1856) de aynı şahıstan ikrar aldı. 1274 (M. 1857) de *Hasan Baba* vefat etmiş, yerine *Ali Baba* geçmişti. Bu zatın 1280 (M. 1864) de vefatı üzerine *Mehmed Ali Hilmî Dede* Baba tâyin olundu. O yıl Hacı Bektaş dergâhına gitti. *Türabî Ali Dede* ile mülâki oldu. 1286 (M. 1870) da tekrar pir evine gitti. O sırada postnişin olan *Selânikli Hasan Dede Baba*'dan, Türbedar *Mehmed Yesarî Baba* rehberliğiyle, hilâfet aldı. İstanbul'a döndükten sonra tekkesini genişletti ve yeniletti. 1325 (M. 1907) de vefat etti. Dergâhın haziresine defnedildi.

Hilmî mahlâsıyla şiirler yazan *Mehmed Ali Baba*'nın divanı, 1327 (M. 1909) de *Ahmed Mehdî Baba* tarafından bastırılmıştır. 2666 beyitten ibaret olan bu divanda 25 koşma, 238 gazel, 1 muaşşer, 6 müseddes, 8 muhammes, 1 murabba, 1 tahmis, 3 mersiye, 1 nasîhatname, 40 tarih, 3 kıt'a ve 10 müfred vardır. Koşmaları tasavvuf edebiyatını takliden yazılmış parçalardır. Aruz vezniyle yazdığı manzumelerde, muhtelif divan ve tekke şairlerinin tesirleri göze çarpar. Bilhassa *Mısrî, Niyazî* ve *Türabî*'den mülhem olmuştur. Bektaşîlik, Hurufîlik ve tasavvuf akideleriyle dolu olan bu şiirler bilhassa Bektaşîler arasında çok şöhret kazanmış ve bir kısmı bestelenmiştir.

— 1 —

Âyine tuttum yüzüme
Ali göründü gözüme
Nazar eyledim özüme
Ali göründü gözüme

Âdem Baba Havva ile
Hem Allemel'esma ile
Çerhi felek sema ile
Ali göründü gözüme

Hazreti Nuh Neciyyullah
Hem İbrahim Halilullah
Sinâdaki Kelimullah
Ali göründü gözüme

İsâyı Ruhullah oldur
İki âlemde Şah oldur
Müminlere penah oldur
Ali göründü gözüme

Ali evvel Ali âhır
Ali bâtın Ali zâhir
Ali tayyib Ali tahir
Ali göründü gözüme

Ali candır Ali canan
Ali dindir Ali iman
Ali Rahîm Ali Rahman
Ali göründü gözüme

Hilmî gedayi bir kemter
Görür gözüm dilim söyler
Her nereye kılsam nazar
Ali göründü gözüme

— 2 —

Dost cemâlin görmeğe
Her bir âzam göz oldu
Pâyine yüz sürmeğe
İçim dışım yüz oldu

Cûş etti can aşk ile
Doldu gönlüm zevk ile
Buldum yâri şevk ile
Geceler gündüz oldu

Dost iline varmağa
Varup yâri görmeğe
Kalmadı dere tepe
Dört yanım dümdüz oldu

Dağ u sahrâ serteser
Giydi yeşil câmeler
Rindâne îd-i ekber
Çün bu gün Nevrûz oldu

Her eşyâ bir harf olmuş
Hem mazruf hem zarf olmuş
Aceb ilm-i sarf olmuş
Bir nokta bin söz oldu

Kalmadı gayri ağyâr
Yâr ile doldu diyâr
Ref' oluben tîr ü târ
Her taraf efrûz oldu

Hilmiyâ bâzâra gel
Nakd-i cânın ver evvel
Gevher-i aşkı ezel
Sanma kim ucuz oldu

— 3 —

Gönül keştîsiyle bahr-i mihnette
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali
Emvâc-ı firkatle hâl-i hayrette
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Sensin bize dâim hallâl-i müşkil
Sensin eden bizi necâta vâsıl
Koyma bizi bahr-i elemde sâfil
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Şâd olsun gönlümüz gamdan kurtulsun
Gam yerine zevk u mahabbet dolsun
Senin âşıkların ağlarken gülsün
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Lûtfunla yolumuz eyle küşâde
Bu kulların gamdan olsun âzâde
Deryâ-yi hayrette gönül üftâde
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Sensin benim ancak hısn-ı hasînim
Senden meded diler kalb-i hazînim
Berde vü bahirde sensin muînim
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Ey dâver-i âlem ey zât-ı ekrem
Eyle bizi lûtf u feyzinle hurrem
Sensin bana matlûb seni isterem
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Afveyle cürmümüz eyle şefâat
Zâhir bâtın sensin Şâh-ı velâyet
Hilmî kulun diler senden mürüvvet
Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

— 4 —

Zümre-i nâçîzleriz bende olup Hayder'e
Şîr-i Hudâ Mürtezâ safşiken ü safdere
Heybet-i Lâfetadan arz u sema titredi
Şiddet ile urunca pençeder-i Haybere

Dest-i velâyet ile salladı Zülfikarın
Kesti yedi kat yeri darbedicek Antere
Şah-ı velâyet Ali cümlemizin serveri
Kanberiyiz tâ ebed Kanber olan Kanbere
Kalbi seliminde çün hubbu Ali olanlar
Verdi Hüseyn aşkına bakmadı cân ü sere
Râhı mahabbetinde mest-i mey-i aşkolur
Cennet-i adn içinde talib olan kevsere
Mevt ü hayat elinde ol veli-i mutlakın
Mürdeler ihya olur kum deyicek makbere
Cennet ü duzah anın emrine fermanberi
Eyleye taksim o dem hâkim olup mahşere
Tâ ki çıkar nisbeti silsile-i ahdimiz
Âl-i Ali'den hemin Hazreti Peygambere
Mürşidimiz Muhammed rehberimizdir Ali
Âşık olan can verir mürşid ile rehbere
İki cihanda ebed kaygu çeker mi dahi
Sen ki şefi' olasın *Hilmî* gibi kemtere

— 5 —

Hanbağı'na kurulmuş âşıkların otağı
Gülzâr-ı aşk olubdur aşk ehlinin durağı
Gel pîr evine âşık eyle özünü puhte
Yanuptur aşk od'una erenlerin ocağı
Hak nûr-i kudretinden lûtf eyleyüb uyarmış
Mahşerde dahi sönmez âşıkların çerâğı
Ey sâki-i meveddet sun bize aşk meyinden
Pûs eylesün hemîşe mestâneler ayağı
Mescûdumuz cemâl-i yâr olduğun nihan tut
Fâş olmasun bu esrar vardır yerin kulağı
Gir kalb-i mü'mine sen her cânibe sücûd et
Tefrîk olur mu beytin etrâfı sol u sağı
Hilmî özün hemîşe dervîş-i derdmend et
Dostun müdâm oluptur derdli gönül konağı

— 6 —

Ehl-i şevkiz meşrebi rindâneyiz Bektâşîyiz
Zâhid-i bedhûlara bîgâneyiz Bektâşîyiz
Merd-i tecrîdiz alâikten geçüp olduk berî
Bî tekellüf sâkin-i meyhâneyiz Bektâşîyiz
Bî garaz bu bezm-i işrethâne-i âlemdeyiz
Câm-ı aşk u şevk ile mestâneyiz Bektâşîyiz
Mâlik-i genc-i rümûzuz bizdedir dürr-i Necef
Gerçi zâhirbîne biz vîrâneyiz Bektâşîyiz
Mürg-i şehbâz-ı kadîmiz âsmân-ı feyzde
Tâir-i takdîs ile hem lâneyiz Bektâşîyiz
Sâbitiz ikrârımızda şekkimiz yoktur bizim
Ahd-i yâre ser veren merdâneyiz Bektâşîyiz
Cânımız kıldık fedâ *Hilmî* cemâlullaha biz
Şem'i aşka yanmağa pervâneyiz Bektâşîyiz

— 7 —

Âbidân-ı Mustafâ'yız biz Hüseynîlerdeniz
Âşıkan-ı Mürtezâ'yız biz Hüseynîlerdeniz
Bâşımız top eyledik şâh-ı şehîdin aşkına
Can feda-yi Kerbelâ'yız biz Hüseynîlerdeniz
Nola mecrûh eylese a'dâ bizim endâmımız
Mest-i sahbâ-yi cefâyiz biz Hüseynîlerdeniz
Tîr-i ta'n-ı zâhide kıldık hedef biz sînemiz
Hâsıl-ı derd ü belâyız biz Hüseynîlerdeniz
Âteş-i Hubb-i İmâmeyn ile yansun cismimiz
Sûz-i aşka mübtelâyız biz Hüseynîlerdeniz
Hamse-i ehl-i kisâdır serde tâc-ı fahrımız
Derviş-i bâb-ı rızâyız biz Hüseynîlerdeniz
Hacı Bektaş-ı Veli'dir pîrimiz *Hilmî Dede*
Bende-i Âl-i Abâ'yız biz Hüseynîlerdeniz

H Â D Î

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendir. *Seyyid Gazi* kasabasına bir saat mesafede *Sultan Sücâ'* tekkesinin postnişini *Mehmed Şücaaddin Dede*'nin oğludur. Babasından sonra yerine kendisi geçti. 1285 (M. 1868) de vefat etti.

Asıl adı *Ali Rıza* olan Hâdî'nin epeyce manzume vücuda getirdiği anlaşılmaktadır. *M. Tevfik Oytan* tarafından gönderilen iki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Sabah seherinde kırklar dağında
Dostun cemâlini gördüm eyvallah
Cennet bahçesinde Firdevs bağında
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Putada hal olmuş gümüş hal gibi
Hal diliyle söyler hem bülbül gibi
Tâzece açılmış gonca gül gibi
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Cemâli şevkinden eylemiş zuhûr
Al yeşil kırmızı bir de beyaz nûr
Nur nûra gark olmuş Nûrun alâ nûr
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Güneş gibi sâfi bir cemâl olmuş
Kaşları ol veche bir hilâl olmuş
Allah dost eyvallah bî zevâl olmuş
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Hâdiyâ dost benim tende cânımdır
Canımdan içeri canda cânımdır
Dâimâ ben kulum dost sultanımdır
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

— 2 —

— Gazel —

Ey güzel sensin vücudumda hayât-ı câvidan
Dört kitab böyle buyurmuşdur kıyâmet râygân
Sırr-ı esrâr-ı hakîkattir vücûdün noktası
Kenz-i mahfîdir cemâlin şerhin etmiş Müstean
Ey yüzü gül mûyu sünbül lebleri âb-ı hayât
Çok oyunbazdır kaşınla kirpiğin tîr ü keman
Çünki gördüm zülfün üzre sırr-ı Hak'kı âşikâr
Gözlerin hem nûr-i Hak'dır görünür bellû beyan
Hâdiyâ gördü vücûdun sırrını ey mehcebîn
Vahdetin bahrine gark oldu nihân ender nihan

İ L H Â M Î

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindendir. Seyyid Gazi Tekkesi postnişini *Pir Mehmed Dede*'nin oğludur. Babasının ölümünden sonra aynı tekkeye Baba oldu. Hayatının son zamanlarına doğru gözleri görmez olmuştu. Vefatı 1308 (M. 1890) dedir.

Asıl adı *Ali* olan *İlhâmî*, hece ve aruz vezinleriyle şiirler vücuda getirmiştir. *M. Tevfik Oytan*'ın gönderdiği beş manzumeyi dercediyorum:

— 1 —

— Nefes —

A dilber ben senin meddâhın oldum
Goncalar açılmış hüsnün ilinde
Şevk ile ötüyor bak gece gündüz
Dinle nağmeleri can bülbülünde

Aşk ile kitâb-ı hüsnün yazarım
Âhû gözlerinde kaldı nazarım
Geceler subhe dek ağlar gezerim
Değirmenler döner çeşmim selinde

Rûz ü şeb mu'tâdım mânend-i hezâr
Gülşen-i aşkında arz-ı âh ü zâr
Dönemem yolundan olsam da berdâr
Mansûr'a benzedim zülfün telinde

Teslîmin rızâya bağladım kendim
Geçer mi âşıkdan zülfü kemendim
Yeşil ördek avcısıyım efendim
Sayyâd-ı aşk oldum dostun gölünde

Tutmuşam bu râhı sâbitim billâh
Severim Hayder'i anarım her gâh
Kimi Kızılbaş der kimi ak külâh
Gezer bu *İlhâmî* halkın dilinde

— 2 —

Âlem-i ervâhda bezm-i Elestte
Muhammed Ali'nin nûrudur vallah
Zuhûr edüb küffar askerin kıran
Elinde Zülfikar Ali'dir billâh

Üçler dü âlemde birliğe yetti
Beşler de anların dâmenin tuttu
Birlik lokmasını yediler yuttu
Dâmeni pâk olan pirler de billâh

On dört ma'sum pâk ü on iki İmam
On yedi kemerbest cümlesi tamam
Anların vechine çalındı kalem
Hatt-ı istivâda kırkler da billâh

Sultan Şücâaddîn Seyyid-i Battal
Şemşîr-i şehâmet kâfire kattâl
Anların bendesi *İlhâmî* abdal
Pîrim Hacı Bektaş Hünkâr da billâh

— 3 —

Gezmendi serseri ey deli gönül
Delîl ü bürhânın Kur'ân var iken
Sen de al nâsibin er murâdına
Meydân-ı aşk içre irfan var iken

Geldi muhib oldu sevdâya gönül
Başımı uğrattı gavgaya gönül
Nasıl teslim olur ığvâya gönül
Beni halk eyleyen Subhan var iken

Nefret ettim şu cihânın varından
Gönül vazgeçer mi âh ü zârından
Korkum yoktur cehennemin nârından
Pîrim Ali gibi arslan var iken

Ben muhibbim der de yüzüme güler
Arkamdan zemmeder dişini biler
Ya'ni erenleri aldatmak diler
Kendinde bin dürlü noksan var iken

İlhamî oyunbaz ütemezsiniz
Ucuz bahâ ile satamazsınız
Pelengin kavîdir atamazsınız
Seyyid Battal gibi sultan var iken

— 4 —

İki turnam gelir başı cıgalı
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Birisi Muhammed birisi Ali
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

İki turnam gelir rengi yemyeşil
Biri İmam Hasan ol pâk nesil

Biri İmam Hüseyn cennette bir gül
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

İki turnam gelir rengi kırmızı
Biri İmam Zeynel sürelim yüzü
Biri İmam Bâkır edem niyâzı
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

İki turnam gelir rengi Ca'ferî
Biri İmam Kâzım ol yol rehberi
Biri İmam Rızâ Horasan pîri
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

Turnalar Hicaz'dan sökün eyledi
Muhammed Mehdî'yi yakin eyledi
Hakîkat ehlini memnûn eyledi
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

Turnalar geldiler verdiler selâm
Aldım selâmını eyledim kelâm
İlhâmî şüphesiz gördüm vesselâm
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

— 5 —

— Gazel —

Ey perî dil gülşeninde var mı cevlânın senin
Dürlü renk sende mükemmel var mı elvânın senin
Ne güzel resm eylemiş üstad kaşınla kirpiğin
Şöyle sermest eylemiştir halkı devrânın senin
Sâye salmış küfr-i zülfün nokta-i gerdânına
Hükm eder iklim be-iklim nutk-ı fermânın senin

Arz eder cümle halayık beyte secde etmeğe
Çün cemâlin secdesidir bana ihsânın senin
Okudum Levlâke levlâk anladım esrârını
İstemem cennet içinde hûr u gılmânın senin
Câhil-i hodbin ne bilsün evliyânın remzini
Kerbelâ-yi aşk için *İlhâmî* kurbânın senin

İLHÂMÎ BEY

XIX uncu asır Bektaşîlerindendir. Hayatı hakkında etraflı malûmat elde edemedim. Yalnız, *Abdülhamid II.* devrinin mâruf sadrazamı *Ferid Paşa*'nın kayın biraderi olduğunu ve *Nâfi Baba*'dan nasib, *Ali Nutkî Baba*'dan da Babalık icazetnamesi aldığını biliyoruz. XIX. uncu asrın sonlarında yaşayan bu şairin bendeki bir mecmuada kayıdlı bulunan bir müseddesini dercediyorum:

— 1 —

— Müseddes —

Nâzenîniz bâğ-ı tevhidin gül-i hoşhâliyiz
Bülbülân-ı deşt-i aşkın nâle vü âmâliyiz
Râzdân-ı vahdetin ümmîd-i istikbâliyiz
Çünki evlâd-ı Resûl-i akdesin rûmâliyiz
Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâlıyız

Dîdemiz ma'tûf-i sûy-i Semme vechullahdır
Sînemiz tûr-i tecellâ-yi Kelîmullahdır
Fikrimiz fikr-i muallâ-yi Habîbullahdır
Zikrimiz zikr-i tevellâ-yi Aliyyullahdır
Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâlıyız

Müstenid her fi'limiz emr-i İlâh-ı ekbere
Feyzimiz sârî misâl-i âb-ı kevser her yere

Kahir-i zülintikamız düşmen-i peygambere
Can fedâyız Hayder'e evlâd-ı pâk-i Hayder'e
Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâlıyız

Şebçerâğ-ı bezmimiz nûr-i cemâl-i Kibriyâ
Pîşüvâmız lem'a-i şer'-i kavîm-i Mustafâ
Mürşid-i remz âşinâmızdır Aliy-yel-Mürtezâ
Bizdedir feyz-i celîl-i hamse-i Âl-i abâ
Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâlıyız

Gûdek-i nevsâlimiz vâkıf rümuz-i vahdete
Sâye-i Hayder'de erdik bu füyûz-i devlete
İltifât etmez gedâmız belki câh u rif'ate
Sâyeverdir ni'met-i irfânımız her ni'mete
Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâlıyız

Dâr-ı mâtemdir serây-i sîne-i bî bârımız
Nâlesâz-ı yâ Hüseyn'dir anda kalb-i zârımız
Hûn-ı çeşm-i ibtilâdır bâde-i serşârımız
Yoktur *İlhâmî* bizim bundan diğer bir kârımız
Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâlıyız

GENCÎ (Genç Abdal)

XIX uncu asır sonlarında yaşayan Bektaşî şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Onun 60 şi'rini dağınık bir tarzda Bektaşîliğin içyüzü adlı eserinde neşreden *M. Tevfik Oytan* da sarih bir tercümeihalini bulamadığını itiraf ediyor. Fakat Seyyid Gazî dergâhı postnişini Pir Mehmed Dede hakkında bir medhiye vücuda getiren şairin uzun müd-

det Eskişehir'de kaldığı, Seyyid Gazi ve Seyyid Şücaaddin dergâhlarında münzevî bir hayat sürdüğü anlaşılmaktadır.

Gencî, Gencî Abdal ve *Genç Abdal* mahlaslarıyla şiir yazan şair, hece ve aruz vezinlerinin her ikisini kullanmıştır.

M. Tevfik Oytan Gencî'nin şimdiye kadar sadece bir nefesinin *Ziya Şakir* tarafından «Bektaşi Nefesleri» nde neşredildiğini söylüyor. Halbuki bu nefes, esasen benim 1930 da çıkardığım «Bektaşi Şairleri» nde vardır (S. 127). Millet kütüphanesindeki bir iki mecmuada da bazı manzumelerine tesadüf olunuyor.

Genç Abdal'ın 8 manzumesini *M. Tevfik Oytan*'ın eserinden naklen dercediyorum:

— 1 —

Cennet bağçesinin gonca gülleri
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede
Muhammed Ali'ye benzer halleri
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Muhammed Ali'nin hâlince gider
Mü'min olan dinler er Hakdan haber
Hakîkat şehrinde bir kân-ı gevher
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Ana nazar kılmış ol Şâh-ı Merdan
Odur derdlilerin dermânın veren
Aclar doyurucu susuz kandıran
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Seyyid Battal Gazî merdan ilinde
Güzel Pîrim Sultan Şücâ ilinde
Âşıklar dilinde irfan ilinde
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Genci Abdal kuldur pîrim erenler
Kalb evinde nûr-i Hak'kı görenler

Muhammed Ali'den nişan verenler
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

— 2 —

Dostum Muhammed'dir hak Habibullah
Söylersen Muhammed Ali'den söyle
Cihâna geldiler sırrı-ı sırrullah
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Hasan Muhammed'dir Hüseyin Ali
Şah İmam Zeynel'e demişiz belî
Muhammed Bâkır'ı sevdik ezelî
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Evliya enbiyâ anlara âşık
Verdiler ikrârı oldular tanık
Hak mezhebi İmam Ca'fer-i Sâdık
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Mûsi-i Kâzım'dan kuruldu erkân
Şâh İmâm Rızâ'dır pîr-i Horasan
Takî ile Nakî mü'mine îman
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Hasan-ül-Askerî server-i âlem
Muhammed Mehdî'dir sâhib-ül-kerem
Genci Abdal zikr et dilinde her dem
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

— 3 —

— Azbî'ye nazîre —

Muhammed Ali'ye ikrar verdinse
Gördüğün ört görmediğin söyleme
Sıdk ile îmanda karar kıldınsa
Gördüğün ört görmediğin söyleme

Delîlimiz oldu Hazret-i Kur'an
Böyle buyurmuştur ol şah-ı Merdan
Var ise göğsünde zerrece îman
Gördüğün ört görmediğin söyleme

Sakın yalancıyla eyleme sohbet
Yalancıya yuf var Yezîd'e lânet
Dilersen desinler canına rahmet
Gördüğün ört görmediğin söyleme

Bu yol Hak Muhammed Ali yoludur
Kırkların binâsı ulu yoludur
Pîrim Hacı Bektaş Veli yoludur
Gördüğün ört görmediğin söyleme

Gencî Abdal Hak'ka ermek istersen
Dost yoluna can baş vermek istersen
Hak'kın cemâlini görmek istersen
Gördüğün ört görmediğin söyleme

— 4 —

Ey benim mürşidim nûr-i cemâlim (1)
Pîrim cemâlini göresim geldi
Kaldır nikabını lütf eyle şâhım
Pîrim cemâlini göresim geldi

Bir ismin Ali'dir Hayder-i Kerrar
Hasen Hulk-i Rizâ ey zât-ı envar
Hüseyin şâhımdır mü'mine didar
Pîrim cemâlini göresim geldi

İmam Zeynelabâ Muhammed Bâkır
Keremler kânıdır ol imam Câ'fer
Nola bir kez hüsnün kâ'be'sin göster
Pîrim cemâlini göresim geldi

(1) Sevdiğim nûr-i penâhın: Nüsha.

Kâzım Musâ, Takî, Nakî, Askerî
Muhammed Mehdî cümlenin bihteri
Murâdım isterem bilmezem gayrı
Pîrim cemâlini göresim geldi

Genç Abdal da (1) güzel söyledi hâlin
Erenlerden almış feyz u kemâlin
Ey imamlar şâhı göster cemâlin
Pîrim cemâlini göresim geldi

— 5 —

Mahabbet kapısı açıldı bize
Bu gün pîrler ile ülfetimiz var
Gelmesin kallaşlar meclisimize
Bizim erenlerle sohbetimiz var

Ayn-ı cemde her kes murâdın buldu
Donandı meclisler nûr ile doldu
Hep erenler evliyâlar cem'oldu
Bu dem bayramımız seyranımız var

Pirler ocağında bizim yerimiz
Rızâdayız taşra çıkmaz birimiz
Dolu kadeh sunar gani pîrimiz
Kevser şerâbından işretimiz var

Pirler huzûrunda demler içildi
Kudret hazînesi anda açıldı
O meydanda lâ'l ü gevher saçıldı
Erenler hâlidir hikmetimiz var

Genci Abdal tekbir getirdim Allah
Güruh gülbang ile Allah eyvallah
Pîr elinden geydik elhamdülillâh
Başımızda tâc-ı devletimiz var

(1) Gencî Abdal: Nüsha.

— 6 —

Yoğ iken yer ile gökler ezelden
Kudret kandilinde pinhan Ali'dir
Kün deyince bezm-i Elest'den evvel
Âlemi var eden sultan Ali'dir

Cebrâil'e sordu Muhammed bunu
Nice bin yıl evvel kurdu oyunu
Mağribden meşrika kudret topunu
Atan Muhammed'dir tutan Ali'dir

Muhammed Ali geldi dünyâ yüzüne
Zülfikar'ı çekti gavga yüzüne
Kâfirler içinde hava yüzüne
Mancınıkla kendin atan Ali'dir

Binince Düldül'e Hayber'e gitti
Yel gibi o anda menzile yetti
Kâfirlere hüner heybet gösterdi
Kendiyi kul diye satan Ali'dir

Mü'minler sırrını ilden sakınur
Kendin bilmezlere sözüm dokunur
Gencî Abdal dört kitabda okunur
Evvel ü âhır-ı destan Ali'dir

— 7 —

Mahabbettir eyâ dâder rûmûz-i sırr-ı vechullah
Mahabbetle küşâd oldu Kitâb-ı küntü kenzullah
Murâdı ehl-i uşşâkın mahahbetten murâd almak
Mahabbetle tavâf eyler hakîkat beytin ehlûllah
Mahabbetle silindi perde-i zulmet eyâ sâdık
Mahabbetle bulur tahkik gönül râh-ı visalûllah

Mahabbetle derûnun dârını âşık mutahhar kıl
Mahabbetle erer menziline abdî atiullah
Mahabbetle müzeyyen kıl vucûdu kişverin ancak
Mahabbetle olur lâbüd sana esrar-ı keşfullah
Mahabhetle kamu maksûduna nâildürür *Gencî*
Mahabbettir demâdem dildeki virdim bihamdillâh

— 8 —

— Murabba —

Okuram cân ü gönülden ism-i a'zam âşikâr
Sırr-ı tevhîdi ayân eyler bana Perverdigâr
Âşık isen sâdıkane oku gel leylü nehâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Hemdem-i rûh-i Muhammed'dir Ali şâh-ı kerem
Serveri kevn ü mekânın olduğıyçün lâcerem
Kalbinin nâz ü niyâzı virdin olsun dembedem
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Vâkıf ol ilm-i hakîkat sırrına ma'nâyı bul
Dergeh-i bâb-ı Ali'de hâcetin olsun kabul
İreyim maksûda dersen oku durma pür usûl
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Açılur ayn-ı basîret şâd olursun bîgüman
Erişir Hak'dan hidâyet kalbine feyz-i nihan
Oku bu esmâ-yi zâtı âkıl isen her zaman
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Aşk ile hemdem olaldan dilde âsârım budur
Dilde ikrâr ü bazârım *Genci* her kârım budur
Okurum rûz-i Elest'den vird ü ezkârım budur
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

ZEYNELÂBİDİN

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî babalarındandır. 1293 (M. 1876) de Yanya'da Leskovik dergâhını uyandırmıştı. Son zamanlarında meflûç bir halde idi. İsmini sordukları zaman kara tahtaya Ali diye yazardı, 1325 (M. 1907) te vefat etti. *Edib Harabî* şu ölüm tarihini vücuda getirmiştir:

Bâni-i dergâh-ı âlî Zeynelâbidin Baba
Mahz bir lûtf-i celîl-i Hazret-i Allah idi
Hak anı irşâda me'mûr eylemiştir bîgüman
Vâkıf-ı remz-i hafâyâ-yı kelâmullah idi
Hem halîfe hem de bir merd-i mücerred pâk idi
Şübhesiz kim kenz-i esrâr-ı Resûlûllah idi
Zâtına ilm-i ledün üstâdı dense çok değil
Vâsıl-ı sırr-ı Ali hem sırr-ı Bismillâh idi
Men aref hem nokta-i bâ sırrına mazhar idi
Öyle îman eyleriz kim sırr-ı sırrullah idi
Sâl-i Rûmîden **Harâbî** yazdı târîh-i güher
Kendisi Kur'ân-ı nâtık nutku nutkullah idi
Çıktı kırklar Pir Balım Sultan gelüb târîhine
Zeynelâbidin Baba bir ârif-i Billâh idi

— 1325 —

Zeynelâbidin Baba'nın bir takım nefesler yazdığı rivayet edilmektedir. Biz sadece Leskovik'teki Bektaşî tekkesi için yazdığı şu kitabeyi elde edebildik:

Gel ey can durma bîgâne makam-ı âşinâdır bu
Garîb ü bî nevâlar meclisi cây-i safâdır bu
Derûn-i hânkaha zikr ü tevhîd ile saykal ur
Nazargâh-ı Hudâ vü Mustafâ vü Mürtezâ'dır bu
Hadîce Fâtımâ'dır mü'minâtın bâdi-i feyzi
Rümûz-i şehr-i ilmin rehberi şâh-ı gedâdır bu
Bu dergâhın mukîmi çâkeri Şebpîr ü Şebper'dir
Gel ey zâkir bu zikre tekye-i Zeynel'âbâ'dır bu
Muhammed Ca'fer-i Sâdık dahi Kâzım Rizâ tahkik
Takî takvâgehi oldu Nakî-i canfezâdır bu

Sipâh-ı Askerî'dir cümle dervîşi bu dergâhın
Nigehdârı Muhammed Mehdi-i sâhib livâdır bu
Âbidin bin iki yüz doksan üçte ber murâd oldu
Mücerred hâne-i Bektaşi Balım rehnümâdır bu

RECAÎ BABA

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşîlerdendir. Çanakkale'de doğdu. Bir müddet İstanbul'da oturdu. 1308 (M. 1890) de yazılmış *Münir Baba* hakkındaki iki hicviyesi ile diğer bazı şiirleri elimizde bulunuyor. Mücerredlik aleyhine yazdığı bir manzume de Bektaşîler arasında şöhret kazanmıştır. *Edib Harabî* bir gazelini tesdis etmiştir. *Recaî*'nin üç manzumesini dercediyorum.

— 1 —

Anası babası lâklâk bülbül-i gûyâyâ bak
Dem urur her bir makamdan olunan dâvâyâ bak
Bî haber ef'al-i Hak'dan zat sıfat esmâ nedir
Ehl-i tevhid tarîkiyle ettiği gavgaya bak
Varmamış asla Hicâz'a hacc-ül-ekber sözleri
Bilmiyor sa'y ü tavâfı yediği herzâya bak
Eylemiş nakş-ı müzeyyen tâc ile hırka giyüb
Câme-i irfânı giymiş ettiği ifşâya bak
Ey *Recâî* bahr-i umman bilmeyen a'mâ-yı sırf
Katre bir âb-ı derunda vak vak-ı kurbâya bak

— 2 —

Bil tecerrüd âleminde olmuşum hakkalyakin
Böyledir çünki hakîkat böyledir erkân-ı din
Sulbüne mâni' olan bir nev'-i katil var misâl
Hem kabûl etmiş bu kavli bazı kavm-i müşrikîn
Hak'ka karşı durmağa vahy iltizâm-ı küfr edüb
Oldular mâğrûr hep mânend-i şeytân-ı racîm
Bil tezevvüc âlemidir Hak'kı isbat eyleyen
İçtima'dan hâli kalmaz ez kadim rûy-i zemin

Sûretâ inkâr edersem ben tecerrüd râhını
Gel sual et bu *Recâ*'dan olasın sen de emin

— 3 —

Hak yolun bâtıl görüb kim kûfrü îmân ettiler
Tâbî'i dünyâ olub gör secde şeytân ettiler
Nağme-i ifsâda tâbi' bir takım kallâşa bak
Hak'kı nâhak gördüler hem emr ü fermân ettiler
O demi bu dem demişler ehl-i dil irfân olan
Hâne-i islâmı anlar nice vîrân ettiler
Sûretâ bîat yolunda gösterüb hâl ehline
Zann ile anlarla vasl-ı erkân ettiler
Bu *Recâî* fehm kıldı bir olur olmaz iki
Mâye-i aslında yok kim böyle iz'ân ettiler

DERVİŞ TEVFİK

İstanbulludur. Mızıkayı Hümayun mensuplarındandır. *Nuri Baba*'nın muhiplerinden olan bu zatın vefatı tahminen 1889 (H. 1305) tarihlerindedir. Şu Nefesler onundur:

— 1 —

Selâm olsun canım Ali
Ehli Beytin Şahı Ali
Kendi Ali, şanı âli
Medet senden Hünkâr Ali

Noldu ol nuru mücessem
Bir dahi ben nerde görsem
Yoluna can ü ser versem
Medet senden Hünkâr Ali

Elimiz bağlanıp kaldık
Aşkın gülşenine daldık
Gül verdik te diken aldık
Medet senden Hünkâr Ali

Makamında daim ola
Elin tutan safa bula
Korkma ey can gir bu yola
Medet senden Hünkâr Ali

Kurban olsam erkânına
Hem dinü hem imanına
Razıyım ben fermanına
Medet senden Hünkâr Ali

Seni inkâr eden cahil
Ol kendi nefsine kail
Oldum ben hüsnüne mail
Medet senden Hünkâr Ali

Gülünü koklasın nadan
Kıyl ü kal çıksın aradan
Kurtulayım bu yaradan
Medet senden Hünkâr Ali

Ateş saçıldı canıma
Gele cananım yanıma
Yüzler sürem sultanıma
Medet senden Hünkâr Ali

Nazar eyle benden yana
Taze hayat gelsin bana
Canım kurban olsun sana
Medet senden Hünkâr Ali

Kul oldum bendeyim bende
Benim âşıkı efkende

Rahatım kalmadı tende
Medet senden Hünkâr Ali

Ali Baba başlar tacı
Şüphesiz ol Bektaş Hacı
Odur dertlerin ilâcı
Medet senden Hünkâr Ali

Zikrü fikrim sensin her dem
İnayet kıl eyle kerem
Aman saki getir bir dem
Medet senden Hünkâr Ali

Benim *Tevfik* söyler sözü
Doğru ola Hakkı özü
Eşiğine sürem yüzü
Medet senden Hünkâr Ali

— 2 —

Medet senden medet sultanım Ali
Dertliyim derdime dermanım Ali
Her dem gönlüm içre mihmanım Ali
Gülüm gülistanım seyranım Ali

On iki İmamın ol şahı sensin
Muhammed Alinin hemrahı sensin
Bunca düşkünlerin penahı sensin
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Aman erenlerim amana geldim
İsmail oluben kurbana geldim
Her ne emir olur fermana geldim
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Göster cemalini eyleme nihan
Yakıyor derunum ateşi hicran

Pervaneyim dostlar şem'ine hayran
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

İkrar eyledim ben inkâr gelmedim
Ağlayıp ağlayıp yaşım silmedim
Divane mi oldum kendim bilmedim
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Ey canımın canı güzel cananım
Kapuna gelmeğe yoktur dermanım
Başım üzre tacım dinü imanım
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Derviş Tevfik kendin üryan eyleme
Yıkıp mahzun gönlüm viran eyleme
Erenlere karşı isyan eyleme
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

— 3 —

Lûtfeyle her nazarda
Nurî Baba sultanımız
Kabul etmişler ezelde
Nurî Baba sultanımız

Kim ki girer bu meydane
Durmak gerek edibane
Vâsıl eder Hak canane
Nurî Baba sultanımız

Ârif isen idrâk eyle
Kulak tut sözümü dinle
Andan başka var mı söyle
Nurî Baba sultanımız

Bilmediğin bilse gerek
Erenlerden eyle dilek

İster isen Hakkı görmek
Nurî Baba sultanımız

Pirden aldık ikrarımız
Verdik ahd ü peymanımız
Her derdedir dermanımız
Nurî Baba sultanımız

İrfanına, kemaline
Çevirdik yüz cemaline
Götür bizi visaline
Nurî Baba sultanımız

Fakir *Tevfik* her dem söyler
Bundan başka kapu neyler
Elbet bize himmet eyler
Nurî Baba sultanımız

— 4 —

Allah Allah deyup gel bu meydana
Can, baş feda edüp götür kurbana
Boyun eğüp yüz sür Şahımerdana
Erenler bu meydan er meydanıdır

İşittinse ey dil mürşit pendini
Takıver boynuna aşk kemendini
Varlığın soyunup kurtar kendini
Erenler bu meydan er meydanıdır

Bismi Şahtır cümlemizin penahı
Medet senden medet şahların şahı
Hoş nazarla gör bunda yüzü mahı
Erenler bu meydan er meydanıdır

Bu meydanda kelâm atın pek sürme
Uyanmış çerağın cehdet söndürme

İkrarına bağlan gönül gezdirme
Erenler bu meydan er meydanıdır ,

Uyansın çerağlar erkân kurulsun
Açılsın goncalar güller kokulsun
Sırrını sırreden cana aşkolsun
Erenler bu meydan er meydanıdır

Fakir *Tevfik* gayri derdin bitmez mi
Hak erenler sana derman etmez mi
Bu sersemlik artık senden gitmez mi
Erenler bu meydan er meydanıdır

— 5 —

Horasan mülkünden Rûma geçenler
Hünkâr Hacı Bektaş, Şah Seyid Ali
Hakikat tasından şarap içenler
Hünkâr Hacı Bektaş, Şah Seyid Ali

Biri müminlerin kıblegâhıdır
Biri Rûmelinin padişahıdır
Biri Asümanın Mihrü mahıdır
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

Biri yürütmüştür cansız duvarı
Biri tığlamıştır cümle küffarı
Biri âşıkların dili güftarı
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

Biri sülâlei Hayrülbeşerdir
Biri Âl-i Ahmed nesl-i Hayderdir
Bu iki birlik de hakka mazhardır
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

Geda *Tevfik* böyle oldu beyanım
Tarîk müstekim râhı erkânım

Ervahı ezelde benim imanım
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

— 6 —

Cemolup heryerde gürûh-i Nacî
Allah dost Muhammed, Ali çağırır
Nacîler bilüptür sırrı Miracı
Hünkâr Hacı Bektaş Veli çağırır

Erenler serdarı fatihül'ebvap
Müminlere Haktan buyruldu kitap
Dergâhına şahım ettim intisap
Dilde zikrim Kızıl Deli çağırır

Hak cemalin ezel görenler mail
Mektebi irfandan ders alan âmil
Sadık olan rûhu İnsanı kâmil
Ervahı Ezelde beli çağırır

Mürşidin eteğin koymaz elinden
İsm-i Hayder okur ezber dilinden
Mürteza babında canü gönülden
Geda *Tevfik* Seyencelî çağırır

MEHMED BEY BABA

Çanakkalelidir, İstanbulda Denizabdal mahallesinde bir ev almış ve orada babalık etmiştir. Vefatı 1313 (M. 1895) tarihlerindedir. Şu nefes onundur:

— 1 —

Dün gece seyrimde bir dolu içtim
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle
Çok niyaz eyleyip yalvarı düştüm
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Muratlar verici bir ulu cansın
Lânazir dünyada gevher-i kânsın
Seni bilmeyenler odlara yansın
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Muhammed Alidir Ali Muhammed
Anları sevenler bulurlar cennet
Sefil kullarına eyle merhamet
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Hünkârım surette eğriltme yolum
Ağzımın içinde laletme dilim
Hasbahçe içinde soldurma gülüm
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Muhammed isyanım günahım çoktur
Hazretine lâyık hizmetim yoktur
Mürşitler mürşidi buyruğu Haktır
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

DERVİŞ ALİ

XIX ucu asrın son yarısında yetişen Kızılbaş şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Yalnız 1315 (M. 1897) tarihinde yazdığı bir manzumesi elimizde bulunduğu cihetle yaşadığı devri tâyin edebiliyoruz. Son devirlerde yazılmış mecmualarda tesadüf ettiğim nefeslerinden on ikisini dercediyorum:

— 1 —

Ağlaya ağlaya murada geldim
Ver benim murâdım Şah Hızır Baba
Yüz sürüb dergâha feryâda geldim
Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

Dergâhına geldim ben derviş oldum
Hakîkat madenin ben anda buldum
Tuttu elimden de ummana daldım
Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

Senin dervişlerin sema'la oynar
Pişerek özleri kazanda kaynar
Hakikat kânısın çerağın yanar
Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

Derviş Ali diler özüne himmet
Mahrum etme bizi nesl-i Muhammed
Pîrim Ali sensin senden mürüvvet
Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

— 2 —

Kurbanın yüreği mimdir ayındır
İki melek bir sofiya tayındır
Rehber çobandır da tâlib koyundur
Sesleyüben tuz ile melenmez mi '

Adım adım Hak cemine gelirsün
Günahını alup dâra durursun
Kendi ettiğini elden bilürsün
Zebânîler onu nâra sürmez mi

Kalkub Hak cemine gelemeyenler
Kovudan gıybetten farımayanlar
Murşid karşısında arınmayanlar
Kadir Mevlâm onu süründürmez mi

Sofi oldur gördüğünden alına
Büyük küçük mevcud anda biline
Mü'min kullarına erkân çalına
Sâkî kadeh suyun dolandırmaz mı

Derviş Ali'm pîre vardı hac- oldu
Deccal çıktı geçinmesi güç oldu
Zamâne tâlibi şimdi piç oldu
Sitem sürsem cemi bulandırmaz mı

— 3 —

Yeri göğü arşı kürsü yaradan
Men Ali'den başka Tanrı görmedim
Yaradup kulunun kısmetin veren
Men Ali'den başka Tanrı görmedim

Bin bir ismi vardır bir ismi Allah
Eğer inanmazsan hem vallah billâh
Âdemi görmüşüm elhamdülillâh
Men Ali'den başka Tanrı görmedim

Cennet-i âlânın altundur taşı
Her ne görür isen hikmettir işi
Yüz yiğirmi dört bin nebîler başı
Men Ali'den başka tanrı görmedim

Ali gibi er gelmedi cihâne
Ana da buldular dürlü bahâne
Yedi kez uğradım ulu dîvâne
Men Ali'den gayrı Tanrı görmedim

Derviş Ali'm bu ikrâra beli dir
Dilim söyler ama kendim delidir
Allah bir Muhammed Tanrı Ali'dir
Men Ali'den başka Tanrı görmedim

— 4 —

Şu âlemde ıslah olayım dedim
Gönül murâdına erdi sonradan
Zamâne halkına sırrımı verdim
Sermâyeden zarar ettim sonradan

Şu Ebu Cehil'in kara yüzleri
Ey olmuyor yaramızın gözleri
İki dinli her câhilin sözleri
Durdukça kâr etti câna sonradan

Geldin benim ile kondun konuştun
Kadehi ver dedin doldurdun içtin
Bir hak lokmasıydın müşteri düştün
Kalbin çürük imiş bildim sonradan

Gidi munâfıklar girdi kanıma
Cefa etti cesedime canıma
Hangi peygamber girdi deve donuna
Âh ettikçe ben de bildim sonradan

Yol bir olunca erkân da bir olur
Yalancılar bu meydandan sürülür
İpi çürük olan bir gün üzülür
Sarma ile temel tutmaz sonradan

Derviş Ali'm eder bir kâr edelim
On iki imam meclisine gidelim
Mülcemoğlu, Muavî'ye lâ'net edelim
Dönme ile tâlib olmaz sonradan

— 5 —

Derdim Muhammed'den derman Ali'den
Yanıyor yüreğim yâra ne dersin
İnâyet umarım Bektaş Veli'den
Yarama bir merhem çala ne dersin

Ali Muhammed'den benim idrâkim
Evlâd-i Resûl'e yok şübhe şekkim
Cümleden aşağı türâbım hâkim
Benim gibi günahkâra ne dersin

Ali Muhammed'dir Muhammed Ali
Sırr-ı Mürtezâ'dır Bektâş-ı Veli
Sevdiği âşıka içirir dolu
Ali gibi hulûskâra ne dersin

Muhammed Ali'ye göz gönül kattım
Hicab perdesini aradan attım
Cemâlin nûrunu şâhım seyr ettim
Âşık oldum bu dîdâra ne dersin

Derviş Ali'm aşk kitâbın dinledim
İkrârım Ali'ye yoldaş eyledim
Cemâlin şehrini seyrân eyledim
Mısır gibi ulu şâra ne dersin

— 6 —

Horasan'dan gelür bir hub bazirgân
Dürlü meta satar Sultana yalvar
Yüzü lâ'lü gevher Şah damgası var
Bir ulu bazirgân imrâne yalvar

Sadık yâr elinden dolu içilür
Lâm elifden Küntükenz'im açılur
Perdeyi ref'eden sırdan geçilür
Merd-i meydân olan merdâna yalvar

Kâfü nun emriyle kurdum mekânı
Zülfün kemend ettim dilerim varı
Âşıkların sâdıkların sultanı
Lisânı dür gevher nihane yalvar

Nihandır âb-ı revan çeşmesi
Ceddim imam Ca'fer cevahir hası
Sulb-i tâhir şu âlemin şu'lesi
Cemâlin nurundan dîdâre yalvar

Meded mürvet *Derviş Ali* bîçâre
Kapuna gulâmım hem âşikâre
Arzıhal yazayım ol sâdık yâre
Bir de bizim içün ol pîre yalvar

— 7 —

Her sabah her sabah sinen bülbülü
Öter derdli derdli gör ne sesi var
Hub açılmış lâleleri sünbülü
Hiç ayrılmaz şu dağların pusu var

Enbiya evliya Hak'kın misâli
Mümin müslim cümle cennet hayâli
Yezid dünya içün gamlı gussalı
Aldırmış dinini gör ne yası var

Enbiyâ evliyâ Hak'kın kuludur
Er evliyâ Muhammed ü Ali'dir
Dört kapu kırk makam mü'min yoludur
Münkir munâfıkın bunda nesi var

Şerîat tarîkat iki kardeştir
Marifet hakikat ona yoldaştır
Dört kapu mü'mine açılur hoştur
Munâfıka kapuların kusu var

Yezitler efsane sayar ibâdet
Bâtın zulumatta yoktur selâmet
Derviş Ali çekmez asla kasâvet
Tâati makbuldür hub binâsı var

— 8 —

Bir kişi pîrimin yüzünü görse
Ay ile gün yüzün görmüş gibidir
Eğilse ayağına yüzün sürse
Yetmiş kez Kâbeye varmış gibidir

Az az ola baksa baksa yürüse
Kalbinde kîn ile kibir var ise
Bir kişi ikrârın inkâr olursa
İblîse temessük vermiş gibidir

Bu yola gidemez asla bir nâşî
Anın dostu andan ayrılmaz başı
İkrarına kasd eylese bir kişi
Hak'kın hazînesin yarmış gibidir

Biz de varsak imamların yoluna
Karışalım gerçeklerin sırrına
Kişi günâhın almazsa eline
Şeytanın dârına durmuş gibidir

Derviş Ali'm eder rızâya gelse
Gerçekler bâbını arasa bulsa
Bir mü'min kızını Yezîd'e verse
Yetmiş bin evliyâ kırmış gibidir

— 9 —

Tâ ezelden meyil verdik bu sırra
Mayası Hak'dandır boyandık nûra
Arşdan yüz dört kitab inince yere
Kur'an Muhammed'e inen Ali'dir

Alim Zülfikar'ı ele alınca
Şerîati tarîkatten bulunca
Kudüs şerîf câmi'ine girince
Temcid ezânı okuyan Ali'dir

Şmes ü Kamer zuhûr etti cihâne
Sofu yoktur tuttuğu iş bahâne
Yarın varılınca ulu dîvâne
Divanda suçunu soran Ali'dir

Kim getürdü muvâfıkı cemine
Lâ'net olsun ol Yezid'in şânına
Tâliblik etmedi kerem kânına
Yezid'i dergâhdan süren Ali'dir

Dergâha akıyor pınarın başı
Alnında yıldızı tuğradır başı
İmam Hasan on iki imamlar başı
Güneş Hüseyn dersin veren Ali'dir

İmam Zeynel kalbimizde salevat
Şah İmam Bâkır'dan bulduk mahabbet
Ca'feri görünce artıyor firkat
Serimi sevdâya salan Ali'dir

Kâzım-ı Mûsâ Rızâ'ya varalım
Takî Nakî Askerî'yi görelim
On iki imamlara yüzler sürelim
İmamları candan seven Ali'dir

Hasan Askerî'nin açıldı bahtı
Doksan bin erle kılmaya hucceti
Menşûrun sâhibi Muhammed Mehdî
Kıyamda yarasın saran Ali'dir

İsâ peygamberim Şam'a gelince
Yer ü gök titredi Ali gelince
Ali'm Zülfikar'ı ele alınca
Yezid'i bölük bölük eden Ali'dir

Gel hey *Derviş Ali*'m Hızır üstâdım
Muhammed Ali'den vardır küşâdım
Yedi deryâ gibi artar feryâdım
İçüp serçeşmeden kanan Ali'dir

— 10 —

Ziyâret eyledim Veli Dede'yi
On iki imâmın yolu var deyu
Cennetten sürdüler Âdem atayı
Belinde Muhammed Ali var deyu

Muhammed Ali'nin ciğeri dağlı
Hasan'a sundular zehirden dolu
Şah İmam Hüseyin Ali'nin oğlu
Kerbelâ çölünde eli var deyu

İmam Zeynelâbâ imamlar hası
Muhammed Bâkır'ın oldu atası
İmam Ca'fer katarına katası
Cümle erenlerin yolu var deyu

Mûs-i Kâzım'ın elini alın
Rızâ'dan gelene siz kail olun
Muhammed Taki"nin yanında bulun
Elinde bir gonca gülü var deyu

Ali Nakî'dir imamların gülü
Hasen-ül- Askerî mümince kulu
Muhammed Mehdî'dir ol şâhım Ali
Cümle erenlerin hâli var deyu

Derviş Ali'm sen de söyle bir kelâm
Cümlesi Allah'dır hep âlem tamam
Bizim katarımız on iki imam
Aşkın deryâsında gölü var deyu

— 11 —

Müsâhib sırrını açan müsâhib
On iki imam dergâhına varamaz
Müsâhibe özün saçan müsâhib
On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib etseler gümanı
Yoktur anların hiç dîni îmânı
Şeyh Safî derinde bulunmaz yeri
On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib kazancı olsa ayrı
İmam Ca'fer erkânında yok yeri
Anı kabul etmez erlerin eri
On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib eylese mahabbet
Ne şefâat olur bil ne de rahmet
Yer ü gök anlara eder hem lâ'net
On iki imam dergâhına varamaz

Müsâhibden biri gitse dışarı
Bir dahi girmez kapudan içeri
Anı kabûl etmez on iki imam, Ali
On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib düşerse dillere
Anların önü de gider sellere
Zebânîler dahi koşar zorlara
On iki imam dergâhına varamaz

Derviş Ali'm kem işlerden bezgindir
İhlâslı tâlib katara düzgündür
İki müsâhib birinden bir gündür
On iki imam dergâhına varamaz

— 12 —

Erenler velîler kırklar yediler
On iki imamlar kurbânıyız biz
Okundu tekbiri durduk kıbleye
On iki imamlar kurbânıyız biz

Şâhım sen kimseye bulma behâne
Bir zaman söylensin iki cihâne
Rızâ lokmasını, ulu dîvane
On iki imamlar kurbânıyız biz

Anamız Meryem'dir babamız Cibril
Nefesten zâhirdir hükmüne kail
Bizi Şâh'a kurbân etti Azrail
On iki imamlar kurbânıyız biz

Yedi kerre yünceğizim kırkdılar
İbrâhim'in sürüsüne kattılar
Etimi de pâre pâre ettiler
On iki imamlar kurbânıyız biz

Kurbanlık koç ile bile yazıldım
Ferişlehler çaldı ben de sayıldım
Kırklar makamında bende doyuldum
On iki imamlar kurbânıyız biz

Derviş Ali'yim kanım nâhak dökme
El ne derse desin sen ana bakma
Şâhın yürümedikçe posttan çıkma
On iki imamlar kurbânıyız biz

ŞEMSÎ BABA

XIX uncu asrın son yarısında yetişen şairlerdendir. İzmir'de doğdu. İzmir Bektaşî tekkesi postnişini idi. Tahminen 1310 (M. 1892) tarihlerinde vefat etti.

İstanbul konservatuvarı tarafından neşredilen «Bektaşî Nefesleri» nin ikinci fasikülünde Hüseynî makamındaki bir bestenin notası münderiçtir. Mezkûr eserin güftesi,

Göster cemâlin şem'ini yansın oda pervâneler
Devlet değil mi âşıka şem'ine karşı yaneler

Beytiyle başlayan meşhur bir manzumedir. Ve XVI ncı asrın mâruf Halvetîlerinden *Sıvaslı Şemsî*'ye aittir. Halbuki *Bakî Gölpınarlı* Bu eser için verdiği notlarda tamamiyle yanlış olarak bu manzumeyi XIX uncu asır Bektaşîlerinden birine mal etmekte ve bu hususa dair şunları söylemektedir *(Bektaşi Nefesleri II, 212)*:

«Şemsî Baba'nın Tırhala civarında yaşamış bir Bektaşî şairi olduğunu söylerler. Zamanı malûm değildir. Sadeddin Nüzhet Bey'in yazdığına göre İzmir Bektaşî tekkesi postnişini bir Şemsî Baba daha vardır ki 1310 tarihlerinde ölmüştür. Bu nefesin hangisi tarafından söylendiği meçhuldür.»

İzmirli *Şemsî Baba*'nın bir nefesini dercediyorum:

— 1 —

Derdimizdir bizim Muhammed Ali
Zeynelâbâdandır bunların hâli
Hasan Hüseyin'e demişiz belî
İman olsun kardeş güman olmasun

Muhammed Bâkır'dır ayn-ı Muhammed
Mûsâ-yı Kâzım'dır Mazhar-ı ebced
Ca'fer-i Sâdık'dır esrâr-ı Ahmed .
İman olsun kardeş gümân olmasun

Ali Mûs-er-Rızâ şâh-ı Horasan
Muhammed Takîy'le döner bu devran
Ali Nakî'dendir bilcümle erkân
İman olsun kardeş gümân olmasun

Hasen-i Askerî Hak'kın cemâlî
Muhammed Mehdî'de buldu kemâli
Pîrimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli
İman olsun kardeş gümân olmasun

On iki imamın kulu kurbânı
Çârdeh-i ma'sûman Şâh-ı Merdân'ı

. . . . . .
İman olsun kardeş gümân olmasun

Ey kardeş aldanma akla karaya
Düşmeyesin gözle dâm-ı belâya
Mürşidine bağlan girme havâya
İman olsun kardeş gümân olmasun

Şemsî Baba kemter bir ednâ kuldur
Kırklar meclisinde bir gonca güldür
Rûz ü şeb yârânı ağlatma güldür
İman olsun kardeş gümân olmasun

K A D R Î

Çankırı'lıdır. Medrese tahsili vardır. Arzıhalcilik ederdi. Mizah kabiliyeti fevkalâde idi. Vefatı 1312 (M. 1894) dedir. Çankırılı Ahmed Talât'dan aldığım (4) manzumesini neşrediyorum:

— 1 —

Bizi mesteyledi sahbayi Elest
Lâtakrabüssalât bize bağlıdır
Olmuşuz âlemde biz Yezdan perest
Secdegâhımız bir keman ebrudur

Der-i meyhanedir bizlere mescit
Giremez ol yere sofîi mülhit
Piyale feyzimiz sâkimiz mürşit
Çektiğimiz gülbang zikri yâ Hûdur

Kadriyâ sabitiz ikrarımıza
Ağyar âgâh değil esrarımıza
Hacı Bektaş Veli Hünkârımıza
Taş atan Yezidin yeri tamudur

— 2 —

Eğer âkil isen dinle bu pendi
Bir muazzam beytiz Hak binasıyız
Hakaretle gönül yıkma efendi
Biz bu kâinatın iptidasıyız

Talibi Hak isen hânikah biziz
Saliki Hudaya kıblegâh biziz
Maksadı uşşaka doğru rah biziz
Biz tarik-i Hakkın akrabasıyız

Lâmekândan geldik *Kadrî* cihana
Zarfü mekân olduk kevnü mekâna
Bu şeklü hey'etle düştük ziyana
Şimdilik âlemin muammasıyız

— 3 —

Varalım meykedei aşka nida eyliyelim
Bulalım sakiyi tenhaca safa eyliyelim
Secdei şükredelim rıfk ile meyhaneciye
Varalım küp dibine farzı eda eyliyelim
İçelim bâde maalbesmele bed'eyliyerek
Her kadeh bâşına bin hamdü senâ eyliyelim
Şişei rengi bilâli alalım destimize
Sâkinin kaşlarını kıblenüma eyliyelim
Gamı dünya demi ukbayı feramuş edelim
Nârei Hayder ile ref'i seda eyliyelim
Bir iki gün ki misafir bize bu mürgu gönül
Neş'ei işreti ol ruha gıdâ eyliyelim
Bağı cennet gibi tezyin edicek soframızı
Kadri erbab-ı harabata dua eyliyelim

— 4 —

Kûy-i yâr ayrılığı çeşmimi hunpaş etti
Yuttuğum hunu ciğer kendimi ayyaş etti

Çektiğim âhı siyah sırrımı hep fâşetti
Beni sâkii Elest gör nice kallâş etti
Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

Biz harabatîleriz talibi şöhret değiliz
Gerçi Bektaşîleriz dahili halvet değiliz
Zâhidâ siz gibi meftunu ibadet değiliz
Dârı ukbada dahi mâili cennet değiliz
Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
Namımız Aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

Doğru ver vâzını kim atfı mekal etme bize
Ameli fâsidini böyle misal etme bize
Bilmeyiz hayrü şeri çünkü sual etme bize
.....
Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

Biz garibi vatanız dârı cihanda kaldık
Derdimiz tazeleyip yakma bizi biz yandık
Dağı Hayder vurulup sinemize dağlandık
Babı evlâdı Ali kıtmiriyiz bağlandık
Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

Mezhebim belli değil başka bir esrarım yok
Ele tesbih dile vird belde de zünnarım yok
Düşmana bir zararım dostuma bir kârım yok
El ile *Kadrî* cidal eyliyecek varım yok
Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

RIZA EFENDİ

Konya'da uzun zaman Sandık Eminliği eden Apa'lı *Halil Baba*'nın oğludur. Konyanın Dinek nahiyesine tâbi Apa karyesinde (H. 1274) te doğmuştur. Babası Bektaşî

babalarından olduğu cihetle kendi de bu tarikate mensup idi. Kırşehirde Pir evine gitmiş ve orada mürid olmuştu. Konya muhasebe tahrirat kâtipliğinde, Niğde muhasebeciliği vekâletinde ve Konya hukuk mahkemesi âzalığında bulunmuştur. Meyi, mahbubu sever, saz ve raks derneklerinden hoşlanır, saz çalar, rintmeşrep, gamsız bir adamdı. H. 1315 (M. 1899) tarihinde ölmüş *Şemsi Tebrizî* haziresine defnolunmuştur. Aşağıdaki nefesler onundur:

— 1 —

Sırrı erenlere hey iki gözüm
Eren bilir ermiyenler ne bilir
Kırklar meydanına çevirdim yüzüm
Giren bilir girmiyenler ne bilir

Ferhat olup alıp ele tişesin
Mecnun gibi beklemeli köşesin
Behlûl gibi âr ü nâmus şişesin
Kıran bilir kırmıyanlar ne bilir

Rıza masivâyı bir yana koyup
Mürşidin verdiği âğuyu yutup
Bezm-i erenlerde kemerbest olup
Duran bilir durmayanlar ne bilir

— 2 —

Çağrıldım hazrete doğruldum yola
Râh-ı erenlere girdim hû deyu
Sanki bülbül oldum âşıkım güle
Gonce-i emelim derdim hû deyu

Zannettim Refrefe ben oldum süvar
Bakdım Cibril yol gösterir âşikâr
Ettim Çatalkapu önünde karar
Selâm alıp selâm verdim hû deyu

Bir işaret oldu andan da geçtik
Ol vakıt yâr ile ağyarı seçtik
İkinci kapuda bir ilâç içtik
Vedâ etti gitti derdim hû deyu

Üçüncü kapudur Kırklar durağı
Geçtim seyreyledim sol ile sağı
Anladım oradır Cennetin bâğı
Cümle peygambere erdim hû deyu

Dedi rehber işte Hayyı lâyenam
Gayrı yoktur benim hizmetim tamam
Sidretülmüntehâ dördüncü selâm
Âdab ü erkânla durdum hû deyu

Bir hitap erişti içeri girdim
Bihuş olup aklu hûşumu verdim
Lâyakil yüzümü dizine sürdüm
Göz açtım şahımı gördüm hû deyu

Sonra şahım ile sohbete daldık
Sekahüm hamrinden badeler aldık
Rıza ilelebet birlikte kaldık
Hak ile hak oldum geldim hû deyu

— 3 —

Beyti Hak edersen kalbini derviş
Kalmaz asla beyti dilinde teşviş
.....
.....

Kandili nurani kalınca dilde
Şeş cihet fetholur kalmaz hiç perde
Vücud-i mutlakı görün her yerde
.....

Kâfhâyâ sırrını bilelden beri
Meskeni aşkoldu kalbin her yeri
Erenler ceminin hazreti Piri
Koymadı gönlümde zerrece teşviş

Nutku erenleri nutku Hak bilen
Rahi aşk üzere doğruca giden
Şah Hüseyne bunda can kurban eden
Hanei kalbinde olmaz gıllü gış

Derdment *Rıza*'nın sizden ey ihvan
Daima niyazı rızâ-yı piran
Yolunuzda kıldım bu canı kurban
Böyle bir fakire olur mu tahriş

İHLÂSÎ

Karamürsel'lidir. Asıl ismi *Mehmed*, Mahlâsı İhlâsî'dir. Halk arasında «*Tokmak Baba*» diye şöhret kazanmıştır. Bağ ve zeytinliklerile meşgul olurdu. Her gördüğü kimseye «sürek olsun çörek olsun ehlibeyti seven olsun» dermiş ki bu söz, İstanbul Bektaşîleri arasında darbımesel hükmüne geçmiştir. Eyüp sultanda Gümüşsuyunda kendi babasının postnişin olduğu «*Karyağdı Baba*» tekkesinde bir müddet babalık etmiştir. H. 1315 (M. 1899) tarihlerinde vefat ederek mezkûr dergâha defnolunmuştur. Şu nefesler kendisinindir.

— 1 —

Hayat iklimine seyrana geldim
Gösteren seyranı Karyağdı Baba (1)

(1) Eyupta kendi ismile anılan Karyağdı Baba dergâhında metfundur. Bektaşî an'anesine göre, yazın bu zattan keramet istemişler, o da kar yağdırmış. Bunun için ismi «Karyağdırdı Baba» kalmış. Fakat, sonraları Karyağdı Baba diye anılmaya başlamış.

Görüp esrarını hayrana geldim
Döndüren devranı Karyağdı Baba

Her kim ister bu menzile ermeye
Kararmış kalbinin pasın silmeye
Erenler payine yüzün sürmeye
Müminin imanı Karyağdı Baba

Hey âşık beyhude gezme avare
Hastadil mülkünü düşür timare
Erenlerden iste derdine çare
Dertliler dermanı Karyağdı Baba

Muhipler kûyunu tutarsa imlâ
Mürşit himmetile olur bir derya
Veliler nazarı gevherü kimya
Bu bahrın ummanı Karyağdı Baba

Tecellii Musaya vesile Tûr
Vücut künyesinde anı ara dur
Ey talip hizmette eyleme kusur
Merdeder meydanı Karyağdı Baba

İhlâsî ümidin kesmez Aliden
İkrar bendesidir Kalûbeliden
Hayır, safa, nazar, himmet veliden
Ganidir ihsanı Karyağdı Baba

— 2 —

Kardaş bu derdine deva istersen
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü
Bihişti Cennetülme'va istersen
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Tevellâ babına sürüp yüzünü
Semmevechullahta pâket özünü

Remzi evlivanın anla sözünü
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Sana gösterirler darül'amanı
İçinden silerle şekkü gümanı
Muindir bilesin dini imanı
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Kırıp nefsi emmarenin bendini
Hâki mezelletten kurtar kendini
Gûşuna mengûşet mürşit pendini
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Bu yol Hak Muhammed Ali yoludur
Elestü bezminde beli yoludur
Erkânı evliya veli yoludur
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Kim etti bu sırrın künhünü beyan
Gözün aç bu babı gafletten uyan
Sen de erenlerin rengine boyan
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

İhlâsî mürşitten bulup kuvveti
Daima pirinden alır himmeti
İhvana bu yolda eyle hizmeti
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

— 3 —

Aşkın piyalesin yedi kudretten
İçtiğimiz demde bısmişah dedik
Hakla yekvücûdüz bürcü Ehatte
Lâilâhe illâ huvallah dedik

Cemali Rahmanı dediler ruşen
Gürûh-i Nacîye emroldu ferman
Bin bir esmasını okuduk ol an
Basıp parmağımız illâllah dedik

Bile idik anda İmameyn ile
On dört masum pâki hümameyn ile
Münacat eyledik Gulâmeyn ile
Ayırma bizleri yâ İlâh dedik

Pertevi nuruna âşıklarız biz
Ahti kavi muhip sadıklarız biz
Hüseynin aşkına yanıklarız biz
Kademi hâkine kıblegâh dedik

Behakkı Hanedan hürmeti Merdan
İhlâsî mücrime sizsiniz penah
Eynema tüvellû fesemme veçhullah
Cemali pâkine secdegâh dedik

— 4 —

Adem menzillerin seyran ederken
Ulular ulusu Şahımı gördüm
Fırka-i Nacîde cevlân ederken
Şeş cihette secdegâhımı gördüm

Doksan bin hicapta hükmü Ehatte
Kandili Muhammed, nuru Ahmedde
Huzuru Zehrada bürcü Eşette
Tulû eden Şemsü Mahımı gördüm

Menzili bakide kuruldu meydan
Anda cemalini eyledik seyran
Nice yüz bin sene valihü hayran
Hamdülillâh kıblegâhımı gördüm

Biz güruhu Alevîyiz Hayderî
Himmeti bahrında bulduk gevheri
Hamdülillâh Câferîyiz Câferî
Raks-ı cilvegâhımı gördüm

Cenabı Hüseyne geldi bir avaz
Kalûbelâ dedik eyledik niyaz
Oldu bürhanımız Surei İhlâs
Şükür minnet doğru rahımı gördüm

RUHÎ BEY BABA

Bektaşîler arasında nükteperdazlığı ile tanınmış olan şahsiyetlerden biri de *Ruhi Bey Baba*'dır. Bu hoşgû ve hazırcevap bektaşî, asîl bir aileye mensup olan *Şeyhülislâm Zeynal*âbidin efendi'nin nesillerindendir (1). Daha beşikte iken «molla» lık payesine nail olmuş; fakat bu faydasız unvanla iktifa etmiyerek usulü veçhile medrese tahsilini de ikmal etmiştir. İcazetnamesini aldıktan sonra müteaddit kaza ve livalarda ve hususile Edirne, Bağdat gibi mühim vilâyet merkezlerinde kadılıklarda bulunmuştur. O zaman kadılıklar muayyen bir müddete tâbidi. *Ruhî* de son vazifesini ikmal edince İstanbula dönmek mecburiyetinde kalmış, *Beşinci Murad*'ın iltifatına mazhar olmuştur; zira; Zeynel'âbidin Ef. den ilmî istifade eden *Murad, Ruhî*'yi himaye etmeği bir vazife telâkki ediyordu. Filhakika *Beşinci Murad,* gerek Efendiliği ve gerek padişahlığı zamanında Ruhî'yi kıymetli atıyelerile taltif etmişti, fakat bu ihsan ve lûtuflar temadî edemedi. *Murad*'ın, Çırağan sarayında mahpus bulunduğu bir zamanda şüpheli bazı vaziyetleri hissedilen Ruhî derhal İzmire nefyedildi.

Ruhî, artık tamamen İzmirli olmuştu, bir taraftan hazine dâva vekâletiyle meşgul olur, diğer taraftan İzmirin «Karataş» mahallesinde yaptırdığı konağında Bektaşî âyini icra

(1) Kamusül'alâma bak.

ederdi. İzmire ilk gittiği H. 1297 (M. 1881) tarihinde *Ruhî* yalnız bir bektaşî muhibbi sıfatını haizdi. Bu tarikatin kendisine verdiği hararet ona hakikî bir Baba olmak ihtiyacını da duyurdu. Bu saikledir ki 1302 (M. 1886) de bir fırsat bularak İstanbula geldi. Rumelihisarında meşhur *Nâfî Baba*'dan icazet alarak tekrar İzmire döndü. Artık tam mânasiyle bir Bektaşî babası olmuştu. Tarikatini istediği veçhile neşre çalışabiliyordu. İzmirin ne kadar rint ve kalendermeşrep adamı varsa onun başına toplandı. *Kırkağaçlı Eşref* gibi meşhur şairler, *Nevzad Bey, Bıçakzade Hakkı Bey* gibi muharrirler, zekâsından dolayı *Cin Ahmed* şöhretini kazanmış olan İstanbullu *Ahmed Bey* gibi dâva vekilleri hep onun dervişleri olmuşlardı. Bunlar hemen her gece *Ruhî*'nin evinde toplanır ve birlikte işret ederlerdi. Bu meyanda gazeller söylenir, nefesler okunurdu. *Ruhî,* birçok nefîs manzumelerini işte bu meclislerde söylerdi, maalesef, bunların pek azı zaptedilebildi. Şüphesiz bu eserler kayit ve tesbit edilmiş olsaydı büyük bir külliyat vücuda getirilebilirdi; halbuki onun bugün mevcut olan şiirleri bir divançe teşkil edemiyecek kadar azdır.

Ruhî, yalnız şairliği ile tanınmamıştır, bilhassa sohbet meclislerinde sarfettiği zarif nükteler, remizler, kinayeler de onun İzmirde şöhret kazanmasına sebep olmuştur. Meselâ Karataşta evini yaptırırken «Canım efendim, buraya bu kadar para sarfedeceğine Hicaza gitsene» diyen bir adama derhal «Hacerülesvede yüz sürmemize parasızlık mâni oluyor; ancak, Karataş üstünde bir Beytişerif yapabiliyoruz» tarzında cevap vermiştir (1). Bir gün *Ruhî,* kendisine kârata denildiğinden dolayı dâva ikame eden bir zatın vekili olur. Kabahatli tarafın vekili olan Artin Ef. isminde birile mahkemede karşılaşırlar. İstida okunur. Reis, buna karşı ne diyeceğini *Artin* Efendiden sorar; o da «Efendim, buradaki kârata keli-

(1) Bu zarif cevabı işiten Eşref merhum, Ruhî lisanından şu kıt'ayı söylemiştir:

Hâlimi mevkiimi bilmeden etme târiz
Tarzı teklifi İlâhiyi düşün eşşek herif
Parasızlık Hacerül-esvede sürdürmedi yüz
Yaptım ancak Karataş üstüne bir beytişerif

mesi (Te'kidülmedih bima yüşbihüzzem) kabîlindendir. Binaenaleyh, medih makamında söylenmiştir. Yoksa iddia olunduğu gibi zem mânasını tazammun etmez. Müekkilimin beraatini taleb ederim» der. Buna ne suretle mukabelede bulunacağı Ruhî Beyden sorulur. O da derhal «Aferin koca kârata, güzel müdafaa etti. Bir diyeceğim yoktur» cevabını verir. Bunun üzerine heyeti hâkime ve samiin gülerek Ruhîyi alkışlarlar. Bir gün Cin Ahmed Bey ile Ruhî Bey İzmir rıhtımından yürüyerek giderlerken, zehirlenen ve ölmek üzere bulunan bir köpeğe tesadüf ederler. *Ruhî, Cin Ahmed Bey*'e eli ile dokunarak köpeği gösterir ve «Zavallı hayvanı cin çarpmış» der. *Cin Ahmed Bey* de söz altında kalmıyarak «Evet Baba Efendi, ruhu, g... çıkıyor» tarzında cevap verir. İşte şimdiye kadar mahdut bir zümrenin tanıyabildiği şen ve şuhmeşrep *Ruhî* bu kabîl nükteleriyle ve zarif şiirleriyle Bektaşî şairleri arasında mümtaz bir mevki ihraz etmiş, bulunduğu muhitte ilim ve irfanı ile tanınmıştır, 73 sene yaşıyan *Ruhî Bey Baba*'nın vefatı H. 1316 (M. 1900) dadır. Vasiyeti üzerine Mızraklı Dede haziresine defnolunmuştur.

Şu parça ona isnad edilmektedir:

Nice bir dağdağai dehr ile berbad olalım
Yürü meyhaneye zahid biraz âbad olalım
Serelim kûşeyi meyhaneye bir eski hasır
Dest urup câmı Ceme gussadan azad olalım
Kızını piri muganın sen alıp oğlunu ben
Öyle bir din ulusu kâfire damad olalım
Hançeri tiği gazapla gezelim ey *Ruhî*
Kande bir var ise içmez ana cellâd olalım

HULKÎ BABA

Edirnelidir. *Nurî Baba*'nın mensuplarındandır. Edirnede kendi evinde bektaşî âyini icra ederdi. Vefatı tahminen 1316 (M. 1900) tarihindedir. Şu nefes onundur:

— 1 —

Nûrun alâ nûrdûr cemali paki
Nûrî Baba Sultan efendimizin
Esrarı Levlâkten vardır idraki
Nûrî Baba Sultan efendimizin

İmânımız vardır Şâh-ı Merdâne
İlm-i ledünnîde benzer ummâne
Her nutk-u münîfi dürr-ü şehdâne
Nûrî Baba Sultan efendimizin

Seyyah olup gezmiş diyâr-ı Rûmu
On iki İmâmı on dört mâsumu
Cümleye meserret verdi kudûmu
Nûrî Baba Sultan efendimizin

Mürşid-i kâmile gel eyle îmân
Ey hâfız-ı Kur'an oldum deyen can
Yazılmış alnına Sûre-i Rahman
Nûrî Baba Sultan efendimizin

Hulkî Baba söyler daima yâ Hû
Sâkiler sundukça bade-i memlû
Dem-ü devranına hû diyelim hû
Nûrî Baba Sultan efendimizin

NAZMÎ

Rükünzade İsmail Nazmî Efendi, Kandiye'de 1245 (M. 1829) da doğmuştur. Mahdumları, Darülfünun müderrislerinden *Fâzıl Nazmi Bey*den aldığım malûmata göre, Arabî, Farisî, İtalyanca, Fransızca ve Rumca okuyup yazan ve konuşan *Nazmî Efendi* zamanının kıymetli şairlerindendi.

Kandiyeye tâbi Mağaralı köyü bektaşî tekkesi banisi

Mustafa Babanın muhiplerindendi. 16 yaşında ikrar almıştı. Gayrimatbu divanı vardır. Nef'înin «Sözüm» redifli kasidesine güzel bir naziresi olduğu gibi, gene Nef'înin Mevlânâ hakkındaki methiyesini de tahmis etmiştir.

Nazmî, devrinin cidden kudretli şairlerindendir. 1317 (M. 1901) de vefat etmiştir. *İmam-ı Ali* hakkında yazdığı bir methiyeyi kayd ile iktifa ediyorum:

Yâ emîrelmü'minin yâ hazret-i şâh-ı Necef
Teşne-i lûtf-u emanım defter-i isyan bekef
Şenkrîz-i âsitanın şepçerağ-ı can ü dil
Dürr-ü tâc-ı husrevan yânında kıymetsiz hazef
Elmeded ey dâver-i vâlâ-i Mezdettülyakîn
Elmeded ey husrev-i şâhan-ı eslâf u halef
Elmeded ey hâce-i dîvân-ü dâd ü âtıfet
Elmeded ey Kâşif-i esrâr-ı ders-i Men aref
Nazmî gerçi rehgüzârın eyledim kûhlülbasar
Fani vü bakîde kâfidir bana işbu şeref

ÇINARÎ

Bulgaristan'da Çırpan kazasında doğmuştur. Asıl ismi *Mehmet*'tir. On telli saz çalardı. İstanbul'da ve *Anadolu*'nun muhtelif şehirlerinde bulundu. Erzurumlu *Ceyhûnî*'nin çırağı idi. İntisabı *Münir Baba*'ya idi. 1317 (M. 1901) de 75 yaşında olduğu halde vefat etti. Şu iki nefes onundur:

— 1 —

Âşık ol serseri gezme âlemde
Bir kadem bas bezm-i irfana yâ hû
Neler var farkeyle sırr-ı müphemde
Sarılıp dâmeni pîrâne yâ hû

Mürşid-i kâmildir saki-i ebrâr
Gün gibi oluptur cihanda ızhâr
Mahabbet bezmini etme âşikâr
Gelse de gerdanın urgana yâ hû

Çınarî girsene hırka-i şâle
Yaşın yetmiş oldu erdin kemâle
Evvelâ kul oldun bir hub cemâle
Kul olma bir başka sultâna yâ hû

— 2 —

Biz geşt-ü güzârız hâne harâbız
Tamir kabul etmez viraneyiz biz
«Sekahüm» gölünden kandık sîrâbız
Ol sebep mestolup mestâneyiz biz

Pek katı yürektik taştan da pektik
Hallolup pûteden sızdık eridik
Kırklar meydanında dâra çekildik
Her yüzden sevdiğim merdâneyiz biz

Ruz ü şeb eylerim ah ile zâri
Âşıkın ahları deler mermeri
Bir hub cemal için sefil *Çınarî*
Şehr-i Asitanda divâneyiz biz

MATLÛBÎ

Rumelilidir. Sütlüce Bektaşî tekkesi Şeyhi *Münir Baba*'nın mürşidi idi. İstanbul'da otururdu. Gayet iyi keman çalardı. Tahminen 1320 (M. 1902) tarihinde vefat eyledi. Şiirde bazan *Matlûbî*, bazan da *Tâlibî* mahlâsını kullanırdı. Şu iki nefes kendisinindir:

— 1 —

İkrar verdik biz bir pîre
Dil salmayız her bir yere
Bendeleri ulu ere
Biz Bektaşî gülleriyiz

Pîrimiz uludan ulu
Ol kurdu erkânı yolu
Muhammed Ali'nin kulu
Biz Bektaşî gülleriyiz

Biz gürûh-u Bektaşîyiz
Sır ehlinin sırdaşıyız
Erenlerin kardaşıyız
Biz Bektaşî gülleriyiz

Hakikat bâbın açarız
Akı karadan seçeriz
Aşk ile demler içeriz
Biz Bektaşî gülleriyiz

Matlûbî'nin hâline bak
Akar sular gibi ancak
Dâim dili çağırır Hak
Biz Bektaşî gülleriyiz

— 2 —

Ey dilâ biz pirden aldık himmeti Bektâşîyiz
Pîr ocağından ki giydik kisveti Bektaşîyiz
Hacı Bektaş-ı Velinin çâkeriyiz çâkeri
Giymişiz biz kim bu tâc-ı devleti Bektâşîyiz
Ehl-i kâmil olan anlar bizi sôfî anlamaz
Mahbubu terketmeyiz hem işreti Bektâşîyiz
Biz harabat ehliyiz âlem harabat olmasın
Sevmeyiz çok çok fakiri ziynet-i Bektâşîyiz
Tâlibî her bir tarîke el uzattım yokladım
Bunda buldum tâm bezm-i ülfeti Bektâşîyiz

RIZA

Abdülbaki Gölpınarlı'nın verdiği malûmata göre asıl adı *Ali*'dir. *Rahva*'lıdır. *Ârife Bacı*'nın dayısıdır. Mülkiye memurlarındandı. Takriben 1324 (M. 1908) te vefat etmiştir.

Ehl-i diliz bizi dil dolandırır
Feleğin işine hile olur mu
Bizi gafletlerden aşk uyandırır
Bize bundan başka çile olur mu

Okuyup zikrettik biz yârın adın
Sundu ağzımıza lezzetin tadın
Biz bin yüz kırk beşin yedik tokadın (1)
Bize bundan gayri sille olur mu

Baktımdı o câna nazar-ı Hak'la
Bu lâf ü güzaflar gelmezdi akla
Öğüt veren gelir tepesi takla
Bizi candan ayıran felâh bulur mu

Bu miheng-i aşka urdukta seni
Riya etmiş safdil diyerek beni
Tiğ-i bendle bağlı olunca beli
Girip de dûzaha acep yanar mı

Rıza bu esrârı sakla gönülden
Hak'tır bu sözlerim değildir güman
Tecelli göründü sana nigâhtan
Hiç ehli kemâle rağbet olur mu

(1) Yeniçeri hâdisesi 1242 de oldu. Acaba şair bunu mu kastediyor?

İBRAHİM BABA

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendir. 1930 da neşrettiğim eserde, bu şaire dair aynen şu kayıtlar vardır (*Bektaşî şairleri S. 186*):

«Sütlüce Bektaşî tekkesi babası *Münir Baba*'nın dervişlerindendir. Hacı Bektaş tekkesi postnişini *Feyzullah Dede*'den icazet almıştır. Vefatı tahminen 1327 (M. 1911) tarihindedir.

Bakî Gölpınarlı «*Yunus Emre*» adlı eserinde bu malûmatı tenkid ederek Sütlüce dergâhına mensup olan zatın *İbrahim Mihrabî Baba* olduğunu ve bu nefesin *İbrahim Ethem Baba* isminde başka bir Bektaşîye ait bulunduğunu söylemektedir *(S. 176)*. Şair hakkında hiçbir malûmat veremeyen münekkide göre, bu şiir, dedesine ait bir mecmuada yazılı imiş:

Elestü bezminde demişiz belî
Emr ü ferman ile o zâta celî
Ezkârımız olsun gündüz geceli
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

On iki imâmın kulu kurbânı
Fedâdır yoluna baş ile canı
İllelmeveddete Hak'kın fermanı
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

Ne olur çok ise cürm ile günah
Lâ taknatû emrin okuruz her gâh
Mahrûm olmam hâşâ sizsiniz penâh
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

Ârif olan canlar nefsini bilir
Varlığın terk eyler hep Hak'ka verir
Dîdâr-ı Muhammed nûrunu görür
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

İbrahim Mevlâ'ya olanlar hayran
Hakîkat şehrinde bulur arayan
Muhammed yüzünden göründü cânan
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

ŞEREF BACI

Kasımpaşalıdır. *Mehmed Ağa* namında bir kahvecinin haremidir. *Nuri Baba*'ya intisab etmiştir. Tahminen 45 yaşında iken 1325 (M. 1909) te vefat eylemiştir. Şu nefes onundur.

Bism-i Şahtan başlıyalım
Can başı feda kılalım
Her dâim Şahı analım
Nûrdan bir nûr daha doğdu

Bism-i Şahtır işin önü
Olmuşuz erenler kulu
Ali Baba Nurun gülü
Nûrdan bir nûr daha doğdu

Recam budur kabul eyle
Rahmetinden dûr eyleme
Kul oldum azad eyleme
Nûrdan bir nûr daha doğdu

Meydana erkân kuruldu
Kırklar Yediler cemoldu
Dede Baba destin sundu
Nûrdan bir nûr daha doğdu

Ali Baba başlar tacı
Şüphesiz olmuşuz nâci
Böyle söyler *Şeref Bacı*
Nûrdan bir nûr daha doğdu

FERDÎ

Tekirdağlıdır. Asıl ismi *Rasim,* mahlası *Ferdî*'dir. Erzurum'da Tapu Müdürü iken tahminen 1325 (M. 1909) da vefat etmiştir. Şu nefesler onundur:

— 1 —

Erenlerin kıldan ince yolları
İnce yoldan geçen câna aşkolsun
Her seher açılır gonce gülleri
O güllerden deren câna aşkolsun

Ayn-i cemin gören canlar bayılır
Mest ü methûş olup derhal ayılır
Nutkî Baba demi nurdan sayılır
O demlerden içen câna aşkolsun

Vâiz çıkar yüksek kürsü üstüne
Cennetleri verir kendi dostuna
Kılıç sallar müminlerin kastına
O meclisten kaçan câna aşkolsun

Muhibbâna seng-i tânı vururlar
İp çekip pâyine hayli sürerler
Gözlüyü gözsüzler nice görürler
Bu rumuzu seçen câna aşkolsun

Nutkî Baba aslı gürûh-u Nacî
Nur-u cemâlinden gönlüm sirâcı
Ferdî durmaz ister vâdolan tâcı
Tâcı dikip biçen câna aşkolsun

— 2 —

Gel gülüm çıkarma gönülden bizi
Sevdiğin Bektâş-ı Veli aşkına
Gönülden çıkarıp yabana atma
İstinatgâhımız Ali aşkına

Bizler hizmet eder himmet bekleriz
Cânımız yoluna kurban ederiz
Bizler sizden cüda düşsek neyleriz
Olma bizden cüda Celî aşkına

Sahibine verdik cümle vârımız
Hep yoklukta kaldı bizim kârımız
Meydân-ı erenler oldu dârımız
Ali'nin sevgili gülü aşkına

Biz gidelim erenlerin yoluna
Bakmayalım hem de sağ u soluna
Medet mürüvvet kıl *Ferdî* kuluna
İmâm-ı Hüseyin yolu aşkına

— 3 —

Vardım Kırklar meydanına
Gel otur be can dediler
Yüz sürüp ayaklarına
Doğru gel cânan dediler

Niyaz edip dâra durdum
Mürüvvet kapusun buldum
Derdimin dermânın sordum
Bu meydan derman dediler

Kurdular erkân ü yolu
Kim demiştik ezel beli
Verdiler ol cemde eli
Pîrden bu ihsan dediler

Pîrden nasibimi aldım
Rehberim nolduğun bildim
Tiğbentle (1) niyaz kıldım
Yol budur ey can dediler

Kırklar tası doldu geldi
Erenlere hep sunuldu
Ferdî'ye bu nutuk oldu
Nûşedip de kan dediler

HİTÂBÎ

XIX uncu asırda yetişen Hıristiyan Bektaşîlerindendir. İslâm olmadan Bektaşî olan bu Ermeni şair, Niğdelidir. Hayatı hakkında malûmata sahib değilim. *Vâhid Lûtfi Salcı*'nın neşrettiği bir nefesini dercediyorum:

Hâlinize mâil oldum erenler
Bastığınız yere yol olayım ben
Beni de lâyık görünüz yârenler
Kapunuz önünde kul olayım ben

(1) «Tigibent» gibi okunacak, doğrusu yukarıya yazdığımız şekildedir.

Eşiğinize yıllarca tapayım
Mülkünüzde ben de bir yurd yapayım
Benliğimi çilenize kapayım
Hazneniz içinde pul olayım ben

Hitâbî derdinizle oldu hasta
Sizin ile berâber düştü aşka
Bana gerekmez artık bir yol başka
Yolunuzda bir Behlûl olayım ben

HÜSNÎ BABA

Perişan Baba'dan nasiplidir. İcazetini Hacı Bektaş dergâhından almıştır. Menfî olarak bulunduğu Trablusgarp'ta tahminen 1310 (M. 1894) tarihinde vefat etmiştir. Orada medfundur. Berber Hacı Haşim Efendi'nin Nefes mecmuasından istinsah ettiğimiz şu nefes onundur.

Gönülden yol bulmaz kimse Hudâya
Erenler râhına dâhil olmazsa
Menzili irişmez fevkal'ulâya
Tarîk-i Mevlâda âkil olmazsa

Bin sene yemese içmese bir zat
Bir taşın üstünde kılsa ibâdat
Andan razı olmaz kadi-yül-hâcat
Mürşid-i kâmile vâsıl olmazsa

Kolay mı zannettin Hak ilmini sen
Mahvolur bu şehrin bâbından giren
Ana cahil derler her bir cihetten
Bir âlim ilm ile âmil olmazsa

Hüsnî perişanlık libasın bürün
Dergâhı Mevlâda yüz üzre sürün
Bir zâta nice bin sıfattan görün
Hâtem Tâi gibi âdil olmazsa

FERYADÎ (Deli Derviş)

Bu malûmat 1944 te Maarif Kitaphanesine gelen ve İsyânî mahlâsile tanınan merhum İsmail Elçioğlu'ndan alınmıştır. Elçioğlu 1944 güz aylarında vefat etmiştir.

«Halk arasında *Deli Derviş* adile tanılan *Feryadî* XIX uncu asrın Kızılbaş şairlerindendir. Kuvvetli bir şairdi. Divrik'te otururdu. Koçgiri'ye tabi Zogallıda arazi alarak orada kaldı. Bugün torunları orada oturmaktadır. Tahminen 1320 (M. 1904) de 80 yaşlarındayken Kangal kazasına tabi Mamas'ta vefat etti. Mezarı oradadır.»

İki manzumesi aşağıda yazılıdır:

— 1 —

Bugün gam yükünün tüccârı geldi
Çekemem bu derdi bölek seninle
Seni seven âşık sararıp soldu
Çekemem bu derdi bölek seninle

Yine gam yüküne tüccar ben oldum
Bulmadım Lokman'ı arada kaldım
Meded mürüvvet dedim kapına geldim
Çekemem bu derdi bölek seninle

Seherden okunur Allah-ü ekber
Hışmından titrer ol bâb-ı Hayder
Süleyman'ın cârına yetmişti Hayber
Çekemem bu derdi bölek seninle

Âşık olan gafletinden uyanır
Muhammed Ali'nin rengin boyanır
Ancak bu cefaya Eyyub dayanır
Çekemem bu derdi bölek seninle

Bağlarıma gazel düştü güz oldu
Geçti giden günler ömür az oldu
Feryadî'nin yâreleri yüz oldu
Çekemem bu derdi bölek seninle

— 2 —

Otlar bitmiş virâneler yurdunda
Ne acayip ah eylemez sağlar hey
Kimi şâd u hurrem kendi keyfinde
Kimisine firkat gelmiş ağlar hey

Nice kahramanlar vardı bu hana
Kimisi şah oldu gitti zamana
Benim deyû hükmederdi cihana
Hâkle yeksan oldu taht u tuğlar hey

Şu çarh-ı gerduna kanma dekbazdır
Evveli şadlıktır bahardır yazdır
Âhırı vayvaylı bir ulu sazdır
Velîler Nebîler göçtü inler hey

Türlü cevahirden alıp satardı
Çemeninde lâ'l ü mercan biterdi
Seher vakti andelipler öterdi
Viran kalmış bahçeler ü bağlar hey

Usandım feleğin âselerinden
Doldurup verdiği bâdelerinden
Sefil *Feryadî*'nin didelerinden
Âb-ı revan gibi yaşlar çağlar hey

HAYRANÎ (Deli Hüseyin)

Bu malûmat ve şiir de *İsyanî - İsmail Elçioğlu*'ndan alınmıştır:

«*Hayranî*, Erzurum köylerindendir. Oralarda (Şeyh Ahmed Yesevî evlâtlarındandır) diye şöhret almıştı. *Hayranî, Deli Derviş*'in musahiplerindendi. Saz çalmaz, yalnız söylerdi. 1315 (M. 1899) te 75, 80 yaşlarında ölmüştür.»

Şu nefes onundur:

Dolumu sunan yârim
Meydanda küll-i vârim
Yolunda kurban serim
İkrarda duranım geldi

Mürşidimsin destigirim
Üstadımsın Mirâç nurum
Ver maksudumu pîrim
Dersimi verenim geldi

Yolunda cânım tercüman
Üstâdımsın dînim imân
Rahmete yarlığa Rahman
Nûr u nuranım geldi

Cemâlinden yedi âyet
Rahmin çoktur bahri gayet
Pîrim sendendir hidayet
Pîr-i piranım geldi

Ey *Hayranî* buyurdu yâr
Vechin müminlere didar
Gönlüm zâtına intizar
Tevfik refik yâranım geldi

CEMALÎ BABA

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindendir. Edirneli *Bâdî Ahmed Efendi*'nin «Riyaz-ı Belde-i Edirne» adlı eserinde bildirdiğine göre 1252 (M. 1836) da Tekirdağında doğdu. *Kürd Memişzade Hasan Efendi* namiyle tanınmıştı. *A. Hilmi Yücebaş*'ın «Tekirdağlı Şairler» adlı eserinde şairin 1247 (M. 1841) yılında doğduğu yazılı ise de yanlıştır.

Hasan Cemalî Baba bir aralık Tekirdağ belediye reisliğinde bulunmuş, sonra Bektaşîliğe intisab ederek Baba olmuştur. İcazetnamesi, *Mahmud Babazade Nâfi Baba*'dandır. İyi saz çalar, iyi nefes okurdu. «Risâle-i Agâhdil» adlı sülûke âid manzum bir eseri vardır. Yazma bir nüshası, bugün *Hayrullah Yalım*'ın hususî kitapları arasındadır. Bu zatın evvelce tahminen 1320 (M. 1902) de Tekirdağı'nda vefat ettiğini kaydetmiştik. Halbuki *Hayrullah Yalım*'ın kızı için bu yolda bir doğum tarihi söylemiştir:

Bin üç yüz otuz üç sâli muharrem aş günü doğdu
Aliyye Şehribânû'yu muammer eyleye Mevlâ

Şu halde *Cemalî Baba*'nın 1333 (M. 1914) den sonra öldüğü muhakkaktır.

Cemalî, hece ve aruz vezinleriyle epeyce şiirler kaleme almıştır. Son asırda yazılan Bektaşî mecmualarında bir hayli manzumesine tesadüf olunur. Bazı şiirlerini dercediyorum:

— 1 —

— Nefes —

Erenler şâhıma vardım lûtf etti
Sundu aşk sâgarın iç dedi bana
Aşk ettim doluyu dış yüzüm gitti
Uludur bu makam iç dedi bana

Nâfi oldu bu ben derdliye server
Giydirdi başıma bir tâc-ı güher
Siz ne kavimsiniz derlerse eğer
Dedim ne diyeyim hiç dedi bana

Âşıkın ne cânı vardır ne mâli
Lâkayıd olmaktır hiçin kemâli
Dedim ki sen nesin *Derviş Cemalî*
Anasız babasız piç dedi bana

— 2 —

Gelin ey kardeşler bâtın dilinden
Hû çekelim Hacı Bektâş aşkına
Aşk ile şevk ile cân ü gönülden
Dost Balım diyelim pirdaş aşkına

Şâh-ı aşka yeten erer murada
Mihneti zevk etmiş gönül safâda
Sun sâkî-i ezel Kerb ü Belâda
Şah Hüseyn'e olan yoldaş aşkına

Erkân-ı pîre gel aba giyelim
Kudret lokmasını şahdan yiyelim
Bir ağızdan canlar Hak Hak diyelim
Hayder'e yetişen kardeş aşkına

Cemâlî Hak'kadır niyazlarımız
Âgaza başlasun dilbazlarımız
Tâ arşa dayansın âvazlarımız
Hû çekelim Hacı Bektâş aşkına

— 3 —

Bizler aşk ehliyiz başı sevdâya
Salmasak da birdir salsak da birdir
Gavvâs-ı rahmetiz ka'r-ı deryâya
Dalmasak da birdir dalsak da birdir

Dervişiz sâkıyız bezm-i sahbâya
Bir lokma bir hırka eder kifâye
Bizler bu hâl üzre ilâ nihâye
Kalmasak da birdir kalsak da birdir

Cemalî erenler eyledi beyan
Aşk remz-i hakayık olunmaz ayan
Eyledi Hak ihsan biz kuldan ihsan
Almasak da birdir alsak da birdir

— 4 —

Ziyâret-i Hazret-i Hünkâr'a gittim
Dergeh-i sultâna eriştim şükür
Şeş cihetten geçtim menzile yettim
Sâhib-i meydâna eriştim şükür

Kırklar meydanında var bir işâret
Kırk budakta zuhûr eden beşaret
Kırk makamı bir bir ettim nezâret
Esrâr-ı Sübhân'a eriştim şükür

Resul Dede Güvenç Abdal Buz Baba
Ak eşik altında Kadıncık ana
Cem olmuş bilcümle ervah-ı uzmâ
Lâhûtî seyrâna eriştim şükür

Baş kesüb hakîkat şehrine girdim
Bir kubbe altında iki er gördüm
Şah Kalender Balım Sultan'dır virdim
Mürşid-i irfâna eriştim şükür

Cemalî mürşidim nâfi' derdlere
Dermânı yetiren rûy-i zerdlere
Tekye-i ezelde civanmerdlere
Hû civanmerdâna eriştim şükür

— 5 —

Teveccüh eyledim mihrâb-ı yâre
Göründü gözüme kıble-i hâcet
Rû be-rû gelince vech-i dîdâre
Salât-ı dâime eyledim kamet

Cebhe-i dildâre ettim iktidâ
Göründü gözüme Kâ'be-i ulyâ
Okudum Sübhâne rabbiyel'a'lâ
Muktedâbih oldu Şâh-ı velâyet

İki aynı kıblem imâma uydum
İbâdet neydiğin ol demde duydum
Aşk ile başımı secdeye koydum
Ma'bûdün bilhassa kıldım ibâdet

Edâ-yı salâta oldum müdâvim
Rükûum sücûdum salât-ı dâim
Kıyâmım kuûdum Hak ile kaim
Çok şükür tevhîde erdim nihâyet

Cemalî âyîne oldu cemâle
Ülül'ebsar vâkıf olur bu hâle
Görünen Hak ne hâcet kîl ü kale
Fesemme vechullah hakkında âyet

— 6 —

Dergeh-i aşk içre rızâ postunu
Sermesem bir türlü sersem bir türlü
Tâlib olanlara gönül dostunu
Vermesem bir türlü versem bir türlü

Müştâkı iken ben dîdâr-ı aşkın
Bahtıma kem dönmüş pergârı aşkın
Kâm-ı vahdetine dildâr-ı aşkın
Ermesem bir türlü ersem bir türlü

Cemalî dehr-i dûn ehl-i dillerin
Sâzın şikest etti ol kâmillerin
Bâğ-ı hakîkatin gonca güllerin
Dermesem bir türlü dersem bir türlü

— 7 —

— Gazel —

Mukîm-i âstân-ı Hazret-i Hünkârız eyvallah
Nişîn-i mahfil-i sahn-ı maânîdâriz eyvallah
Tutup dâmân-ı pâkin ol velî aktâb-ı irşadın
Merâyâ-yı Ali'dir nâzır-ı dîdârız eyvallah
Behişt-i bâğ-ı tecridde el aldık nâzeninlerden
Visâl-i vuslât-ı Hak sâhib-i dildârız eyvallah
Hisâr-ı aşkı bekler ehl-i derdin derdine Nâfi
Serây-ı künc-i kûyin sâkin-i esrârız eyvallah
Cemâlinden cüdâ etmez *Cemalî* fakrı dervişin
Mukîm-i âstân-ı Hazret-i Hünkârız eyvallah

— 8 —

Tarîk-i aşka dervîşim el aldım dönmem ikrardan
Maânî sâgar-i pür aşkı içtim dest-i Kerrar'dan
Temâşâ-yı visâlimle ana hayranlığımdandır
Gözüm bir lâhze ayrılmaz hayâl-i seyri dîdardan
Be derviş gûşuna kimler takardı halka-i mengûş
Balım Sultan eğer çekilmeseydi nesl-i Hünkâr'dan
Diyâr-ı şehr-i İstanbulda derviş çıkmamış derler
Bu ben bir dâne çıktım âstân-ı kasr-ı Hisar'dan
Gulâm-ı seyyid ibn-i seyyidim fahrim budur ancak
Bihamdillâh emînim ey *Cemalî* dûzah u nardan

— 9 —

Risâle-i Agâhdil'den —

Dilâ gûş et bu nush u pendi candan
Rehâ eyler seni şekk ü gümandan
Şerîat ilminin ahkâmını bil
Tamâmiyle edâ kıl oku ey dil
Tarîkat ilmini candan kıl ezber
Usul âdâb ü erkânla beraber
Okuyub ma'rifet ilmini cânâ
Olursun ma'rifet bâbında dânâ
Hakîkat ilmine geldikte ey yâr
Olursun bu ilimlerden haberdâr
Velâyet sırrıdır bu sır birâder
Veliyyullahda bulunur bu gevher
Velîlerdir hazînedâr-ı Rahman
Hakîkat sözleridir dürr ü mercan
Kelâm-ı mürşide dâim kulak tut
Ezel bildiklerin filcümle unut
Bulursun mekteb-i irfânı anda
Aref'den ders alırsın doğru sen de
Olursun ol zaman ârif ü kâmil
Hakîkat neydiğin anlarsın ey dil
Kılup şeb tâ seher Hak'ka münâcât
Bihamdillâh risâlem buldu gayat
Nazar ettikçe her zümre-i ihvan
Fakîrâne niyâzım budur her an
Okuyup hayr ile yâd eylesinler
Cemalî rûhunu şâd eylesinler

ZİKRÎ

XIX uncu asrın son yarısında yaşayan şairlerdendir. Hayatı hakkında malûmata sahib değilim. Fakat yaşayan bazı eski Bektaşîler kendisini tanımaktadır. Bunların ifadelerine gö-

re «mühtedî» olan bu zatın tertib edilmiş divanı da vardır. Fakat *Mehmed Ali Hilmî Dede Baba* tarafından yaktırıldığı söylenmektedir.

«Tekirdağı Şairleri» adlı eserde de şu kayıdlar vardır (S. 163):

«1242 yılında Tekirdağında doğan *Zikrî Baba*, Tekirdağlı *Cemalî Baba*'nın dervişlerinden olup uzun müddet Trakya'da yaşamıştır. Bektaşîlerin mühtedî olduğunu söyledikleri *Zikrî Baba* 1314 senesindeki Yunan harbinden evvel Tırhala civarında ölmüştür.»

Zikrî'nin bir manzumesini dercediyorum:

— Muhammes —

Bu zümre-i gülşâha Kızılbâşi desünler
Ol sâki-i Kevser bize ayyâşi desünler
Hoş fırka-i münkir bize kallâşi desünler
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşı desünler

Cebr eylemediler bana ben kendim özendim
Mürşid aradım bilmek içün kendimi kendim
Dünyâda vü ukbâda ne be's vardır efendim
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşı desünler

Münkir gibi katı'ı tarîk olmayayım ben
Câhil sıfat a'dâya refîk olmayayım ben
Anlar gibi lâ'netlere gark olmayayım ben
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşı desünler

Rahmet Ali evlâdına düşmânına lâ'net
Lâ'net o Yezîd'in din ü îmanına lâ'net
İkrârını inkâr edenin cânına lâ'net
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşı desünler

Geh râh-ı Ali *Zikrî* geh erkân-ı velîde
Âdâb ile erkân ile rûz-u ezelîde
Bu oldu bizim kısmetimiz Kalûbelî'de
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşı desünler

YUSUF DEDE

XIX uncu asrın son yarısında yaşayan Bektaşî şairlerindendir. *A. Hilmi Yücebaş'ın* «Tekirdağlı Şairler» adlı eserinde verdiği malûmata göre, 1250 (M. 1834) de Tekirdağ'ında doğmuş, 80 yaşlarında iken vefat etmiştir. Aynı eserde kayıdlı bulunan iki nefesini dercediyorum:

— 1 —

Tâ bezm-i ezelden var îmânımız
Dergâhına senin Şah Seyyid Ali
Horasan erisin yok gümânımız
Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Rivâyet eyledi Hazret-i Resûl
Hayder'i yanında ola hep usul
Seni isteyenler eylesün duhûl
Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Olisersin dedi kırklara sertâc
Rumelin küffârı lûtfuna muhtaç
Yüz sürüb gelenler buldular ilâç
Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Dîn-i Muhammed'i eyledin ızhâr
Heybetinden dağlar titreşir her bâr
Derviş muhiblerin verdiler ikrar
Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Yusuf Dede'm eder keşf oldu merâm
Sırr-ı hakîkati gösterdi Hudâ'm
Sürülür erkân-ı on iki İmam
Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

— 2 —

Arzumânım güzel Şâha
Gidem dedim gidemedim
Ham insanı yola tâlib
Edem dedim edemedim

Tarîkat imiş küllisi
Tasdikden imiş gelmesi
Her biri bir dağ elması
Yudam dedim yudamadım

Bizim ile ceme geldi
Edebi erkânı gördü
Yular değil zincir kırdı
Yedem dedim yedemedim

Dağıldı dağlara düştü
Erkân gördü aklı şaştı
Bizim ile ceme düştü
Görem dedim göremedim

Yusuf Dede'm geldim şunda
Kazancın isterler anda
Meşayih kavlince ben de
Gidem dedim gidemedim

DÜRRÎ

XIX uncu asır sonlarında yetişen Bektaşî şairlerindendir. Hayatı hakkında hiç bir malûmat elde edemedim. Asıl adının *Ali* olduğunu bir manzumesinden anladığımız bu şair, münhasıran aruz vezniyle şiirler vücuda getirmiştir. Onun 4 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Zâhidâ zannetme kim biz bir kuru hulyâdayız
Lî maallah kurb-i Hak'dan merkez-i ulyâdayız
Gönlümüz gözü açıktır seyrimiz dîdâr-ı dost
Menzilin olduk hitâmı maksad-ı aksâdayız
Hamdülillâh dâmen-i pîr tutaldan her nefes
Eyleriz mi'râc-ı rûhânî şeb-i esrâda biz
Kâf ü nûnun neş'esiyle müfredatta sâriyiz
Zâhiriz her bir lisanda noktada ihfâdayız
Çün karâr ettik dil-i dânâda bulduk aslımız
Cennet-i huld âşiyânın aslıyız me'vâdayız
Gerçi sûrette gedâyız *Dürriyâ* virâneyiz
Pîr-i dânâ himmetiyle genc-i lâyefnâdayız

— 2 —

Râzdâr-ı sırr-ı Hak'kız gayre ülfet etmeyiz
Mübtelâyız derdimizden başka sohbet etmeyiz
Ko ne derlerse desünler yar bizimdir bizde yâr
Fazl-ı Hak çün bizdedir envâra rağbet etmeyiz
Sâki-i ma'nâ verirken bâde-i aşkı müdâm
Ol mecâzî hamr ile esrâra külfet etmeyiz
Hamdülillâh hubb-i Hayder hubb-i Âl-i Mustafa
Dopdoludur kalbimiz biz meyl-i nekbet etmeyiz
Hâtır-ı nâsâzımız pejmürdedir devrân ile
Bîvefâdır ilticâyı ana âdet etmeyiz
Biz tevellâ ehliyiz hem nâmımızdır surhser
Kasdımız Şâh-ı hakîkîdir ki ric'at etmeyiz
Çün hidâyet kıldı Hak *Dürrî* ne hâcet kîl ü kal
Bir dedik biz yârimiz ağyâra minnet etmeyiz

— 3 —

— Müseddes —

Bende-i Âl-i Resûl'e taş atan ey bî hayâ
Kavm-i bâtılsız adâvet sînenizde var dahâ
Ümmet-i Peygamberiz dersiz edersiz iftirâ
Pîşüvânızdır Muâvî bu değil asla hafâ

Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Uymadık hem uymayız Mervân'a biz sizler gibi
Hem kıyâs-ı akl ile şeytâna biz sizler gibi
Etmeyiz hiç iktidâ butlâna biz sizler gibi
Ahdimizden dönmeyiz Rahmân'a biz sizler gibi
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Kim revâ görüb hiyânet kasd-ı Evlâd ettiniz
Râh ü erkân-ı Resûlullah'ı berbâd ettiniz
Utanıp arlanmadan çok sözler isnât ettiniz
İbn-i Süfyân'a uyub mezhebler îcâd ettiniz
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Bâb-ı feyzi sedd edersiz çünkü var sizde inâd
Hâlinize rahm edin çün pek yakin yevm-i tenât
Hânedân-ı Ehl-i Beyt'e edegörün inkıyâd
Mehdi-i sâhib zamânın devridir devr-i reşâd
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Rehnümâmız ol habîbullâh ki fahrülmürselîn
Nesl-i pâkidir hemîşe pîşüvâ-yi mü'minîn
Hânedân-ı Ehl-i Beyt'i dâimâ habl-ül-metîn
Kim ki ettiyse hiyânet oldu mel'ûn ü lâîn
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Ta'n ederler bir muhibb-i hânedânı görseler
Belki câna kasd ederler âşıkanı görseler
Öyle kasıdlar ki cildin yüzseler öldürseler
Kârbânı menzil alır it çakallar ürseler
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

İktidâ ettik Hüseyn'e biz mevâlî meşrebiz
Haydarî'yüz Ca'ferîyüz pâk ü sâfi mezhebiz
Bezm-i cem-i evliyâda sâdıkane matlabız
Huccet-i akvâ bizimdir *Dürriyâ* biz ağlebiz
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

— 4 —

— Müseddes —

Sâkıyâ ver kırbadan âşıklara bir dâne su
Tâzelensün tâ yürekler içe kane kane su
Kendini taştan taşa urmakdadır her yâne su
Çâre ister derdine irem deyu dermâne su
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ahmed ü Mahmud Muhammed Mustafâ'nın aşkına
Sâki-i Kevser Aliy-yel-Mürtezâ'nın aşkına
Ah ciğer bin pâre oldu evliyânın aşkına
Şah Hasan Hulk-ır-Rızâ sâhib vefânın aşkına
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ol şehîd ibn-i şehid mihmân-ı arz-ı Kerbelâ
Hânedân-ı Mürtezâ hem yâdigâr-ı Mustafâ
Bir içim su vermediler kavm-ı şûm-i eşkıyâ
Ettiler Âl-i Resûl'u hep susuzlukla fedâ
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Vâris-i ilm-i Nebî Zeynel'abâ'dır sevdiğim
Ol Muhammed Bâkır-ı ayn-ül-ulâdır sevdiğim
Zikr ü fikrim nesl-i pâk-i Mürtezâ'dır sevdiğim
Evvel âhır hânedân-ı enbiyâdır sevdiğim
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ca'fer-i Sâdık hakîkat pîşüvâ-yi müminîn
Kim anınla buldu revnak mezheb ü âyîn-i din
Olmuş idi çâkeri bâbında ol Rûhül'emin
Ettiler susuz şehîd anı dahi ol hâinîn
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Hazret-i Kâzım Rızâ'nın aşkına bir kâse âb
Sâkıyâ tez ver ciğerler yandı pişti çün kebâb
Yana yana kim şehîd oldu şeh-i âlîcenâb
Allah Allah geldi mi yoksa bu gün yevmülhesâb
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Akmasun bîhûde söyle kim unulmaz yâreler
Âşıkın gönlünde her aktıkça yâre tâzeler
Ol Takî vü bâ Nakî hayrülverâ dildâdeler
Kim susuzlukla şehîd oldu o dem mehpâreler
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Bahtiyar oldur akıdan Askerî'ye göz yaşın
Mehdi-i sâhib zamâna kim verirse can başın
Düşmen-i Âl-i Abâ'ya durma at lâ'net taşın
Tâ ola rûz-i kıyâmet hep erenler yoldaşın
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ol Yahudî vü Nesârâ hürmet eder dînini
Hayf değil mi ola islâm bilmeye âyînini
Şimr-i mel'un çekti ol dem çün şehâdet tîğini
Tuttular utanmadan Âl-i Resûl'ün kînini
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ey emîr-i rûz-i mahşer merhamet kânım meded
Mücrim ü biçâreyim her derde dermânım meded
Ma'din-i cûd ü sehâsın lûtf u ihsânım meded
Ceddine arz eyle ahvâl-i perîşânım meded
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Sâkıyâ her kâsede eyle salât ile selâm
Yâ Resûlâllah meded olsun sana her dem kelâm
Hürmetiçün Âl ü evlâdın şehâ yevm-el-kıyâm
Kıl şefaat bu *Ali Dürrî*'ye yâ Hayrel-enâm
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyn'in aşkına ver câne su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

EDİB HARABÎ

1269 (M. 1853) de doğdu. Babasının kim olduğunu bilmiyoruz. Asıl adı *Ahmed Edib* idi. Önce yalnız *Edib* mahlasiyle şiirler yazmağa başlamış, sonra *Harabî* mahlasını da kullanmıştır.

Edib Harabî, on yedi yaşında iken meşhur *Mehmet Ali Hilmî Dede Baba*'ya intisab etti. Bu hususu, şair bizzat kendisi bir manzumesinde söylüyor (No. 1). Bahriye Brik kâtibi idi. 1334 (M. 1917) de vefat etti.

Hayatı hakkında etraflı hiçbir bilgimiz olmayan *Edib Harabî,* son devrin en velûd ve en şûh bir Bektaşî şairi olarak gösterilebilir. Meslek ve meşrebini açıkça söylemekten çekinmemiş, olduğu gibi görünmüştür.

Edib Harabî, irticalen şiir söyler, hece ve aruz vezinlerinin her ikisinde muvaffak olurdu. Malûmatı yüksek olmamakla beraber *Muhyiddin-i Arabî* ve *Mevlâna*'nın bazı eserlerini tercüme veya şerhlerinden takib edecek kadar vukufa sahipti. Bizzat yazdığı divanında birçok imlâ yanlışlarına tesadüf edilmektedir. Buna rağmen, kendisini tanıyan bütün şair ve âlimlerin hayret ve takdirlerini celbetmiştir.

Divanında «Edebiyatı cedide» aleyhinde yazılmış bazı beyitlere tesadüf edilir. Bilhassa meşhur Dekadan tâbiri onu şiddetle alâkadar etmiştir. Şair *Müstecâbî zade İsmet Bey*'in teşvikiyle yazdığı şöyle bir gazeli vardır.

Kadrin biliriz merd-i suhandân-ı zamânın
Âsarı bütün saçma sapandır Dekadân'ın
Rü'yası yeşil, leyli kızıl, faytonu refref
Teşbihleri gayetle yamandır Dekadân'ın
Hem sarı siyah rengi felâtuna bakın siz
Elvânı da bambaşka ayandır Dekadân'ın
Itnâb-ı sühan etme yeter gayri **Harâbî**
Bak sözlerine hep hezeyandır Dekadân'ın

Harabî'nin hicve de meyli vardı. Fakat daha ziyade bu vâdideki şiirlerini tahkir ve tezyif için değil de lâtife yollu yazardı. Meselâ divanında şu fıkraya tesadüf olunuyor ki çok tuhaftır:

«Adliye hulefasından *Ziya Bey* bir gece mest olduğu halde hânesinde beslemekte olduğu bir kazı kümesinden çıkarıp kendi odasına götürüp kazın burnundan tutup döğmeğe başlayınca kaz feryad ve figan etmeğe başlar. Hanesi halkı «Beyefendi böyle gece yarısı bu kazdan ne istiyorsun?» dediklerinde, «Siz susun bilmezsiniz, ben bu kazı terbiye edeceğim.» cevabını vermiş. Ertesi gün bu hâli komşularından birisi fakîre haber verdiğinden zirdeki gazeli yaptım. Bir gece oturduğumuz meykedede kendisine verince şaşırıp kaldı. Orada bulunan cümle ahbab gülüşüp o gece güzel bir eğlence olduğundan mezkûr gazeli buracığa yazdım:

Bir kaz beni rüyâda gelip etti ziyâret
Şaştım bu ne hâlet
Ahvâlini feryâd ederek kıldı hikâyet
Dinle dedi lûtf et
Vardır bir efendim ki anın ismi Ziyâ'dır
Bâşıma belâdır
Zulm ile beni eyledi dûçâr-i sefâlet
Bilmem ne adâvet
Zil zurna olup her gece tutmakta kafamdan
Bıktım bu adamdan
Vermez bu efendi gece gündüz bana râhat
Bî cürm ü kabâhat

Ey kaz dedim efkârı nedir söyle seninle
Az dur dedi dinle
Terbiyye beni etmeyi ister bu hiyânet
Bu mîr-i cehâlet
Mümkün mü ki terbiyye ola kaz gece vakti
Çok cânımı yaktı
Yumrukla beni dövmeğe kalktı bu cenâbet
Yok bunda hicâbet
Vardır sebebi var dedim erken bağırırsın
Gak gak çağırırsın
Ta'ciz ediyorsun Bey efendiyi a la'net
Şekvâya ne hâcet
Bâl u perini sen de Ziyâ her gece yolma
Câhil çocuk olma
Bu zulm u taaddiye verin gayri nihâyet
Ber vech-i adâlet
Sen merd-i suhandan ü **Edib** ü ukalâsın
Hem Mir Ziyâ'sın
Bir kaz seni lâyık mı ede böyle şikâyet
Billâhi rezâlet»

İstanbul konservatuvarı tarafından neşredilen «Bektaşî Nefesleri» nde şu kayıdlara tesadüf olunuyor (I, 153)

«İcâzetnâme almadan Babalık yapmağa kalkıştığı cihetle Bektaşîler tarafından hiç sevilmezdi. Hattâ Bektaşî tekkelerine de gidemez ve kabul edilmezdi. Daha ziyade Bektaşî olmayan rind adamlarla ve şairlerle düşer kalkardı.»

Filhakika kitabımıza örnek olarak aldığımız 1 numaralı şiirde otuz iki yıl önce nasib aldığını söyleyen şair; Babalık icazetnamesinden hiç bahsetmemektedir. 3 numaralı manzumesinde de bazı dostlarının kendisine bir icazetname almak tavsiyesinde bulunduklarını bildirdiği gibi, Babalık icazetnamesi almadan bir takım kimselere nasib verdiğini de itiraf etmektedir. Bu hareketi, şüphesiz ki Bektaşîlerce hoşa gitmemiştir. Buna rağmen bu hal, yazdığı şiirlerin yayılmasına mâni olamadı. XIX uncu asır sonundan itibaren yazılmağa başlanmış mecmualarda mutlaka onun şiirlerine de tesadüf olunur.

Hayatının son zamanlarında en çok temas ettiği şairler, merhum *Emin Hâki* ile *İhsan Mahvî* ve *Kesriyeli Sıdkî* idi. Yazdığı bazı gazellerini *Saadet* gazetesinde neşrediyordu.

Harâbî, yalnız nefesler, kalenderîler yazan bir Bektaşî şairi değildi. O, divan edebiyatının bütün şekilleriyle eserler vücuda getirmiş, *Namık Kemal* ve diğer sevdiği şairlerin bazı şiirlerini de tahmis etmiştir.

Harâbî'nin kendi el yazısı ile vücuda getirdiği divan, bu gün Üsküdar'da *Selim Ağa* Kütüphanesinde *İhsan Mahvî* merhumun vakfettiği kitaplar arasındadır *(No. 98).* Şiirler kısmı, 570 sahifeyi bulan bu divanın sonunda ayrıca 23 sahifelik bir manzumeler fihristi de vardır. *Edib Harabî,* bu manzumelerin ilk mısraları nihayetine «Âşıkanedir, rindânedir, kâfirânedir, hezldir, ilâhîdir, nefestir, kalenderîdir, manzum mektuptur, hicviyedir, lâtifedir, mersiyedir, koşmadır, hakîmânedir, medhiyedir, gazeldir, takrizdir..» gibi kayıtlar da ilâve etmiştir.

Nev'i şahsına münhasır bir kabiliyet olan *Edib Harâbî*'nin bir kısım manzumelerini tamamı tamamına Bektaşî edebiyatı çerçevesinde mütalâa edemeyiz. Bazı nefeslerinde bile, diğer Bektaşî şairlerine benzemeyen taraflar vardır. Esasen bir manzumesinde (No. 5) kendisini *Bektaşî - Melâmî* olarak tanıtmak isteyen şair, mutlak surette bir takım Melâmîlerin tesiri altında kalmıştır. Divanında muasırı bulunan veya daha eski devirlerde yetişen bir takım Melâmîler hakkında hürmetkârâne bir lisanla kaleme alınmış manzumelere tesadüf edilmesi de bunu gösterir. Az çok vahdet neşesine sahip olan şairin *İmam Ali* hakkındaki telâkkileri de, mutasavvıfların kanaatlerine uygun bir şekildedir.

Edib Harâbî'nin 16 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

— Heceler —
— Târih-i mevlûdum ile tarikate intisâb ettiğim târihi beyân eder nefestir —

Peder ve vâlidem oldu bahâne
Merec-el-bahreyni yeltekıyâne
Bin iki yüz altmış dokuzda kâne
Eriştim zâhiren geldim cihâne

Berzahtan kurtuldum çıktım aradan
On yedi yaşında doğdum anadan
Mehmed Ali Hilmî Dede Baba'dan
Çok şükür hamd olsun geldim imkâne

Nâmım *Edib* idi *Harâbî* oldum
Erenlerin ayak türâbı oldum
Anınçün herkesin kitâbı oldum
Aşk olsun okuyan ehl-i irfâne (1)

— 2 —

Ey ehl-i teberrâ kapanmaz asla
Pir Balım Sultan'ın ulu meydânı
Haşre dek sürülür böyle bî pervâ
Pir Balım Sultan'ın dem ü devrânı

Bendegânı râh-ı Hudâ'da haktır
Vâkıf-ı esrâr-ı Şâh-ı Levlâk'tır
Merd-i mücerreddir tâhir ü pâktır
Pir Balım Sultan'ın hep dervîşânı

Avn-i Hakla nâil olduk bu deme
Âgâh olduk şükür sırr-ı mübheme
Çünkü nasîb olmaz her bir âdeme
Pir Balım Sultan'ın yolu erkânı

Gayetle muğlaktır esrâr-ı Hudâ
Biz âgâhız ammâ etmeyiz ifşâ
Nâ mahrem olana söylenmez asla
Pir Balım Sultan'ın râz-ı nihanı

(1) Bu manzumenin sonuna şair kendi el yazısiyle şunları yazmıştır:
Sene 1318: Bu nutku söylediğim tarih
Sene 1269 târîh-i mevlûdüm
Şimdiki halde kırk dokuz yaşındayım.
Nasîb aldığım zaman on yedi yaşında idim
Nasib alalı tamam otuz iki sene olmuştur.

Muhammed Mustafa cenâb-ı Hayder
Fâtıma-tüz-Zehrâ Şebpîr ü Şebper
Enbiyâ evliyâ cümle erenler
Pir Balım Sultan'ın hep senâhânı

Zâhidin ta'nından etmeyiz keder
Hak erenler elbet bizi hıfz eder
Ey *Harâbî* korkma sana da yeter
Pir Balım Sultan'ın çoktur ihsânı

— 3 —

— Zehrâ Bacı ağzından —

Yâ Muhammed bize nâkıs diyorlar
Nedendir erlerin bu hatâları
Ehl-i Beyt'e karşı düşkün olurlar
Çünkü doğru değil iddiâları

Vâlidemiz Havvâ Bacı değil mi
Hadîce-tül-Kübra Bacı değil mi
Fâtıma-tüz-Zehrâ Bacı değil mi
Kur'an'da var bunların senâları

Ezvâc-ı tâhirât nâkıs olur mu
Nâkıs deyen erler Hak'kı bulur mu
Böyle kem söz erden hiç umulur mu
Kim doğurdu bunca enbiyâları

Abes bir şey halk etmemiştir Hudâ
Nâkıslığı kabul etmeyiz asla
Bacılar büyüttü işte esselâ
Bu dünyâya gelen evliyâları

Sanmayın ki ersiz olmaz dünyâyı
Düşünün bir kerre Meryem Ana'yı
Pedersiz doğurdu koca Îsâ'yı
Bacıların yoktur müdârâları

Ey erler biz sizden ziyâde eriz
Çünkü size hizmet hürmet eyleriz
Gittiğiniz yolda hep berâberiz
Etmeyiniz böyle boş dâvâları

Gerçi kıyafetçe size uymayız
Hakîkatte sizden geri kalmayız
Mâlûmunuz olsun erden saymayız
Bize nâkıs deyen budalaları

Nâkıstan mı geldi Ahmed-i Muhtâr
Nâkıszâde midir Hayder-i Kerrâr
Ananıza nâkıs demeyin zinhâr
Te'sir eder size bedduâları

Zehrâ'nın nutkunu güzel dinleyin
Ey erenler erler doğru söyleyin
Biz doğurmadık mı beyân eyleyin
Sizi irşâd eden bu babaları

— 4 —

— Şâh-ı velâyet Ali Kerremallahu veche hazretlerini Hâlik-i kâinat zanneden bazı berrânîlere hitaben söylenmiş nefestir. —

Nur-u nübüvvetten olunca âgâh
Ali Muhammed'e îmân eyledi
Anınçün cenab-ı hazreti Allah
Ali'ye velâyet ihsân eyledi

Nübüvvetsiz aslâ velâyet olmaz
Velâyetsiz dahi nübüvvet olmaz
Hak'kı elden komak hakikat olmaz
Bunu bilmeyenler ziyân eyledi

Lûtf-ü Hak'la Ahmed bir peygamberdir
Sâye-i Ahmed'de veli Hayder'dir
Bunları halk eden Allah ekberdir
Her bir velî böyle beyan eyledi

Gerçi her şey hak'dır bil muhakkakdır
Ali Hak'dır fakat mahlûk-ı Hak'dır
Ali'ye hâlik u hakk-ı mutlaktır
Deyenler bîhûde gümân eyledi

Nebî velî Hak'ka hayrân olmuştur
Cümlesi vâsıl-ı Subhân olmuştur
Hak sende *Harâbî* pinhân olmuştur
Cemâlini senden ayân eyledi

— 5 —

Mecma'-ül-bahreyne vardığım zaman
Hızr'ı bulub candan gulâmı oldum
Ledün ilmin bana eyledi ihsan
Sırr-ı sırrullahın tamâmı oldum

Hayat âbın câna gıdâ eyledim
Vâdi-i Eymen'de duâ eyledim
Geldim ehl-i aşka salâ eyledim
Salâtı irfânın imâmı oldum

Can kulağı ile sözüm dinleyin
Ey ârifler ehl-i Hak'ka söyleyin
Birleşerek beni tavâf eyleyin
Çünkü Lâmekân'ın makamı oldum

Her bir tarîkatten isti'fâ ettim
Tarîk-ı Hudâ'ya iltica ettim
Ey *Harâbî* Hak'ka iktida ettim
Şükür Bektaşî-yül-Melâmî oldum

— 6 —

Ey zâhid sen bizi sanma günahkâr
Günâhımız yoktur sevâbımız var
Gördüğümüz demi hoş görür Settâr
Bu sırra Kur'an'la cevâbımız var

Fi'limizi bâis-i azab sanma
İçtiğimiz haram bir âbdır sanma
Sana harâm olan şerâbdır sanma
Cennet ırmağından şerâbımız var

Elestü bezmindeki ahd - ü peymandan
Ayrılmayız asla biz o îmandan
İsmail'e nâzil olan kurbandan
Soframızda meze kebabımız var

Hak'dan bize her dem hidâyet olur
Muhammed Ali'den inâyet olur
Saz çalsak Allah'a ibâdet olur
Dâvud peygamber'den rebâbımız var

Bu âne değin tâ kalü belâ'dan
Haberimiz vardır her mâcerâdan
Harâbî'ye ihsân olmuş Hudâ'dan
Okuyoruz işte kitâbımız var

— 7 —

Kün dedi var etti kevn ü mekânı
Bu kudret Hazret-i kibriyânındır
Levlâke levlâke emr-i Sübhânî
Ki âlem Muhammed Mustafa'nındır

Akla fikre sığmaz hikmet-i Settâr
Yârı ağyâr eder nârı da gülzâr
Sûre-i Hel etâ seyf-i Zülfikar
Cenâb-ı Aliy-yel - Mürtezâ'nındır

Her gemisî olan kaptan değildir
Her zengin olanlar sultan değildir
Bu nutku söyleyen irfan değildir
Edib-i Harâbî budalânındır

— 8 —

— Bir icâzet almak için beni teşvik eden ihvâna hitaben söylenmiştir —

Aşkın ocağını yandırmak için
Hak'dan ihsân olmuş yelpazem vardır
Kâlâ-yi irfânı hem ölçmek için
İdris Peygamber'den endâzem vardır

Hayli muhibbâna oldum rehnümâ
Ölmeden öldürüp eyledim ihyâ
Sırr-ı Mûtû kable en temûtû'ya
Mazhar olmuş pek çok cenâzem vardır

Allah'dan ezelî takdîr olunmuş
Dest-i Ali ile tahrîr olunmuş
Mühr-ü nübüvvetle temhîr olunmuş
Böyle bir mukaddes icâzem vardır

Sûret-i zâhirde *Harâbî*'yim ben
Fakat Hak'kın başka hisâbıyım ben
Cümle enbiyânın kitâbıyım ben
Bozulmaz çözülmez şîrâzem vardır

— 9 —

— Lütfiye Bacı ağzından —

Ey erenler erler nasıl ersiniz
Söyleyin sizinle dâvâmız vardır
Bacılara niçin nâkıs dersiniz
Bizim de Hazret-i Havvâ'mız vardır

Bizi de halk eden Sultan değil mi
Arslanın dişisi arslan değil mi
Söyleyin makbûl-i Rahman değil mi
Ümm-i Gülsüm, Zeyneb, Leylâ'mız vardır

Lûtfîye fakîre kemter bacıdır
Muhammed Ali'ye kuldur nâcidir
Cümle erenlerin başı tâcıdır
İşte Fâtıma-tüz-Zehrâmız vardır (1)

— 10 —

Hayder-i Kerrâr'a cânım fedadır
Çünki kendileri Şâh-ı velâdır
Bazı müfsidlerin sözü hebâdır
Söylüyorlar hâşâ Allah Al'idir

Sırr-ı Hak'ka bunlar âgâh değildir
Hak'ka gidenlere hemrah değildir
Ali Hak'dır fakat Allah değildir
Böyle zannedenler mutlak delîdir

Ali'nin pek büyük kerameti var
Kerametten büyük velâyeti var
Hâlik deyen erin delâleti var
Zîrâ hak Muhammed Ali celîdir

Dinle bu söz vâiz pendi değildir
Benden Hak söylüyor indî değildir
Îmân-ı *Harâbî* şimdi değildir
Tâ bezm-i Elest ü kalû belî'dir

(1) M. Tevfik Oytan'ın (Bektaşiliğin iç yüzü) adlı eserinde bu nefes tamamiyle yanlış olarak İstanbullu Nâciye Bacı nâmına kaydedilmiştir (S. 115). Halbuki Edib Harâbî tarafından söylendiği muhakkaktır. Divan S. 492.

— 11 —

Yâ Hû burda olan muhibbâna bak
Öyle sarga burga kardeş değildir
Edebinle otur yâhud burdan kalk
Herkes senin gibi kallaş değildir

Hak yüzüdür burda gördüğün yüzler
Velâkin göremez kör olan gözler
Bezm-i erenlerde söylenen sözler
Hak'kın esrârıdır haşhaş değildir

Muhibbim dervişim demesi güçtür
Demirden leblebi yemesi güçtür
Tarîkat libâsın giymesi güçtür
Çünki o ipekli kumaş değildir

Putperest Yahudi Hıristiyan olan
Ayrı gayrı değil nümâyan olan
Hak'ka îmân edüb müslümân olan
Yeşilbaş Kızılbaş akbaş değildir

Söylenen sözlerin cümlesi hoştur
Dolulara dolu boşlara boştur
Harâbî kemteri sanma sarhoştur
Yer içer zevk eder ayyaş değildir

— 12 —

Zühd ü riyâ ile olan ibâdet
Hatâdır Hazret-i Settâr'e karşu
Böyle namâz ile olamaz ümmet
Hiç kimse Ahmed-i Muhtâr'e karşu

Tarîkatsiz mü'min olamaz kimse
Nûr-u nübüvvetle dolamaz kimse
Hak'kı Peygamber'i bulamaz kimse
Yatup kalkmak ile divâre karşu

Allah gözlerine çekmiş bir perde
Yok dersin Allah'ı gökte ve yerde
Gösterelim gel de gör Hak'kı nerde
Secde eyleyesin dîdâre karşu

Epsem ol *Harâbî* sen nasıl ersin
Halli müşkül böyle sözler söylersin
İctinâb et belki hatâ edersin
Hayder-i Kerrâr'e Hünkâr'e karşu

— 13 —

Kâf ü nun hitâbı ızhâr olmadan
Biz bu kâinâtın ibtidâsıyız
Kimseler vâsıl-ı dîdâr olmadan
Ol Kabekavseyn'in Evednâ'sıyız

Yoğ iken Âdem'le Havvâ âlemde
Hak ile Hak idik sırr-ı mübhemde
Bir gececik mihman kaldık Meryem'de
Hazret-i İsâ'nın öz babasıyız

Bize peder dedi tıfl-ı Mesîhâ
Rabbi Ernî deyu çağırdı Mûsâ
Lenterânî deyen biz idik ana
Biz Tûr-u Sînâ'nın tecellâsıyız

Küntükenz remzinin olduk âgâhı
Aynelyakin gördük cemâlullahı
Ey hâce bizdedir sırr-ı ilâhî
Biz Hacı Bektaş'ın fukarâsıyız

Zâhidâ şânımız İnnâ fetahnâ
Harâbî kemteri serserî sanma
Bir kılı bin yarar kâmiliz ammâ
Pir Balım Sultan'ın budalâsıyız

— 14 —

Ey hâce sen bizi câhil mi sandın
Biz ledün ilminin ulemâsıyız
Bizi mezhebine dâhil mi sandın
Biz Benî İsrâil enbiyâsıyız

Gerçi okuyorsun Levlâke Levlâk
Fakat perdesini edemezsin çâk
Câhilsin bizi de etmedin idrâk
Biz o küntükenz'in muammâsıyız

Mecma-ül-bahreyni âbâd eyledik
Hızr'a âb-ı hayat imdâd eyledik
Tur'da biz Mûsâ'yı irşâd eyledik
Biz Hacı Bektaş'ın hulefâsıyız

Sakın *Harâbî*'yi dîvâne sanma
Bakup sözlerine efsâne sanma
Hâsılı sen bizi bîgâne sanma
Biz Allah'ın hâlis akrabâsıyız

— 15 —

Bize takdir olmuş Kalû belî'den
Anınçün sâkin-i meyhâneyiz biz
Sekahüm hamrini tâ ezelîden
İçtik dost elinden mestâneyiz biz

Hak'kı her bir şeye kadir biliriz
Dünyâ vü uhrâya nâzır biliriz
Her nereye baksak hâzır biliriz
Sâcid-i Kâ'be vü büthaneyiz biz

Harâbî sen bizi dîvâne sanma
Özünü fehm etmez mestâne sanma
Yıkılmış çürümüş kâşâne sanma
Gencîneler dolu vîrâneyiz biz

— 16 —

Zâhidâ kes meylini bu çerh-i kec devvârdan
Kendini dûr etme asla hazret-i Settâr'dan
Olma hâhişger cinânın hûri vü gılmânına
Bilmiş ol bunlar seni mehcur eder dîdârdan
Gayret et nûr-u nübüvvetle münevver olmağa
Eyle istimdâd her dem Ahmed-i Muhtâr'dan
Kalma câhil nokta-i bâ remzinin âgâhı ol
Münharif olma cenâb-ı Hayder-i Kerrâr'dan
Mahrem-i esrâr-ı Hak olmak içün bir kâmili
Bul haber al leyle-i Esrâ'daki esrârdan
Hak ile Hak ol Enelhak sırrına ol âşinâ
Cânını cânâne ver havf eyleme berdârdan
Böyle sen bezm-i ezelde ahd ü peymân eyledin
Ey *Harâbî* dönme zinhâr verdiğin ikrârdan

R Â M Î

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindendir. Üsküdar"da doğdu. Asıl adı *Rıza*, mahlası *Râmî*'dir. Kendisini yakından tanıyan şair *Farkî* efendi ile *Ali Nutkî Baba* merhumlardan aldığımız malûmata göre *Nâfi Baba*'nın müridlerindendir. Gençliğinde beygir sürücülüğü, tulumbacı reisliği gibi işleri meslek edinen *Râmî*, bir müddet de kalaycılık ettiği için *Kalaycı Rıza Efendi* diye tanınmıştır. Son vazifesi olan Bandırma Rüsumat memuru iken kendisine nüzul isabet etmiş ve Üsküdar'a gelerek bir yıl kadar İhsaniye'deki evinde yattıktan sonra tahminen elli beş yaşlarında olduğu halde 1339 (M. 1921) de vefat eylemiştir. İrticalen şiir söylemekte mehareti olan *Râmî* tatlı sözlü ve hazır cevap, rind bir bektaşîdir. Onun üç nefesini dercediyorum:

— 1 —

Âşık cânân içün terk-i cân eyler
Seyyah olub düşer aşk kişverine
Saltanat-ı dehri devleti neyler
Sultân olur fahrı koyan serine

Kısmet olsa varsam bir âsitâna
Kul olduğum bilsem Şâh-ı zîşâna
Eli kolu bağlı dursam dîvâna
Sürsem yüzümü de hâk-i derine

Hak nâsib eylese kûyine varsam
Kemer-i hizmeti miyâna sarsam
Mahrem olsam nâ mahremden ayrılsam
Beni de alsalar can evlerine

— 2 —

Beni kabul etse erenler şâhı
Bir kul olub şu meydanda satılsam
Kûy-i visâlinden dönmem billâhi
Kapudan kovulsam damdan atılsam

Can rişte sin bir nigâra bağlarım
Nâr-ı hicrân ile ciğer dağlarım
Kurbanlık koç gibi yanar ağlarım
Derim şu sürüye ben de katılsam

Râmî'ye sultânım ihsân eylese
Lûtf edüb bir azîm dîvân eylese
Gûşuma telkîn-i îmân eylese
Kurtulsam kâfirsem zu'm-i bâtıldan

— 3 —

Hitâb-ı Elest'de bezm-i uşşakda
Lebbeyk yâ Rabbenâ âmenna dedim
Anda kıldığımız ahd ü mîsakta
Efendim yoluna can fedâ dedim

Âşıkların düştü aşk hâletine
Yürüdün kandilin ziyâretine
Nazar kıldım hüsn-i letâfetine
Habîbim Ahmed'sin saddaknâ dedim

El bağlayub dîvânına geçildi
Aşk câmından âb-ı hayat içildi
Herkese hâlince hil'at biçildi
Hil'at-i fahrîde Kerremnâ dedim

Râmî bezm-i aşka vardığım zaman
Cemâl-i Ahmed'i gördüğüm zaman
Tarîkat câhına girdiğim zaman
Meded yâ Aliy-yel-Mürtezâ dedim

SON ASIR

Bektaşî - Kızılbaş - Alevî Şairleri ve Nefesleri

MEHDÎ BABA

Son asır Bektaşîlerindendir. Hayatı hakkında malûmata rastlamadım. Mehmed Ali Hilmî Dede Baba divanını toplayıp neşreden bu zattır. Bu divanda, Filibeli olduğu ve Merdivenköyü Bektaşî tekkesinin ahçılığını ettiği kayıtlıdır. Aynı eser için yazdığı şu manzumeden başka bir şiirine de tesadüf edemedim:

Pîr-i erbâb-ı mahabbet vâkıf-ı sırr-ı Ali
Şem'-i meydân-ı hakîkat mürşid-i sâhib makam
Hânkah-ı nâzenînin rükn-i ulvî sîreti
Hazret-i Hilmî Baba kim muktedâ-yi hâs u âm
Hâlet-i ömründe takrîr ettiği dîvânını
Âcizâne hıfza gayret eylemiştim ben müdâm
İstedim herkes bu bâğın güllerinden koklasın
Kisve-i tab'a sokup neşrine ettim ihtimâm
Hayr ile yâd olmağa olsun vesîle hizmetim
Hoş sadâ koymak cihanda en mukaddes bir merâm
Mehdiyâ hamd eyle kim hamd eylemek hengâmıdır
Himmet-i ihvân ile dîvân-ı Hilmî oldu tâm

MİHRABÎ

Kırım Hanzadelerindendir. Ecdadı, *Selim-i salis* zamanında İstanbul'a gelmişlerdir. Gençliğinde bahriyeye intisab eden *Mihrabî* kolağasılığa kadar yükselmiştir. Oldukça tahsili vardır. Hocası *Tikveşli Yusuf Ef.* dir. İntisabı *Münir Baba*yadır. Sütlüce Bektaşî dergâhında uzun müddet rehberlik etmiştir. *Çelebi* ile babaların münazaasında «babagân» tarafından murahhas tâyin edilmiştir. Bir müddet Kırşehir'e gitmiş ve orada çelebinin konağında kalmıştır. İcazesi *Çelebi Cemaleddin Efendi*'dendir. İstanbula avdetten sonra merhum *Münir*

Baba'nın yerine postnişin yapılmak istenilmişse de kabul etmemiştir. Nev'i şahsına münhasır olan bu meczup şair, kendisini bektaşîlerin «Vâsıl ibni Atâ» sı farzedermiş. 65 yaşlarında iken H. 1338 (M. 1920) de vefat etmiştir. Şu Nefesler onundur:

— 1 —

Sahra-yi cedîde yeni bir Mecnûn
Münasip gördüler intihâb oldum
Sahrâ benden ben de sahrâdan memnun
Şöyle ki ne mamûr ne harâb oldum

Eski Mecnun gitti Leylâ diyerek
Başımda bin türlü sevdâ diyerek
Geldim bu Âleme Mevlâ diyerek
Kamu mecnunlara ülülbab oldum

Mihrabî bu aşka girelden beri
Yolunda can ü baş verelden beri
Cennet-i Cemale erelden beri
Şeyh idim evvelce şimdi şab oldum

— 2 —

Gel durma gönül râhına erkân-ı Alidir
Ey can gözün aç sıtk ile bürhân-ı Alidir
Pâk eyle gönül Kâbesini durma tavâf et
Her şahsa nasîb olmaz o divân-ı Alidir
Kalbinde eğer doğdu ise Şemsi hakikat
Ref'ola o dem perde ki meydân-ı Alidir
Maksûdun eğer rüyet-i didâr ise elhak
Zatında o bir nokta-i irfânı Alidir
Takdîs edegör sen de o *Mihrabî* Elesti
Hestî görünen âlem-i imkân-ı Alidir

— 3 —

Vardım imanım
Söyler zebanım
Merd-i meydanım
Haktır eyvallah

Muhtâra yârız
Âşıkı zârız
Ehl-i ikrârız
Haktır eyvallah

Hayder-i Kerrâr
Vermişim ikrâr
Eylerim tekrâr
Haktır eyvallah

Pîrim Velidir
Nur-u celîdir
Sırr-ı Alidir
Haktır eyvallah

Pir Balım Sultan
Suret-i Rahman
Mana-yi Kur'an
Haktır eyvallah

Mihrabî yanık
Aşkta uyanık
Kevsere kanık
Haktır eyvallah

— 4 —

Allah deyip bağırma
Irak sanıp çağırma
Hakkı dilden ayırma
Şeytan güler bu hale

Hayalî bir yerdesin
Sen arada perdesin
Hak sende sen nerdesin
Nedir cevap suâle

Levh-i mahfuzdur yüzün
Ânı şerheyler sözün
Ârif bilir içyüzün
Câhil düşer zevâle

Kur'ânıdır sözümüz
Rahmânıdır yüzümüz
Hakkı görür gözümüz
Aldanmayız hayale

Âba deyip âdeme
Secdegâh ol âleme
Hateme er Hateme
Döndür yüzün cemale

Mihrabî cümle âyat
Müteşabih muhkemat
İşte destimde berat
Sun ey sâki piyale

ALİ ULVÎ BABA

Ali Ulvî Baba 1341 (M. 1926) de İzmir'de tab'olunan «Bektaşî Makalâtı» ünvanlı bir küçük eserin sahibidir. Mehmed Ali Hilmî Dede Baba'dan ikrar almıştır.

Mezkûr eserin mukaddemesinde «Makalât-ı Mehmed Ali Şerkeşî elmülâkkap Ali Ulvî Baba» tâbiri vardır. Kitabın nihayetindeki mühürden de kendisinin Balpınar Bektaşî tekkesi babası olduğu anlaşılmaktadır. *Baki Gölpınarlı*'nın verdiği malûmata göre; 55 yaşlarında olan *Ali Ulvî Baba* İzmir'in işgali esnasında Yunanlılar tarafından öldürülmüştür. Şu parça onundur:

Bak veçhi yâra ya Hay
Gelmiş kemâle ya Hay
Bakî vü lâyezaldir
Ermez zevale ya Hay

Kim secde eylemezse
Böyle cemâle ya Hay
Dünyada âhırette
Ermez visâle ya Hay

Didar-i Haktır işte
Sıtk ile gel niyâz et
Divara secde etme
Girme vebâle ya Hay

Allah kabul eder mi
Riya ile namazı
Bîhudedir kapılma
Böyle hayâle ya Hay

Geç küfr ile îmandan
Ahret ile cihandan
Uğraşmayıp nihayet
Bu kîl ü kale ya Hay

Vâsıl olur mu Hakka
Ehl-i riya olanlar
Ey sofî hiç sığar mı
Mızrak çuvala ya Hay

Metheylemişken Allah
Kur'anda bu şarâbı
Niçün haram diyorsun
Böyle helâle ya Hay

Ulvî Baba bu nutku
Hakkın dilile söyler
Sâki inayet eyle
Doldur piyâle ya Hay

GÜLSÜM BACI

Tırhala'lıdır. Eşraftan bir aileye mensuptur. Evvelce Çamlıca Bektaşî tekkesi postnişini *Nurî Baba*'nın dervişi iken sonra Fatih Türbedarı *Melâmi Amiş Efe*ndiye intisab etmiştir. 75 yaşlarında iken 1928 senesinde vefat etmiştir. Şu nefes oldukça malûmatı olduğunu ispat eder.

Cemalinden senin ey mâh
Garik-î bahr-ı envarım
Senin hicrinle ah eyvah
Nedîm-i bezm-i ağyarım

Tecelli eylemiş Rahman
Senin veçhinde ey cânan
Hututundur bana Kur'an
Bihamdillâh haberdârım

Dedim cismimdeki cansın
Dedin gönlümde mihmansın
Dedim âşûb-u devransın
Dedin kim fitnedir kârım

Feragat eylemem senden
Ki akrebsin bana benden
Bu can çıksa bile tenden
Seninle tahtel-estarım

Demim ihya eder her dem
Seni ey zade-i Meryem
Benim ol cevher-i akdem
Anınçin kenz-i esrarım

Dem urdu bezm-i vahdetten
Zebanım dürr-ü hikmetten
Şarâb-ı nab-ı vuslatten
Ne mestim ben ne hüşyarım

Gönül çün oldu müştâki
Bana bir mey sun ey sâki
Kıl ihsan devleti bakî
Ki ben gayetle bîmarım

Cihanın germ ü hem serdi
Değildir *Gülsüm*'ün derdi
Gürûh-u Nacînin virdi
Alidir Şah-ı ebrarım

HÜSNÎ BABA

Çanakkale'lidir. Kilitbahir İrşâdî tekkesinde Baba idi. İrşâdî'den icazet almıştır. Bektaşî ve Uşşakî idi.

63 yaşında olduğu halde 1341 (M. 1923) de vefat etti. Divançesi vardır. Bu gazel onundur:

Nazeninim pîri Uşşakîde dildârım sahih
Müptelâ-yı derd-i aşkım zat-ı envarım sahih
Bizdedir seyr-i sülûk hem bizdedir aşk-ı Huda
Âl-i Ahmedden giyindi pîr-i hünkârım sahih
Vârisidir enbiyanın vâkıfı ilm-i ledün
Mürşid-i Hak «Men'aref» irşada ikrarım sahih
Şârih-i esrar-ı Kur'andır cemal-i kâmilin
«Küntükenz» mânayı dilde çünkü ızharım sahih
Feyz-i hakla nâtık-ı esrar-ı Kur'an olmuşuz
Nükte-i ilm-i hakikat kenz-i esrarım sahih
Arif ol *Hüsnî* hakikat aşk ile sabit olur
Âşıkın matlubu Haktır vasl-ı didarım sahih

DERVİŞ RUHULLAH

Son asır Bektaşî şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata tesadüf edemedim. Bektaşî'liğe ait bir tetkik neşreden,

ayrıca «Bektaşî Nefesleri» adlı küçük bir eserin de sahibi bulunan *Ziya Şakir,* Bektaşî nefeslerinde bu zat hakkında şunları söylüyor:

«Takriben 1300 tarihinden sonra dünyaya gelmiştir. Aklımda kaldığına göre, bir defterdarın oğlu idi. Gayet zeki ve ateşli bir ruha malikti. Bir müddet tahsiline devam etti. Meşrutiyetten sonra, sahnede Karagözü canlı olarak göstermek istedi. Hattâ kendisi de bizzat Karagöz rolü oynadı ise de bir muvaffakiyet gösteremedi. «Bektaşî Sırrı» isminde bir eser yazdı. Sonra, siyasî işlere karıştı. Kendisini tanıyanlar arasında *Sakallı Rıfkı* ünvanını aldı. Mütareke devrinde, Millî Mücadele aleyhinde bulunan muhaliflerle beraber çalıştı. Büyük zaferi müteakip, Millî Ordu İstanbula girdiği zaman Yunanistana kaçtı. Orada, büyük bir sefalet içinde hayata gözlerini yumdu.»

Derviş Ruhullah'ın «Bektaşî Nefesleri» adlı küçük eserden 4 nefesini aynen alıyorum:

— 1 —

Hakikat şehrinde mânâ bağından
Güller derenlere Allah eyvallah
Tecelli bezminin nur çerağından
Didar görenlere Allah eyvallah

Hak çerağın yaktı Pîr Bektaş Veli
Mahabbet neş'esi mest etti dili
Behakk-ı envar-ı Mürtezâ Ali
Cemler sürenlere Allah eyvallah

Ayandır hakikat bir tek noktadan
Noktada gizlidir esrâr-ı Yezdan
Noktanın sırrını bize anlatan
Gerçek erenlere Allah eyvallah

Gerçi hâk-i pâyız meclis-i yâra
Her lâhza mâiliz lûtf-u didara
Enelhak uğruna çekilip dâra
Can, baş verenlere Allah eyvallah

Sofî dahleyliyor cem-i vehdete
Ne yapsın şaşırmış düşmüş gaflete
Şimdi *Rûhî* gibi arş-ı uzlete
Postu serenlere Allah eyvallah

— 2 —

Vahdet bâdesile mestiz ezelden
Elest kadehinden tatanlardanız
Nur alır çeşmimiz her bir güzelden
Arıyız bala bal katanlardanız

Öyle bir didara mübtelâyız ki
Tektir bu âlemde yoktur şeriki
Bizi harab etti çeşm-i şebrengi
Günün girdabına batanlardanız

Harabat mülkünün sultanı olduk
Melâmet ufkunun tâbanı olduk
Öyle bir didarın hayranı olduk
Uryan eşiğinde yatanlardanız

Görmüşüz Mansurun kanlı dârını
Anlatıp o dârın hak esrarını
Dünyanın ukbanın bütün varını
Bir çürük akçeye satanlardanız

Hey *Rûhî* aşkolsun bu irfanına
Neş'eler yağdıran Cem meydanına
Münkir haricînin paslı canına
Katranlı kütükler atanlardanız

— 3 —

Çıkılmaz benlikle arş-ı didâra
Varını yokunu yak da gel derviş
Enelhak uğrunda çekilip dâra
Mansurun camını çak da gel derviş

Erenler bağından koku al koku
Ârif ol kitâb-ı Elesti oku
Mâna destgâhında dibalar doku
Hulleyi sırtına tak da gel derviş

Mürşide teslim ol mevtalar gibi
Sükût eyle görme âmalar gibi
Lâkin zamanında deryalar gibi
Coşup çağlıyarak ak da gel derviş

Çıkmasın Sekahüm remzi dilinden
Mürşidini hak bil çıkma yolundan
Koku alacaksan mâna gülünden
Rûhî'nin kalbine bak da gel derviş

— 4 —

Niyaz ehlindeniz zannetme zâhit
Meşhur-u cihandır nâzımız bizim
Sözümüz mutlaka cânana ait
Enelhak çağırır sazımız bizim

Erenler bezmidir meydân-ı irfan
Zulmeti nur eder, inkâr-ı iman
Sôfi ise olur tilkisi aslan
Kaplandan müthiştir bâzımız bizim

Kapıdan girmeden düşün derince
Pek dardır yolumuz Sırattan ince
Mâna ustasından okuduk hece
Benzer muammaya yazımız bizim

Lâyı unutmuşuz hep deriz illâ
Bu yolda çekmişiz Dehre essalâ
Kıtmandır şâhımız dönmeyiz asla
Açılmaz münkire râzımız bizim

Bulmuşuz mevlâyı vicdanımızda
Edep müncelidir erkânımızda
Birdir her bir millet meydânımızda
Türkümüz, Kürdümüz, Lâzımız bizim

Ruhullah bulmuşuz bu demde zatı
Bir zatta seyrettik ısm ü sıfâtı
Bir elden içtik ki âb-ı hayatı
Kalmadı kışımız, yazımız bizim

İKBAL BACI

Muzikalı Derviş Tevfik'in haremidir. Çamlıca Bektaşî tekkesi mensuplarındandır. Kocasından evvel vefat etmiştir. Şu nefes onundur:

Çevir yüzün semâya
Otur her dem duâya
Niyaz eyle Hudâya
Derdine dermân gelsin

Eski defterlerin dür
Masivâyı dilden sür
Durma ey can Hakkı gör
Zatına irfân gelsin

Varlığı hâk edelim
Benliği çâk edelim
Gönlümüz pâk edelim
Canlara cânan gelsin

Bakma yalan dünyaya
Düşme kuru sevdâya
Yalvar Nurî Babaya
Lûtf ile ihsân gelsin

Terkeyle cümle vârı
Koma elden ikrârı
Sakın etme inkârı
Kalbine îmân gelsin

Nuri Baba şahımız
Açıktır dergâhımız
Hoş eyle mihmânımız
Yanımıza can gelsin

Yolumuz Hakka gider
Her işler bunda biter
Nuri Babam lûtfeder
Sâki dem aman gelsin

İkbal sen aç gözünü
Pâk et kendi özünü
Şaha döndür yüzünü
Her işin âsân gelsin

SELMAN CEMALÎ BABA

İstanbul'ludur. *Nafi Baba*'dan icazet almıştır. Mücerret babalardandır. *Cemalî* ve *Selman* mahlaslarını kullanmaktadır. 1331 (M. 1913) de Kâzımiye bektaşî dergâhında babalık etmiştir. Şu nefesler kendisinindir:

— 1 —

Hane-i zenbura dâhil olalı
Bal tutup parmağım yalayım dersen
Mahabbetin zevk u şevkin bulmalı
Lâne-i vuslâtta kalayım dersen

Vareyledi Mevlâ âlemi ibret
Nüsh-i kübradır âdemi farket
Yolunda lâzımdır eylemek hizmet
Erenlerden himmet alayım dersen

Selman Cemalî'yim cemal-i aşka
Ezelden müştakım kemal-i aşka
İrişmek lâzımdır visal-i aşka
Derya-yı aşk içre olayım dersen

— 2 —

Bu bizler bülbül-ü bağ-ı behiştiz
Gülzar-ı Dehre dil koymıyanlarız
Neşve-i aşk ile mest-i Elestiz
Hakikat aşına doymıyanlarız

Pîrim dedi ki bul kendinde kendin
Öğrenmek istersen dü cihan fendin
Dinleriz mürşid-i kâmiller pendin
Münafık sözlerin duymıyanlarız

Cemalî Selman'ım Hayder aşkına
Gulâm-ı imamım Kamber aşkına
Tâbiiz cenab-ı Server aşkına
Aliden gayrıya uymıyanlarız

— 3 —

Mi'râc-ı emel kâmile meydân-ı Alidir
Minhac-ı Hudâ talibe devran-ı Alidir
Ey dil bu yeter sıtkına ispat-ı hakikat
Maksuduna vâsıl eden îmân-ı Alidir
Ben gönlümü teslim ederek eyledim ikrâr
Ahdi ezel imanıma bürhân-ı Alidir
Sermest-i ebed oldun ise aşk ola derviş
Çek cür'asını şevk ile peyman-ı Alidir
Rüyet edegör Kâbe-i lâhutu *Cemalî*
Matlub-u Elest hikmet-i *Selman-ı* Alidir

ŞEHRİBÂNÛ BACI

«Üsküp» bektaşî tekkesi postnişini *Süleyman Baba*'nın zevcesidir. Şu nefes onundur:

Yürüt sâki demi irfan cemidir
Cemiyet sultanı şahım Alidir
Âşık-ı sadıkların kıblegâhıdır
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Erenler ceminde yanar çerağı
Şâh-ı Merdan Ali boynumun bağı
Süzüldü eridi derunum yağı
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Erenler bağının bülbülleriyiz
Şâhımız gül olmuş biz kullarıyız
Hakikat şehrinin biz yollarıyız
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Elhak nakşeylemiş kudret elile
Bezetmiş cemalin konca gülile
Şâhım bir dem verse kendi elile
Yürüt sâki demi irfan cemidir

Şehribân kulunum fedadır cânım
Hizmetimi kabul etsin sultânım
Bize muin olsun Şâh-ı Merdanım
Yürüt sâki demi irfan cemidir

MÜNİR BABA

Sütlüce Bektaşî dergâhı postnişini idi. Hayatı hakkında malûmat edinemedim. Bektaşîler arasında büyük bir şöhreti vardı. Vefatı 1330 (M. 1912) yıllarındadır. Şu nefes onundur:

Biz Hüseynî mevalîyiz
Aşk ehlinin îmânıyız
Derdlilerin dermânıyız
Hacı Bektâş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Aşkdır âşıktaki nişan
Aşka uyandır uyanan
Pîrleridir Şâh-ı Merdan
Hacı Bektâş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Bâğ-ı irfanın bülbülü
Mürtezâ Ali'nin gülü (1)
Şah aşkına verir dili (2)
Hacı Bektâş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Aşk ehlidir bulan necât
Nûş ederler âb-ı hayât
İkrârında eden sebât
Hacı Bektâş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Âşıklara îmân olan
Derdlilere dermân olan
Muhibb-i hânedân olan
Hacı Bektâş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

(1) Kulu: Nüsha
(2) Ver bir dolu: Nüsha

Derviş Münir kemter kulu
Münkirlere demez belî
Bazan deli bazan Velî
Hacı Bektâş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

HÜSEYİN ZEKİ BABA

Son asır bektaşî Babalarındandır. Karaağaç'ta Hasip Baba dergâhı postnişini idi.

Pederi, aynı dergâhta babalık eden *Hakkı Baba*, onun da babası tekkenin bânisi olan *Hasib Baba*'dır.

Hüseyin Zeki Baba'nın Bektaşîler arasında şöhreti vardı. Mahdud bazı nefesler de vücuda getirmiştir. Bir nefesini dercediyorum:

Hak Muhammed Ali kıldı inâyet
Erenler cem'oldu meydânımıza
Bir Pîr-i azizden aldım icâzet
Çekildi tekbirler kurbânımıza

Bir araya geldi cümle erenler
Can gözüyle Hak'kı daim görenler
Arzû edüb gelir tâlib olanlar
Şıdk ile dest urur dâmânımıza

Muhammed Ali'den giymişiz tâcı
Şübhesiz olmuşuz gürûh-i nâcî
Derdlere dermandır zahme ilâcı
Bulur hep girenler erkânımıza

Mahlasım *Zekî*'dir ismim *Hüseyin*
Dostuna dost olduk adûdan emin
Bu ilm-i vefâye eyledik tahsin
Aşk olsun dediler irfânımıza

SÂKİNE BACI

Son asır Beştaşilerindendir. Eskişehir'de Seyyid Gazi kasabasına bir saat mesafede Sultan Şüca tekkesi postnişini *Ali Rıza Hâdi*'nin kızıdır. Yüz yaşında iken ölmüştür. Bektaşiliğin iç yüzü adlı eserde kayıdlı bulunan bir nefesini derce diyorum:

Ezelî kurdular erkânı yolu
Bu yolun sâhibi Muhammed Ali
Pîrimi sorarsan Bektaş-ı Veli
Ali Veli gibi er bulunur mu

Oturmuş mürşidler dolu içerler
Dillerinden dürr ü gevher saçarlar
Günahlının günahından geçerler
Kusursuz günahsız kul bulunur mu

Mürşidler oturmuş yerli yerine
Kimse eremedi Ali sırrına
Hep dikildik erenlerin dârına
Mansur'un çektiği dar bulunur mu

Biz de içelim kırklar içtiği demden
Gönülde kalmasın kaygıdan gamdan
Hatice Fâtıma girdiği cemden
Arasalar böyle cem bulunur mu

Cem cemiyet cümle şeyden uludur
Ayn-ı cem kardeşler Ali kuludur
Üstümüzde duran kudret elidir
Böyle bir mübarek el bulunur mu

Erenlerin yolu bir gizli sırdır
Her ne arar isen orada vardır
Cümle cem ehlinde gönüller birdir
Arasan birinde gam bulunur mu

Üçler beşler o kapıyı açtılar
Mahabbete misk ü anber saçtılar
Haklıyı haksızı orda seçtiler
Suçlu olanlara yer bulunur mu

Unulur mu düşkünlerin yâresi
Bulunur mu kalb evinde çırası
Bin Lokman'a varsa yoktur çâresi
Meded mürvet deyen can bulunur mu

Beni mest eyledin meyi içirdin
Fırsatın var iken elden kaçırdın
Doksan beş yaş ile günün geçirdin
Geçen günler gibi gün bulunur mu

Sâkine Hâtun der varabilirsen
Can gözün açup da görebilirsen
Bu sözün fehmine erebilirsen
Bundan büyük sana ün bulunur mu

MUSTAFA ŞÜKRÜ METİN

1290 (M. 1873) de Seyyid Gazi'de doğdu. Ali İlhamî'nin torunudur. Seyyid Gazî dergâhında postnişinlik etmiştir. *M. Tevfik Oytan* tarafından gönderilen 4 manzumesini derce-diyorum:

— 1 —

Girdâb-ı gamdayım yâ Şâh-ı Merdan
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali
Şu fânî dünyâda olmadım handan
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Varlığım terk edüb kendim bileli
Ehl-i Beyt yurduna attım temeli
Kalbimin mihmânı Hünkâr'ım Veli
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Bilmezem gayrıyı sensin penâhım
Evvel âhır yine ümîd-i râhım
Hâzır nâzır dâim gül yüzlü şâhım
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Muhtâc etme bizi merde nâmerde
Lûtf u kerem ihsan sendedir sende
Meded senden gayrı yüreğim gamde
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

Çektirdi abdine beter mihneti
Ağyâra meyledüb etmem minneti
Metin Şükrî senden diler himmeti
Yetiş imdâdıma Mürtezâ Ali

— 2 —

Katar ile avdet etmiş turnalar
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber
Müjdeler bekliyor merdler civanlar
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Necef'den mi Hicaz'dan mı dönüşün
Yanık sesle nedir böyle ötüşün
Mişk ü anber gibi güzel kokuşun
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Turnam senin sesin Ali sedâsı
Hüseyn için Fatma eder mi yası
Ali Mürtezâ imamlar atası
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Derûnum yaralı olsa hidâyet
Şâh-ı Merdân'ımdır mîr-i velâyet
Metin Şükrî yok mu bize selâmet
Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

— 3 —

Her seher vaktinde eyle ibâdet
Seherde açılır rahmet kapusu
Hâlinden eyleme Hak'ka şikâyet
Seherde açılır rahmet kapusu

Gafil olma canım seherde uyan
Ehl-i kemâl olur bu sırdan duyan
Afv olur günahlar her hâlin ayan
Seherde açılır rahmet kapusu

Mü'minin niyyeti yüceden yüce
Cümle eşyâ ile gelirler vecde
İbâdet ehli de ederler secde
Seherde açılır rahmet kapusu

Bu sırrı bilenler olur mu melîl
Vücûdun esmâdır Kur'an'dır delîl
Seherde getirdi emri Cebrâîl
Seherde açılır hikmet kapusu

Metin Şükrî değil, bu sırda nâçâr
Seherde ederler erenler şikâr
Seherde bülbülün dili âh ü zâr
Seherde açılır pîrim kapusu

— 4 —

Ehl-i Beyt'e buğz edene
Yağsın lâ'net yağmuru
Bîat edüb de dönene
Yağsın lâ'net yağmuru

Nefs atına binenlere
Bağlanıp da dönenlere
Hor bakarsa erenlere
Yağsın lâ'net yağmuru

Murşidini horlayana
Değme gitsin yana yana
Yuf çekerler öyle cana
Yağsın lâ'net yağmuru

Şükrî Metin er kanı
Hüseyin'dir cânânı
Kim severse Mervân'ı
Yağsın lâ'net yağmuru

KÜNCÎ

Son asırda yetişen Bektaşîlerdendir. Hayatı hakkında hiç bir bilgiye sahip değilim. Yalnız bazı nefeslerinin bestelenmiş olduğunu Konservatuvar neşriyatının «Bektaşî Nefesleri» adlı kitabından öğreniyoruz. Bu bestelerden biri, *Nuri Halil Poyraz*'a âiddir, *Nâfi Baba*'nın müridlerinden olduğu anlaşılan bu zatın şiirlerinde Bektaşî edebiyatında tesadüf edilemeyen bir takım fikirler vardır.

Küncî'nin Konservatuvar tarafından neşredilen nefeslerinde mahlası «*Güncî*» olarak tesbit edilmişse de bu isim, ya köşe mânasına gelen «Künc» den, yahud hazine mânasına gelen «genc» den alınmış olabilir.

Küncî'nin 5 manzumesini derceediyorum:

— 1 —

— Nefes —

Kuruldu cem erkânı erler etti iktidâ
Uyandı şâhın çırağı görüldü bir mehlika
Giren canlar niyâz eder meydan içre Mevlâ'ya
Gösterildi Elest demi anlara bu ibtidâ
Cömerdlik müsabakatle Şâh'ın yolun sürenler
Varların meydâna korlar bir kitâb-ı mücteba
Koyulanlar mahabbete başka bir şey bilmezler
Hak'ka vuslat bulub anlar hoş görürler bir safâ
Bir birin sevip koçanlar nâdâna sır vermezler
Hasedden şaşkınlıktan münkir eyler iftirâ
Sırların sır edenin demine Hû çekeriz
Sırr-ı aşk ayân edene lâ'net-i Hak'dır sezâ
Hacc-ı ekber gönlü tavâf olduğunu bilenler
Her fırsatta tavâf edüp hac-olurlar dâimâ
Gerçek erler mahabbettir ayn-ı cemin esâsı
Anlayıp kılan dehâlet etmiş olur ihtidâ

Derslerin Aref'den almış Küntükenz'i bilmişler
Giyinmişler abâ vü tac eylemişler ihtifâ
Olanlar cemâle sâcid vechullahdan dönemez
Ayân eyler âyatı-çün anlara ol sîmâ
Hak'kın kudret eliyle içüp demi neş'eyle
Kalkarlar semâ ederler şeyh ü şâb-ı pür edâ
Dem bu dem devran bu devran bunda gönül eğleyin
Haber aldık bundan geri *Küncî Baba* yok cezâ

— 2 —

Yüzlerce yıl evvel pîrimiz gelüp
Rûm'u tenvîr içün yakmıştı çerâğ
Cehâletle kökler salan taassub
Bırakmadı oldu fikirlere bağ

Bir asır evvelde gelerek bir er
Şimdi irfan vaktı demişti meğer
Softalar eline geçeydi eğer
Bu fikrini çoktan eylerdi ferağ

Şimdi pek kalmadı softalık kalktı
Kitabların bile evlâdı yaktı
Uyuyan câhiller gözcü bıraktı
Serbestçe söylemek hâlâ mı yesağ

Bektâşî kimsenin malın çalamaz
İbâdet etmekçün tenbel kalamaz
Bir kadın üstüne bir daha alamaz
Boşamaz oldukça zevcesini sağ

Ârifler nâmûs u ırzın veremez
Tesettür ne demek aklı eremez
İnsan duâ ile rızkın yeremez
Edeb içinde var her şeye mesağ

Zarar ü kârını eyice seçer
Rızk içün ibâdetten dahi geçer
Îcâb eder ise dem bile çeker
Akl u fikre göre kullanır demağ

Kazandığı rızkı helâl deyip yer
Kıyâfetçe vakte uyar da gider
Zâhidin ta'nına eylemez keder
Küncî bilir dindir aşılmayan dağ

— 3 —

Bu yolu kurmuşlar Muhammed Ali
Hak bilene Hak'kın erkânıdır bu
Münkirler giremez demeden beli
Sâdıklar girer er meydanıdır bu

Hasan'la Hüseyn'in sevdiği budur
Zeynelâbidîn'in gördüğü budur
İmam Bâkır'ın gösterdiği budur
Ca'fer-i Sâdık'ın îmânıdır bu

Mûsi-i Kâzım'dan ayrıldı bir Şâh
Son meyvası pîrim Bektâş eyvallah
Rûm'u irşâd eden ol gül yüzlü mâh
Ayn-ı cemin Şâh-ı Merdânıdır bu

İmam Ali Rızâ Takîye verdi
Ali Nakî Askerî'ye bildirdi
Muhammed Mehdî de bu sırra erdi
Muhammed Alinin devrânıdır bu

Zâhidin hâl ü istikbâli duman
Bu sırra erenler eylemez güman
Nasîbi olanlar alurlar heman
Âşık-ı sâdıkın vicdânıdır bu

Âşık-ı sâdık olanlar yederler
El ele verirler Hak'ka giderler
Erler meydanında sema' ederler
Aşka düşenlerin dermanıdır bu

Mehlika sâkîler bâde sunarlar
Sundukça Ali'nin âlin anarlar
Baba Küncî kevser içüp kanarlar
Âriflere şâhın burhanıdır bu

— 4 —

Biz bu gülistânın bülbülleriyiz
Bağçe-i rindânın sünbülleriyiz
Biz de Nâfi Baba'nın gülleriyiz
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz secde ederiz cemâl-i yâre
Vuslata olamaz başka bir çâre
Kemendle bağlanup çekildik dâre
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz gayret ile maksûda ereriz
Fırsat bulup Gülistana gireriz
Açılmış gülleri bir bir dereriz
Seyyid Ali Sultanın kullarıyız

Biz münkiri mü'minlerden seçeriz
Mâl ü cânı terk eyleyüp geçeriz
Mürşid elinden kevseri içeriz
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz el ele verüb Hak'ka gidelim
Gelin gönülleri tavâf edelim
Küncî pîrin gülbangini çekelim
Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

— 5 —

— Gazel —

Kalbimde ezel mâye-i Hak'dan güherim var
Fark oldu şu kim Fazl-ı Hudâ'dan eserim var
Ben derviş ü abdâl ü fakîrim beli yâ hû
Kimyâ-yi vücûdu bilirim bir hünerim var
Bildim beni ben ben dilimi tâ ezelîden
Zâtımda sıfâtımdaki sırdan haberim var
Dünyâya ki geldim yine gittim yine geldim
Bu âlemi devr eylemişim çok seferim var
Bu *Künci*'ye surette nazar eyleme zâhid
Dil şehrine gel gör nelerim var nelerim var

SÂMİH RIFAT

Son asrın değerli şairlerindendir. (Vefatı: 1932). Divan edebiyatını, *Hâmid* ve *Ekrem*'i *Muallim Nâci*'yi, Servetifünun şairlerini örnek ittihaz ederek, muhtelif vâdilerde muvaffakıyetli şiirler nazmeden, daha sonra hece vezniyle bir takım güzel manzumeler kaleme alan *Sâmih Rifat*, Bektâşî edebiyatı tesiri altında da dört şiir yazmıştır. Esasen Karaağaç dergâhı postnişini *Hüseyin Zeki Baba*'ya intisab etmişti. Bu şairin hayatı ve eserleri hakkında mufassal bir etüd vücuda getirdiğim için burada bu hususa dair fazla tafsilât verecek değilim. Kitabımızı ilgilendiren dört manzumeyi dercetmekle iktifa ediyorum:

— 1 —

Gehî nisyân edersem ne var savm u salâtı
Unuttum Ehl-i Beyt'in gamından kâinâtı
Olur elbet müsâdif nigâh-ı iltifatı
Ali'nin rûz-i mahşer hazin bir âşinâya

O mü'minlerle zâhid sen ol cennette hemdem
Ki nesl-i Mustafâ'yı kılar pâmâl-i mâtem
Kolunda hırz-ı Yâsin dilinde ism-i â'zam
Salar tığ-i adâvet sudûr-i Hel etâ'ya

Budur *Sâmih* niyâzım erenler serverinden
Bana bir cür'a sunsun şerâb-ı kevserinden
Görüb resm-i sülûkü Horâsân erlerinden
Karîn oldum hakîkat yolunda evliyâya

— 2 —

Nedir sende ey dil bu dâğ-ı elem
Tarîk ehli çekmez felekten sitem
Meded hâk olanlar görür dembedem
Ali'den mürüvvet Ali'den kerem

Ali'dir vasiyy-i Resûl-i Hudâ
Anındır mürüvvet anındır atâ
Olan bârigâh-ı Ali'den cüdâ
Çeker tâ be-mahşer azâb ü nedem

Cihân olsa şâyed bütün rehzenim
Yolumdan udûlüm görülmez benim
Ali zât-ı Hak'dır deyenlerdenim
Odur rûh-i ma'nâ-yi levh ü kalem

Yalandır bu varlık bu sahn-ı şühûd
Muhammed Ali var cihan bî vücûd
Ne lâzım teharrî-i bûd ü nebûd
Getir sâkıyâ sen heman câm-ı cem

Yarın sen edersen cihandan güzâr
Kalır halka *Sâmih* sözün yâdigâr
Ölürsem de rûhum olur neş'edâr
Okundukça nutkum negam ber negam

— 3 —

Meded ey pîr-i kudsî âsitânım
Kapundur melce ü dâr-ül-emânım
Değil hâlî dil-i nâtık zebânım
Sirişg-i dîdem olsun tercemânım

Büyüksün mazhar-ı sırr-ı Ali'sin
Gören çeşmâna her dem müncelîsin
Keremver bî muâdil bir velîsin
Kalır vasfında pek âciz lisânım

Gönül âyînesin mihr-i münevver
Bütün hüsnünle rûşendir gönüller
Tutarken destimi mürşidle rehber
Güzel nûrile meşhûn oldu cânım

Görüb aynelyakin zât-ı Hudâ'yı
Çıkardım hâtırımdan mâsivâyı
Reh-i aşkında buldum her safayı
Senin sâyendedir emn ü amânım

Füyûz-i Hak'kı gördüm mürşidimden
Hümâ-yi evc-i feyz ü rif'âtim ben
Hevâ-yi aşka uy olsun gönülşen
Getir sâkî getir rıtl-ı girânım

Senindir *Sâmih* ey pîr-i muallâ
Edersen mahv olur bâbından iclâ
Ne var hayrân-ı feyzim olsa dünyâ
Kulun olmakla mağbût-i cihânım

— 4 —

Hezâran per açup reng-i ziyâdan
Ufûl etmiş güneş sahn-ı semadan
Şebistân-ı elem hâlî sadâdan
Gönül pür girye hâl-i inzivâdan

O demdir gönlümün devr-i (1) melâli
Sever zulmetle rûhum hasb-ı hâli
Sadâlar duymanın var ihtimâli
Karanlıklarda a'mâk-ı hafâdan

İlâhî meşrebim vahdet perestim
Şerâb-ı cilve-i hayretle mestim
O sâgardır ki ziynet sâz-ı destim
Dolar humhâne-i Âl-i abâ'dan

Uzakdan yalvarub ebr-i bahâra
Derim gel şöyle meyl et bir kenara
Hüseynimden haber ver kalb-i zâra
Eğer geçtinse deşt-i Kerbelâ'dan

Ne beklersin kılup ey bâd-ı şebhîz
Demâdem turra-i ezhârı tehzîz
Getir lûtf eyle bir bûy-i dilâvîz
Meşâm-ı câna kabr-i Mürtezâ'dan

Ne mümkin sevmemek *Sâmih* Hüseyn'i
Kabûl eyler mi insan öyle şeyni
Resûl-i Kibriyâ'nm nûr-i aynı
Mukaddesdir benimçün enbiyâdan

ALİ NUTKÎ BABA

1286 (M. 1869) da doğdu. Çamlıca Bektaşî tekkesi postnişini *Nurî Baba*'nın oğludur. Babasından sonra aynı dergâhta şeyhlik etti. Nasibi *Mehmet Ali Hilmî Dede Baba*'dan, hilâfeti Pir evinden'dir. 1936 da vefat etti. Çamlıca'da medfundur. Bir nefesini dercediyorum:

(1) Derd-ü : nüsha.

— 1 —

Zâhidler eyler ta'nımız
Sofular bilmez hâlimiz
Dilküşâdır ahvâlimiz
Biz bende-i Beştâşîyiz

Kur'an okuruz ezberi
Muhammed Ali'den beri
Pîrimiz Horasan eri
Biz bende-i Bektâşîyiz

Rehberi kimdir biliriz
Mürşide ikrar veririz
Zannımız gibi değiliz
Biz bende-i Bektâşîyiz

Bize ihsân etti celî
Bu mesleği tâ ezelî
Tuttuk ebed erkân yolu
Biz bende-i Bektâşîyiz

Otuz iki salât ile
Hacc ü savm u zekât ile
Nice yüz bin kerrat ile
Biz bende-i Bektâşîyiz

Yoktur bizim bir şânımız
Hak saklasın îmânımız
Bektâşîlerdir nâmımız
Biz bende-i Bektâşîyiz

Taş atan bizden dediler
Attıranı sevmediler
Şahiddir üçler yediler
Biz bende-i Bektâşîyiz

Kâr ü zarar kendimize
Hükm edemez kimse bize
Seven gelsin yanımıza
Biz bende-i Bektâşîyiz

Yeter *Nutki* fâş eyledin
Âriflere tâş eyledin
Zâhid ne telâş eyledin
Biz bende-i Bektâşîyiz

SÜREYYA BABA

Son asır Bektâşîlerindendir. Kasımpaşa'da doğdu. Neslinden bulunduğu meşhur *Osman Hâşimi* dergâhının son şeyhi idi. *Nurî Baba*'ya intisab ederek Bektâşî olmuş, bu zatın oğlu *Ali Nutkî* Baba'dan da babalık icazetnamesi almıştı. Devrinin iyi rübab çalanlarındandı. Mahdud bazı şiirler de vücuda getirmişti. Vefatı 1942 tarihlerindedir. «Bektâşîlik ve Bektâşîler» «Münci Baba Tarikat-i aliyye-i Bektâşîye» adlarında iki risale de tab'ettirmiştir. Her iki eser de Bektâşîliği müdafaa maksadile kaleme alınmıştır.

Süreyya Baba'nın bir murabbaını dercediyorum:

— 1 —

— Murabba —

Mâyesi aşk u mahabbetle muhammer kemterim
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im
Şîa-i Âl-i Ali hâs ümmet-i peygamberim
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Sâye-i feyz-i Muhammed'dir gönülde şu'lebâr
Ben Hüseynî'yim bu haslet nâsiyemde âşikâr
Medd-i âhım Ehl-i Beyt aşkıyle tâ arşe çıkar
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Mazhar-ı zât-ı tecelliyât-ı Sübhan'dır Ali
Vâkıf-ı her bir rümûz-i sırr-ı Kur'andır Ali
Mü'minin kalbinde feyz-i nûr-u îmandır Ali
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Fâtıma gencîne-i mihr-i tecellâdır bilin
Fâtıma hâtûn-ı mahremgâh-ı Mevlâ'dır bilin
Fâtıma mihmân-ı Beytullah-ı ulyâdır bilin
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Şâh-ı yektâdır Hasen Hulk-ır Rızâ-yi müncelî
Şah Hüseyn-i Kerbelâ'dır vâkıf-ı sırr-ı Ali
Şah Zeynelâbidîn ü Bâkır u Ca'fer Velî
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

Mûsi-i Kâzım Rızâ vü Şah Takî kân-ı atâ
Şah Nakî vü Askerî vü Mehdi-i sâhib livâ
Ey *Süreyyâ* nakd-i can îsârıdır sıdk-ı vefâ
Ben muhibb-i hâk-i pây-i hânedân-ı Hayder'im

EMİNE BEYZÂ

Son asır Bektâşî şairlerindendir. *Ali Nutkî baba merhumun* verdiği malûmata göre İzmir'de doğdu. Mora Yenişehirli *Abdullah Baba* mensuplarındandır. Üsküdar'da oturmakta idi. Bugün hayatta olup olmadığını bilmiyorum.

M. Tevfik Oytan, Abdullah Baba'nın Topkapı dergâhı postnişini olduğunu bir not halinde bildiriyor. Şairi de İstanbullu olarak gösteriyor. «Bektâşîliğin iç yüzü S. 116». Fakat bizim verdiğimiz malûmatı tenkid etmiyor:

Emine Beyzâ'nın bir nefesini dercediyorum:

Bugün ben pîrime vardım
Hayırlı himmetin aldım
Aşkın deryâsına daldım
Kerem senden şâhım Ali (1)
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

(1) Kerem senden meded. Meded senden: nüsha.
Meded senden Hünkâr Veli : nüsha.

Muhammed'e bağlı başım
Ali'de biter her işim
On iki imam yoldaşım
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Hazret-i Hadice Fatma
Katardan kemteri atma
Cürm ü isyânıma bakma
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Pîr elinden dolu içtim
Can ile hem serden geçtim
Erenler râhına düştüm
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Erenlerin yolu birdir
Mürşidim Abdullah Nur'dur (1)
Mûsâ'nın çıktığı Tur'dur
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Şâhım ululardan ulu
Emine'dir gedâ kulu
Kevserden himmet bir dolu
Kerem senden şâhım Ali
Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

ARİFE BACI

1284 (M. 1868) te Rahva'da doğmuştur. Babası tüccar *Ârif Ağadır.* Akrabasından *Çivicizade Mustafa Ef.* ile beraber H. 1294 te İstanbula gelmiştir. Şu nefes onundur:

(1) Mürşidim hem Abdal Nur'dur : nüsha.

— 1 —

Kar yağdı dergâhın ettik ziyâret
Cemâlini gördük Hâfız Babanın
Ol güzel canlarla sürdük mahabbet
Cemâlini gördük Hâfız Babanın

Ol demde açıldı bir âli meydan
Çekilip gülbangler sürüldü erkân
Cümlemiz olmuşuz hüsnüne hayran
Cemâlini gördük Hâfız Babanın

Cümlemizi mest-i müdam eyledi
Gitti kesret kudret dili söyledi
Kendimiz unuttuk bizi neyledi
Cemâlini gördük Hâfız Babanın

Ârife gel kaldır gözün perdesin
Hakkın cemâlini sen de göresin
Böyle bir mürşidin hâlin bilesin
Cemâlini gördük Hâfız Babanın

BASRÎ BABA

1290 (M. 1874) de Üsküdar'da doğdu. İsim ve mahlası *Basrî*'dir. İdadî tahsili vardır. İstanbul'da Kapalı Çarşı'da uzun müddet yağlıkçılık etmiştir. Kadirî, Rufaî, Uşşâkî gibi muhtelif tarikatlere intisab etmiş, nihayet Bektaşî olmuştur. İntisabı, *Hüsnî Baba*'yadır. Yazdığı şiirlerde tasavvufî telâkkilere ve diğer Bektaşî şairlerinde görülmeyen bazı fikirlere tesadüf edilir.

Basrî Baba'nın 5 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Melâik sıfâtım zâtımdır âdem
Sıfâtım zâtıma eyledi sücûd
Zâtımla sıfâtım her anda hemdem
Ârif olmayanlar oldular merdûd

Kesrette zâtımı eyledim ayan
Tev'emdir buyurdun âdemle Kur'an
Anlamaz bu remzi sîreti hayvan
Çünkü verdi anlar kendine vücûd

Zât-i Hak'da ifnâ eyleyen vârın
Çıkarır gönlünden kamu ağyârın
Her nazarda görür vechini yârın
Semme vechullah'da sâcid ü mescûd

Basrî basîretten dûr olma zinhâr
Dünyâ vü mâfîhâ budur iyi kâr
Görünen kendinsin bil yoktur ağyâr
Anâsır donunda kulsun hem ma'bûd

— 2 —

Zühdü terk eyleyüp girdim meydâna
Çerağlar uyandı ikrâra geldim
Attım inkârımı geldim imâna
Okundu âyâtım esrâra geldim

Farkı cem'i zevk eyledim o demde
Cem'ülcem'i buldum kendi özümde
İşiden söyleyen Hak'dır dilimde
Nutk-ı Kur'an Hayder Kerrâr'a geldim

Kur'an ben imişim bildim anladım
Geçen suçum için pek çok ağladım
Pend-i erenleri bele bağladım
Pirlerin sultânı Hünkâr'a geldim

Tecellî eyledi Ali'den Zâtı
Cemâlinden gördüm ef'al sıfâtı
Basrî içti andan âb-ı hayâtı
Yüzüm hâke sürüp hüşyâra geldim

— 3 —

Abid kisvesinde görünen Hak'dır
Sen anı gayrıda arama ey can
Bâtını Hak olmuş zâhiri halkdır
Gizli sırlarını edeyim ayan

Esmâ sıfat zattan vücud istedi
Kendi vücûdiyle mevcûd eyledi
Allemel-esmâ'yı ta'lim eyledi
Oldu âdem ol dem nâtık-i Kur'an

Evvel âhır zâhir bâtın âdemdir
Her bir sırrı anın için mahremdir
Mâzî müstakbelde dem hep bu demdir
Külli şey'in Hâlik el'ân kemâ kân

Melâmet râhının olan tâlibi
Enfüs ü âfâkda görür mahbûbu
Her tarîkın bunlar oldu mergubu
Hak'ka vuslat etti bu yolda pîran

İfnâ et sıfâtın fenâfillahda
Yok eyle zâtını bakabillâhda
Zâhir bâtın sensin kulsun Allah'da
Basrî nihâyette olmuştur hayran

— 4 —

Kayıddan olduk âzâde
Biz nâzenin Bektâşîyiz
Erdik hamd olsun murâde
Biz nâzenin Bektâşîyiz

Erkânımız erkân-ı Hak
Esrârımız anlamaz halk
Biziz işte abd-i mutlak
Biz nâzenin Bektâşîyiz

Gördük biz Hak cemâlini
Cemalinde kemalini
Talibiz hem visalini
Biz nazenin Bektaşîyiz.

Yoktur bizde havf ü recâ
Gayri bir yana ilticâ
Okuduk mürşidden hecâ
Biz nâzenin Bektâşîyiz

Aybı gördük nefsimizde
Nefsimizi kıldık mürde
Sultân-ı rûh oldu zinde
Biz nâzenin Bektâşîyiz

Nasîbi olanlar erden
Geçenler cân ile serden
Dem urur kalûbelîden
Biz nâzenin Bektâşîyiz

İçtik ol câm-ı vahdetten
Ders aldık nakş-ı sûretten
Kurtulduk *Basrî* kesretten
Biz nâzenin Bektâşîyiz

— 5 —

Hak ile nâhakkı tanır ârifân olduk bugün
Yetmiş iki cân birle nâciyân olduk bugün
On iki İmam'a ikrâr eyledik ez cân ü dil
Nefsimiz kurbân edüp de bendegân olduk bugün

Enfüs ü âfâkı fehm ile teberrâ eyledik
Biz tevellâ ehliyiz hem şâdmân olduk bugün
Dest-i Hayder'den içüben kevseri rûz-i ezel
Yâd edüb bizler Hüseyn'i teşnegân olduk bugün

VÂHİD LÜTFİ SALCI

Son yıllar içinde Kızılbaşlık ve Bektâşîliğe âid muhtelif makaleler neşretmekle tanınmış olan *Vâhid Lûtfi Salcı,* bazı nefesler de vücuda getirmiştir. Türk gizli dinî oyunları, Türk gizli dinî musikileri adlı ufak ufak risaleler de bastırmış olan bu muharririn «Benim gibi» namındaki 35 sahifelik şiir kitabından iki nefesini dercediyorum:

— 1 —

Ey erenler bezmimize
Gel dediniz geldim işte
Tatlı canını sen bize
Ver dediniz verdim işte

Dinle öten bülbülleri
Kokla lâle sünbülleri
Bahçemizdeki gülleri
Der dediniz derdim işte

Kaldım bir aba bir hırka
Onu da soyundum Hak'ka
Sen vücûdunu çarmıha
Ger dediniz gerdim işte

Yeter çektiğin azab renc
Artık mâceralardan geç
İçimizden bir güzel seç
Sev dediniz sevdim işte

Ayır dolunu boşunu
Vâhid iyi bil dostunu
Dergâhımıza postunu
Ser dediniz serdim işte

— 2 —

Velîlerin velîsisin
Hünkâr Hacı Bektâş Veli
Er Türklerin birisisin
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Horasan elinden geldin
Osmancığ'a öğüt verdin
Dört köşeye yetüp erdin
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Sen inkılâpçı bir ruhsun
Sevgililer gibi şuhsun
Bize ikinci bir Nuh'sun
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Karaüyük'de oturdun
Anadolu oldu yurdun
Sen millî bir devlet kurdun
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Kitaplar açar kaparım
Nurdan çelenkler yaparım
Türk olduğuna taparım
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Pîrim Ahmed Yesevî'dir
Yerin kalbimin evidir
Kulun *Vâhid* Alevîdir
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

YUSUF FÂHİR

1301 (M. 1884) de Üsküdar'da doğdu. Babası *Ahmed Münib Efendi*'dir. Bandırmalı *Şeyh Yusuf Efendi* ve *Seyyid Hâşim Baba*'nın ahfadındandır. Üsküdar'da Ravzai Terakki'de, Kadıköy Hamidiye rüşdiyesinde Üsküdar ve Mercan idadîlerinde, Sent Mari Fransız mektebinde okumuş, hususî suretde de maruf bazı zevattan ders görmüştür.

Yusuf Fâhir, pederinin vefatı üzerine Üsküdar'da İnadiye'deki Bandırmalı ve *Seyyid Hâşim Baba* denilen dergâhta, tekkelerin kapanmasına kadar, şeyhlik etmiştir. Kadıköyündeki Mecidiye tekkesi de kendisine babasından müntekildir.

Bektaşîlikten nasîbi *Mehmed Ali Hilmî Dede Baba*'dandır. Bir takım risaleler neşretmiş, bazı mecmualarda da yazıları intişar etmiştir.

Şiirde *Fâhir* mahlâsını kullanan *Yusuf Nizameddin,* eski ve yenilerden bir çok şairlere nazire ve tahmisler vücuda getirmiş, aruz ve hece vezinlerinin ikisinde de epeyce manzume kaleme almıştır. Onun 4 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Horasan erleri Türk serverleri
Hacı Bektaş Veli ocağındanız
Hakîkat ilminin Hak rehberleri
Sultan Seyyid Ali bucağındanız

Balım Sultan bizim rehnümâmızdır
Abdal Sultan pîşüvâmızdır
Kaygusuz Sultan da muktedâmızdır
Selman ü Kanber Ali uşşâkındanız

Yücedir uludur Türktür soyumuz
Hacım Sultan Şah'a çıkar yolumuz
Sarı İsmail'le Saltuk ulumuz
Karaca Ahmed Veli uşağındanız

Kara donlu candır türbedârımız
Resul Yusuf Bâlî şehsüvârımız
Emrem Sultan Kazak henıvârımız
Hızır Lâle Bâlî burçağındanız

Rûm erleri hepsi sertâcımızdır
Mürşidin dîdârı Mi'râcımızdır
Ana Bacı bizim öz Bacımızdır
Sultan Mürsel Bâli yasağındanız

İskender'le Otman Baba şâhımız
Seyyid Hâşim Baba hem penâhımız
Muhammed Ali'ye varır râhımız
Hilmî Dede'm köktür biz sâkındanız

Atandır *Fâhirâ* Şâh-ı Horasan
İmam Mûsâ Kâzım ceddindir sultan
Muhammed Ali'nin izinde olan
Düldül'üz Mi'râcın burâkındanız

— 2 —

Şâhım Âl-i âbâ'ya
Erenlere aşk olsun
Meydân-ı Mürtezâ'ya
Girenlere aşk olsun

Meydan bir özge yerdir
Bilmek anı hünerdir
Erkân-ı erenlerdir
Gelenlere aşk olsun

Koç kuzulu bir koyun
Olub derinden soyun
Orda mürşide boyun
Verenlere aşk olsun

Mürşid Hayder Ali'dir
Hak anda müncelîdir
Eli Hak'kın elidir
Bilenlere aşk olsun

Bu yol inceden ince
Kılıçtan da keskince
Mürşid nasîhatince
Gidenlere aşk olsun

Tevellâyı gönülden
Getirdim *Fâhir* elden
Mürşidi cân ü dilden
Sevenlere aşk olsun

— 3 —

Verdim başı erenlere
Ne hoş bir kurban dediler
Selâm verdim hemdemlere
Gir işte meydan dediler

Çıktım kırklar meydânına
Girdim Ali erkânına
Daldım aşkın ummânına
Aşk olsun ey can dediler

Aradım hayli dem yâri
Bulunca gizli esrârı
Tecellî eyledi Bârî
Aşka bu burhan dediler

Yerli yerinde durdular
Niyaz edüb oturdular
Orda bir erkân kurdular
Yok burda an şan dediler

Haber sorduk biz güllerden
Cevab aldık bülbüllerden
Gelişin hangi illerden
Gel söyle ihvan dediler

Bu yerde her meram hâsıl
Olur kul Hâlik'a vâsıl
Öz öze kalma gel katıl
Ol sen de mihman dediler

Ben *Fâhir'im* fahr ederim
Hep gülerim zevk ederim
O mecliste erenlerim
Cümlemiz yeksan dediler

— 4 —

Al derviş gel bu haberi
Ali erkânı bizdedir
Bizler Ali kurbanıyız
Ali'nin şânı bizdedir

Ali'dir mihrâb ü minber
Ali Şîr ü Ali Hayder
Bu nutkumu edin ezber
Ali Kur'ân'ı bizdedir

Ali'dir o zât-ı mutlak
Ali'dir o şânuhu elyak
Söylenilmez Ali'dir Hak
Ali mihmânı bizdedir

Fâş etme esrâr-ı Hak'kı
Derler sana sonra şakî
Gel ol ey âşık müttekî
Ali ihsânı bizdedir

Sun Ali aşkına bâde
Gelmesün diller feryâde
Yetişiriz biz imdâde
Ali'nin kanı bizdedir

Gel ey *Fâhir*-i şermende
Aşk-ı Hayder'le efgende
Söyle geç bu sırrı sen de
Ali'nin cânı bizdedir

NACİ KUM

1314 (M. 1896) da Seydişehri'nde doğdu. Babası, Isparta'nın Atabek (Ağras) bucağından *Kum Ahmed* oğlu mülâzım *Hafız Mehmed*'dir. Annesi, Nevşehir'in Avcılar ve Avanos'un Genezin köyünden *Keziban*'dır. Annesinin annesi tarafından Bektaşî tarikatine mensup şahsiyetler vardır.

Naci Kum, ilk tahsilini *Seydişehri*'nde yaptıktan sonra, Edirne Askerî rüşdiyesine girmiş ve nihayet Harbiye'nin birinci sınıfından ayrılarak muallim olmuştur.

Mütareke yıllarında İstanbul'a gelen *Naci Kum,* Hırkaişerif civarında oturan *Üsküplü Süleyman Türabî Baba*'dan, *Yalvaçlı Topal Tevfik Baba*'nın rehberliği ile nasib, bir müddet sonra *Salih Niyazi Baba*'dan da Babalık icazetnamesi aldı. «Kemalnâme» adlı millî bir destanı matbudur.

Ispartalı *Seyranî* ve şiirleri, Türkmen Baraklar, Ahilik ve fütüvvetname, Kayseri, Bursa ve Adana kitabeleri adile eserler kaleme almıştır. «Kayseri Kitabeleri» ni, Türk Tarih Kurumu, bastırmak üzere satın almıştı.

Muhtelif mecmualarda bazı tetkikler de neşretmiş olan *Naci Kum*'un 3 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Ledün kitâbından açtı bir yaprak
Üstâdım bana her vârı gösterdi
Men aref dersinden açtı bir sebak
Yine rümûz-i esrârı gösterdi

İlm-el-yakîn seçtim batn-ı kitâbı
Ayn-el-yakîn geçtim zıll-ı hicâbı
Hak-kal-yakîn içtim şerâb-ı nâbı
Devran câm-ı Cem'den dârı gösterdi

Taht-ı Süleymân'a geçtim oturdum
Aksal-müntehâda bir eyyam durdum
Kuş dilinden bilir âşinâ sordum
Perdedar mûr ile mârı gösterdi

Bülbül feryâdına lisânım uydu
Dil derûnumdaki efganı duydu
Âşık cân ü teni yolunda koydu
Dostuna feryâd ile zârı gösterdi

Rûha âşinâ yok her diyârında
Dehrin bu şüûn-i bî karârında
Mâcerâmız gizli cümle varında
Nârında nûr nûrunda nârı gösterdi

Hak künh-ü kemâlin göstermiş ayan
Kitâb-ı tabîatte eylemiş beyan
Tasarruf mülkünde hân olan insan
Vech ü likasında yâri gösterdi

Üstâdım Hünkâr'ım Hazret-i Bektaş
Odur Hak sûreti gönlümde nakkaş
Nâcî bu esrârı sakın etme fâş
Sana Hak'dan değer kârı gösterdi

— 2 —

Dünyâyı boş sanma hey kuru kafa
Cennet cehennemi dünyâda tek bil
Aldanma kürside söylenen lâfa
Eder vâiz sözü efsâne teşkil

Sen doğdun anandan geyimsiz çıplak
Rûhun sâf vücudun nûr ile mutlak
Yüce mertebeni etmişler alçak
Sana bu derece hiç lâyık değil

Hak bir ayna gibi halk etti seni
Ayırmadı sende rûh ile teni
Bâ'nın altındaki noktayı, beni
Anlayana yâ dost deyerek eğil

Halk etmiş yaradan sana da bir eş
Sağından solundan doğurmuş güneş
Rûhunda parlasın sönmeyen ateş
Zulmeti çevrenden kov da süpür sil

Dünyayı bir hayal sanıp da kanma
Aç gözünü yavrum sakın aldanma
Cennet elindeyken tamuda yanma
Hûriler gılmanlar burada tekmil

Bûsede bâdede özge lezzet var
Aşk ehli âlemde mahabbet arar
Derlerse dem çekmek vücûda zarar
Söyle ki zehr olur şifâya tebdil

Ey *Nâci* sözünü uzatma bitir
Anlayana olsun sözlerin iksir
Hüsün gülşeninde özüne yitir
Nutkun meclislerde kalsın tatlı dil

— 3 —

Dünyâyı boş mu sandın
Niçin illere kandın
Saçma söze aldandın
Âlem zevk ile dolu

Tasa tutma gülüver
Gülistân ol gülü ver
Eşikte bükülüver
Budur geçinme yolu

Her çiçeğin rengi var
Her kafanın dengi var
Erkeğin mihengi var
Cevherdir insan oğlu

Her arı bal yapamaz
Her taş gedik kapamaz
Doğru kişi sapamaz
Bükülmez onun kolu

Dünyâ gelse sana dar
Yüksel de gökleri sar
Uçmakta eyle karar
Darlığın vardır bolu

İlden üstün ol yürü
Aşkla zevkle dol yürü
Sağ ol olma sol yürü
Ayırd et sağla solu

Gönlü arıt temiz sil
İlk önce kendini bil
Arda kalır tatlı dil
Nâcî'ye ver bir dolu

AHMED MUAMMER TARHAN

1317 (M. 1901) de İstanbul'da Beylerbeyi'nde doğdu. Annesi *Hadice Hâlisa Bacı* tarafından çok eski bir Bektaşî âilesine mensuptur. Büyük dedesi Bahriyeli *Ali Haydar Baba*'dır. Dedesi Bahriye mektupçusu *Câfer Tayyar Baba*'dır.

Ahmed Muammer Tarhan, Karaağaç'ta Hasib Baba dergâhı postnişini *Hüseyin Zeki Baba*'dan nasib aldı. *Ali Nutkî Baba*'dan da Babalık icazesi vardır.

Ahmed Muammer Tarhan'ın 5 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Mahabbet yoludur Bektaşî yolu
Gönülden gönüle tecellî eder
Kal yolu değildir hal yoludur bu
Gönülden gönüle tecellî eder

Dervişlik hâkîlik başka söz yoktur
Bektaşîlik özdür başka öz yoktur
Mâverâyı gören gayrı göz yoktur
Gönlünden güzele tecellî eder

Ehl-i Beyt'e candan bağlı olanlar
Varını vermekte zevki bulanlar
Ali dolusundan gönlü dolanlar
Bülbül olur güle tecellî eder

Âşık olan bilir Şebpir Şübperi
Yezîd'e olamaz lâ'netten berî
O fecî' Kerbelâ gününden beri
Feryâdı bülbüle tecellî eder

Sâkî bize gel sun kevser-i aşkı
Yâda getir de ver dilber-i aşkı
Tarhan tekrar eder her dem bu meşkı
Ali'm gelir dile tecellî eder

— 2 —

Dâmen-i Mevlâ'dadır hiç açılmaz elimiz
Ehl-i beyte bağlıdır tâ ezelden dilimiz
Ganisiyiz her şeyin varken elbet Ali'miz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Bektaşîyiz eyvallah Haseneyni severiz
Düşmanına düşmanız dostlarını överiz
Balım Sultan yolunu yüksünmeden güderiz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

İkrar verüb ol pîre seyr-ü sülûk görmüşüz
Meydâna dâra gelüb ayn-ı cemler sürmüşüz
Dehr-i denî defterin katlamışız dürmüşüz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Kerbelâ âteşiyle gözlerimiz yanıyor
O gün açılan yara bugün hâlâ kanıyor
Âl-i Abâ'yı gönül bu hicranla anıyor
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Horasan'dan gelmiştir Pîr Bektaş Veli Sultan
Öz dil ile okumuş vahdetten bize destan
Bu çerağdan tutuşup içimizde hep yanan
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Derviş *Tarhan* fakîrim mürşide niyazdayım
Sunsalar hep varlığı köşemde ve nazdayım
Çoğu zâhidin olsun men gönülden azdayım
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

— 3 —

Vahdet çerâğını yaktım
Zâtı ayân oldu bana
Cümle eşyâ odur bildim
Kur'ân beyân oldu bana

Zülfikar'ı ben kuşandım
Mi'râc ettim Muhammed'le
Tûfân oldum da boşandım
Geldim türlü nübüvvetle

Şâh-ı Velâyet Ali'yim
Ebedîyim ezelîyim
Her varlıkta ben celîyim
Zâhid indinde deliyim

Yandım aşkına Hüseyn'in
Miftâhıyım cümle dînin
Ma'lûmuyum ben yakînin
Zâhid küflü senin beynin

Tarhan geldi niyâz ile
Gönlündeki bin nâz ile
Gâh dem ile gâh sâz ile
Hû Hû deyû âvâz ile

— 4 —

Yoktur benim kîl ü kalim
Boynumdadır hep vebâlim
Perîşandır türlü hâlim
Muhteşem bir sefîlim ben

Uymadım ben cemiyete
Vefâkârım hamiyyete
Kıymet vermem her kıymete
Müftehirim rezîlim ben

İnsanlığa aşkım pek çok
Menfaatten haberim yok
Gözüm gönlüm mangıra tok
Şehvette de alîlim ben

Dîgergâmım vasfım budur
Elimdeki cam doludur
Yolum dervişler yoludur
Mansur gibi celîlim ben

Hamd ola ki Bektaşîyim
Melâmette evbâşîyim
Meyhânenin tek taşıyım
Kervan bende delîlim ben

Tarhan derler nâmım belli
Ben oynamam çifte telli
Gezmezsem de kerli ferli
Mertebem var halîlim ben

— 5 —

Aşk ehline destur olmaz
Hak sofrası mestûr olmaz
Fâsik yüzünde nûr olmaz
Hû Bektaşî gülleri hû

Geldik er yiğit belinden
Geçtik melâmet selinden
Tutmayız nâdân elinden
Hû Bektaşî gülleri hû

Sînemiz deşt-i Kerbelâ
Dedik teberrâ tevellâ
Ni'metimiz türlü belâ
Hû Bektaşî gülleri hû

Varımız koyduk meydâna
Öyle girdik bu devrâna
Mürşid dedik Sah Merdân'a
Hû Bektaşî gülleri hû

Uryânız geçtik abâdan
Seyr ettik dehri safâdan
Zerreyiz Âl-i Abâ'dan
Hû Bektaşî gülleri hû

Bezme geldi işte *Tarhan*
Cem'oldu cümle imâmân
Okundu ma'nâ-yi Kur'an
Hû Bektaşî gülleri hû

AHMED RİNDÎ GÜNEREN

1325 (M. 1907) de Sivas'ta doğdu. Babası Halveti şeyhlerinden ve meşhur *Şems-i Sîvasî* oğullarından *Şeyh Mehmedzâde Şeyh Ahmed Efendî*'dir. Orta tahsilden sonra ziraatçilik etmiş, bir müddet memuriyet hayatında bulunmuştur. Kendi ifadesine göre *Veysî* olarak Bektaşî melâmîliğini ihtiyar etmiş ve zevk ile şiirler kaleme almıştır.

Asıl adı *Ahmed Şemseddin* olan şair, *Rindî* mahlasıyla manzumeler vücuda getirmiştir. Onun 4 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Mest-i nihân idim bezm-i likada
Hüşyâr olub cevlâna geldim
Nokta-i ezelken künh-i amâda
Kesret-i hurufla beyâna geldim

Kün dedi de oldu zuhûrum zâhir
Suver-i sırrımdır mü'minle kâfir
Evvelsiz evvelim âhırsız âhır
Perde-i nihanda ayâna geldim

Zuhûrum hicâb-ı vahdetim oldu
Butûnum esrâr-ı kudretim oldu
Âdem ismim esmâ şöhretim oldu
Devr ile vücûd-i insâna geldim

Gizlenüp eyleyen naz gönüllerde
Söyleyen benim hep benim dillerde
Edâlar gösterdim konca güllerde
Şeydâlar dilinden efgana geldim

Fersahlar kat'ettim lâda illâda
Gösterdim rengimi her bir eşyâda
Benim hep cilveger Mecnun Leylâ'da
Çerâğ-ı hüsnüme pervâne geldim

Cân oldum kendimi gördüm cânanda
Âşikâr oldum her gizli ayanda
Derûn-i perde-i küfr ü isyanda
Delil inkâr ile îmâna geldim

Şimdi *Rindî* dendi ünvânımıza
Sâdıkız ahd ile peymânımıza
Akıllar mı erer seyrânımıza
Ne gittim ne tekrar cihâna geldim

— 2 —

Bizi dışımızla ölçen yanılır
Çünkü ne renk ne bir elvânımız var
İsmimiz dillerde zındık anılır
Kızılbaşlık gibi ünvânımız var

Ne ehl-i tâatiz ne ehl-i niyâz
Birdir indimizde hakîkat mecâz
Bizi her göz görmez herkes anlamaz
Yücelerden yüce seyrânımız var

Bizlere ne lâzım tesbih seccâde
Düşmez elimizden dâimâ bâde
Tefevvuk etmişiz sabr u belâde
Eyyub Peygamber'e meydânımız var

Tevekkül eyleriz tohum ekmeden
Tefeyyüz eyleriz çile çekmeden
İdris terzi çıkup dikiş dikmeden
Melâmetten ma'mul kaftânımız var

Gönlümüz ne devlet ne ziynet sever
Anınçün gezeriz böyle derbeder
Nice sefîne-i Nûh'u gark eder
Katremizde hezar tûfânımız var

Bulanır çağlarız ba'zan sel gibi
Yağarız eseriz aynı yel gibi
Fahr ederiz elbet dâğ-ı dil gibi
Ezelî âşıklık nişânemiz var

Ulûm-i ma'nâdan verdik imtihan
Bir yüzü bin yüzden eyledik seyran
Bir nükte kalmadı bizimçün pinhan
İlmimiz yoksa da irfânımız var

Ne mektebimiz ne kitâbımız var
Ne günâhımız var ne sevâbımız var
Kevserin yerine şarâbımız var
Bize imam pîr-i muganımız var

Mevcûdu bildik ki bir vücûd imiş
Bahr-i vahdet bî hadd ü hudûd imiş
Avâlim âdemde hep mevcûd imiş
Bunu isbât eder Kur'ânımız var

Biz çoktan vazgeçtik bu candan serden
Müştekî değiliz cevr-i kaderden
Tutulduk maraz-ı aşka ciğerden
Fakat derdimizde dermânımız var

Bizce yok ikbâlin asla değeri
Kuyûd-i ferdâdan olmuşuz berî
Bir gamze uğruna veririz seri
Bu yolda can gibi kurbânımız var

Ne arzûmuz kaldı ne emelimiz
Sûretperestlere lâldir dilimiz
Ne mezhebimiz var ne de dînimiz
İnkârda değiliz îmânımız var

Ünsiyyet etsek de her bir ferd ile
Hem sohbet olmayız her nâmerd ile
Perverde olmuşuz gamla derd ile
Belâya aşk ile şükranımız var

Zâhirde bî kaydız hem bî umûruz
Zevk-ı hakîkatle hep pür sürûruz
Ne mâil-i cennet müştâk-ı hûruz
Bizim candan özge cânânımız var

Rindî mahlasımız *Ahmed* adımız
Sergeşte-i mestliktir mu'tâdımız
Bizi teskîn eden hep feryâdımız
Handemizde zâhir efganımız var

— 3 —

Ehl-i melâmet
Oldum nihâyet
Etmem şikâyet
Aşkın yolunda

Hû derim hûyum
Bend-i giysûyum
Sermest-i bûyum
Aşkın yolunda

Mihrâbım ebrû
Mescûdum gülrû
Ezkârımdır hû
Aşkın yolunda

Bir mest-i aşkım
Tâlib-i Hak'kım
Yok oldu aklım
Aşkın yolunda

Dilde emelim
Sensin güzelim
Lûtfet tut elim
Aşkın yolunda

Hercâi meşreb
Olmama sebeb
Sensin ey şûh hep
Aşkın yolunda

Rindân-ı Hudâ
Tâlib-i belâ
Olur mutlaka
Aşkın yolunda

Ağlamam gülmem
Doğmadım ölmem
Hayâle gelmem
Aşkın yolunda

Birdir hayır şer
Ayırır beşer
Hep Hak'mış meğer
Aşkın yolunda

Seni efendim
Sevmektir pendim
Bir derd-mendim
Aşkın yolunda

Nûş âdetimdir
Zâr tâatimdir
Aşk hâletimdir
Aşkın yolunda

Bîkâmlık kâmım
Rind-i bednâmım
Bir bî ârâmım
Aşkın yolunda

Hak'la bak halka
Gel düşme farka
Zâid tac hırka
Aşkın yolunda

Ahmed adam ol
Âdeme kul ol
Hak'kı sende bul
Aşkın yolunda

— 4 —

— Yunus gibi —

Varımı yağmâ
Eyledi Leylâ
Meskenim sahrâ
Aşkın elinden

Artmakta derdim
Çün gönül verdim
Odlara girdim
Aşkın elinden

Almadım bir kâm
Dilsûzum müdâm
Olmuşum bednâm
Aşkın elinden

Bir mest-i cûşum
Melâmet pûşum
Böylece hoşum
Aşkın elinden

Modaya saptım
Her puta taptım
Çok neler yaptım
Aşkın elinden

Terk ettim hâbı
Yırttım hicâbı
İçtim şarâbı
Aşkın elinden

Tâ ezel dendi
İsmine *Rindî*
Aşka büründü
Aşkın elinden

K A D İ M Î

Asıl adı Ali Rıza Öke'dir. Karaağaç dergâhında Hüseyin Zeki Babaya intisab etmiş ve müteaddit devlet memuriyetlerinde ve emniyet müdürlüklerinde bulunduktan sonra, İnhisarlardan emekliye ayrılmıştır. Hâlen Bursa'da ikamet etmektedir. Bu şiir onundur:

Gezerken dağ ü sahrada ulaştım bir ulu câna
Bana bir baş nazar etti kul oldum ben o sultâna
Sarıldım sıdk ile dâmânına pervâz edüp uçtum
Dolaştırdı semâvâtı yetiştirdi bir ummâna

Giyip bağ-ı cenan içre içip Kevser şarâbını
Açıldı perde-i esrar nümâyan oldu her yâna
Ölüp ölmezden evvel vâr olup kaldım bu âlemde
Ledün ilmin okuttu çün bana bir hâce-i dânâ
Ali'nin bendesi oldum *Kadimî* dendi nâmıma
Ezelden dâhil olmuştum harimi bezm-i irfânâ

İSYÂNÎ (İsmail Elçi Oğlu)

Babasının adı Ali, anasının adı Fatıma'dır. Sıvas'ın Zara kazasına tâbi Kırkkilise'de 1264 (M. 1848) de doğmuştur. Aslen Seyyit Cemalî ailesindendir.

İsyânî küçüklüğündenberi Deli Derviş'e mülâki olup ondan nasip almıştır. Mürşidi Deli Derviş'tir. Şiir söylemeye de mürşidi Deli Derviş'ten aldığı müsaade üzerine başlamıştır.

1300 (M. 1884) de Kırkkilise'd'e Balicanlı aşireti çocuklarını okutmaya başlayan İsyânî dört sene sonra da Koçkir aşiretinin arzusu üzerine Pazarcığa giderek orada Koçkiri aşiretinin çocuklarını okutmaya başlamış ve bu işe uzun zaman devam etmiştir.

1327 hicrîde Kırkkilise'yi bırakarak Maraş'a tâbi Altınova köyüne gelip yerleşmiştir.

İsyânî, 1944 de 93 yaşında vefat etmiştir. Bu şiir onundur:

Sen Şeh-i devran İmâm-ı etkıyâ'sın yâ Hüseyn
Dertlere derman şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyn
Cedd-i pâkindir Muhammed hem odur Fahr-i rüsül
Şübhesiz sen dahi Fahr-i evliyâ'sın yâ Hüseyn
Ümm-ü pâkin Hadîce mâderindir Fâtıme
Zâde-i kudsiyye-i Fahrinnisâ'sın yâ Hüseyn
Vâlidin şânında nâzil oldu çünkü Hel'etâ
Zübde-i Kur'ân ü Fahr-i Hel'etâ'sın yâ Hüseyn
Mustafâ Fahr-i rüsül'dür cedd-i pâkin şüphesiz
Nûr-u ayn-ı Mustafâ vü Mürtezâ'sın yâ Hüseyn
Dâder-i vâlâgüherdir sâna kim Hulk-ır-rızâ
Sen ah-i pâk-i güzîn-i Müctebâ'sın yâ Hüseyn

Amm-ı ekberdir sana Hamza o kim Şâh-ı şehîd
Sen Şehîd-i teşneleb der Kerbelâ'sın yâ Hüseyn
Amm-ı pâkin Ca'fer-i Tayyâr'dır Şâhım senin
Kerbelâ deştinde Şâh-ı bîriyâ'sın yâ Hüseyn
Ol Muhammed Mustafâ kim Şâfi-i Mahşerdürür
Dedi şânında senin Ehl-i Kesâ'sın yâ Hüseyn
Vâlidindir sâkî-i Kevser bütün mü'minlere
Bir içim su içmeden katle rızâsın yâ Hüseyn
Âsî ümmetler şehîd etti seni hiç korkmadan
Dîmediler nûr-u çeşm-i Mustafâ'sın yâ Hüseyn
Ol Yezîd ibn-i Yezîd'in leşlerinin ta'nına
Uğrayan serdefter-i Âl-i Abâ'sın yâ Hüseyn
Sen Ömer Sa'd askerîne hüccet itmâm eyledin
Bildiler kim necl-i pâk-i Mustafâ'sın yâ Hüseyn
Kerbelâ'da karşı koyan hep adû'lar bildiler
Kurretül-ayn-i Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Hüseyn
Dîn-i İslâmı Yezîdîler ederlerdi tebâh
Dîni kurtarmaklığa azm-i Hudâ'sın yâ Hüseyn
Hâşim'e düşmandı Ümmeyye o düşmanlık ile
Tîğ-i zülm-i düşmenâna mübtelâsın yâ Hüseyn
Ol Yezîd ümmetleri seni niçin etti şehîd
Çünkü sen ferzend-i pâk-i Mustafâ'sın yâ Hüseyn
Bû adâvet onlara ecdâddan mîrâs idi
Tu'me-i şemşîr-i Âl-i bîhayâ'sın yâ Hüseyn
Ol habîs Ümmeyye nesli dîni eylerdi tebâh
Sen bunu men'etmeye serden cüdâ'sın yâ Hüseyn
Ehl-i Beyt'in Şâm'a çıplak develerle gitmesin
Bilîrîken sen buna kalben rızâsın yâ Hüseyn
Can verüp Ümmet yolunda kendini kıldın şehîd
Ümmet'in mahbubu Şâh-ı can fedâ'sın yâ Hüseyn
Server-i Ümmet denilse sâna ey Fahr-i ümem
Nola çünkü sen buna elbet sezâsın yâ Hüseyn
Yetmiş îkî yoldaşınla Kerbelâ'da can veren
Bîgüman sen Şâfi-i Rûz-i cezâsın yâ Hüseyn
Bu fakîr *İsyânî* tutmuş dâmeninden sıdk ile
Haşr'de elbet Şefî-i asdıka'sın yâ Hüseyn

HANGİ ASIRDA YAŞADIKLARI
HENÜZ BİLİNMİYEN

Bektaşî-Kızılbaş-Alevi

Şairleri ve Nefesleri

AHMED

Erenlere yüzüm tapşıra geldim
Yüzünüzde olan hak nûra geldim
Hidâyet edesiz men nûra geldim
Ayn-ı ceme başım indire geldim
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim.

İstersez sizlere mihmân olayım
Emrinize sizin fermân olayım
Dilerseniz heman kurbân olayım
Kabûl ederseniz yeksân olayım
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Cân ile gönülden hacce varalım
Safâ semâ' edüb demler sürelim
İkrarsız olanı hacden sürelim
Özümüz yoklayub dîdar görelim
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Erenler katında dardadır özüm
Dâim pâyinize sürerim yüzüm
Eyvallah demeden gayri yok sözüm
Heman dîdârınız gözedir gözüm
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Hak Muhammed Ali deyub duralım
Ayn-ı cem oluben meclis kuralım
Lâ'net taşı ile Yezid uralım
Gele rızâ var mı durub soralım
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Haccımıza sakın girmesin naşi
Kimse kabûl etmez pişmeyen aşı
Sır vermekten yeğdir vermeğe başı
Hak katında görür gözleri şaşı
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Ehline ayandır bu sır da mutlak
Cennete gir dedi mü'mine çün Hak
Mürtezâ Ali'nin yoluna pek bak
Rızâyla verelim gül ile zambak
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Ayn-ı ceme budur şimdi niyâzım
Dost yüzüne karşı kılam namâzım
Canım olsun size elde beyâzım
Beyân ettim hacca gizlice râzım
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

Gerçi seversiniz Âl-i Hayder'i
Şâd edin bu demde *Ahmed* kemteri
Kıskanmak mı olur hacda dilberi
Yolunuzda kodum cân ile seri
Âşıkım dîdâra göz göre geldim
İziniz tozuna yüz süre geldim

ALİ DEDE

Akdeniz'i seyreyledim yalıdan
Nasîhati böyle aldım uludan
Senin âşıkların çıkmaz yolundan
Görünür imam evleri görünür (1)

(1) Görünür Şah'ın dergâhı görünür : nüsha.

Senin dervişlerin geçmez tevbeden
Sırtına giydiği hırka abadan
Her kaçan çağırsa imdad babadan
Görünür imam evleri görünür

Ali Dede söyler idi bu pendi
Yüz yüze gelince Ali'dir Ali
Horasan'da yatan Rızâ efendi
Görünür imam evleri görünür

ALİ OĞLU

Meded Allah yâ Muhammed yâ Ali
Sana giden doğru yoldan şaşırma
Mürüvvettir yâ Aliy-yel-Mürtezâ
Kulunun hizmetin bizden düşürme

Zâhir eyle içerimde putumu
Sen bilirsin hem aslımı zâtımı
Aşkımı sevdâmı mahabbetimi
Verdirüp gayriye senden düşürme

Yine bir sevdâdır düştü bu câna
Ma'rûf olub bu cihanda anıla
Dünyevî uhrevî gerek gönüle
Mahabbetten gayrı söze düşürme

Çağırdığım Hak bir Muhammed Ali
Balım Sultan Hacı Bektâş-ı Veli
Mürüvvet erenler günahkâr kulu
Erenler indinde yüzden düşürme

Ali Oğlu gibi var mıdır âsî
Sana geldim afv et hasların hâsı
Âhû Baba derler hem din ulusu
Mürüvvet gözden gönülden düşürme

ÂRÎF ABDAL

Akar sular gibi aksun ağlasun
Sînesin dağlayıp yansun ağlasun
Ac susuz bu demde kansun ağlasun
Senin âşıkların İmâm-ı Hüseyn

Şeb-i gamda bülbül gibi zâr eyle
Siyahlar bürünsün bu efkâr ile
Pür etsün eşkini hûn-i nâr ile
Senin muhiblerin İmâm-ı Hüseyn

Aşkını bilmeyen âşık uyansun
Mâteme girmeyen âteşe yansun
Deşt-i Kerbelâ'da kana boyansun
Senin dervişlerin İmâm-ı Hüseyn

Kerbelâ ibreti bir azîm ibret
Sad hezar kâfire Yezîd'e lâ'net
Haşr olunca çeker hüzn ile gayret
Senin âşıkların İmâm-ı Hüseyn

Âşıklar çürüğün saklamasın mı
Derd ile ciğerin dağlamasın mı
Peygamber ağladı ağlamasın mı
Senin muhiblerin İmâm-ı Hüseyn

Kimi aşkın ile Mecnûn'a döner
Kimi zehri kendi özüne sunar
Mâh-ı mâtem içre odlara yanar
Senin dervişlerin İmâm-ı Hüseyn

Ârif Abdal eder günde bin âhı
Afv olur kalmaz hiç kılca günâhı
Arayanlar bulur Hazret-i Sâh'ı
Senin âşıkların İmâm-ı Hüseyn

ÂSIM

Biz Ali'nin kuluyuz
Bir bahçenin gülüyüz
Sanma bizi deliyiz
Cümlemiz de veliyiz

Bu cihan âbâd oldu
Nûr-i Ahmed yâd oldu
Şâhım ol dem şâd oldu
Boş değiliz doluyuz

Cebrâil göke uçtu
Anda Hak'ka kavuştu
Perr ü bâli dolaştı
Akl-ı evvel deliyiz

Çün Ali zâhir oldu
Beytullah tâhir oldu
Hem Resûl'e yâr oldu
Biz anın has kuluyuz

Ali kulunu bekler
Her kazâlardan saklar
Üçler yediler kırklar
Biz anların biriyiz

Ali Kevsere sâkî
Ali Hak'ka mülâkî
Ali'dir Hayy-ül-Bâkî
Ölü değil diriyiz

Nâsırî İbn-i Şem'an
Mürd olubdur bir zaman
Şâhım edince ferman
İhyâ olduk diriyiz

Âsım bir kemter kuldur
Hak'kın rahmeti boldur
Sâkî peymâne doldur
Biz bu yolun eriyiz

ÂŞIK DEDE

Aceblerim gönül seni
Hal bilmeze hal sorarsın
Yanında bülbül dururken
Kırda toya gül sorarsın

Çaldın çarptın gerisini
Bekle aşkın korusunu
Yedi deryâ berisini
Karışacak göl sorarsın

Defterimiz oldu mürde
Kimler kondu göçtü yurda
Nalband olmayan şehirde
Aşk atına nal sorarsın

Hak nazar etmiştir göze
Odur yol gösteren bize
Kulağı sağır dilsize
Iklim ıklim yol sorarsın

Âşık Dede'm sen varsana
Mûsâ güllerin sorsana
Kendi aybını görsene
Elde eksik kul ararsın

BABA YAHŞÎ

Yine havalandı dîvâne gönül
Çün şâh-ı ıklîmin ili göründü
Sakın salma özün yabana gönül
Sırr-ı Hayder Kalûbeli göründü

Şerîat şehrine konuk olalı
Zâhidin dîninden ırak olalı
Tarîkat pîrine çırak olalı
Evliyânın doğru'yolu göründü

Ben de ma'rifetden cüz'î haberim
Râh-ı hakîkatte mâh-ı münîrim
Dedi cemâlini göster ey pîrim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli göründü

Nedir *Baba Yahşî* sende bu hâlet
Bahş olundu sana Hak'dan inâyet
On iki imâmı kıldım ziyaret
Ne vakit baktımsa Ali göründü

BEHRÎ

Biz gulâm-ı Ehl-i Beytiz Mustafâ derler bize
Meşreb-i Şâh-ı Velâyet Mürtezâ derler bize
Şah Hasen Hulk-ır-Rızâ'nın râhınabaş oynadub
Teşne leb şâh-ı şehîd-i Kerbelâ derler bize
Olmuşuz vahdetserâ-yi devleti dîdâr ile
Hâs-ı mahbûb-i Hudâ Zeynelabâ derler bize
Ca'fer-i Sâdık olupdur nesl-i pâk-i hânedan
Menba'-i cûd ü himem nûr-u Hudâ derler bize
Mûsi-i Kâzım visâl-i rûyine müştâk olub
Çâr deh Ma'sûm pak fahr-u fenâ derler bize
Şâh Ali Mûsâ Rızâ'nın âstânın bekleyüb
Feyz-i nûrundan kamu müşkil küşâ derler bize
Şah Takî'nin bâb-ı lûtfundan erişti nev hayât
Hubb-i Hayder olmuşuz ehl-i vefâ derler bize
Şah Nakî'den bil füyûzât-i İlâhiyye erüb
On sekiz bin âlem içre pîşüva derler bize
Şah Hasen-ül-Askerî'nin askeriyiz şübhesiz
Hâdi-i envâr-ı Hak cilvenümâ derler bize

Mehdi-i sâhib zamânın çakeriyiz tâ ezel
Îdi vaslın gözleyüb mihr-i ulâ derler bize
Fırka-i Nâcî gürûhu *Behriyâ* âlemde biz
Hamdülillâh Pençe-i Âl-i abâ derler bize

B E H L Ûl

Âdemi balçıktan yoğurdun yaptın
Yapıp ta neylersin bundan sana ne
Halk ettin insanı saldın cihâna
Salıp ta neylersin bundan sana ne

Bakkal mısın terâziyi neylersin
İşin gücün yoktur gönül eğlersin
Kulun günâhını tartıp neylersin
Geçiver suçundan bundan sana ne

Katran kazanını döküver gitsin
Mü'min olan kullar dîdâra yetsin
Emreyle yılana Tamuyu yutsun
Söndür (1) şu ateşi bundan sana ne

Sefil düştüm bu âlemde nâçârım
Kıldan köprü yaratmışsın geçerim
Şol köprüden geçemezsem uçarım
Geçir kullarını bundan sana ne

Behlûl Dânâ'm eder cennet yarattın
Nice kulları cehenneme attın
Nicesin âteşi aşk ile yaktın
Yakıp ta neylersin bundan sana ne

B E N G Î

Gel koma Hak'kı gönülden anda bulursun necât
Rehberim ol Mustafa'ya Şah Ali a'lâyı gör

(1) Yuttur: nüsha.

Hak yolun ger kim yolile görmek istersen eğer
Gel inan Hayrünnisâ'ya anayı bil
Bil Hasen sırr-ı Hudâ'yı şâh-ı şehîde inan
Ol Hüseyn dür-i bahâyi merdi çün sehâyı bil
Çün kerem kânı Hüseyin kıldı anı yâdigâr
Hânedâna oldu kıble Şâh Zeyn-abâ-yı bil
Bâkır'a hem Ca'fer'e Kâzım'a eyle sen niyâz
Şah Aliy-yel-Horasân'ı Şah İmam Rızâ'yı bil
Hem Takî'yi gör Muhammed'dir inan sırr-al-yakîn
Bil Ali'den...
Şah Hasen-i Askerî'ye sıdk ile ikrâr et
Şah Muhammed Mehdi-i kân-ı kerem livâyı bil
Bil Hacı Bektaş Velî'yi Şah imam Rızâ'dır ol
On yedi şîr-i kemerbest şâh-ı hânedânı bil
Fâtihidir Rûmeli'nin Şâh Ali ulumuz
Evliyâlar serfirâzı Abdal Mûsâ'yı bil
Bil ricâl-ül-gaybı ol hükm-ü hükümdârîyi bil
Üçleri bil beşleri bil yediler kırkları bil
Hâzır u gaibi gerçek var olan sultânı bil
Sin göründü hemçü dem üstâdımızdan yâdigâr
Hem kepenekli denildi Baba *Bengî* varı bil

CELBÎ

Biz gürûh-i Nâciyiz Şâh'a gider yollarımız
Râh-ı erkân gösterübdür pîrimiz Hünkârımız
Cân ü baş ettik fedâ ol Ahmed-i Muhtâr'a biz
Şâhımız sertâcımızdır Hayder-i Kerrâr'ımız
Ol Hasen Hulk-ır Rızâ hem Şah Hüseyn-i Kerbelâ
Hem İmam Zeyn-el-abâ'dır nesl-i istidharımız
Bâkır u Sâdık ile Kâzım Ali Mûs-er-Rızâ
Dilde her şâm ü seher evrâdımız ezkârımız
Şah Takî vü bâ Nakî'ye bend olub dil *Celbiyâ*
Askerî Mehdî'ye muhkem eyledik ikrârımız

CEVRÎ (Kul)

Derilüben Hak cemine gelenler
Edeb ile erkân ile gelmeli
Ayn-ı cemde saf oturan saf duran
Mahabbette hazin hazin gülmeli

Ayn-ı cem kardeşler yeriniz bilin
Taşra çıkarsanız gönülde kalın
Bu yol sâhibinin himmetin alın
Mü'minin başında devlet olmalı

Mü'min niçün kir getirmez yüzüne
Niyâz eder dedesinin dizine
Kıyâmette mil sokarlar gözüne
Mürşidin niyâzın dilden almalı

Baylığ ile varlık benlik getiren
Bulunur mu kendi kendin yetiren
Mürşid ile bir döşeğe oturan
Kıyâmette yüz üstüne kalmalı

Kudretin meyinden bizler de içtik
Aşkın kûresinde kaynadık çoştuk
Anlar baştır bizler ayağa düştük
Aman kardeş haddimizi bilmeli

Mü'min olan mü'min nice olmalı
Dışarıya pazvandını salmalı
Süpürgeci süpürgesin almalı
Her hizmetler yerli yerin bulmalı

Sakacılar saka suyun doldurdu
Mürşid parmağını suya daldırdı
Bir damlası bin bir şeytan öldürdü
Nûş edüb münkire lânet kılmalı

Okunur nefesler çalınır düvaz
Hayır nasîhati pirlerden duy yaz
Anda kabûl olur bin türlü niyaz
Fark edüb de törelerin bilmeli

Dede olan mürşidliğin bildirdi
Ayn-ı Cemi gülbang ile doldurdu
Cem halkını ayak üstü kaldırdı
Sâkin olup yerli yerin bulmalı

Uyanır zâkirler çalınır sazlar
Anda kabûl olur niyazlar nazlar
Gele sama ede gelinler kızlar
Mü'min olan bunda murad almalı

Bunu böyle kurmuş asıldan kuran
Emr olunca gelir sofrayı kuran
Dedemiz deyince oturan duran
Hiç gaybetsiz evinize varmalı

Boştur sanma *Kul Cevrî*'nin emeği
Sakın kardeş bâkî sanma dünyâyı
Gayet pâktir erenlerin yunağı
Kurban kesüb yılda bir kez yunmalı

CEZBÎ

Gel gönül sen yanlış yollara gitme
Yol Ali yoludur inan vallahi
Bu yoldan ayrılıp gayrıya gitme
Yol Ali yoludur inan vallahi

Cihâna bir geldi ol yüzü hurşid
Kulak tut cân ile sözlerim işit
Durma gafil bul kendine bir mürşid
Yol Ali yoludur inan vallahi

Bulunca kendine bir mürşid-i sâlik
Olur zâhir bâtın mülküne mâlik
Açılur gönülde ol gül-i nâzik
Yol Ali yoludur inan vallahi

Özün bildi Mecnun buldu Mevlâ'yı
Çıkardı gönülden sildi Leylâ'yı
Göreyim der isen Fatma ana'yı
Yol Ali yoludur inan vallahi

Cezbî abdal böyle söyledi yâ hû
Kimsenin hâline lâ demez şu bu
Gider Hak'ka doğru diyerek hû hû
Yol Ali yoludur inan vallahi

ÇERKEZOĞLU

Çokdan âşık oldum dîdârınıza
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun
Dervîşâne geldim nazarınıza
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Aceb dîdârını görem mi dersin
Pîrimin kûyine erem mi dersin
Bağçesinin gülün derem mi dersin
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Bağçe şâhın gül Muhammed Ali'nin
Şâhı seven kölesidir yolunun
Bülbülüyüm goncasının gülünün
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Çerkezoğlu dâim kuldur gedâdır
Kudretten söylenen yüce sadâdır
Kendisi söylemez sözcü Hudâ'dır
Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

DAĞISTANLIOĞLU

Gönül aşka kondu mu
Girip aşka kandı mı
Bilemedim kendimi
Aşkla kardaş olalı

Görün aşkı neyledi
Taştı yürek çağladı
Can bülbülü uyandı
Aşkla kardaş olalı

Görün aşkın virdini
Sor bülbülün derdini
Attı güle kendini
Aşkla kardaş olalı

Dağıstanlıoğlu (1) sözlerim
Hak cemâlin gözlerim
Hasta oldum inlerim
Aşkla kardaş olalı

DEDEMOĞLU

— 1 —

Hasretin ciğerim biryân eyledi
Gözlerim yolları gel efendim gel
Kalkdı gönül kuşu cevlân eyledi
Gözlerim yolları gel efendim gel

Evvel sen âhır sen geçmezem senden
Bunca mahabbetin çıkar mı candan
Kalktı göç eyledi kevn ü mekândan
Gözlerim yolları gel efendim gel

(1) Dağıstanloğlu gibi okunacak.

Rum sofîleri de bildiğin şaştı
Râhibler çoğaldı pek hadden aştı
Şimdi gayret Şâh-ı Merdân'a düştü
Gözlerim yolları gel efendim gel

Horasan'dan kalkdı Hind'i yararak
Kâfirleri top top etti kırarak
Cümlesine usul nizam vererek
Gözlerim yolları gel efendim gel

Dedemoğlu Allah Allah deyelim
Gel nefsâniyeti elden koyalım
Emir buyruk Hak'kın biz ne edelim
Gözlerim yolları gel efendim gel

— 2 —

Muhammed'i eğer candan seversen
Varınca bir tel ver pîrime turnam
Hasan Hüseyin'den imdad umarsan
Varınca bir tel ver pîrime turnam

Zeynelâbidîn'in gonca gülleri
Bâkır kılavuzdur sürer yolları
Gül yüzlü yârimin zülfü telleri
Varınca bir tel ver pîrime turnam

Ca'fer-i Sâdık'la Mûsây-i Kâzım
İmâm-ı Rızâ'ya bağlıdır özüm
Bir de benim için eyle niyâzım
Varınca bir tel ver pîrime turnam

Muhammed Takî'dir Aliy-yi Nakî
Hasan-ı Askerî zülfünün bağı
Yerin göğün arşın kürsün direği
Varınca bir tel ver pîrime turnam

Dedemoğlu Hak'dan tuttum dâmeni
Küfür deryâsında buldum îmanı
Seversen Mehdî-i sâhib zamânı
Varınca bir tel ver pîrime turnam

— 3 —

Erler eyliyâlar kırklar yediler
On iki imamların kurbânıyım ben
Şakalak koç ile bile yayıldım
On iki imamların kurbânıyım ben

Cebrâil çalındı bendim sayıldı
Yerle gökün arasında duyuldu
Tekbir oldu derilerim soyuldu
On iki imamların kurbânıyım ben

Anam kısır koyun atam Cebrâil
Nefesten hükm oldu emrine kail
Bilendi bıçaklar kalk imdi soyul
On iki imamların kurbânıyım ben

Koçların alnında yazılı Kur'an
Mahrum kalmaz bu sitemleri gören
Yarın âhırette şefâat uman
On iki imamların kurbânıyım ben

Yedi kerre yünceğizim kırktılar
Etimi de pâre pâre ettiler
On iki imam sürüsüne kattılar
On iki imamların kurbânıyım ben

Dedemoğlu görmüş idi düşünü
Eğildi secdeye koydu başını
Ali'ye pay çıkardılar döşünü
On iki imamların kurbânıyım ben

— 4 —

Meded hey Allah'ım meded
Gel derdime dermân eyle
Eriş yâ Muhammed Ali
Gel derdime dermân eyle

Hasan Hüseyin aşkına
Yardım edesin düşküne
Zeynel'âbidin aşkına
Gel derdime dermân eyle

İmam Bâkır'ın katına
İmam Ca'fer'in zâtına
Mûsâ Kâzım hürmetine
Gel derdime dermân eyle

Hem Takî'nin hem Nakî'nin
Kemteriyim Askerî'nin
Yarlığamak senin şânın
Gel derdime dermân eyle

Var Hak'dan dileğin dile
Mehdî sâhib zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel derdime dermân eyle

DERDLİ KAZAK

Dilberâ ağlatma beni Şâh-ı Merdân aşkına
Dü cihânın rehnümâsı Şîr-i Yezdân aşkına
Şah Hasen ü Şah Hüseyn-i Kerbelâ meydânıçün
Lûtf edüb bağışla cürmüm Ulu Sultân aşkına

Şâh Zeynelâbidin'in âbından yundun ise
Arayub kendi özünde Bâkır'ı buldun ise
Cedd-i evlâd-ı Muhammed Ca'fer'i bildin ise
Rahma gel ey kanlı Zâlim Âl-i İmrân aşkına

Mûsi-i Kâzım değil mi Ehl-i Beyt'in serveri
Câm-ı aşkın nûş edenler mübtelâdır ekseri
Şâh-ı sultân-ı Horâsan ol Rızâ Şehden beri
Mübtelâyim merhamet kıl kalb-i vîrân aşkına

Şah Takî vü bâ Nakî'nin bağladım bel râhına
Sâdıkane ver salâvat Ehl-i Beyt ervâhına
Mâil olma yok vefâsı bu cihan hublarına
Gel ferâgat eyle ey dil kâmil insan aşkına

Derdli Kazak çıkma yoldan doğru râha gel yürü
Merhamet şefkat senindir ey Hasen-ül-Askerî
Evliyâlar serfirâzı efendim Seyyid Ali
Sen ganîsin ver murâdım Mehdi-devrân aşkına

DERTLİ KEMTER

Abdalların binâsını soranlar
Allah bir Muhammed Ali Abdal'dır
Hakîkat ilminin künhün ararsan
Cümle ululardan ulu abdaldır

Muhammed kırklara girdi pes dedi
Ali'yi görünce Allah dost dedi
Muhammed de abdal olmak istedi
Üçler yediler kırklar yolu abdaldır

Muhammed kırklarda bir hayal gördü
Bu hayal ne imiş vechine erdi
Firdevs-i a'lâdan içeri girdi
Gördü bülbüllerin gülü abdaldır

Ben bu abdallıktan geri kalamam
Abdallığı tuttum elden salamam
Kemer bağlamışım zünnar alamam
Kemer bestelerin beli abdaldır

Derdli Kemter anladın mı hisâbı
Seyyid Battal Gazî Abdülvehhâb'ı
Erenler imâmı Hak'kın mihrâbı
Hünkâr Hacı Bektaş Veli Abdaldır

FAHRÎ

Muhammed Ali'dir her seher virdim
Haydarî'yim Câferî'yim ne dersin
Hünkâr Hacı Bektâş Velidir pîrim
Haydarî'yim Câferî'yim ne dersin

İmam Hasan oldu dîn ü imânım
Hüseyn-i Kerbelâ canım cânânım
İmam Zeynel'abâ nur-u zîşânım
Haydarî'yim Câferî'yim ne dersin

Muhammed Bâkır'ın olmuşum kulu
Câfer-i Sâdık'tan içmişim dolu
Mûsâ-yı Kâzım'dan öğrendik yolu
Haydarî'yim Câferî'yim ne dersin

İmam Ali Rıza Şâh-ı Horâsan
Muhammed Takî'dir derdime dermân
Aliy-yün-nakî'dir cümleye ser cân
Haydarî'yim Câferî'yim ne dersin

Hasan-ı Askerî aşkına devret
Muhammed Mehdî'dir sâhib-i huccet
Fahrî bunların kemteridir elbet
Haydarî'yim Câferî'yim ne dersin

FÂRİĞ

— 1 —

Dilâ biz bende-i âl-i abâ'yız nâmımız vardır
Aliy-yi Hayder-i Kerrar gibi imânımız vardır
Ne bilsün zâhid-i hodbin ne sırdır nokta-i ma'nâ
Şükür kim Men aref'den vâkıfız bayrâmımız vardır
Felekler çâr unsur zikreder âdem deyu el'an
Melekler hem kirâmen kâtibin huddâmımız vardır
Bize sâkî şerâb-ı nâbı sun devreylesün meclis
Seherde nûş edüb her dem bizim ahkâmımız vardır
İçenler destimizden bir kadeh biz pâyıyız *Fâriğ*
Dolu peymânedir elde hezâran cânımız vardır

— 2 —

Âyet-i Seb'ul-mesânî seyr-i fî ma'nâ benem
On sekiz bin âlemi seyr eyleyen bînâ benem
Hem mevâlid çâr unsur şeş cihâtım nüh felek
Şimdi Kaf'ın üzre cânâ ..... anka benem
Men aref sırrına vâkıf eyledi mürşid beni
Bende derbend eyledi üstâdımız illâ benem
.....
Ârif-i billâh oldum anla gel dânâ benem
Gelsün ey *Fâriğ* bilenler esselâ meydân-ı aşk
Bâ-i Bismillâhi Rahmân-er-Rahîm'e bâ benem

FEDAYÎ

— 1 —

Baş uydurup gözün aç gel dîdâra
Bu dîdarda kavga olmaz kal olmaz
Uydur işlerini Hak'ka hoş ola
Bal bal demek ile ağız bal olmaz

Şimdi rağbet yoktur şu yalan dile
Âlem ârif olmuş bakıyor hâle
Er oldur ki Hak'kın emrini bile
Pîr olan kimsede yalan bulunmaz

Sarraf isen gevheri bul lâ'li bul
Dertlilere derman veren Şâhı bul
Evvel kul ol sonra sultanlığı bul
Kul sultandan doğar sultan kul olmaz

Bektâş-ı Veli'ye kılarsan biat
Hatırlar yap gönüle eyle rağbet
Fedâyî âlemde el çok begayet
Her el amma nasip veren el olmaz

— 2 —

Arz-ı hal eyledim şahlar şâhına
Kıl derdime derman el'aman dedim
Özüm türab ettim ben dergâhına
Dahi birliğine yok güman dedim

Kameti melektir siması hûri
Uğruna koymuşum bu cân ü seri
Bir ihsan eylersen tez eyle bâri
Serde tâkat yoktur hal yaman dedim

Beni mecnûn etti mahmur bakışın
Ciğer kebâp aşk od'una yakışın
Ruhum olup şu bedene akışın
Şefâat kânısın Mustafâ dedim

Kaşlar nizam kurmuş kirpik terâzi
Nûr ile boyanmış yüzünün benzi
Lebin şekerinden ver bazı bazı
Kulundur *Fedâyî* ol zaman dedim

FERHAD

Sanma zâhid boş doluyum
Şah kulu Sultan kuluyum
Hem gedâyım hem uluyum
Şah kulu Sultan kuluyum

Hacı Bektaş Veli pîrim
Şâh velâyet destgîrim
Hem imâmım hem rehberim
Şah kulu Sultan kuluyum

Nesl-i Hayder Hacı Bektaş
Meydanına koymuşum baş
Kem nazarla bakma kardaş
Şah kulu Sultan kuluyum

Serçeşmedir bî riyâdır
Pîrim şâh-ı evliyâdır
Âşıklara esselâdır
Şah kulu Sultan kuluyum

Gözlerimden yaş akarak
Başım açık yalın ayak
Hem yanarak yakılarak
Şah kulu Sultan kuluyum

Dîvâneyim aşka düştüm
Dürlü dürlü câmın içtim
Ben dünyâ varından geçtim
Şah kulu Sultan kuluyum

Âsmânım mihr ü mâhım
Âstânın secdegâhım
İki âlemde penâhım
Şah kulu Sultan kuluyum

Ben mücrimim kara yüzüm
Kanla dolu iki gözüm
Doğru dürür Hak'ka özüm
Şah kulu Sultan kuluyum

Hamdülillâh benim *Ferhad*
Gussalardan oldum âzâd
Âstânım bâb-ı irşâd
Şah kulu Sultan kuluyum

GARİBOĞLU

Azm-i râh eyledik ellerimize
Dostlar safâ ile gönderin bizi
Ârif olanlara bu ma'nâ yeter
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Durdukça durdukça artıyor demler
Giderek gönülden gussayla gamlar
Evliyâ mahabbeti ne güzel canlar
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Mahabbete doyulur mu gaziler
Gönül dilediği yeri arzûlar
Himmet eylen büyük küçük gaziler
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Gerdekte gülbankte bizi anarlar
Cemiyette lokmamızı sunarlar
İntizar var yollarımız gözlerler
Dostlar safâ ile gönderin bizi

Gariboğlu bu bir ilm-i hikmettir
Mahabbet eylemek farzdır sünnettir
Ne kadar otursak sonu firkattir
Dostlar safâ ile gönderin bizi

HAKKÎ

Kavm-i Yezîd yezidliğin bildirdi
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali
Sürgün edip her dervişi öldürdü
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Eridi fakîrin yürekte yağı
Arttı münkirlerin kalb-i ferağı
Yanmaz oldu türbelerin çerâğı
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Türbelerin yıkıldığın gördüler
Yezîdîler ferah edip güldüler
Her dervişi bir diyâra sürdüler
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Dalgalandı gönül durulmaz oldu
Gitti elden talib görülmez oldu
Rehber ile mürşid sorulmaz oldu
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Sene «Bin iki yüz kırk iki» aman
Dünyada bu fesad olmuştur ayân
Şimden sonra sürülmez oldu erkân
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Hakkîyâ çağırır yaradan Ganî
Dertlilerin dertlerinin dermânı
Bundan sonra çok süreriz devrânı
Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

HALİM

Bektâş-ı Veli'nin yolun bilmeyen
Gündüzü karanlık gece sayılur
Evlâd-ı Resul'den eli olmayan
İkrârı fâsiddir piçe sayılur

Evlâd-ı Resul'den tutmayan dâmân
Anlardan cüdâdır dîn ile îmân
Her kim Ehl-i Beyt'e eylerse gümân
Yüz bin emek çekse hiçe sayılur

Arş-ı Rahman'dürür başının tacı
Kâ'be'ye ulaşır zülfünün ucu
Mü'minler katarı gürûh-u Nâcî
Cümle güruhları yüce sayılur

Derviş Halim bu ma'nâdan kananlar
Zamânenin imânına uyanlar
Seyyid Feyzullah'ı mü'min bilenler
Bir niyâzı yüz bin hacca sayılur

HAMDÎ

— 1 —

Hakîkat râhıdır bizim râhımız
Erenler zümresin âşikâr etti
Lûtf-i ezelîden şeyh ü şâhımız
Bu sırr-ı esrârı yâdigâr etti

Göründü bir nûr-u bâb-ı hidâyet
Makam-ı Kerbelâ kıldı ziyâret
Teşne şehîd oldu Şâh-ı velâyet
Çekti gülbangini Hak'kı yâr etti

Ârif oldur gûş eyleye bu pendi
Bir pîri sevenden aldım bu fendi
Enelhak na'resi ey *Âşık Hamdî*
Bu yolda Mansûr'u çekti dâr etti

— 2 —

Cem'olup erenler yerli yerine
Erler yâ Muhammed Ali çağırır
Mürşidinin âgâh olur sırrına
Pirler yâ Muhammed Ali çağırır

Bu meydâna nice âşık derilir
Erenlerin yol erkânı dirilir
Muhammed Ali'nin kadri bilinir
Diller yâ Muhammed Ali çağırır

Pîrimin çevresi bağçeler bağlar
Kızıl Deli suyu mevc urub çağlar
Çâr etrafında hû çekince dağlar
Çöller yâ Muhammed Ali çağırır

Seyyid Ali Sultan erler atası
Bâtınan ihâta eylemiş nâsı
Çar alâmet ile kudûmun tası
Gürler yâ Muhammed Ali çağırır

Gönüller birlenüb açılur meydan
Hep yerli yerine bunca âşıkan
Erenler meclisi bağ ile bostan
Güller yâ Muhammed Ali çağırır

Erenler cem'olub cümle Tekfurda
Cümle üçler kırklar yediler anda
Kızıl Deli suyu akub coşanda
Çağlar yâ Muhammed Ali çağırır

Erenlerin güzel yolu erkânı
Yüz sürüben *Hamdî* ola mihmânı
Yılda bir kez gelir yayla seyrânı
Dağlar yâ Muhammed Ali çağırır

HÂTEMÎ

— Murabba' —

Bir gedâ abdâlım âlem içre şâhımdır Ali
Gayre yoktur ihtiyâcım çün penâhımdır Ali
Zâr ü giryânım hemîşe dilde âhımdır Ali
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Çün Hasen Hulk-ır-Rızâ'ya olmuşum candan gulâm
Hem Hüseyn-i Kerbelâ'nın yoluna kurbân olam
Zikr ü tesbih bundan özge âşıka yoktur kelâm
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Şâh Zeynel'âbidîn ü Bâkır u hem Ca'fer'i
Bunlara eyle mahabbet kim bulasın Hayder'i
Zâkir ol bu mısra'ı kim olmayasın serserî
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Şah Takî vü bâ Nakî'nin bendesi oldunsa ger
Şâh-ı âlemsin cihanda halk kulundur serteser
Ehl-i îmânın budur virdi dilâ şâm ü seher
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Mûsi-i Kâzım'a eyle iktidâ ey ehl-i Hak
Hem Ali Mûsâ Rızâ'nın hasretiyle cânı yak
Perde-i imkân-ı kaldır bunlara bir kerre bak
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Askerî'nin askeri oldu muhibb-i hânedan
Muntazır teşrîfine Mehdî'nin hep ol âşıkan
Nûr-u vahdet'ten zuhûr etti bu iki kâmran
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Aç gözün ey *Hâtemî* eyle nazar bû âleme
Kim Muhammed'le Ali'den gayrı yokdur bu deme
Virdin olsun dâimâ bu lâfzı hiç terk eyleme
Kıblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

HAYRİYE

Muhammed Ali kuluyuz kulu
Tâ Elest bezminde demişiz beli
Aslımızdır Hacı Bektâş-ı Veli
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

On iki imâmın demin görmüşüz
Sefîne-i Nûh'a biz de binmişiz
Muhammed Ali'ye ikrar vermişiz
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

Atamız Âdemden adık haberi
Yezidlere çektik tîğ u teberi
Ebû Türab dendi bize ezelî
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

Otuz iki harfin dersin almışız
Asl-ı Kur'an biziz nefsi bilmişiz
Sadâsız kalb kalbe kelâm etmişiz
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

Bâbında bekler *Hayriye* gedâyı
Şükür minnet kabûl etti recâyı
Dîn ü îmânımız içelim demi
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

HERDEMÎ

Gel gönül el ile düşme inâda (1)
Dur dediğim yerde dur kerem eyle
Niçün geldik aceb biz bu fenâda (2)
Âdem ol aslını bil kerem eyle

(1) Gönül gıll u gışe düşme imada: nüsha.
(2) Ya ne içün geldik biz bu cihâna : nüsha.

Bazıları dünyâlığa (1) mâildir
Harâm ile hîlesine kaildir
Eli zemm (2) eylemek eyu değildir
Kesilsin gıybetten dil kerem eyle

Vara buluşasın bir ulu ere
Belki mazhar düşer yol vara vara
Ağlasan da olmaz bîhûde yere
Şâdîlikler ile gül kerem eyle

Herdemî kulunun yıldızı düşük (3)
Erenler yolunda (4) âşıktır âşık
Vasfın edebilmez dili (5) dolaşık
Kabûl et kapunda kul (6) kerem eyle

HULÛSÎ BABA

Gel gönül kâmiller bendesi ol gel
Kâmiller kalbinde tecelli-i Hak
Arayıp mürşid-i kâmili bul gel
Sâf eyle âyinen bulasın revnak

İnsân-ı kâmildir derdine dermân
Halleder müşkülün her demde âsân
Yoluna sıdk ile verip bâş u cân
Sil gönül evini uyandır çırak

Kibr ile kîn hased evham ü hayâl
Bulunsa bir kalbde görünmez cemâl
Varlığın terkedip mahvetmek kemâl
«Mûtû» hadîsine olur mâsadak

(1) Niçeleri dünyâsına:: nüsha.
(2) Dahi: nüsha.
(3) Işık: nüsha.
(4) Yoluna: nüsha.
(5) Medhini edemem dilim: nüsha.
(6) Kapunda kulunum bil: nüsha.

Hulûsî kıl kendini âli himmet
Teslîm ile rıza âşıka devlet
«Kenz-i lâyefna» dır sabr u kanâat
Hak resûl buyurdu bil ki muhakkak

HÜSNÎ BABA

Eşiğin taşın beklerim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli
Göster cemâlin isterim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Gâh sararıp gâh solayım
Seni gönlümde bulayım
Kulun kurbânın olayım
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Bahr-i hakîkat dürüsün
Üstünü güller bürüsün
Demin devrânın yürüsün
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Derdinle siyah bağlarım
Erir yürekte yağlarım
Seni anıp kan ağlarım
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Ahvâlim oldu perîşan
Senden olur bana derman
Kulun *Hüsnî* zâr ü giryan
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

HÜSNİYE BACI

— 1 —

Horasan şehrinden duyuldu sesi
Âşık muhiblere düştü hevesi
Yedi bâb içeri pîrin türbesi
Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

Mağribten maşrıka oynar kılıcı
Eşiğin bekliyen olmuştur hacı
Pîrimin başında elif-i tacı
Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

Ol Sultan yürüttü yedi dağları
Bozuldu çürükler kaldı sağları
Türbe bahçesinde Cennet bağları
Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

Abdal Mûsa derler pîrimin ismi
Ateşe girince yanmadı cismi
Sana niyaz eder derdment *Hüsnî*
Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

— 2 —

Şükür olsun yaradanın demine
Seyyah tâlib düştü bahar evine
On iki İmâm Ali Şah yoluna
Hû deyen canlara pîrim aşk olsun

Türbe bahçesinde zeyn olmuş güller
Sabah seherinde öter bülbüller
Gönülü gönüle katıcak canlar
Mahabbette kanan câna aşk olsun

Türbe bahçesinin etrafı bağlar
Revân olmuş suları akar çağlar
Üstümüze gelen ol yedi dağlar
Dağları yürüten câna aşk olsun

Sıra dağlar bir hoşcana dizildi
Görmez münkirlerin özü üzüldü
Pîrim değirmeni sola döndürdü
Döndüren canlara pîrim aşk olsun

Abdal Musa derler pîrimin ismi
Ateşe girince yanmadı cismi
Vâfir niyaz eder derdment *Hüsnî*
Ayn-i cem erenlerine aşk olsun (1)

İBRAHİM (Derviş)

Tâ ezelden bendesi olup etmişem
Râhına can fedâ Balım Sultanın
Aynıma tûtiyâ ayak türabın
Çekem kûhlü cilâ Balım Sultanın

Bir menzile yettim erenler cemi
Farkederler anlar eyiyi, kemi
Vasfını ketb için aldım kalemi
Etmedeyim imlâ Balım Sultanın

Emr ile yürüttün cansız duvârı
Pîrim Hacı Bektaş Velinin yârı
Edenler cümbüşü naz ihtiyârı
Sürer demin hâlâ Balım Sultanın

Dervişi müznibim ismim *İbrâhim*
Eflâke çıkmada dud-u siyâhım
Subh u şam istiyor ey yüzü mâhım
Himmetin bu geda Balım Sultanın

(1) Bu şairin cönklerde **Hüsniye Bacı** serlevhasiyle, fakat **Hüsnî** mahlâsiyle kayıtlı bulunan bu iki nefesi birbirine o kadar benzemektedir ki aynı nefesin nüsha farklarından ibaret olduğu anlaşılmaktadır.

İBRET

— Muhammes —

Çekilüb sînemize kerb ü belâ desteresi
Tâ Süveydâ-yi derûnumda göründü beresi
Kodular âleme hicrân ile âteş küresi
Tîğ-i mâtem açalı sîneye ah penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

Dolanub burc-i şerefden şeb-i zulmette o mâh
Kerbelâ deştine göründü o demde bir râh
Cânını etti fedâ Hazret-i Hak'ka ol şâh
Tîğ-i mâtem açalı sîneye ah penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

Nim nigâh etmediler dide-i giryânımıza
Kıydılar emr-i Yezîd ile bizim cânımıza
Urdular âteşi bu cân-ü cihanbânımıza
Tîğ-i mâtem açalı sineye ah penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

İbretâ çeşm ü çerâğan-ı Resûlussekaleyn
Dürr-i sertâc-ı salâtîn ü imâm - ül - haremeyn
Mâtemin haşre kadar eyleyelim farz-ı ayn
Tîğ-i mâtem açalı sîneye ah penceresi
Çeşm ü dil oldu Hüseyn aşkına bir kan deresi

İDRİS

Gezdiğim yerlerde virdin edeyim
Kalbim gevherisin yâ imam Ali
Hakîkatin gonca gülün dereyim
Evvelim âhırım kemâlim Ali

Hakîkatin gonca gülün dererken
Fatma Hadîce'nin zülfün tararken
Zühre yıldızıyle bile doğarken
Bile doğan Zühre yıldızım Ali

Ali'm Zühre yıldızı ile doğdu
İnince peygamberler dîvâne durdu
On sekiz bin âlem zabtında oldu
Doksan bin bir isme cânânım Ali

Doksan dokuz bin nebî kakîkat gülü
Doksan dokuz tarîk anların yolu
Otuz bin şerîat ma'rifet hâli
Hakîkatte İmam Hüseyin Ali

Üç yüz altmış altı gün ile geldi
Kırk sekiz kapuda hem konuk oldu
On iki imam Şah Hüseyin bir geldi
Kerbelâ'da meydan eden yâ Ali

Kerbelâ'dır şehidlerin mekânı
Muhammed'dir dü âlemin sultânı
İmam Zeynel ile Hak'ka varmalı
Hakîkat gülüdür Zeynel yâ Ali

Îsâ ile bile Hak'ka giderken
Mûsa Hak'la bin bir kelâm ederken
Kanber ile bile Düldül yederken
Zindanda Muhammed Bâkır yâ Ali

Ali'm de muallak taşın atınca
Arş-ı a'lâda melekler tutunca
Arşdan yüz dört kitab yere inince
Cümlesin şerh eden Ca'fer yâ Ali

Mağribden top indi maşrıkdan yolu
Maşrıkdan doğdu mu'cizât nûru
Kâzım Mûsa Rıza getürdü dolu
Bile içti Hak Resul'dür yâ Ali

Kıble tarafından bir bulut geldi
Bu bulut içinde şimşek çalındı
Mah geldi mi'racda iki bölündü
Birliğe yetüren sensin yâ Ali

Şu cihânın dört köşesi şâhısın
On sekiz bin âlem kıblegâhısın
Muhammed Takî'nin sen penâhısın
Nakî nûru ile doğanım Ali

Cebrâil Ali'ye selâm getürdü
Mikâil cennetten kalem getürdü
Azrail hazreti cânı getürdü
Hak'ka teslîm eden şah İmam Ali

Kul hüvallah dedim Allah-üs-samed
Muhammed Ali'ye verin salevat
Yüz yirmi nebîye indi dört kitab
Ana kalem çalan Askerim Ali

İdris bu kelâmı böyle deyince
On iki imamlara niyaz kılınca
Mağaradan Mehdî zuhûr olunca
Önünce sancağı çeken yâ Ali

İSMAİL

— 1 —

Akan dört ırmağın gözün sorarsan
Serçeşmeden gelür suyun durusu
Ali Muhammed'dir Muhammed Ali
İkisi de bir elmanın yarısı

Gerçek handa yalanı basar
Gerçek doğru gider menziller keser
Bir kale yaptırdım on iki hisar
Neden imiş dıvarının örüsü

Kalenin yapısı dürlü mermerdir
Alış veriş eder bir ulu şardır
İçinde kırk sekiz minâre vardır
Mahabbettir dıvarının örüsü

On iki kapusu var kırk dükkânı
Üç yüz altmış altı gevher ma'deni
Ol yediği şeydir alub satanı
Cümlesinin sarrafıdır birisi

Kalenin burcunda bir kuş ta döner
Kanadı üstünde kandiller yanar
İsmail'in Hak'ka secdeye iner
Âşıkım gitmez benzim sarısı

— 2 —

Şu derdli sînemde şem'alar yanar
Âşıkın âteşi Karûn'un derdi
Ârif-i billâhlar cihânı eler
Ferhad kaya keser Şirin'in derdi

Çankısı çıkmadık olur mu çakmak
Kimisi bîhûde kimisi ahmak
Her birini bir sevdâya salan Hak
Kimini huy tutar birinin derdi

Ben huylu değilim nüsha yaramaz
Yüz kitab devr etsek çâre bulamaz
Merhemsiz yarayı kimse saramaz
Yüz bin tabib gelse birinin derdi

Gâh ağladub dîdelerim yaş ettin
Gâh güldürüben çeşmim rûşen ettin
Ay ile güne şevk verüb ışıttın
Muhammed Ali'nin nûrunun derdi

Muhammed Ali'dir cihâna server
Hattında hat vardır altında dal var
Altında ağu var üstünde bal var
Bal deyu inleyen arının derdi

Elimde sermâyem özümde varım
Seri dost yoluna fedâ ederim
Saâdetlü hünkârım gül yüzlü pîrim
Âşıklar âh eder yârinin derdi

İsmail'im yaralarım ellidir
Ta'rif hâcet değil derdli bellidir
Abdalların hırka giyer şallıdır
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin derdi

— 3 —

Sırrımda ararken aynımda gördüm
Ne keremdir dostu ziyâret etmek
Tecellî temennâ niyazmend oldum
Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Kur'ân'a yakışır gerçeğin sözü
Zülfün kemend olmuş mâhitab yüzü
Zilhâ gibi Hak'ka yetürdün bizi
Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Mısır ellerinde Yûsuf-i Ken'an
Mahzun kalır mı ol inanub kalan
Beytullah üstünde çerh urub dönen
Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Beytullah'da Fahr-i âlem nûruna
Al yeşil kırmızı taclar uğruna
Yolumuz uğradı hublar yerine
Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Ey *İsmail* tavâf eyle üstâdı
Yine o bildirir sünneti farzı
Gözümün hasreti gönlüme arzu
Ne keremdir dostu ziyâret etmek

— 4 —

Bâbullah deminde bir güzel gördüm
Görünen sen gösteren sen gören sen
Misli yok âlemde bir güzel sevdim
Sevilen sen sevdiren sen seven sen

Anam derler âyet vardır saçında
Horasan elinde Çin ü Mâçin'de
Dünyâ ahret iki cîhan içinde
Görünen sen gösteren sen gören sen

Ellezîn hikmetinde sad hidâyet
Şehr-i ilm'-i hikmet nûrudur kudret
Altı bin altı yüz altmış altı âyet
Âyet sensin hadis sensin Kur'an sen

Kûhu alub nûra damızlık katan
Şakkulkamer nûrun hem maya tutan
Elestü deminden birliğe yeten
Yetüren sen erdiren sen eren sen

Derilince bin bir ayak bir yere
Ol zaman müşerref olur yâr yâre
Hûriler gılmanlar azm-i dîdâre
Erdiren sen kıldıran sen kılan sen

Âleme irşaddır Kelâm-ı kadîm
Yürü Hak'ka doğru var adım adım
Fakîrim kapuna bîçâre geldim
Ma'bud sensin maksud sensin makam sen

İsmâil'im Hak'ka ma'bud der billâh
Dâim püşt ü penah yâ Ali Allah
Maksûdum Muhammed ma'bûdum Allah
Makam sensin mekân sensin devran sen

— 5 —

İmam Hasan yoldaş Kanber kılavuz
Biz yolcuyuz duâ edin erenler
Dâim Âl-i abâ'ya yalvarırız
Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Mecliste gülbenkte cemda sırada
Lokma-yi niyâzı yedik burada
Efendim hâneniz şen ma'mûr ede
Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Gelmek irâdettir gitmek icâzet
Burdaki canları pîrim hoş göz et
Gedik bekçileri eyleyin imdad
Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Yüz atlıya emânet her hallerden
Hayır himmet bize evliyâlardan
Sağ selâmet aşak gidek bellerden
Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Yükseğine çıktım göründü künbed
Gedik bekçileri eyleyin imdad
Cümlemize Hak'dan sağlık selâmet
Biz yolcuyuz duâ edin erenler

İsmâil'im pir eşiğine niyâzım
Sultan Balıncığ'a yüz sürmek arzum
Eşe dosta armağanım sağ sözüm
Biz yolcuyuz duâ edin erenler

— 6 —

Ayn-ı cem olmuşlar dîdâra karşu
Kalbi kallaş hâin gelmiş gelmemiş
Hâlim arz edeyim halden bilene
Bîhûde hâlimden bilmiş dilmemiş

Savur aşk kazanın dışa taşmaya
Bir kişinin yolda yolu düşmeye
Ahmak olan gider kuru çeşmeye
Anlamaz ki kabı dolmuş dolmamış

Firavınlık etmiş yolundan azmış
İkrâr ile küllî varından geçmiş
Hakîkatte abdest almadan göçmüş
Kılmayın ölüsün ölmüş ölmemiş

Odlu topuz yalancının cezâsı
Aslı münkirdir olmuş Hak'ka âsî
Eremez menzile yokdur süresi
Dağda bir baykuş kalmış kalmamış

İçilmez miskinin bulanık suyu
Hak'ka halka yaramamış bir huyu
Cömerd sofrasından umar hem payı
Nekes nasîbini almış almamış

İsmâil'im eder yaram ziyâde
Yadlarla içilmez hem dahi bâde
Yâr bana mahşerde şefâat ede
Yüze gülücü yâr olmuş olmamış

İZZET

Derd-i vuslat bizdedir biz âşıkan-ı Hayder'iz
Mürdegân-ı Hayder'iz biz zindegân-ı Hayder'iz
Sırrımızla âşinâdır rûh-ı râz-ı Mürtezâ
Sûretâ cismiz velî ma'nîde cân-ı Hayder'iz
İbn-i amm-i Mustafâdır mültecâ-yi âşıkan
Hamdülillâh bendeyiz biz bendegân-ı Hayder'iz
Dönmeyiz Hubb-i Ali'den Râfızî derler bize
Biz muhibb-i canfedâ-yi hânedân-ı Hayder'iz
Hâricîler Zülfikar-ı nutkumu *İzzet* bilür
Hasm-ı Ehl-i beyt'e seyf-i biemân-i Hayder'iz

KADÎRÎ

Âlemi mamur-u âbâdân eden Bektâşîdir
Meclis-i irfânı hep handân eden Bektâşîdir
Şuhu mümtâz-ı Cihânı dâimâ irşâd edip
Ehl-i cehli kabil-i iz'an eden Bektâşîdir
Hazret-i Îsâ gibi mevtâları ihyâ edüp
Yeknefesle herkese ihsân eden Bektâşîdir
Hâcı Bektâş-ı Velîdir ol gürûh-u mürşidân
Kalb ile Dünyâyı hep seyrân eden Bektâşîdir
İşleri âdâlar ile daima ceng ü cidal
Sîne-i âdâyı hep püryan eden Bektâşîdir
Ey *Kadîrî* ilticâmız dâimâ ol harftir
Dâr-ı dünyâ zâtını sultan eden Bektâsî'dir

KÂMÎ

— 1 —

Her abd-i âcize minnet etmeyiz
Bir Şâh-ı kadir ü mennânımız var
Kimseden ümmîd-i şefkat etmeyiz
Feyyâz-ı amîm-ül-ihsânımız var

Muktedâ-yı şâh-ı râh-ı şerîat
Delîl-i sebîl-i ehl-i tarîkat
Menba'-ı ma'rifet Kân-ı hakîkat
Muhammed Mustafâ Sultânımız var

Melâz ü melce ü hem penâhımız
Rehber-i râhımız dâd hâhımız
Taht-ı velâyette pâdişâhımız
Aliy-yel-Mürtezâ arslânımız var

Dü Şâh-ı şehîdan Şebpîr ü Şebper
Yâdigâr-ı Zehrâ halef-i Hayder
Kurratüluyûn zât-ı Peygamber
Serverimiz merd-i meydânımız var

Zeynelabâ Bâkır Ca'fer-i Sâdık
Kâzım Rızâ Takî hayrülhalâyık
Nakî vü Askerî mahbûb-i Hâlik
Muhammed Mehdî-i devrânımız var

Âl-i Resûl'edir i'tikadımız
Çârdeh ma'sûma istinâdımız
Ehl-i Beyt'e muhkem i'timâdımız
Kâmiyâ îkrâr ü îmânımız var

— 2 —

Kâ'be-i kû'yun tavâf ettik ezelden hâcıyız
Sanma gayrı bizleri kim biz gürûh-i nâcîyiz
Sîm ü zer Karûn'un olsun indimizde yok bizim
Zâhidâ bir lokmanın hem tokuyuz hem âcıyız
Men aref dersin bilelden dest ü dâmen tutmuşuz
Ol sebebden sanma gayrı kimsenin muhtâcıyız
Mey içüb mahbûb sevmek tâ ezelden kârımız
Ol sebebden yetmiş îki fırkanın ihrâcıyız
Râfızî dese nola münkir harâbât ehline
Sen özün bil *Kâmiyâ* biz cümlenin sertâcıyız

KARA HAMZA

Gurbet ilde neler geldi başıma
Cezâir erenleri aman gel yetiş
Çağırırım üstâdıma pîrime
Gerçek erenleri aman gel yetiş

Canıdır Kırkların dolusun sunan
Pervâneler gibi odlara yanan
Zülfikar kuşanıp Düldüle binen
Tanrının aslanı aman gel yetiş

Otur deli gönül yerinde otur
Cümle erenleri diline getir
Urûmu Kırımı bekleyip yatır
Divâne Behlülüm aman gel yetiş

Durmaz deli gönül su gibi akar
Aşkın firâkile bağrımı yakar
Kırk bin Rûm erleri gülbangin çeker
Pîrim Hacı Bektâş aman gel yetiş

Ezelden gelenler çektiler cefâ
Sonradan gelenler sürdüler safâ
Allah birdir Hak Muhammed Mustafâ
Cümlenin ulusu aman gel yetiş

Kara Hamza (1) eder dünya fâniymiş
Yeşil yaprak veren ağaç kurumuş
Arş ü Kürsî yerler gökler bürümüş (2)
Pîrim Hacı Bektâş aman gel yetiş

(1) Abdal Hamza: nüsha.
(2) Her bendin sonu diğer nüshada:
«Cezair'in erenleri erinen (erile)» şeklinde mukayyettir.

KEMAL

Kudret lisânını anda Lemyezel
Kurarken gözüme dergâh göründü
Sırr-ı mukadderden taksîm-i ezel
Kendime hemserlik bir Şah göründü

Seyrettim tâlihim bir bir yazdılar
Her harfin bin kere belki süzdüler
Ol zamandan bana destur dediler
Destime saz sere külâh göründü

Ervâh-ı ezelde esrârıma bak
Şefâat kılmadan Peygamber-i Hak
Râh-ı terehhumda kim bana ancak
Ol Şâh-ı Muhammed penah göründü

Bir nidâ işittim hitâb-ı ileyk
Evvel nefes dedim lebbeyk lebbeyk
Kemal deyince el'aşk-u aleyk
Bu çeşmime Cemâlûllah göründü

KERİM DEDE

Ali'm yana yana yanamaz oldu
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi
Yürek yandı korlandı da od oldu
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Kızıl ırmak gibi başından coşan
Eğerle Düldül'ü Zülfikar kuşan
Mehdi'den Mehdi'ye savaşa düşen
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Yezîd'in başına mıhlar çakıldı
Sancağımız kaz ovaya dikildi
Kavm-ı Yezîdân'e lâ'net okundu
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Yezidler gaflet gömleğin giydiler
Binbir günmüz tamâm oldu dediler
Kavm-i adû Şah Hüseyn'e kıydılar
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Kerim Dede gitmek ister bu ize
Uyduran ayrılmış öteki yüze
Biz de niyyet ettik Sultan Nevruz'a
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

K E Ş F Î

— 1 —

Nice pîrler ile bâtın yüzünden
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen
Bunca dil teşneler kandı sözünden
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Çekilsün gülbankler çerağ uyansun
Kudret sâkîleri meydanda dönsün
Yezîdler haşr olub mü'min sevinsün
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Seninle feth olub uyandı çerağ
Münkir olanlara düştü iftirak
Elinde çeliği Yezid kırarak
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Açmış sancağını kıbleye karşı
Hû gülbânk sadâsı kapladı arşı
Arzulayıp gider Hacı Bektâş'ı
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Aş kaynadır gördüm Kızıl Deli'yi
Şâh Abdal Mûsâ'nın elde çeliği
Arzû eder Hacı Bektâş Veli'yi
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Pîrler yüzün dönüb Hicaz'a karşu
Kıble'sini aldı namaza karşu
Mü'min olan gitsün niyâza karşu
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Keşfiyâ ağlayub çeşmi nem ister
Mü'mînin kardeşlerin Ayn-ı cem ister
.....
Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

KÖÇEK ABDAL

Bihamdillâh bu meydâna
Muhammed Mustafâ geldi
İkrar ettik birliğine
Aliy-yel-Mürtezâ geldi

Ali kırklara bâş oldu
Hızır'a hem yoldaş oldu
Hasan Hüseyn kardeş oldu
Şehîd-ı Kerbelâ geldi

Kerbelâ'da kan saçıldı
Neyleyim serden geçildi
Anda kevserler içildi
Sekahüm Rabbühüm geldi

Şâhın methin okur diller
Açılmış bahçede güller
Anda kevser içen kullar
İmâm ü pişüva geldi

Muhammed'e inen Kur'an
Okundu Nezzel-el-fürkan
Utanıp pîrinden korkan
Öksüz oldu gedâ geldi

Köçek Abdal bu bîçâre
Nâil oldu bu güftâre
Niyâz eyledi ol yâre
Hemen Mansûr dâra geldi

LEM'Î BABA

Canfedâ-yı cânım şehâ
.....
.....
Derdmend-i üryan benim

Âşık-ı envâr-ı Hak'kım
Nâzım-ı eş'ar-ı Hak'kım
Hem çâker-i zât-i Hak'kım
Şuride-i elhan benim

Dost deyu ağyâr aramam
Mecliste ayyâr aramam
Senden özge yâr aramam
Her emrine kurbân benim

Cânânın fermanberiyim
Mengûşlu bir kemteriyim
Derdi ile serseriyim
Mübtelâ-yı hicran benim

Lem'îyâ feryât yetişir
Elbette bir dâd yetişir
Mevlâdan imdât yetişir
Bidâd-i natüvan benim (1)

(1) Bu manzume müstef'ilün müstef'ilün vezni ile yazılmıştır. Bir iki yerinde vezin bozukluğu vardır. Ve ilk parçanın iki mısraı eksiktir.

LÛTFÎ

Kim bilirdi el ele el Hak'ka ikrâr olmasa
Kim bilirdi Ahmed-i Muhtâr-ı Hayder olmasa
Kim bilirdi cedd-i pâk-i Ehl-i Beyt kimler imiş
Kim bilirdi feth-i dîn Sâhib teberdâr olmasa
Kim bilirdi bu Enelhak sırrını ifşâ edüb
Kim bilirdi Hazret-i Manṣûr'u berdâr olmasa
Kim bilirdi yâver-i Peygamber-i âlîcenâb
Kim bilirdi Hâcı Bektâş Şâh-ı hünkâr olmasa
Kim bilirdi kadrini dünyâ vü mâfîhâda kim
Kim bilirdi *Lûtfî*'yi sâhib-i eş'âr olmasa

MAKBULÎ

Dil secdegâhı erenler şâhı
Oldum âgâhı mu'tâdımız var
Kılarız âhı Zikr-i İlâhî
Rûzü şeb dahi feryâdımız var

Câm-ı safâya Zeynelabâ'ya
Aşk-ı velâya Hulk-ı Rızâ'ya
Zât-ı Mevlâ'ya durdum duâya
Şâh-ı Kerbelâ'ya İmdâdımız var

Makbûlî kemtere Elmukaddere
Kerem bizlere girdik katara
Mescid minbere Zikr-i Ekbere
Ali Kanber'e küşâdımız var

MAZHARÎ

Hakîkat bağının gonca gülünü
Deren bilir dermeyenler ne bilir
Canın kurbân edüp cânân yoluna
Veren bilir vermeyenler ne bilir

Tatan bilir hakîkatin balını
Dahl eylemez ehl-i aşkın hâlini
Can gözünü açup Dost cemâlini
Gören bilir görmeyenler ne bilir

Mazharî düşeli âh ü firkate
Rûz ü şeb yanmakta derd ü mihnete
Harâbat postunu künc-i gurbete
Seren bilir sermeyenler ne bilir

MEBNÎ

Müştâk-ı dilin mahbub-i Sübhân Hüseyn'e
Ol kân-ı kerem makbul-i Rahmân Hüseyn'e
Hem Hazret-i Fahr-ı cihânın kurra-tül-aynı
Ferzende-i pâk ol Şeh-i Merdân Hüseyn'e
Bir nûr-u basar ol ki ciğer pâre-i Zehrâ
Hem ceddi Muhammed o kerem kânı Hüseyn'e
Her şâm ü seher zâri kılub bülbülü oldum
Ol bağ-ı nübüvvet gül-i handân-ı Hüseyn'e
Hep vârım anın can dahi âlemde neyim var
Cânım feda ol şâh-ı şehîdan-ı Hüseyn'e
Hançer ki çeküb kıydı ol evlâd-ı Resûl'e
Lâ'net Yezid'e girdiğiçün kan-ı Hüseyn'e
Ben nîce ana etmeyeyim lâ'neti her dem
Ol kâfir-i din kıydığıçün cân-ı Hüseyn'e
Biz bende-i ol sâdık-ı Evlâd-ı Resûl'üz
Lâ'net ederiz dâima düşmân-ı Hüseyn'e
Ahvâl-i şehîdânı kıldıkça tasavvur
Aklım dağılur hâl-i perîşân-ı Hüseyn'e

Kan ağla gözüm yâd ederek hûn-i Hüseyn'i
Bir emr-i azîm oldu bu ihvân-ı Hüseyn'e
Ey *Mebnî* o şehler şehinin râhına can ver
Vâsıl olasın belki o cânân-ı Hüseyn'e

MECZUB ABDAL

Otman Baba dergâhını soranlar
Dergâhı cennettir Otman Baba'nın
Eşiğinde yaslanuben yatanlar
Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Meydânı hoştur gürbüzdür yapısı
Mü'min ziyarete gelir hepisi
Üç yerden açılır türbe kapısı
Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Ziyâret kılarlar beyler paşalar
Türbesine gidip serden geçerler
Âb-ı kevser şerbetinden içerler
Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Kudret kılıcı vardır tutar eli
Bendeleri almış erkânı yolu
İmam Rıza oğludur şâhım belî
Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Meczub Abdal eder bende olalı
Horasandan Rûmeline geleli
On iki imamdan himmet alalı
Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

MEFHARÎ *(1)*

— 1 —

Yatardım gafletle, bir güruh-u pîrân
Tuttular destimi kalk kalk dediler
Ne yatarsın böyle gözün aç bir ân
Hayretle cihana bak bak dediler

(1) Bu şairin Çankırılı olduğu bilinmektedir.

Sarfetme havaya eldeki vârı
Farkeyle ne imiş yâr ü ağyârı
Erenler pîrine verip ikrârı
Şem'ine îmânın yak yak dediler

Erkân kapısından içeri girdim
Erenler pîrine ben ikrar verdim
Murâdımı aldım maksûda erdim
Kemerbest ol, mengûş tak tak dediler

Mustafâ iken ismim *Mefhar* dediler
Yetişti sâkîler sundular kevser
Nûş edip çağırdım yâ Alî Kanber
Mest olup cümlesi Hak Hak dediler

— 2 —

Aşkın cür'asını içmişim sâkî
Tenezzül eylemem âb-ı engûra
Pîr-i hakîkat'e olan mülâki
Minnet etmez hecv-i ehl-i gurura

Dil verip olanlar bende-i Kerrâr
Candan geçer yârın eylemez tezkâr
Ezelden olanlar âşık-ı dîdâr
Nimnigâh eylemez Cennet ü hûra

Aşk u şevk bahrine olup müstağrak
Meṭharî Enallah der miydi mutlak
Keşfolunmasaydı sırr-ı Enelhak
Âlem-i kutsîde gûş-u Mansûr'a

MEYDAN ABDAL

Server göçünceğiz fâni dünyadan
Ümmetlerim size elvedâ' dedi
Azrâil'le nâme gelür Hudâ'dan
Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Tevekkül bâbına çıkmış oturmuş
Sünneti kılmış da farzı bitirmiş
Yüzünü görmeden îman getürmüş
Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Ümmetleri hep toplandı katına
Giymiş hulle donun binmiş atına
Helâlim Hadîce kızım Fâtıma
Ehl-i Bey'tim size elvedâ' dedi

Muhibleri hep toplandı huzurâ
Kanlı yaşlar döktü yerin yüzüne
Hasan Hüseyin'i almış dizine
Kuzularım size elvedâ' dedi

Ali benim ahvâlimi bilesin
Gidiyorum ümmetime diyesin
Selman suyum koysun beni yuyasın
Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Çıkmış salâ verir Bilâl Habeşî
Tâkati yokdur kaldıramaz başı
Muhiblere saldı kızgın ateşi
Muhiblerim size elvedâ' dedi

Meydan Abdal çeşmim yaşı sel oldu
Âhıret evinden bize gel oldu
Muhibler içinde çok figan oldu
Muhiblerim size elvedâ' dedi

MÎÂDÎ

— 1 —

Vâris-i ilm-i Nebî kâşif-i hem sırr-ı Ali
Vâkıf-ı nakş-ı tılsımât-ı hurûf-i ezelî
Mâye-i fazll u kerem mefhar-ı aktâb ü velî
Rehber-i râh-ı necât ya'ni Hak'ın kudret eli
Hâzin-i genc-i ulûm nâib-i esrâr-ı Ali
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rum u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Evliyâ içre odur menbâ'-i serçeşme-i Rûm
Emrine oldu muti' şems ü kamer devr-i nücûm
Sırr-ı kudretle verilmiştir ana cümle ulûm
Kamu Rûm erleri kıldı ana teşrîf-i kudûm
Bildiler bezm-i velâyette nedir tarz-ı rüsûm
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Geldi çün Rûm'a kerâmetlerin etti ızhâr
Söyledi sırr-ı Hudâ'dan niçe dürlü esrâr
Emrine oldu kamu râm cemâd ü eşcâr
Saçtı ahbâbı kulûbuna çü necm-i envâr
Hamdülillâh dil ü candan ana kıldık ikrâr
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Mesned-i hükm-i velâyette kerem âna düser
Derdmendâna kamû feyz ü himem âna düşer
Süfre-i nân-ı atâ bezl-i niâm âna düşer
Sohbet-i silsile-i zât-ı şiyem âna düşer
..... (1)
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

(1) Bu parçayla aşağıdaki parçanın birer satırları eksiktir.

Dem-i gülbângi çeken merd-i vegayi oldur
Reh-i Hak mürşididir pîr-i bakayî oldur
Gam-ı aşk hastesine tıbb-ı şifâyî oldur
Şeb-i zulmette yanan şems-i ziyâyî oldur
.....
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Kurb-i izzette olub vâris-i ilm-i Nebevî
Odur evlâd-ı Muhammed güher-i Mustafavî
Cebhesinde görünür âyet-i nûr-u Alevî
Haseneyn gayretine dolmuş idi gönlü evi
Cümlesinden ulu(1)gördü anı Ahmed Yesevî(2)
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Şeref-i Zeynelabâ Bâkır u Ca'fer hakkı
Kâzım-ı Mûsi Rızâ nesl-i Peygamber hakkı
Şah Takî Şâh Naki hem şeh-i Asker hakkı
Mazhar-ı Fazl-ı Hudâ Mehdî-i server hakkı
Kulu *Miâdî*'ye ettiği keremler hakkı
Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

— 2 —

Yüzün nûru keremdir hey imânım
Hadîsin derde emdir(3)hey imânım
Sen ol sultân-ı kevneyn ü Resûl'sün
Ki zâtın muhteremdir hey imânım
Senin ceddindir İsmâil Halil hem
Kerîm âlî himemdir hey imânım

(1) Dolu: nüsha.
(2) Şâh-ı Yesevî: nüsha.
(3) Em : Deva, ilâç.

Kamu âbâ vü ecdâdın efendim
Hasîb ü Züşşiyemdir hey imânım
Dahi aṣhâb ü âlin cümlesi hep
Cenâb-ı hâs ümemdir hey imânım
Kulun *Mîâdî*'ye eyle şefâat
Ki gayet müttehemdir hey imânım

MUHYİDDİN

Medineden gider oldum Kûfeye
Dön gitme İmâm dedi sünnîler
Uğratırlar seni cevr ü cefâya
Dön gitme İmâm dedi sünnîler

Kolumuzdan uçtu Ali Mürtezâ
Neyleyeyim Mevlâdan geldi kazâ
Ayrılmaktan ölmek yeğdir hem bize
Dön gitme İmâm dedi sünnîler

Ümm-ü Gülsüm gördü şîşede kanı
Yere vurup Arşa çıktı figanı
Dön gitme yezitler öldürür seni
Dön gitme İmâm dedi sünnîler

Muhyiddin yasım var âşıklar gelsin
Buna inanmıyan Tamuda yansın
Ümm-ü Gülsüm nice firkata kansın
Dön gitme İmâm dedi sünnîler

MÜŞTAK

Biz harâbât ehliyiz kâşânemiz virânedir
Sâlik-i pîr-i muganız tekkemiz meyhânedir
Pîrimiz var ârımız yok bu melâmethânede
Ta'n-ı âlemden ne gam gamhârımız peymânedir
Biz mukayyed olmayız zencîr-i küfr ü dîn ile
Kabil-i îmân-ı küfr olmuş şu kim divanedir

Küntükenzin ma'nisin fehmetmez aslâ ehl-i kal
Mahrem-i râz-ı hidayettir o kim mestânedir
Hâsılı bir noktadır *Müştak* ilm-i ârifan
Kıl ü kal ehli bu ma'nâya hele bîgânedir

NAKDÎ

Bugün meydân-ı aşk içre yine âhengimiz vardır
Munâfık münkir-i bedhûlar ile cengimiz vardır
Erenler bezmine Allah eyvallah diyüp girdik
Hemîşe zikr olur dilde zeh-i gülbângimiz vardır
Atarsa gam değil zem tâşını münkir bize şâhım
Bizim de anların hakkında lâ'net sengimiz vardır
Girip de âşina-yi aşk olan bu meclise dâim
Kemâlât ehlini bilmek içün mihengimiz vardır
Alınmaz nakşımız devrân-ı âlemde behey *Nakdî*
Bizim bir suret-i âyînede bin rengimiz vardır

NAZÎFÎ

Elminnetü lillâh ki eyâ sâhib-i himmet
Ey kân-ı mürüvvet
Seccâdegehin buldu selâmetle saâdet
Vey şân-ı tarîkat
Nefsinde muhârib olan ey safder-i galib
Ceddin Ebu Talib
Hak'dan sana kim sûret-i ma'nîde bu kuvvet
İhsân ü inâyet
Bu bezme küsûf ermiş idi işte açıldı
Anber mi saçıldı
Saddak nefsin eyledi ızhâr-ı kerâmet
Ey mazhar-ı cevdet

Hak sâhibine eyledi teslîm bu câmı
Cây-i fukarâyı
Züvvâra mübârek ola bu Ka'be-i ismet
Her kûşesi cennet
Bu silsile-i Bektaşî'ye gel dil uzatma
Öyle zehir atma
Kıl o neseb-i pâkden ümmîd-i şefâat
Der pîş-i kıyâmet
Dergâh-ı selâmet denilür buna efendi
Bâ feyz-i bülendî
Her cânibini kapladı envâr-ı hakîkat
Ey sâlik-i vahdet
Bû hânkah içre heme şâd oldu gönüller
A'lâ ile efhar
Değmez mi cihân işte *Nazîfâ* bu meserret
Hakka bu ne devlet

NEDİMÎ

Velleyli izâ yağşâ buyurdu Sübhân
Vennehâri izâ tecellâ'sıdır
Ali'dir esrâda eşyâda ayan
Bilcümle erenler mübtelâsıdır

Kün emriyle halk olundu her eşyâ
Mevcûd olub nefsen illâ vüs'ahâ
Zuhûr etti bunca rûh-i enbiyâ
Âdem Safiyullah ibtidâsıdır

Akıl fikir ermez sırr-ı Yezdân'a
Buyurdu Velasri innelinsâ'na
Şerîat râhını Şâh-ı sultâna
Tevdî' kıldı Hatmülenbiyâ'sıdır

Nedîmî gel gözle bâb-ı rızâyı
Muhammed Mustafâ mihr ü vefâyı
Şîr-i Hudâ Aliy-yel-Murtezâ'yı
Hakîkat bu halkın muktedâsıdır

NEHRÎ

— 1 —

Kul olduk ezelden biz Mustafâ'ya
Sıdk ile bendeyiz hem Mürtezâ'ya
Cân ü dilden çünki anları sevdik
Bahş ettiler bize gün gibi sâye

Hasen Hulk-ır-Rızâ Fâtıma Bacı
Hüseyn-i Kerbelâ başımız tâcı
Bunları sevenler gürûh-i nâcî
Gönlünü ver candan Zeynelabâ'ya

Muhammed Bâkır'a bende ol yine
Ca'fer-i Sâdık'dan ola gör zinde
Mûsi-i Kâzım'ı zabt edüb tende
Teslîm et sözünü Alî Rızâ'ya

Muhammed Takî'dir cânımda cânan
Aliy-yi Nakî'dir ol Şâh-ı Merdan
Askerî'ye asker *Nehrî* her zaman
Tâbi' olub Mehdî sâhib livâya

— 2 —

Kardeş bize niçün ikrar sorarsın
Mürşide ikrârın Ali değil mi
İrfânın yok mudur özün yorarsın
Kalbin içre yârin Ali değil mi

İşte dinle sana eyleyim beyan
Dört kapu açıldı donandı meydan
On iki çerağ var anda bî noksan
Niyâz u ezkârın Ali değil mi

Rehberim gösterdi niyâza geldim
Eşiğin bûs edüb dâra çekildim
Hakîkat tarîkat ma'rifet bildim
Budur küllî varın Ali değil mi

İsmâil'in sırrı ol aşk çün ayân
Kurbânım göklerden geldi ol zamân
Tekbîr-i merdanla teslîm etti cân
Bu ulu esrârın Ali değil mi

Üryan koşub şahlar şâhına vardım
Edeb erkân ile cemâlin gördüm
Boynuma kemendim taktım da durdum
Görmüşüm dîdârın Ali değil mi

Rehberim destine verdi kemendim
Koç kuzulu kurban deyu satıldım
Hasen'le Hüseyn'e belim bağladım
Bu iki serdârın Ali değil mi

Telkîn etti kulâğıma bir esrâr
On sekiz bin âlem Hayder-i Kerrâr
Açub gözün bir bak bunda neler var
Gör ulu Settâr'ın Ali değil mi

Rehberim oturdu kalktım ayağa
Niyâz ile vardım ol şehinşâha
Kardaşlara dahi geçdim ayağa
İşte bu pazarın Ali değil mi

Böylecedir ey şah bizim hâlimiz
Ayn-ı mahabbettir hep ef'âlimiz
Horasan şem'ine yandı bâlimiz
Pervâne Hünkârın Ali değil mi

Nehrî kemter gerçi bilmezlenirsin
Hakdır hep ef'âlin kime ne dersin
Mahabbet et da'vâ niçün edersin
Hayâ nâmus ârın Ali değil mi

— 3 —

Horasan'dan geldi kıldı karârı
Şen oldu mekânı İnci Baba'nın
Kırklar ile bile idi pazarı
Açıldı meydânı İnci Baba'nın

Bir gece bâtında eyledim seyrân
Saf saf oldu canlar donandı meydân
Çerağlar uyandı birden ol zamân
Bu da bir nişânı İnci Baba'nın

Budur ey kardaşlar himmet-i azîm
Cümle müridleri ahdinde dâim
El bağlu yanında olmuşlar kaim
Kurulmuş dîvânı İnci Baba'nın

Şükür nasîb oldum ayn-ı cemine
Yüzüm sürdüm ol demde kademine
Ey kardeşler uyman dünyâ gamine
Budur bir burhânı İnci Baba'nın

Postnişîni Kadrî Baba'dır ayan
Çerağ uyandırdı gördüm ben o can
Medhi ile aktı *Nehrî* dil olan
Oldukça fermânı İnci Baba'nın

— 4 —

Ey sâlik-i bîgâne
Kıyamadın bu câne
Aşk od'una pervâne
Olamazsın demedim mi

Dil vermedin ezkâra
Oldun neden âvâre
Derdine nedir çâre
Bulamazsın demedim mi

Er gerçi gezer zâhir
Fark etmeğe şart vâfir
Meydâna serin âhır
Koyamazsın demedim mi

Her gördüğün er sanma
Nâfile od'a yanma
Vasf edüb özün anma
Yoramazsın demedim mi

Yüz tutsana irşâda
Kim olasın âbâda
Nehrî gibi üstâda
Uyamazsın demedim mi

N E S L Î

— 1 —

Tâlib ne durursun döner bu devran
Gözünü gafletten açabildin mi
Benliği terk edüb nefsin öldürüb
Meskenet yurduna göçebildin mi

Cömerdlik edüben mâlini kıyıb
Melâmet hırkasın eğnine giyib
Dünyânın varlığın yokluğa sayıb
Nâmus ile ardan geçebildin mi

Hakîkatın sahrâsında yaylayub
İnüp aşkın deryâsını boylayub
Şu dünyâ fırsatın mîzan eyleyüb
Zâhiri bâtından seçebildin mi

Ulu sular taşkın akar bulanır
Sefer arzu eden umman dolanır
Âb-ı hayat çeşmesinden sulanır
Mahabbet gölünden içebildin mi

Neslî bu dünyâya ayaktan geçüb
Hakîkatle konub Hak ile göçüb
Marifet tohumun tarlaya saçub
Ektiğin hâsılı biçebildin mi

— 2 —

Gelin hey erenler dirlik edelim
Kapuları açık Seyyid Ali'nin
Eksiklikte kalup darda duranın
Himmeti de çoktur Seyyid Ali'nin

Ne güzel bahar yeşillenmiş şimdi
Lâlesi sünbülü açılmış şimdi
Abdallar samâha durmuşlar şimdi
Şirindir yerleri Seyyid Ali'nin

Baba İbrahim şehidler eridir
Kırklar cemiyeti anın yeridir
Cansız dıvarları binüb yürütür
Muhibdir pirleri Seyyid Ali'nin

Neslî Abdal (1) bunu böyle söyledi
Gerçek erenlerin medhin eyledi
Meded mürüvvetle kerem diledi
İhsânı kim çokdur Seyyid Ali'nin

N İ H Â N Î

Ervâh-ı ezelde dîvân-ı Hak'da
Secde-i âdemî ettim de geldim
Hem âdem balçıktan yaradıldıkta
Çâr unsur libâsın giydim de geldim

Keştî-i Nûhile girdim tûfâna
Bir dem İsmâil'e geldim kurbâna
Ya'kub veş hayli düşdüm efgana
Yûsuf-i Ken'ân'ı buldum da geldim

Tûr'da Mûsâ ile dîvâna durdum
Hak'kın tecellîsin ben anda gördüm
Rûh-ul-mukaddes'den İncil okudum
Tıfl-ı Mesîhâ'yı bildim de geldim

Mahbûb-i Hudâ'ya vahy oldu Kur'an
Hem yazdı okudu ol Şâh-ı Merdan
Mi'râc'a Muhammed gittiği zaman
Leyle-i mi'râc'ı gördüm de geldim

Muhammed Ali'nin çünki fermânı
Kırklar meydanında gördüm erkânı
Nihânî böyledir derdin dermânı
Bu dem ü devrânı sürdüm de geldim

N O K S Â N Î

Lâmekân elinden bî nişân iken
Meni zuhûr etti ol kan içinde
Üç yüz altmış altı şehirden gelüb
Özüm katre oldu ummân içinde

(1) Bir mecmuada Öksüz Abdal namına kayıtlıdır.

Bir vakit ummanda cansız yaturdu
Câna cesed verüb vücud yetirdi
Gıdâ verüb kalb içinde oturttu
Rızkımı yetürdü ol kan içinde

Tekmil vücudumla saldı cihâna
Tasvir verüb iki babdan ayâna
Gözümde nûr oldu baktım cihâna
Nice bencileyin vardır bu hân içinde

Bir vakit mâderde şîr emdim kandım
Tiz vakitte dahi andan usandım
Diş bitirdim âb ü nâna dayandım
Vücûdum besledim cihân içinde

On beşe girince kemâli buldum
Nefse uyub isyan bahrine daldım
Bir zaman uğraştım otuza geldim
Her dem gezer idim gümân içinde

Çok ilim okudum aklım yetmedi
Çok amel kazandım fayda etmedi
Çok cehd ettim kimse elim tutmadı
Hor zelil gezdim devrân içinde

İlm-i ledün dersin kâmilden aldım
Okudum fehm ettim sırrını bildim
Hakîkat şehrin arzu edüb geldim
Bir kâmile yettim irfân içinde

İbtidâ nefsimden okuttun beni
Lûtfundan dirilttin bu ölmüş teni
Merhamet eyledi ol gönlü ganî
Özüm kande idi ummân içinde

Rabbimi öğrendim cümlenin cânı
Küfür deryâsında buldum îmânı
Derde düştüm arar idim dermânı
Tabîbe eriştim burhân içinde

Derdimin dermânı yine derd oldu
İkrar birdir cesedciğim dörd oldu
Şâh-ı Merdan zebânımda vird oldu
Mansur tek gezerdi meydân içinde

Adâlet sultânı yek nefes kıldı
Üç yüz altmış altı burcumu aldı
Adûları sürüb kendisi kaldı
Gönlümün tahtında sultân içinde

Gönlümün evinde kalmadı kara
Aşk mahabbeti geldim dildâra
Dilim ile ben hezâran sad pâre
Evsâfın okurdum Kur'ân içinde

Bülbülüm gülü vasf eder bu dilim
Mahlûk fehm eylemez hâlim ahvâlim
Gülşen bahçesine uğradı yolum
Bağ-ı cennet hûri gılman içinde

Bir köşede hak kelâmın söylerler
Bir tarafda zevk-ı semâ' ederler
Hakîkat râhına doğru giderler
Lâhmüke lâhmî oldu bir cân içinde

Mahabbet bağında bir kubbe gördüm
Âdem suretinde aslını sordum
Aslı kâinat imiş zâtını bildim
Âleme can olan cenân içinde

Muhammed'in tâcıdır şems ile kamer
Aliy-yel Mürtezâ belinde kemer
İki kulağında Şebper ü Şübper
Hasen Hüseyin'dir zebân içinde

Bir gözümde imam Zeynel nûr oldu
Bir gözümde imam Bâkır sır oldu
Hakîkat râhında Ca'fer dürr oldu
Bir yüzümde Kâzım nûrân içinde

Ağzımdan burnumdan Rıza dem urdu
Bir elim ile Takî binâyı kurdu
Bir elimle Nakî dîvâna durdu
Cennet kapusundan Rıdvân içinde

Hasen-ül-Askerî kuvvet ayağı
Muhammed Mehdî'dir kudret dayağı
Kubbeden zuhurdur cennetin bağı
Bir fidan bitirdi cenân içinde

Ol fidan cennette kemâlin buldu
Arasında seyr-i vahdeti gördü
Arzû eden okur ilm-i hikmeti
Arzû etmeyen kalur gümân içinde

On iki imam'ları cümle hak bilen
Çardeh ma'sum pâkin aslını soran
Anların yolunda cân ü ser veren
Sultân olur imiş cihân içinde

Gülşen bağçesini gezdim bir zaman
Gördüm ki kurulmuş bir ulu dîvân
Muhammed Mustafâ el Şîr-i Yezdan
Mürşid-i kâmildir irfân içinde

Şerîat bâbında danışık oldum
Tarîkat bâbında cân ü ser buldum
Hakîkat bâbında nefse yanıldım
Mürşid dâra dikti meydân içinde

Kudret tarafından bir top nûr indi
Mürşid-i kâmilin dizine kondu
Minnetçi oldu da dârına durdu
Nûr nûra karıştı nûrân içinde

Minnet kabûl oldu dardan indiler
Yerli yerli gediğine kondular
Ağızların temennâya sundular
Terceman diledi erkân içinde

Cibrîl'e emr oldu gülşen bağına
Terceman getür ki niyaz dağıla
Himmetleşüb düştü yolun sağına
Kendisini buldu cenân içinde

Firdevs bahçesinde fidânı buldu
Sağ eliyle sebû ahmeri aldı
Destur yâ Şah deyub meydâna geldi
Kokusu dağıldı meydân içinde

Cebrâil öz hizmetine yer aldı
Sebû-yi ahmeri Resul'e sundu
Niyazlaşuben çâr pâre kıldı
Dört zat oldu bu cihânın içinde

Fâtıma Zehrâ'dır Ali'nin yârı
Beline kuşandı hem Zülfikar'ı
Bindi Düldül'üne kırdı küffârı
Kanber'i önünde meydân içinde

Her pârede gördü üç noktası var
On iki noktadır birbirine bâr
Yüzüne müştakdır şems ile kamer
Dâim gelür gider cihân içinde

Anlardır âlemin nizâmın veren
Kudret kandilini açup oturan
Yer ile gökün binâsın kuran
Âdem'i var etti isyân içinde

Âdem'in tevbesin kabûl eyleyen
Bî güman Âdem'de mevcud söyleyen
Yetmiş iki milleti îcâd eyleyen
Cümlesin var etti zebân içinde

Yüz yirmi dört bin nebînin nûru
Evliyânın sırrı kavli ikrârı
Her taraf gösterir nûr u envârı
Sûret-Âdem gezer her cân içinde

Yetmiş iki milleti îcâd eyledi
Her birisi bir dil ile söyledi
Gürûh-i Nâcî'de karâr eyledi
Ma'rifet bağında gülşân içinde

Noksânî'yem cismimdeki cân olan
Gönlümün tahtında hem sultân olan
Okudup dinleyen hemi gösteren
Evsâfın okurum Kur'ân içinde

— 2 —

Sanmayın erenler dünden bu günden
Nice bin kerre bu hâna geldik
Hak Taâlâ nûra tecellî kıldı
Ol nurdan pâyımız aldık da geldik

Âşıklar ol nûrdan ervâhın aldı
Ayîne eyleyüb cemâlin gördü
Aliy'le Muhammed bu yolu sürdü
Nur nûra karıştı nûrân içinde

Kandîl-i kudreti yarattı nûrdan
On iki ervâhı yarattı sırdan
Lâmekân şehrini yarattı nûrdan
Aşk u mahabbeti cevlâna geldik

Âdem'e kavuştuk cennete girdik
Havvâ ile orda çok demler sürdük
Yerin göğün binâsını biz kurduk
Arzu kıldık anı seyrâna geldik

Hak buyurdu buğday yemeyin hey cân
Galebe eylese nefs ile şeytân
Yedikte buğdayı eyledik isyân
Sürüldük cennetten cihâna geldik

Tevbe kıldık makbûl oldu sözümüz
Muhammed cisminde açtık gözümüz
Âdem'den Hâtem'e sürdük yüzümüz
Ol demde sûret-i insâna geldik

Muhammed cisminde karâr eyledik
Hak buyurdu Hak kelâmın söyledik
İndik aşkın deryâsını boyladık
İkrar verdik Şâh-ı Merdân'a geldik

Başımıza vurduk tâc-ı Levlâk'i
Çıktık seyr eyledik arş-ı eflâki
Mi'râc'a çıkuben biz gördük Hak'kı
Hâtemi bac verdik arslana geldik

Hadîce Fâtıma Muhammed Ali
Ezelden kurdular erkânı yolu
Hasen Hüseyin'dir can kurban velî
Eşiğine can baş kurbâna geldik

İmâm-ı Zeynel'den Bâkır'a indik
Ca'fer-i Sâdık'a göz gönül kattık
Mûsi-i Kâzım'dan Rızâ'ya yettik
Takî Nakî şâh-ı hûbâna geldik

Cârdeh-i Ma'sûm-i pâk'dir sırrımız
On iki imamlardan gelür nûrumuz
Kırkların ceminde vardır yerimiz
Uğradık mekteb-i irfâna geldik

Noksânî'yem Lâmekân'dan gelmişiz
Erenlerden biz de destur almışız
Münkirin gözüne perde olmuşuz
Hakîkat bahsini beyâna geldik

— 3 —

Ben mürşidim deyen noksâna gelsün
Mürşid kimdir anın nişânı nedir
Evliya buyruğun okuyub bilsün
Yetmiş üç farzı var beyânı nedir

Dört kapu kırk makam on iki erkân
On yedi tarîkı eylesün beyan
Tâlibin gönlünde koymasun güman
Bildirsin cân içre cânânı nedir

Kâmil mürşid her bir müşkili seçer
Ana teslîm olan kevserden içer
Tâlibin yetmiş bin hicâbın açar
Gösterir cenneti nîrânı nedir

Bu ma'nâyı bilen mürşid tamamdır
Ameli olursa on iki imamdır
Kalbi Beyt-i Hudâ şâh-ı âlemdir
Yedi bahir içre ummânı nedir

Bu sırra ermeyen mürşid olamaz
Hırs-ı nefse uyan özün bilemez
Tama' içün gezen Hak'kı bulamaz
Ne bilsün ikrârı îmânı nedir

Hak nerdedir bilmez yalanı söyler
Evlâddanım deyüb yalanı söyler
Gerges gibi her bir cîfeye konar
Tanımaz yahşiyi yamânı nedir

Bu üç sıfatta buluananlar mattır
Nefsine kul olan şeytan sıfattır
Gıybet bühtan eder sanır âyettir
Ak üzre farketmez karayı nedir

Noksânî aç gözün mürşidi tanı
Bâtının görünce teslîm et canı
Bir kapuya bend ol öğren irfânı
Göresin küfr içre îmânı nedir

— 4 —

Yine havalandı gönlümün kuşu
Aşk ile şevk ile döner şah deyu
Her dem bahar ister istemez kışı
Mahabbet bağında döner Şah deyu

Şer'-i Muhammed'den bağlıdır başı
Hakîkat yolunda döker göz yaşı
Arzu etmiş Rum'da Hacı Bektaş'ı
Kubbesin üstünde döner Şah deyu

Mest olmuş eğlenmez aşkın bülbülü
Zehrâ vü Kübra'dır hakîkat gülü
Sâki-i kevserden gelse bir dolu
Aşk meyinden içer kanar Şah deyu

Hakîkat meyinden içen uyanur
Hasen Hulk-ı Rızâ rengin boyanur
İmam Hüseyn al kanlara boyanur
Zâkir semâ' eder döner Şah deyu

Ma'sûm-i pâklerden sağ kapu açar
Ârif olan nice müşküller seçer
Lâhmüke lâhm olan serinden geçer
Kudretten delîli yanar Şah deyu

Zeynelâbidin'le zindâna düşer
Bâkır kazanında kaynayup pişer
Ca'fer ile yedi deryâyı geçer
Gülşen bağçesinde döner Şah deyu

Kâzım'la irişir gevher-i kâna
Rızâ ile girer hâl meydanına
Sekiz uçmak içre Hak irfânına
Dîdârı seyr eder döner Şah deyu

Muhammed Takî'den bulur imânı
Ali Nakî kaldıra zan gümânı
Askerî Mehdî-i sâhib zamânı
Kalbde mihmân eder tutar Şah deyu

Noksânî gönülde kuş gezer iken
Yer gök kurulmadan suda yüzerken
Kandildeki nûrdan okur yazarken
Aşkın cür'asından sunar Şah deyu

ÖKSÜZ ALİ

Aşk evinde kışlayalı
Rivâyete başlayalı
Gidi münkir taşlayalı
Gönül çayır çemen oldu

Cennet evinde yayladı
Muhammed Ali (kemer) bağladı
Şah İmam Hasan söyledi
Fatma Ana temel oldu

Şah Hüseyin'in elinde
Zeynel'âbidin gülünde
Muhammed Bâkır yolunda
Cümle küfür îmân oldu

İmamların genci şahtır
İmam Câfer Sadık mahdır
Horasan şah oğlu şahtır
Hep birlikte dümen oldu

Mûsa-yı Kâzım şehrinde
Hak var üstadın kahrında
Üryan Ali'nin fahrında
Bu yol serv ü semen oldu

Hak deyip lokma yemedi
Mûsa Rıza da yumadı
Muhammed Takî demedi
Yezid gönlü güman oldu (1)

Hasan Askerî de gelse
Müminler şad olup gülse
Ali Zülfikar'ın çalsa
Cihan halkı yaman oldu

Baka Mehdî obasına
Arzumânım abasına
Karşı kodu babasına
Ol sahib-i zamân oldu

Âhır zamandır ötesi
Elinde kadeh tutası
Öksüz Ali'nin nefesi
Düvazde İmam oldu

(1) Bu düvazde de bir eksiklik vardır. Aliyen Nakî yoktur.

P Â K Î

Çok şükürler olsun sürdüm yüzümü
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ın
Sıdk ile bağladım ben de özümü
Eşiğine Kızıl Deli Sultân'ın

Gelibol'dan geçti Hak'ka dayandı
Tahta kılıç al kanlara boyandı
Burhânın görenler geldi inandı
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ın

Koru yaylasından attı şişini
Baba pınarının deldi taşını
Kırklar beli dedi koydu başını
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ım

Pâkî'nin ezelden vardır îmânı
Seyyid Ali'dir derdinin dermânı
Râhında fedâdır baş ile cânı
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ın

PİNHAN ABDAL

Verdiğin ikrâra doğru gel yürü
Mansur olup darda tuttuğun eli bul
Bu yolun şâhıdır Muhammed Ali
Muhammed Ali'den kalan yolu bul

Hâl yolunun şâhı Ali'dir Ali
Ârif olan kişi neylesin kali
Rehberim Muhammed, mürşidim Ali
Mürşidle rehberde olan hâli bul

Muhammed Ali'dir taptığım tapu
Yıkılmaz Mevlânın yaptığı yapu
Kırk sekiz bahçede on iki kapu
Eşiğinde coşkun akan seli bul

Sağımda Muhammed, solumda Ali
Nefsine uyarsan kalırsın geri
Eğer anlar isen durma gel beri
Aşkın deryâsına inen gölü bul

Erenler sırrını verme araya
Gönül yıkıp göçeyleme seraya
Var bir amel kazan Hak'ka yaraya
Arının arayıp gezdiği balı bul

Erenler meydânında kestiğim başlar
Cûş etti çeşmimden kan ile yaşlar
Doğru doğru gelin mü'min kardaşlar
Rehber destinden koktuğun gülü bul

Mansûr olup dâra geldiğim zaman
Zerrece kalbimde kalmadı güman
İkrâr verip îman aldığım zaman
Kemend ile bağladığın beli bul

Mü'min olan biribirin bulunca
Verdiği ikrarda doğru durunca
Âdem Safî dünyâ bünyad olunca
Nuh'un teknesine inen kulu bul

Pinhan Abdal benim kestim kurbanı
Muhammed Ali'den aldım meydânı
Kırklarda bîçâre Veyselkaranî
Muhammed gönlüne gir de Ali bul

PİR HÂTEM

Yine bu gün dost evine varalım
Hallac-ı Mansûr'um dârım Gül Baba
Yârdan ayrılmışım feryâd ederim
Kalmadı nâmûs u ârım Gül Baba

Kan revandır gözümüzden yaşımız
Şükür geldik bir araya beşimiz
Şimdengeru Hû demektir işimiz
Arşa direk direk zârım Gül Baba

Gördüm kılıcını tutar elinde
Keskin erenleri vardır yolunda
Yardımcımız olsun mahşer yerinde
Dünyâda ahrette varım Gül Baba

Yedi iklim dört köşeye yürürsün
İsteyenin murâdını verirsin
Din serveri Muhammed'in nûrusun
Gel dînim îmânım şâhım Gül Baba

Pir Hâtem Abdal'ın tutalım yasın
Tuna'ya vermiştir bir karacasın
Yedi iklim dört köşeye gözcüsün
Gel dînim îmânım şâhım Gül Baba

RABTÎ

— Müseddes —

Bana bu sırr-ı sevdâ rişte-i nûr-u Hudâ'dandır
Ledünnî ilminin dersi bize feyz-i ulâdandır
Harâbât olduğum İbrâhim Edhem taht abâdandır
Celâl ü cezbe-i aşkım Resûl-i kibriyâ'dandır
Demâdem yandığım nâra Aliy-yel-Mürtezâ'dandır
Zehir nûş ettiğim her dem Hasen Hulk-ı Rızâ'dandır
Resûl'ün kurratülaynı Hüseyn-i Kerbelâ'dandır
Nezâfet râhına ser verdiğim Zeynelabâ'dandır

Bu sırr-ı ma'nevîyi Hazret-i Bâkır'dan aldık biz
Hafiyyen mezheb-i Âl'i Sâdık Ca'fer'den aldık biz
Hakîkat Mûsi-i Kâzım Rızâ'yı erden aldık biz
Maârif fennini Alî Rızâ rehberden aldık biz
Bu dersler hep bize Şâh-ı Takiy-yi pür safâdandır
Müzeyyen oldu diller bâ Nakîy-yi pür vefâdandır

Hasen Askerî'den cenkleri ta'lîm eyledik her bâr
Muhammed Mehdi'ye rabt oldu *Âşık Rabtiyâ* nâçâr
Koruz başı belâ meydânına sırr etmişüz izhâr
Bu sırdan bîhabersin pâk dâmen zâhid-i cerrâr
Senin mağrûr-i engüşt olduğun ilm-i riyâdandır
Yarın seyrân edersin mesnedin sâhib livâdandır

RAHMÎ

— 1 —

Tâlib Hak'kı bilmez yüz bin cehd ile
Hâdi-i servere erişmeyince
İkrâr îmân olmaz indi ahd ile
Mürşid-i ekber'e erişmeyince

Dümensiz yelkensiz kayık olur mu
Delilsiz âşık u ma'şuk olur mu
Secdesiz kıblesiz tahkîk olur mu
On iki servere erişmeyince

Bir kimseye burhan nişân olmadan
Erkân-ı kırklarda meydân olmadan
Tarîkatın sırrı beyân olmadan
İmâm-ı Ca'fer'e erişmeyince

Fark etmez kerâmet kerâhet nedir
Ne bilsün kesret ü mahabbet nedir
Şerîat tarîkat hakîkat nedir
Ma'rifet hüneri erişmeyince

Gerçek *Rahmî* çokdur sülûk-i Alî
Ermez menziline vallahi belî
Hak tarîkı Hacı Bektâş-ı Velî
Eğerçi ol pîre erişmeyince

— 2 —

Eriştim menzile ikrar getirdim
Mürşidimden haber aldım yâ Alî
El etti rehberim kendim yitirdim
Bu aşk u sevdâya daldım yâ Ali

Râh-ı şerîatte buldum kemâli
Dört kapudan girdim arslan misâli
Anda gördüm Muhammed'in cemâli
Araya araya buldum yâ Alî

Bu mahabbet karâr oldu dilime
Terk ettim kesreti düşdüm yoluma
Aşkın dümenini aldım elime
Gemimi engine saldım yâ Alî

Taktılar boynuma resenim benim
Anda kurbân ettim cân ile tenim
Ol menzilde kendim biçtim kefenim
Bu sırrına şaştım kaldım yâ Alî

Rahmî pür hatâya sen de atâsın
Şâh-ı Velâyet'sin Şah Mürtezâ'sın
Evvel âhır zâhir bâtın Hudâ'sın
Öldürseler dönmem bildim yâ Alî

— 3 —

Horasan'dan Rûm'a zuhûr eyleyen
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi
Binüp cansız dıvarları yürüden
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Doksan altı bin Horasan pirleri
Elli yedi bin de Rûm'un erleri
Cümlesinin serfirâzı serveri
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Balım Sultan arkadaşı yoldaşı
Kızıl Deli Sultan'dadır her işi
Abdal Mûsâ Sultan dersen ne kişi
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Kaygusuz Sultan'ın keşf ü kemâli
Er kulu Hacım Sultan'dadır hâli
Kanber Ali Sultan nûr-i cemâli
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

İbrahim Edhem sultân-ı cihânî
Sarı İsmâil'dir Sultan nişânı
Şeyh-i Şâzelî'dir sultan burhânı
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Hızır Ali Sultan yâ senden meded
Kara donlu sultan Vallahi Ahad
Cedd-i Pâki sülâle-i Muhammed
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Sâyesinde *Rahmî* nâm ile şânım
Yüzüm eşiğinde koydum kurbânım
Erkânım ikrârım dînim îmânım
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi (1)

— 4 —

Yüzüm sürdüm eşiğine hâkine
Sâf ettin gönlümü meydânı gördüm
İştiyak eyledim vech-i pâkine
Hamd olsun dîdâr-ı Subhân'ı gördüm

(1) Bu manzume, mecmualarda ekseriyetle ilk üç bendi kayıtlı bulunduğu için, yanlış olarak Abdal Musa namına şâyi olmuştur.

Elim darda yüzüm yerde habîbim
Özüm Hak'da doğru yoldur tabîbim
Âsî mücrim kulum geldim tayyibim
Derdimin dermânı Lokmân'ı gördüm

Yüzüm eşik özüm koydum meydâna
Gözüm oldu çerâğında pervâne
Gerçeğe Hû yuf eyledim yalana
Böyle erenlerde burhânı gördüm

Bezm-i mahabbette dâr-ı Mansur'da
Gıl gış kalmadı âhâd unsurda
Erenler nazarda kullar huzurda
Afv eyleyen şâhı sultânı gördüm

Abdest aldım namaz kıldım bî noksan
Zamm-ı sûre okuyarak râyegân
Kıblemi secdemi ettiler beyân
Cemâli cennette ışkanı gördüm

Erenlere dil uzatmak hatâdır
Elim kesmek dilim kesmek devâdır
Tâlibler mürşide teslim rızâdır
Ol rızâdan olan seyrânı gördüm

Rahmî ayn-ı Cemin etti ziyâret
Kesrette mahabbet gördüm hakîkat
Heman bir târih çıktı ne hikmet
Erkânında dürlü nişânı gördüm

— 5 —

Yaz bahar eyyamı cennetin kânı
Bağçesi bağları Seyyid Ali'nin
Öter bülbülleri âb-ı revânı
Özgedir dağları Kızıl Deli'nin

Yaylakdır düzleri bahar yazları
Seyrangâh olmuşdur şâhın düzleri
Nice bülbüllerin hub âvâzları
Gülistan dağları Seyyid Ali'nin

Arafat yaylası bayram günleri
Seyrangâhdır Şâhım Sultan evleri
Seyrân ile gelüb yüz sürenleri
Mekke'dir yerleri Kızıl Deli'nin

Semâ'a kalkdıkda abdal üryanlar
Çekilür gülbânkler döner peymanlar
Nice mahabbetler dem ü devrânlar
Sürer dervişleri Seyyid Ali'nin

Rahmî dilim senden çağlayu geldi
Pîrine özünü bağlayu geldi
Yüz sürüb yerlere ağlayu geldi
Nice muhibleri Kızıl Deli'nin

— 6 —

Afv eyle cürmümü erenler şâhı
Kem bizdedir kerem sizde erenler
Defterlere sığmaz çokdur günâhı
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Öksüz gibi harab yerde kalmışam
Günah deryâsına düşüp dalmışam
Ben pîrimden böyle haber almışam
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Men gedâyım şâhım atâya geldim
Derdliyim derdime devâya geldim
Mürüvvet kânısın recâya geldim
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Elim ermez gücüm yetmez nideyim
Ben bu halde iken kande gideyim
Senden gayri kime recâ edeyim
Kem bizdedir kerem sizde erenler

Yetiş elden gitti *Râhmiyâ* kemter
Kurtar bu azabdan aman erenler
Kişi düştüğ- yerden kalkar dediler
Kem bizdedir kerem sizde erenler

RASİH

Gaflet etme ey tâlib-i hakîkat
Vakt-i seher seyr-i şafak bizimdir
Ârif-i billâh ol budur nasîhat
Ağzı lâ'lu tatlı dudak bizimdir

Muhammed Ali'yi söyledi ey yâr
Emr-i Hak böyledir bize kafadâr
Bunu Hasan ü Hüseyn'e getür var
Erenler deminde kulak bizimdir

Ali Zeynelâba Bâkır u Ca'fer
Kavm-ı Nâcî Kâzım Rızâ'yı söyler
Takî, Nakî, Asker, Mehdî'nin ey er
Mübârek gönlünce uçmak bizimdir

Hacı Derviş Rasih böyle demiştir
Dedem erenlerden mîras yemiştir
Tarîk-ı evliyâ râst reviştir
Hak dest ü Yedullah elhak bizimdir

RÂZÎ

— 1 —

Zâhid ulûmu kimde ararsın
Çün bâb-ı irfan Ali değil mi
Dîn-i mübîne kimden sorarsın
Hak imâm olan Ali değil mi

On sekiz bin âlem yapıldı cisme
Allemelesmâ vasf oldu resme
Aldanma sakın resm ile isme
Hakîkat-i can Alî değil mi

Bezm-i Elest'i derhâtır eyle
Kevserle özün gel tâhir eyle
Söyle çekinme var zâhir eyle
Sâki-i Yezdan Ali değil mi

Mushaf okur isen seyr et cemâli
Ref' eyle dilden sen kîl ü kali
İhlâs ile gör nokta-i hâli
Vechinde Kur'an Ali değil mi

Tekrîm edildi vechi o şâhın
Şakk oldu nûru ezelde mâhın
Vahdet elinden varsa güvâhın
Cân ile cânân Ali değil mi

Râzî olur ise söyler kelâmı
Hak içre Hak'dır çünki merâmı
Âşık kulunun elhak îmâmı
Ol Şâh-ı Merdan Ali değil mi

— 2 —

Ey gönül visâl-i Hak ise merâm
Özün pâk et semt-i yâre temiz var
İnsân olam dersen hâsıl-ı kelâm
Tathîr-i kalb eyle merd-i azîz var

Bugün de fırsatı fevt etme ey cân
Sözüm dinle yarın olursun pişmân
Bed hûy-i ahlâkın terk eyle hemân
İşte geldik gittik bunda nemiz var

Râzî kaldır gıll u gışı aradan
Bilür her hâlimiz yoktan vâr eden
İkilik perdesi kalksa aradan
Ne sizlerde siz var ne bizde biz var

— 3 —

Ey gafil özünü pâk edem dersen
Ara bul derdine çâre demişler
Kişi râh-ı Hak'ka ederse sülûk
Vâsıl olur vara vara demişler

Edhem-i aşk olan devlet bulmasa
Terk ede mi vârın lezzet bulmasa
Visâlinden eğer izzet bulmasa
Pervâne ne yanar nâra demişler

Usandık âlemin bî vefâsından
Adû-yi mekkârın iftirâsından
Ey *Râzî* bîçâre aşk belâsından
Elin ermez kisb ü kâra demişler

— 4 —

Meyl edüb nakşına merd-i Hak olan
Pîrezen dünyâya i'tibâr etmez
Riyâdan silkinüb ehl-i aşk olan
Kezzâb-ı âleme iftihar etmez

Her ne eylediyse Mevlâ eylemiş
Kimin gulâm kimin Dârâ eylemiş
Kimin bây ü kimin gedâ eylemiş
Her kulun kibriyâ bir karâr etmez

Hemdemimiz yoktur belâdan gayrı
Fârığ oldum zevk u safâdan gayrı
Râzî derd ü gam ü cefâdan gayrı
Bu bâzâr-ı aşkda kisb ü kâr etmez

RİFAT PAŞA

Tut dâmenini sıdk ile mürşid-i pâkin
Zîrâ ki o mürşid sana derbân-ı Alî'dir
İncitme sakın âdemi ger düşmanın olsa
Şefkatli görün âleme bu şân-ı Alî'dir
İhlâs ile gir dergehine Şâh Hüseyn'in
Hâcet dile kim cân ile fermân-ı Alî'dir
Maksûd-u merâmın ne ise arz-ı huzûr et
Âçıldı bu şeb sofra ki ihsân-ı Alî'dir
Zâhirde güneş Âlemi tenvir eder ancak
Bâtında cihân üzre zerefşân Alî'dir
Rifat gibi bir çâkere ihsân eder elbet
Bû zâviyede çünkü o mihmân-ı Alî'dir

RIZA DEDE

— 1 —

Gürûh-ı Nâcî mezhepliyiz
Ne akıllı ne deliyiz
Baştan başa hep belliyiz
Şâh-ı Merdân köçekleri

Ne dîn vardır ne de îmân
Arşa çıkar âh ü efgan
Kimi mahbup kimi civân
Şâh-ı Merdân köçekleri

Hak dolusun içen kanar
Tâbesabah semâ' döner
Hak yoluna düşmüş yanar
Şâh-ı Merdân köçekleri

Nûş ederler Kızıl Deli
Kimisi de ak yazılı
Gîsuları sırma telli
Şâh-ı Merdân köçekleri

Sular gibi durmaz çağlar
Gâhi güler gâhi ağlar
Matem günü siyah bağlar
Şâh-ı Merdân köçekleri

Şah Edrıkni Seyenceli
Hep erenler dedi belî
Sema' eden bendeleri
Şah-ı Merdân köçekleri

Rıza Hak'ka doğru özü
Cân ü dilden söyler sözü
Biz biliriz pirimizi
Şâh-ı Merdân köçekleri

RÛHÎ

Mübtezel devrine irüb yetenler
Gafil olman gelen şâhım Alî'dir
İkrârına durub ahdin güdenler
Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Bin yüz doksan devrin dem ü devrânı
Hurûc eyleyicek şefâat kânı
İlmullaha yakîn geldi zamânı
Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Bin bir ismin biri Hayder-i Kerrâr
Zülfikar elinde Ali'dir ayâr
Doksan yüz arası söylenen dildâr
Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Ali'yle Mürtezâ seyf ile başlar
Darbından titreşir dağ ile taşlar
Tarîkat gülleri kavm ü kardaşlar
Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Doksan yüz arası neler olacak
Nice canlar mertebesin bulacak
Zülfikar elinde Ali gelecek
Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Zuhûr eyleyecek gazi sultanlar
Dökülür turâba ol kızıl kanlar
Âşık Rûhî hakdır bu sözüm canlar
Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

RÜMÛZÎ

— 1 —

Her seher vaktinde şâd olur bülbül
Şâhımın yanında açılur bir gül
Çiçekler kıyamda vird olur sünbül
Dost kokusun duyan câna aşk olsun

İkrârında duran merd oğlu merde
Gönül tabîb eder görünce derde
Zerrece mahabbet olunca serde
Hak kokusun duyan câna aşk olsun

Tecellîden tesellîler hâzırdır
Kâmil olan her gönüle nâzırdır
Hakîkate eren şimdi nâdirdir
Şah kokusu duyan câna aşk olsun

Aşkın yarasına merhem sarınca
Gönül râhat eder Lokman bulunca
Derviş niyâz eder mürşid görünce
Dost kokusun duyan câna aşk olsun

Rümûzî açıktır şâhın meydânı
Sürülür bezminde dem ü devrânı
Gözünden tanırlar kâmil insânı
Hak kokusun duyan câna aşk olsun

— 2 —

Gelin erenler
Hak'ka gidenler
Halden bilenler
Yanalım bu gün

Oldum pervâne
Girdim meydâne
Şâh-ı Merdân'e
Yanalım bugün

Resül Muhammed
Kıl bize mürvet (1)
Bu imiş âdet
Yanalım bu gün

Hadîce Kübrâ
Fâtıma Zehrâ
Cânımız (2) fedâ
Yanalım bu gün

Hasan Hüseyim
Dîn ü îmânım
Fedâdır cânım
Yanalım bu gün

Şâhım (3) Zeynel'im
Bağlıdır belim
Pasın silelim
Yanalım bu gün

Muhammed Bâkır
Böylece bir sır
Can evine gir
Yanalım bu gün

(1) Bize mürüvvet: nüsha.
(2) Cân ü baş: nüsha.
(3) İmam: nüsha.

İmam Ca'fer'î
Dedi gel beri
Doğrudur yolu (1)
Yanalım bu gün

Mûsâ-yı Kâzım
Rızâ'dır özüm
Doğrudur sözüm
Yanalım bu gün

Muhammed Takî
Şâhımdır Nakî
Severiz bâkî
Yanalım bu gün

Askerî imâm
Mehdî'de (2) tamâm
Yine (3) bu kelâm
Yanalım bu gün

Rümûzî söyle (4)
Cândan Alî'ye
Bektâş Velî'ye
Yanalım bu gün

SÂDIK

— 1 —

Anka meydân alamaz uçmak ile
Meydân alan türab olur hâk olur
Her cân âşık olamaz içmek ile
Aşıkların sinesi de çâk olur

(1) Vermişim seri; nüsha.
(2) Mehdî'dir; nüsha.
(3) Benden: nüsha.
(4) Bir mecmuada «Râziyâ söyle» tarzındadır.

Âşıklık bir ilim her can fark etmez
Farketmiyen kişi menzile yetmez
Câhile söylesem bin söz kâr etmez
Kâmilin sohbeti yeke yek olur

Dîvâneler hoş seyr eder âlemi
Hak sana çalmıştır Levh ü Klemi
Eğer ârif isen dinle kelâmı
Kızoğlan kız olan sütten pâk olur

Karaçalıya aşu ursan gül olmaz
Sarrafın elinde altın, kül olmaz
Sâdık der bu dünya bîvefâ kalmaz
Gerçek olan don değişir pâk olur

— 2 —

Tarîkatın binâsını kurunca
İptida şânına yektâ dediler
Alî ile Muhammed'in şânına
Çar anâsır noktasını kodular

Evvel ismi yektâ idi câr oldu
Hadîs-i Lahmüke lâhmî vâr oldu
Hazret-i Fâtıma anda sırr oldu
İkisi bir nurdan elma dediler

Hak emreyledi dört melek geldi
Hak'kın emri ile nûrlar halk oldu
Azrail İsrafil bir hamle saldı
Anda gözcü oldu Kırklar Yediler

Kudret kalemi Kâf ü nundan yazar
Mü'minler aynına kılmışlar nazar
Herkese uzaktan benim der gezer
Hamdülillâh bize indi...

Er odur ki yetmiş ikiden çıka
İptidâ farz olan benliğin yıka
Sâdık der niyâzım gül yüzlü Şâha
Mü'min için sağ elinde bâdeler

— 3 —

Gönül kelâmını kâmile söyle
Alıcı olmazsa açma dükkânı
Ariflikten murad sor sual eyle
Müşteri olmazsa alma lisânı

Câhil ikrar verir ahdine durmaz
Bu demde ağlıyan o demde gülmez
Yalan ile îman bir yerde olmaz
Neden ma'lûm yalancının îmânı

Yerde midir gökte midir ya kande
Acep Hak mihmânı olmıya cande
Velekat Kerremnâ dediği demde
Her can sezemez kimdedir mihmânı

Bunca canlar vardır gezer Hak deyû
Arif ifşa eder kula bak deyû
Tarîkati inkâr eden yok deyû
Ben âdemde buldum Hak'kın ihsânı

Almıyana değil sözüm alana
Gerçekler yok dedi kavl-i yalana
Canım kurbân olsun hâlden bilene
Sâdık'a bildirdi küll-i noksânı

— 4 —

Ol Arş-ı Rahman bu Arşta yok iken
Ezelî kandili tutandır Hayder
Cihân deryâ iken yer gök su iken
Arşın binâsını çatandır Hayder

Muhammed'i yarattı öz nûrundan
Bir Zühre yıldızı doğdu alnından
Eridi hall oldu hem gevherinden
Katresin ummâna katandır Hayder

Kudret tarafından üç melek geldi
Cebrâil emretti eflâke saldı
Anda çoşan nûru ikiye böldü
Can hasret kalemin çalandır Hayder

Nûr ile keffeyni hisâr eyliyen
Fetahnâ suresin beşâr eyliyen
Mağripten maşrıka nazar eyliyen
Mu'cizâtın topun tutandır Hayder

Âdem ata ayrılmazdı zâtından
Bir bağ halkeyledi kendi katından
İşâret eyledi hurma çöpünden
Boz divin bendini çatandır Hayder

Hak sevdi severdi koymadı gamda
Cebrâil ulaştı çile tamamda
Muhammed mi'râc'a vardığı anda
Aslan olup yola yetendir Hayder

Sefîl Sâdık Hakdan dile çâreyi
Lûtfeyle tabîbin sarsın yâreyi
Aman şâhım ıssız koyma sâreyi
Çağırınca ulaşıp yetendir Hayder

SÂKÎ

Biz muhibb-i hânedânız Mürtezâ'dan gelmişiz
Şebper ü Sebpir'deniz kerb ü belâdan gelmişiz
Râh-ı Zeynel'âbidin'de boynuma resen takub
Bâkır ile Ca'fer-i Sâdık vefâdan gelmişiz
Tâ ezelden kalû esrârını biz hatm eyledik
Tavr-ı Hakla Mûsi-i Kâzım Rızâ'dan gelmişiz
Şah Takî vü bâ Nakî'dir dînimiz îmânımız
Askerî vü Mehdi-i sâhib livâdan gelmişiz
Dil tarîk-i nâzeninde çünki buldu lezzeti
Ey dilâver *Sâkıyâ* ibret nümâdan gelmişiz

SEFİL ABDAL

— 1 —

Hakîkat râhına girdim gireli
Çağırırım leyl ü nehar yâ Ali
Erkân eşiğine yüzüm süreli
Açıldı aynıma dîdar yâ Ali

Erenler bakmazlar dünyâ varına
Bugünkü hizmeti koymaz yarına
Senin âşıkların aşkın nârına
Dost eyvallah diyüp yanar yâ Ali

Erenler yoluna ten çâk olmuşum
Bastıkları yere hem hâk olmuşum
Gönül evin silip pirpâk olmuşum
Açıldı aynıma dîdar yâ Ali

Aşkın ateşine yandım tutuştum
Erenlerin katarına karıştım
Mürşid eteğine şükür yetiştim
Dertli gönlüm imdâd umar yâ Ali

Şahtan gayrı nesne yoktur hâhında
Pîrim Fethî Baba Hak dergâhında
Sefil Abdal erenlerin râhında
Kılar âh ü zârı hezar yâ Ali

— 2 —

Gel gönül seninle abdal olalım
Deşt-i Kerbelâ'ya yolu çekelim
Şâh-i Necef'i ziyâret kılalım
Mest olalım dokuz dolu içelim

Kem tamâ'lık edip nefsine uyma
Efsâne sözleri kulağa koyma
Kanâat ehli ol çok yiyip doyma
Büyücek lokmadan eli çekelim

Bu yola yolların doğrusu derler
Veli çok olurmuş uğrusu derler
Zerâfet îmânın yarısı derler
Efsâne sözlerden dili çekelim

Hak'ka muhib olan beriye gelsin
Bu dergâhta yüzün sürüyüp dursun
Zâhidin gayreti geriye kalsın
Biz imâm gayretin beri gelelim

Hızır olmaz âb-ı hayat içmiyen
Er sayıldı gördüğünü açmıyan
Hak'kına ulaşmaz serden geçmiyen
Sefil der meydâna seri çekelim

— 3 —

Hak dedim yönümü dergâhta tuttum
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş
Yüzümü sürdüm ol güzel Şâhıma
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Allah Muhammed Ali hep bir sırdır
Ana türâb olan ol mü'min kuldur
Hasen ile Hüseyin gonce güldür
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Hak'ka kul olup da ol Hak'ka yakın
Musâhip hakkını yemeden sakın (1)
İmâm-ı Bâkır'ın güllerin takın
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

(1) Bu düvazde de bir dörtlük eksiktir. Çünkü imam Zeynelâbidin yoktur.

Sakla sırrını ki saklaya seni
Ayırma dergâhtan bu günahkârı
İmâm-ı Câfer'dir yolun erkânı
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Mûsâ-yı Kâzım'dır İmamlar sağı
Mûsâ-yı Rızâ'dır yüzümün akı
Muhammed Takî'dir Şah Ali Nakî
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Hasan Askerî'de hatmiyet tamâm
Zikreylediğim ol düvazde imâm
Muhammed Mehdî'dir ol sâhipzamân
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Sefîl'im türâba sürerim yüzüm
Kalbini pâk eyle açıktır gözüm
Umarım dergâhtan ayırmam özüm
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

— 4 —

Mahabbet çerâğın yakan Alî'dir
Âşıkım dîzâra pervâne gibi
Cümle vücut içre yanan Alî'dir
Âşıkım dîzâra pervâne gibi

Bağ u bostanının dalları Alî
Öter bülbül olmuş gülleri Alî
Dest-i kudrettendir elleri Alî
Âşıkım dîzâra pervâne gibi

Ali dolu kevser sunar âşıka
Âşık olur aşkın verir mâşuka
Fâtıma Hüseyn'i kaldır beşiğe
Âşıkım dîzâra pervâne gibi

Âl-i Abâ... dost ayân olur
Kemerbesti kuşanıp beyân olur
Kırklar dâra durur Hak uryân olur
Âşıkım dîzâra pervâne gibi

Sefil Abdal eder meydan Alî'dir
Semâ' edip niyâz eden Alî'dir
Erenlerim Şâh-ı Merdân Alî'dir
Âşıkım dîzâra pervâne gibi

— 5 —

Şems ü Kamer doğar Arş'tan yücedir
Kimi bezirgândır kimi hocadır
Sefil sersem derde derman nicedir
Sar yaramı yâr yaramı görenler

Çamlı çamlı dağlar düştü araya
İnanmaz mı ak üstünde karaya
Sefil sersem derde dermân araya
Sar yaramı yâr yaramı görenler

Zulmet kahrı gitti hem bahar yetti
Konca güller bitti bülbüller öttü
Sefil sersem bilmem şu halka netti
Sar yaramı yâr yaramı görenler

Sallialâ Muhammed Kırklar'a serdâr
Mansur'leyin bizi eyleme berdâr
Sefil sersem eder Hayder-i Kerrâr
Sar yaramı yâr yaramı görenler

Hamza Pehlivan da küffârı biçer
Âşıklar gözünden kanlı yaş saçar
Sefil Sersem Hızır Nebî'den içer
Sar yaramı yâr yaramı görenler

— 6 —

Safâ geldin safâ geldin erenler
Mahabbet eyleyen câna aşk olsun
Vücûdumu bilen Allahın bilir
Âdemin kalbinde râha aşk olsun

Cümlenin maksûdu A'dem'de mevcût
Anınçün kıldılar melekler sücût
Allah bir Muhammed Alî'dir mescût
Evvel ezel kıblegâha aşk olsun

Bâi Bismillâhtır Nokta'dır kadîm
Hasan Errahmân Hüseyin Errahîm
Vallahi Ali'dir her şeye kaim
Veçhinde bedr olan Mâha aşk olsun

Denir Ehl-i Beyti sevene nâcî
Âdemde ayandır Allahın veçhi
Muhammed'in giydiği hırka tâcı
Sefil Abdal giydi Şâha aşk olsun

— 7 —

Hayat sofrasında bir ağaç gördüm
Yedi budağı var on iki dalı
Can meyvası derler aslını sordum
Bahârı Muhammed, meyvası Ali

Bin bir türlü çiçek her dem açılır
Kimi nihân olur kimi saçilir
Dost bâdesi ol mekânda içilir
Kevseri Muhammed sâkîsi Ali

Muhammed Ali birliğe gelince
Dost veçhini o dem ayân edince
Mürşid huzurunda ikrâr verince
Rehberi Muhammed sâkîsi Ali

Sefil Abdal eder fehm eyle ânı
Cümlenin maksûdu ol kerem kânı
Mü'minin kalbinde yoktur gümânı
Bahârı Muhammed meyvası Ali

SELİM

Dertliyim kapuna dermâna geldim
Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba
Cümle küstahlığı özümde buldum
Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

Sana arzu çeker nice âşıklar
Merhamet bâbının kilidin yoklar
Sende mihmân Üçler Yediler Kırklar
Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

Eşiğin taşına yüzümü sürsem
Baba çeşmesinden nûş edip kansam
Çerâğın şem'ine pervâne dönsem
Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

*Selîm*in kusuru çoktur yanında
Senin mahabbetin saklar canında
Pîrim huzurunda Hak dîvânında
Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

SEYYAH DEDE

De İmâm-ı Hüseyn'i seven canlara
Yansın kan ağlasın mâtem ayında
Kerbelâ'da şehitlerin hâlini
Bilsin kan ağlasın mâtem ayında

Sakınsın olmasın bu ayda hurrem
Bilsin ol can bu ay mâh-ı muharrem
Ah Hüseyn'im diyüp yarama merhem
Sarsın kan ağlasın mâtem ayında

Yas eyleyip kara giysin donunu
Ağlamak ile geçirsin gününü
Şehitler aşkına kurban cânını
Versin kan ağlasın mâtem ayında

Mahabbet ile bildirsin özünü
Kanlı yaş ile doldursun gözünü
Seyyah Dede topraklara yüzünü
Sürsün kan ağlasın mâtem ayında

SIRRÎ

Gurbet diyârında bîkes garîbim
Muhammed Alî'den özge yârim yok
Gayrıdan geçmişim Hak'ka tâlibim
Muhammed Alî'den özge yârim yok

Mürşidim Muhammed rehberim Alî
Anlardan öğrendim erkânı yolu
Kalbim amân ile doludur dolu
Muhammed Alî'den özge yârim yok

Yoktan vâreyledi beni Yaradan
Yârı buldum çıktı ağyâr aradan
Ben aktan okurum bilmem karadan
Muhammed Alî'den özge yârim yok

Anlar ile buldu bu âlem nizâm
Mihrini tuttum ben gönülde müdâm
Aslını sorarsan on iki İmâm
Muhammed Alî'den özge yârim yok

Bu aşkın sevdâsı başımdan gitmez
Yanıyor yüreğim tütünüm tütmez
Ey zâhit nasîhat bana kâr etmez
Muhammed Alî'den özge yârim yok

Sırrıyâ vahdet bezminde can verdi
Inâyet irişip ziyâya erdi
Muhammed Ali'dir dilinin virdi
Muhammed Alî'den özge yârim yok

— 2 —

Ezelden güzelden gönlümüz geçmez
Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz
Sofî ne söylersin kulak işitmez
Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Sofî ne söylersin bilmem dilinden
Çünki sen bilmezsin aşkın hâlinden
Bülbül vazgeçer mi konca gülünden
Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Azrâil sözüne bir dem uymayız
Mahabbet câmını elden koymayız
Bir pula satılsa cennet almayız
Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Dünyâdan geçmişiz kârımız yoktur
Nâmûsu terkettik ârımız yoktur
Bizim Hak'tan gayri yârimiz yoktur
Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Bir derde düşüptür *Sırrî* kan ağlar
Nâr-ı hasret odu ciğerin dağlar
Bu derde düşenler cenneti neyler
Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

SÜLEYMAN

Kudret kitâbını açsam okusam
Beyân ettiğimden alan var m - ola
Bir daha yetmedik keçe dokusam
Alıp kıymetile satan var m - ola

Şah Hasan Hüseyin Zeynel'abâ'sın
Kabul etmez dar günlerin tövbesin
Çıkarıp eğninden benlik libâsın
Kaldırıp çiğninden atan var m - ola

Muhammed Bâkır Câ'fer'e varınca
Günâha batarsın bir söz diyince
Bu iş sana düşmez eşme derince
Hak deyip nefise kıyar (1) var m - ola

Kâzım Mûsâ'ya varalım nâz ile
Ben mü'minim dersin olmaz söz ile
Kumrular ötüyor hub âvâz ile
Kumru gibi dertli öter var m - ola

Takî'ye Nakî'ye verin selâmı
Evliyâ ceminde dem dolduranı
Şu iki cihanda haklı kelâmı
Meyil verip kulak tutar var m - ola

Derki (2) *Süleymân*'ım gezmem şek ile
Günah bende kantar ile yük ile
Şu dünyâda oyun ile deng ile
Oyunbaz feleği üten var m - ola

(1) Kanar: nüsha.
(2) Derviş: nüsha.

ŞÂHÎ

Bir gün otururdum yârân-ı safâ
Gönülden dinleyen duyar demişler
Hicv eyledim emellerin evvelâ
Kaldılar bu sözde nâçar demişler

Sırr-ı tarîkati zemmeden merdûd
Kâfir olduğuna Hudâ'dır meşhûd
Anları hep münkir yarattı Vedûd
Hak'kı eylediler inkâr demişler

Evvel Nakşibendî eyledi zuhûr
Dünyâ şu'lesinden oldular pür nûr
Niçün Nakşîlerden ettiniz fütûr
Anlarda var dürlü esrâr demişler

Gelince Abdülkadir-i Geylânî
Nûra gark eyledi bütün cihânı
Bin bir yerde vardır halvet mekânı
Bin bir çilehânesi var demişler

Hasan-ı Basrî'dir Sa'dîler pîri [1]
Halvetîler vermiş râhında seri
Celvetîlerde hem vardır eseri
Anlar da çağırır Kerrar demişler

Ahmed-i Bedevî pîr-i nâtıktır
Bedevî dervişi cümle tanıktır
Her birisi râh-ı Hak'ka yanıktır
Aşk delisi gâhi donar demişler

Rüfâîlerde de vardır bir nişan
Darb-ı sînesine vurur her zaman
Pîrin himmetiyle hep âteş zeban
Kızgın demirleri yalar demişler

(1) Sa'dîler, Sadeddin-i Cibâvî'ye mensubdur. Tarikat silsileleri Hasan-ı Basrî'ye müntehî olur.

Bir tarîk var ana derler Celâlî
Kerametten olmaz hiç biri hâlî
Anlarda ayandır Hak'kın cemâlî
Dilde virdi ism-i Hayder demişler

Bir büyük pîr dahi İbrâhim Edhem
Cümlesi süryânı durdurur epsem
Anlar dünyâ içün oldular bîgam
Zikr-i yâ Hak eder her bâr demişler

Kalenderî dahi bir sırr-ı hikmet
Pirlerinden gayet olundu himmet
Giydikleri hırka tâc-ı saâdet
Gönülden virdleri Cebbar demişler

Dahi geldi dile Özbeğ'in pendi
Her biri yolunda pirler menendi
Çok esrar zuhûra getirir Hindî
Süryânîce zikr-i Settar demişler

Bir dahi var Hamzevîler tarîkı
Vird-i Kulhuvallah okur kakîkî
Anlardürür erenlerin refîkı
Rûz ü şeb okurlar hezar demişler

Tarîk-ı Nusayrî acâyib hüner
Destine ne alsa olur misk anber
Mangallar dolusu ateş olsa yer
Toprak tutar barut yapar demişler

Tarîk-i Yesevî bir acâyib sır
Eğer aklın varsa ol tarîka gir
Bir garib himmet eylemiş ol pîr
Arslan gibi insan yutar demişler

Bir enver nümâdır Mevlevî îmân
Döndürür âlemi bu çerh-i devrân
Cezbelik hâlinde döndüğü zaman
Gâhî döner gâhi uçar demişler

Hâtem-i pîr Hacı Bektâş-ı Veli
Anın nesl-i pâki Muhammed Ali
Cümle erenlerin bir zîbâ gülü
İsmi Hacı Bektaş Hünkâr demişler

Zuhûr eyleyince pîr-i Horâsan
Doksan bir er ile oldu imtihân
Darı üstüne post koyduğu zaman
Bin bir rekât namaz kılar demişler

Doksan bin erenler dedi eyvallah
Senin rızandayız cümlemiz billâh
Yazında yazılmış Semmevechullah
Mutlaka Aliy-yi Hayder demişler

Doksan bin er ile gelince beri
Bütün Karşu varub Rûm'un erleri
Karac - Ahmed cümlesinin serveri
Elde mâr arslana süvar demişler

Rûm'a gelince ol kutb- ül - evliyâ
Gulguleye vardı arz ile semâ
Binip bir seng üzre ol envernümâ
Yürüttü bir cansız dıvar demişler

Bir kadı var dedi ben olurum baş
Ne asıl kimsedir ol Hacı Bektaş
Pir kerâmet ile anı etti taş
Dervişler üstüne basar demişler

Dağlar şâhidliğe siz olun baş
İçinden ayrılup gelen üç beş taş
Munâfıklar ile eyleyin savaş
Cümlesi bir dilden sahhar demişler

Softaların melâmeti çok oldu
Yezidlerin nedâmeti çok oldu
Dervişlerin kerâmeti çok oldu
Esti bir muhalif rûzgâr demişler

Bazı softa vardır gayet müzevir
Beş kuruş verirsen dîninden çevir
Yalan yere şâhid olur ol kâfir
Para içün dînin satar demişler

Bazı kadı, müftî bu işe mâil
Duyunca ism-i zer akl olur zâil
Tezvir kitâbından arar bir te'vil
Yüz bin poletika açar demişler

Şâh-ı velâyet'in kuluyum *Şâhî*
Sâhib şecâatin kuluyum *Şâhî*
Gönüller şâhının kuluyum *Şâhî*
Ana kim Ali Zülfikar demişler

ŞAH KERİM

Eğer dînin direğinden sorarsan
Sâhib zaman On iki imam değil mi
Tâlib olub aşk kitâbın ararsan
Sâhib zaman On iki imam değil mi

Kıldığımız Şâh-ı Merdan çağıdır
Üç yediler kırklar mürşid bağıdır
Edeb erkân erenlerin evidir
Sâhib zaman On iki imam değil mi

Ali Mûsâ'ya iletti yolunu
Şah Safî'ye arz etti hâlini
On iki imam'dır şâhın delîli
Sâhib zaman On iki imam değil mi

Mürtezâ'nın gönlü gözü durağı
Mü'minlerin kalb evinin çerağı
Yerin göğün arşın kürsün direği
Sâhib zaman On iki imam değil mi

Kimdir cem içinde perdeyi tutan
Ali Mûsâ Rızâ'dır gül kokutan
Ecel vakti can verirken okunan
Sâhib zaman On iki imam değil mi

İş bu iş hep gerçeklerdendir elhak
Olmayanlar şöyle mahrum kalacak
Kabr içinde bize yoldaş olacak
Sâhib zaman On iki imam değil mi

Pir Hatâyî bâtınî hem zâhirî
Şerbet deyu nûş eyledi tâhiri
On iki imam Şah Safî'nin mazharı
Sâhib zaman On iki imam değil mi

Şah Kerim der bunu böyle haklayan
Mehdî'dürür kendi özün yoklayan
Yezidlerin ağızını bağlayan
Sâhib zaman On iki imam değil mi

ŞEHİDİ

— 1 —

Böyle buyurmuştur pirler erenler
Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun
Sırrını vermeyüb candan geçenler
Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

Dinle karındaşım işbu meydanda
Ne gördünse Hak'dır kalma gümanda
Cemâl-i Hak'kı gör kâmil insanda
Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

Başım yola bağlı buyurmuş Ali
Bu yol Zülfikar'dan keskindir beli
Ârifin esrârın ne bilür deli
Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

Sen seni bildinse gel Hak'ka kavuş
Yoksa bu meydandan ırak ol savuş
Kim arş-ı a'lâya uçamaz her kuş
Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

Hak'kın cemâlini gördük hüveydâ
Etmişiz teberrâ kıldık tevellâ
Seri ver *Şehîdî* sırr etme ifşâ
Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

— 2 —

Gelmeden kevne bu kevni terk eden Bektâşîdir
Gelmeden kevne bu kevni terk eden Bektâşidir
Noktanın esrârına mazhar düşüb aynelyakîn
Men aref'den ders alub nefsin bilen Bektâşîdir
Server-i âlem Muhammed Mustafa'nın aşkına
Fakr ile fahr eyleyüb hırka giyen Bektâşîdir
İntikam almak dilerler Hâricîden her zaman
Zülfikar'ın Hazret-i Şâhın çeken Bektâşîdir
Ağlamaktan göz yaşı deryâsına gark oldular
Şah Hasen'in mâtemine zehr içen Bektâşîdir
Şah Şehîd-i Kerbelâ'nın aşk u şevkinden bu gün
Ser verüb meydân-ı aşka kan döken Bektâşîdir
İktidâ edüb İmâm-ı Âbidîn ü Bâkır'a
Ca'fer-i Sâdık yolunda ser veren Bektâşîdir

Kâzım ü şâh-ı Rızâ geldi Takî vü bâ Nakî
Bâğ-ı aşkın bülbülânı dem uran Bektâşîdir
Şah Hasen-i Askerî'ye asker olmuş bî riyâ
Mehdi-i âhır zamânı bekleyen Bektâşîdir
Mûtu kable en temûtü sırrına vâkıf olub
Ey *Şehidî* ölmeden evvel ölen Bektâşîdir

ŞEVKET

— 1 —

Hakîkat kervanı geçti gidiyor
Varıp bir kâmile sorabildin mi
On iki katarı bir er yediyor
Can gözünü açıp görebildin mi

Mâsivânın iltizâmın almışsın
Cîfe-i dünyâya mâil olmuşsun
Cümle kardeşlerden geri kalmışsın
Atını ileri sürebildin mi

Mü'minler yanından gelip geçersin
Mahabbet edenden neye kaçarsın
Bunda ne ekdinse onu biçersin
Amel tarlasını sürebildin mi

Elestü bezm'inde neydi peymânın
Niçün dinlemezsin Hak'kın beyânın
Anda ne buyurdu sana sultânın
Ahd ü ikrârına durabildin mi

Derviş Şevket eder Hak'dan kaçarsın
Hak'kı koyub bâtıl yola saparsın
Şu dünyâda yüksek evler yaparsın
Âhıret sarayın kurabildin mi

— 2 —

Muhammed Ali'ye ikrâr eyleyen
Mü'minlere rahmet söylenür gider
Verdiği ikrârı inkâr eyleyen
Münkirlere lâ'net söylenür gider

Muhammed Ali'ye buğz eden Mervan
Son nefesde diler zerrece imân
Zirk ü fikri dâim hûr ile gılman
Sofi cennet deyu söylenür gider

Kûfe ahâlîsi ol şâha bîat
Gel edelim deyu ettiler da'vet
Tiğ çeküb şâha kıldılar adâvet
Mel'un millet ile söylenür gider

İmâm-ı Hüseyn'i o demde inkâr
Eyleyüb Yezîd'e verdiler ikrar
Hâricî mezhebde kıldılar karâr
Yezidî'ye lâ'net söylenür gider

Bu ma'siyet oldu çok o demlerde
Âşıkların gözü el'an nemlerde
Okundukça nutku ayn-ı cemlerde
Derviş Şevket ile söylenür gider

— 3 —

— Âşık Hasan'a nazîre —

Horasan elinden Rûm'a azm eden
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir
Güvercin donunda pervaz eyleyen
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Velâyet tahtına geçüp oturan
Meyvesiz ağaçtan meyve bitiren
Beş taşı da'vâya şâhid götüren
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Ayırmayın bizi Şâhım sürüden
Himmet ile kalbimizi nûr eden
Cansız dıvarlara binüp yürüden
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Duyuldu etrâf-ı âleme Hünkâr
Hakîkat râhını kıldı âşikâr
Bunca kerâmetler eyleyen izhâr
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

Dürüldü ol demde Urum illeri
Karaca Ahmed'dir ulu pirleri
Şevket (1) düşmüşlerin destgirleri
Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

— 4 —

Hak erenlerin bâbını açalım
On iki imamın erkânıdır bu
Âşıklara bûy-i anber saçalım
Muhammed Ali'nin gülşenidir bu

On yerden boşanan bunda bağlanır
Unulmaz yâreler bunda sağlanır
Yüreğinde aşkı olan bilinir
Derdli gönüllerin dermânıdır bu

Aynelyakîn halkı ceme derildi
Hak'kın huzurunda ikrar verildi
Nesîmî yedi kez öldü dirildi
Dedi Mürtezâ'ya Sübhân'ımdır bu

Şevket erenlerin cemine girmek
Hakikat bağının güllerin dermek
Muhammed Ali'nin sırrına ermek
Hak'kın kula büyük ihsânıdır bu

(1) Bu nefes Tekirdağlı şairler adlı eserde Neyzen Şevket'e isnad edilmekte ise de bu zatın meşrebi, bu yolda şiirler yazmasına mânidir.

TELEMSÂNÎ BABA

Yayla dağlarının sâhillerinde
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri
Bârigâhlar kurmuş dağ evlerinde
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Nevbahâr vaktında konca gülleri
Müferrih seyrangâh olur elleri
Âşık sâdıkların tatlı dilleri
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Gelip Beytullah'a yüzler sürenler
Hak'kı bildi Şâhım seni bilenler
Arzederler günah sana gelenler
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Hak'kın kitâbını söyler dilleri
Öter çevresinde can bülbülleri
Gürûh-ı dervîşan dilâverleri
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Seyyit Ali Sultan Şâh-ı velâyet
Erenler serveri merttir begayet
Telemsânî kulun bekler şefâat
Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

URYAN ABDAL

— 1 —

Tevellâyı imamlardan getirdim
Tavâfın kabuldür Abdal dediler
Kırklar ile bir mecliste oturdum
Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Âyin geceleri erkân kurulur
Gökteki melekler secdeye varır
Ol demde dilekler hep kabul olur
Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Ali binmiş Düldül'üne gidiyor
On sekiz bin âlem mevcut görüyor
Şâhım Ali dâim durmaz yürüyor
Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Hızır elim aldı arşa götürdü
Bir sâatte Kerbelâ'ya yetirdi
Ol demde melekler şerbet getirdi
Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Genç Abdal'la Hacı Bektâş geldiler
Sarısaltığ'ı Rûmelin'e saldılar
Çok şükür dertlere dermân oldular
Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Uryan Abdal der ki bu sözüm sırdır
Ali sırdır Muhammed dahi nûrdur
Aşk ile muhabbet sıdk ile yoldur
Tavâfın kabuldür Abdal dediler

— 2 —

Elmalı Babanın sırrına vardım
Hakîkat erkânın ben anda gördüm
Sıdk ile ummâna ben anda daldım
Ummânın cûş etmiş Elmalı Baba

Senin âşıkların nefsin hâk eder
Sürer erkân ile yolun pâk eder
Pişirip tâlibin özün hâk eder
Ummânın cûş etmiş Elmalı Baba

Uryan Abdal içti bunda üç dolu
Bilmez Yezid Mervan erkânı yolu
Tâ ezelden Şâhım efendim Ali
Ummânın çûş etmiş Elmalı Baba

USULÎ

İkrâr-ı aşkımız çün ezelîdir
Mü'minin ikrârı Kalûbelî'den
Benim pîrim çün Muhammed Alî'dir
Dönen dönsün ben dönmezem Alî'den

Benim gönlüm dîvânedir delidir
Can ü dilden erenlerin kuludur
Bu yol Muhammed'le Ali yoludur
Dönen dönsün ben dönmezem Alîden

Erenler serveri Âl-i Abâdır
Hasan'la Hüseyn'e cânım fedadır
Gözüm nûru benim Zeynel'abâ'dır
Dönen dönsün ben dönmezem Alîden

Zeynelâbidîn'dir benim sultanım
Muhammed Bâkır'a fedâ bu cânım
Câfer-i Sâdık'tır dînim îmânım
Dönen dönsün ben dönmezem Alî'den

Kâzım bize bir ni'mettir Hudâ'dan
Hak râzıdır Ali Muserrıza'dan
Muhammed Takî'dir Kalûbelâ'dan
Dönen dönsün ben dönmezem Alî'den

Alî Nakî bize hem pîşüvâdır
Askerî düşmana tîr-i kazâdır
Muhammed Mehdî de sırr-ı Mevlâ'dır
Dönen dönsün ben dönmezem Alî'den

Usûlî'yim kapusuna uruldum
Erenlere cân ü dilden kul oldum
Pîrler eşiğinde ben Hak'kı buldum
Dönen dönsün ben dönmezem Alî'den

USEYLE BACI

Ben hak ile haklanırım
Pir gönülde saklanırım
Zâhidlere horlanırım
Horlanmakla varlanırım

Âyîne gibi sâf olsam
Maksûdumu ben tez bulsam
Aşk-ı İlâhî'le dolsam
Doldukça ben taşlanırım

Her kesin alçağı benem
Râzıyım çekmezem elem
Şah cemâlin nice görem
Görsem âşık hoşlanırım

Gaib erenleri bulsam
Bâtınımdan haber alsam
Âb-ı kevser içüp kansam
Kana kana uslanırım

Varlık ile yok olanlar
Yolunda doğru duranlar
Gönülde Hak'kı bulanlar
Bu âleme aldanırım

Pir Sultan'ım Hak'ka gider
Münkiri îmâna çeker
Useyle bir nazar ister
Havalanır kuşlanırım

V İ R D Î

— 1 —

Yüz bin matah gelir satılmak için
Dükânlar kurulmuş şâra vardın mı
Müşteri var anda artırmak için
Mürşid huzuruna dâra vardın mı

Mürşidin emrine olursan teslîm
Hak senden ayrılmaz sendedir kadîm
Nefsin Nemrûd senin rûhun İbrâhim
Halîl ile bile nâra vardın mı

Erenler yoluna doğru gelirsen
Hayır himmet olur alabilirsen
Gerçekler dârına durabilirsen
Meded mürvet deyip pîre vardın mı

Pîrin söylediği Hak'kın sözüdür
Yine sende bakan kendi gözüdür
Kimini sâf eder kimin azıtır
Sofî bin cân ile yâre vardın mı

Virdî Derviş kurbân edegör seri
Ayrılma yolundan olma serserî
Alî'nin evlâdı Resûl'ün yâri
Hacı Bektâş gibi ere vardın mı

— 2 —

Muhammed Mustafâ ey Şâh-ı Merdan
Aliy-yel-Mürtezâ sana sığındım
Hadîce Fâtıma Hasan Müctebâ
Hüseyn-i Kerbelâ sana sığındım

İmam Zeynel ile Muhammed Bâkır
Cennet bahçesinde bülbüller şakır
Ca'fer-i Sâdık'a erdik çok şükür
Kâzım Mûsâ Rızâ sana sığındım

Muhammed Taki'ye verdim salevât
Aliy-yün-Nakî'den isterim imdâd
Hasan-ül-Askerî el'aman mürvet
Mehdî sâhib livâ sana sığındım

On dört ma'sûm-i pâk gürûh-i Nâci
On yedi kemerbest derdim ilâcı
Pîrim Hacı Bektaş serimin tâcı
Hünkâr-ı evliyâ sana sığındım

Virdî Derviş senin kulun kurbânın
Yarın Arafat'ta ulu dîvânın
Senin mücrimlere çoktur ihsânın
Pîrim Şüca' Baba sana sığındım

VUSLAT

Aldım ezelî dost haberin şân-ı Alî'den
Âçıldı yolum aşk ile erkân-ı Alî'den
Esrâr-ı tarîkat ilimi irs ile geldi
Ey tâlib-i Hak isteyen ihsânı Alî'den
Çün lâhmüke lâhmî dedi hakkında Muhammed
Her Şehr-i ulûmun kapusu kân-ı Alî'den
Bilcümle velî zâtını cân içre görenler
Esrârı ezel sohbet ü burhân-ı Alî'den
Tâlipleri erkân ile her demde alurlar
Hâlince füyuzâtını pîrân-ı Alî'den
Kurbiyyet edüb zâtına bû dil-i mahzûn
Dost kokusun almıştı gülistân-ı Alî'den
Ma'nâ ile açtım yolumu Bâb-ı ulûm'a
Hem mazhar olub sırrına a'yân-ı Alî'den

Çöktüm önüne âlem-i ma'nîde okudum
Ma'nâsı ile Hazret-i Kur'ânı Alî'den
Derc etti özüm Fâtiha'da cümle mâanî
Hem Besmele tefsîrini imkân-ı Alî'den
Ol Besmele tahtında olan Nokta-i sırrı
Bildim ki hakîkat olan imân-ı Alî'den
Ol demde zuhur eyledi çün rûh-i izâfi
Buldum özümü mazhar-ı esrâr-ı Alî'den
İrgördü bu dem âb-ı hayat havzına cânı
Kandırdı hemen aşkına ol ân-ı Alî'den
Ol meclise dâhil olana cam sunulurmuş
Nûş eylemişim bâdeyi destân-ı Alî'den
Çün el ele el Hak'ka demek oldu ayânım
Gösterdi Hudâ seyrini arslan-ı Alî'den
Verdim yoluna cânımı ol zât-ı şerifin
Gördüm ki o dem cânımı cânân-ı Alî'den
Vuslât görünüb Bâb-ı ulûm'un kademinde
Gelsün dileyen var ise irfân-ı Alî'den

YEKSÂNÎ

İstemem âlemde gayri meyveyi
Tadına doyulmaz balımdır Alî
İstemem dünyâyı verseler dahi
Kokmazam sünbul ü gülümdür Alî

Yeksânî'yim nice düştüm derdine
Gark oldu vücudum çile bendine
Sormaz oldu gönül kendi kendine
Söyler dehânımda dilimdir Alî

YUSUF (Kul)

— 1 —

Yüz sürüb de geldim pîr divânına
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah
Bir nefes öldürdü bin kan eyledim
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

Yolcu olub bakmaz bu gün yarına
Gerçek olan hîle katmaz kârına
Günahlı gelmişem Mansur dârına
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

Mü'minler eşiğin kıblegâh eder
Senin yüzün gören nice terk eder
Senin aşkın beni de abdal eder
Bir aman bir mürvet meded ey Allah

Gerçek âşıkların âhı hakkıçün
Sıdığı bütünler çoğu hakkıçün
Hayder-i Kerrâr'ın sırrı hakkıçün
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

Kul Yusuf kulundur el gibi bakma
Gözden çıkarub kalbinden bırakma
Yanmış yüreğimi bir dahi yakma
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

— 2 —

Gönül hânesinde bir güzel sevdim
Âşık defterine yazar mı bilmem
İhtiyâc olursak bir gün eline
Bizi nazarından kovar mı bilmem

Mahabbet ırmağın başı göl imiş
Rakîb-i nâdânın işi âl imiş
Âşıkın ma'şûka zehri bal imiş
İmam Hasan gibi içer mi bilmem

İmam Hasan zehri beytinden içti
Hüseyn-i Kerbelâ şehrinde göçtü
Gördüm Muhammed'i nikabın açtı
Ali Düldül'üne biner mi bilmem

Ehl-i Beyt'in hâli zaif olunca
Üryân olub develere binince
Muhammed'e Hak'dan Cibril gelince
Hazret-i Fâtıma yanar mı bilmem

Ebû Müslim seyfin aldı destine
Nikabını saldı yüzü üstüne
Lâfetâ okudu Yezid kasdına
Yezîd'in neslini keser mi bilmem

Ebû Müslim Küfe şehrine vardı
Muhammed Ca'fer'in kokusun aldı
Pençe vurdu zindân iki şakk oldu
Muhammed Bâkır'ı aldı mı bilmem

Kul Yusuf'un aklı bu kadar yetti
Yenemedi kendin engine attı
Hû deyen âşıklar bu deme yetti
Bir sâhib Zülfikar gelmez mi bilmem

ZEYNEB

Mâh-ı muharremde derd-i hicranda
Şah İmam Hüseyin Alî'yi gördüm
Ağlar idim âh ü zâr ile gamda
Şah İmam Hüseyin Alî'yi gördüm

Erenlerin nazargâhı önünde
Arzum kaldı cemâlinin nûrunda
Medet mürvet dedim durdum dârında
Şah İmam Hüseyin Alîyi gördüm

Yeşil ammâmesin sarmış başına
Ay gibi parladı alnın döşüne
Kimse akıl erdiremez işine
Şah İmam Hüseyin Alî'yi gördüm

Aman mürvet dedim tuttum destini
Sıdk ile isteyen bulur dostunu
Ağlarken şâd etti *Zeyneb* (1) miskini
Şah İmam Hüseyin Alî'yi gördüm

---

(1) Yukarıdaki manzume, «Şucaaddinli Öksüz Zeyneb Bacı» başlığiyle neşredilmiştir. (M. Tevfik Oytan: Bektaşîliğin iç yüzü S. 117). Şairin hayatına ait malûmat yoktur. Yalnız aynı eserde meşhur Kâmil Paşa'nın refikası Zeyneb hf. ye de şairlik isnad edilmekte ve Fâtih Sultan Mehmed devri şairlerinden Kastamonulu Zeyneb hanım'ın

Keşf et nikabını yer ü göğü münevver et
Bu âlem-i anâsırı firdevs-i enver et

matlalı pek maruf gazeli bu Hf. namına kaydolunmaktadır. XVI ncı asırda kaleme alınan Lâtifî tezkiresinde ve diğer birçok menbalarda mevcut olan bu gazelin XIX uncu asır mahsulü sanılması yanlıştır.

İÇİNDEKİLER

XIX uncu Asır Bektaşî - Kızılbaş - Alevî Şairleri

5 Agâhî Dede
6 Ahmed Talibi Irşadî Baba
8 Azbî Baba
9 Âbidin Baba
10 Cesarî
12 Ceyhunî
15 Dertli
22 Dîdarî
26 Esat Baba
27 Fehmi Baba
28 Lokmani
29 Mahzunî Muharrem Baba
30 Mir'atî
39 Meknunî
42 Perişan Baba
48 Pir Mehmed
50 Seyranî
55 Sırrî
61 Sâcid
63 Türabî
74 Zahmî
78 Hıfzî
81 Şem'i
83 Veli
95 Dâniş
97 Kenzî
99 Remzî
102 Ecrî
107 Hasretî
108 Sabrî
110 Resmî
113 Vehbî
116 Recûlî
117 Cevabî
119 Hâkî
120 Hâtifî
133 Yesarî
139 Fennî
144 Kemterî
159 Bosnavî
170 Sâdık Baba
172 Mehmed Ali Hilmi Dede Baba
178 Hâdî
179 İlhâmî
183 İlhâmî Bey
184 Gencî (Genç Abdal)
191 Zeynelâbidin
192 Recaî Baba
193 Derviş Tevfik
199 Mehmed Bey Baba
200 Derviş Ali
210 Şemsî Baba
212 Kadrî
214 Rıza Efendi
217 İhlâsî
221 Ruhî Bey Baba
223 Hulkî Baba
224 Nazmî
225 Çınarî
226 Matlûbî
228 Rıza
229 İbrahim Baba
230 Şeref Bacı
231 Ferdî
233 Hitâbî
234 Hüsnî Baba
235 Feryadî (Deli Derviş)
237 Hayrânî (Deli Hüseyin)
238 Cemalî Baba
243 Zikrî
245 Yusuf Dede
246 Dürrî
251 Edip Harabî
265 Râmî

Son Asır Bektaşi - Kızılbaş - Alevî Şairleri

271 Mehdî Baba
271 Mihrabî
274 Alj Ulvî Baba
276 Gülsüm Bacı
277 Hüsnî Baba
277 Derviş Ruhullah
281 İkbal Bacı
283 Selman Cemalî Baba
285 Şehribânû Bacı
286 Münir Baba
287 Hüseyin Zeki Baba
288 Sâkine Bacı
290 Mustafa Şükrü Metin
293 Küncî
297 Sâmih Rıfat
300 Ali Nutkî Baba
302 Süreyya Baba
303 Emine Beyzâ
304 Arife Bacı
305 Basrî Baba
309 Vahid Lütfi Salcı
311 Yusuf Fâhir
315 Naci Kum
319 Ahmed Muammer Tarhan
323 Ahmed Rindî Güneren
329 Kadimî
330 İsyânî

Hangi Asırda Yaşadıkları Henüz Bilinmiyen Bektaşî - Kızılbaş - Alevî Şairleri

335 Ahmed
336 Ali Dede
337 Ali Oğlu
338 Ârif Abdal
339 Âsım
340 Âşık Dede
340 Baba Yahşî
341 Behrî
342 Behlûl
342 Bengî
343 Celbî
344 Cevrî (Kul)
345 Cezbî
346 Çerkezoğlu
347 Dağıstanlıoğlu
347 Dedemoğlu
350 Derdli Kazak
351 Derdli Kemter
352 Fahrî
353 Fâriğ
353 Fedaî
355 Ferhad
356 Gariboğlu
357 Hakkı
358 Halim
358 Hamdi
360 Hâtemî
361 Hayriye
361 Herdemî
362 Hulusî Baba
363 Hüsnî Baba
364 Hüsniye Bacı
365 İbrahim (Derviş)
366 İbret
366 İdris
368 İsmail
374 İzzet
374 Kadîrî
374 Kâmî
376 Kara Hamza
377 Kemal
377 Kerim Dede
378 Keşfî
379 Köçek Abdal
380 Lem'î Baba
381 Lûtfî
381 Makbulî
382 Mazharî

382 Mebnî
383 Meczub Abdal
383 Mefharî
385 Meydan Abdal
386 Mîâdî
388 Muhyiddin
388 Müştak
389 Nakdî
389 Nazifî
390 Nedimî
391 Nehrî
394 Neslî
396 Nihânî
396 Noksânî
405 Öksüz Ali
407 Pâkî
407 Pinhan Abdal
409 Pir Hâtem
409 Rabtî
410 Rahmî
415 Rasih
415 Razî
418 Rifat Paşa
418 Rıza Dede
419 Rûhî
420 Rümûzî
422 Sâdık
425 Sâkî*
426 Sefil Abdal
431 Selim
431 Seyyah Dede
432 Sırrı
434 Süleyman
435 Şâhî
438 Şah Kerim
439 Şehidî
441 Şevket
444 Telemsânî Baba
444 Uryan Abdal
446 Usulî
447 Useyle Pacı
448 Virdî
449 Vuslat
450 Yeksânî
450 Yusuf (Kul)
452 Zeyneb

ŞAİRLERİN ALFABE SIRASİYLE İSİMLERİ

XIX uncu Asırda Yaşayanlar

— A —

5 Agâhi Dede
6 Ahmed Talibi İrşadi Baba
8 Azbi Baba
9 Abidin Baba

— B —

159 Bosnavi

— C —

10 Cesari
12 Ceyhuni
117 Cevabî
238 Cemalî Baba

— Ç —

225 Çınari

— D —

15 Dertli
22 Didari
95 Daniş
193 Derviş Tevfik
200 Derviş Ali
246 Dürri

— E —

26 Esad Baba
102 Ecri
251 Edib Harabî

— F —

27 Fehmi Baba
139 Fennî
231 Ferdî
235 Feryadî

— G —

184 Gencî

— H —

78 Hıfzî
107 Hasretî
119 Hâkî
120 Hâtifî
178 Hâdî
223 Hulki Baba
233 Hitabî
234 Hüsnî Baba
237 Hayrânî

— İ —

179 İlhamî
183 İlhamî Bey
214 İhlâsî
229 İbrahim Baba

— K —

97 Kenzî
144 Kemterî

— L —

28 Lokman

— M —

29 Mahzunî Muharrem Baba
30 Mir'atî
39 Meknunî
172 Mehmed Ali Hilmi Dede Baba
226 Matlubî

— N —

224 Nazmî

— P —

42 Perîşan Baba
48 Pir Mehmed

— R —

99 Remzî
110 Resmî
116 Reculî
192 Recaî Baba
214 Rıza Efendi
228 Rıza
265 Râmî
221 Ruhi Bey Baba

— S —

50 Seyranî
55 Sırrı
61 Sacid
108 Sabri
170 Sadık Baba

— Ş —

81 Şem'î
210 Şemsi Baba
230 Şeref Bacı

— T —

63 Türabî

— V —

83 Velî
113 Vehbî

— Y —

133 Yesarî
245 Yusuf Dede

— Z —

74 Zahmî
191 Zeynel Abidin
243 Zikrî

Son Asırda Yaşayanlar

— A —

274 Ali Ulvî Baba
300 Ali Nutkî Baba
304 Arife Bacı
319 Ahmed Muammer Tarhan
323 Ahmed Rindi Güneren

— B —

305 Basri Baba

— D —

277 Derviş Rûhullah

— E —

303 Emine Beyza

— G —

276 Gülsüm Bacı

— H —

277 Hüsnî Baba
287 Hüseyin Zeki Baba

— İ —

281 İkbal Bacı
330 İsyanî

— K —

293 Kûncî
329 Kadimî

— M —

271 Mehdi Baba
271 Mihrabî
286 Münir Baba
290 Mustafa Şükrü Metin

— N —

315 Naci Kulp

— S —

283 Selman Cemalî Baba
297 Samih Rıfat
302 Süreyya Baba

— Ş —

285 Şehribânu Bacı

— V —

309 Vahit Lûtfî Şalcı

— Y —

311 Yusuf Fahir

Hangi Asırda Yaşadıkları Bilinmeyenler

— A —

335 Ahmed
336 Ali Dede
337 Ali Oğlu
338 Arif Abdal
339 Asım
340 Âşık Dede

— B —

340 Baba Yahşî
341 Behrî
342 Behlûl
342 Bengî

— C —

343 Celbî
344 Cevrî (Kul)
345 Cezbî

— Ç —

346 Çerkezoğlu

— D —

347 Dağistanlıoğlu
347 Dedemoğlu
350 Dertli Kazak
351 Dertli Kemter

— F —

352 Fahrî
353 Farîğ
353 Fedaî
355 Ferhad

— G —

356 Gariboğlu

— H —

357 Hakkı
358 Halim
358 Hamdi
360 Hatemî
361 Hayriye
361 Herdemî
362 Hulûsî Baba
363 Hüsnü Baba
364 Hüsnüye Bacı

— İ —

365 İbrahim (Derviş)
366 İbret
366 İdris
368 İsmail
374 İzzet

— K —

374 Kadirî
374 Kâmî
376 Kara Hamza
377 Kemal
377 Kerim Dede
378 Keşfî
379 Köçek Abdal

— L —

380 Lem'î Baba
381 Lûtfî

— M —

381 Makbulî
382 Mazharî
382 Mebnî
383 Meczub Abdal
383 Meftarî
385 Meydan Abdal
386 Miadî
388 Muhyiddin
388 Müştak

— N —

389 Nakdî
389 Nakdî
390 Nedimî
391 Nehrî
394 Neslî
396 Nihânî
396 Noksânî

— Ö —

405 Öksüz Ali

— P —

407 Pâkî
407 Pinhan Abdal
409 Pir Hâtem

— R —

409 Rabtî
410 Rahmî
415 Rasih
415 Razî
418 Rifat Paşa
418 Rıza Dede
419 Ruhî
420 Rümûzî

— S —

422 Sâdık
425 Sâkî
426 Sefil Abdal
431 Selim
431 Seyyah Dede
432 Sırrı
434 Süleyman

— Ş —

435 Şâhî
438 Şah Kerim
439 Şehidî
441 Şevket

— T —

444 Telemsânî Baba

— U —

444 Uryan Abdal
446 Usulî
447 Useyle Bacı

— V —

448 Virdî
449 Vuslat

— Y —

450 Yeksânî
450 Yusuf (Kul)

— Z —

452 Zeyneb

UMUMÎ FİHRİST

C İ L T : 1 - 2

16 ncı Asırdan Evvel ve 16 ncı Asır

Sıra		Sahife
1	1944 de, eserin muharriri tarafından yazılan önsöz	3
2	XVI ncı asra kadar Bektaşî Edebiyatı örnekleri	9
3	XVI ncı asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri	31
4	XVI nci asra kadar Bektaşî Edebiyatı örnekleri fihristi	239
5	XVI ıncı asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri fihristi	239
6	Bu asırlardaki şairlerin alfabe sırasiyle isimleri	240

17 ve 18 inci Asır

7	1945 de eserin muharriri tarafından yazılan önsöz	3
8	XVII nci asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri	5
9	XVIII nci asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri	111
10	XVII nci asır Bektaşî şairleri fihristi	191
11	XVIII inci asır Bektaşî şairleri fihristi	191
12	XVII ve XVIII inci asırdaki şairlerin alfabe sırasile isimleri	192

C İ L T : 3

19 uncu ve Son Asır

1	XIX uncu asır Bektaşî Edebiyatı Örnekleri	3
2	Son Asır Bektaşî Edebiyatı Örnekleri	269
3	Asrı bilinmeyen Bektaşî Edebiyatı Örnekleri	333
4	XIX uncu Asır Bektaşî - Kızılbaş - Alevî şairleri fihristi ..	455
5	Son Asır Bektaşî - Kızılbaş - Alevî şairleri fihristi	456
6	Asrı bilinmeyen Bektaşî - Kızılbaş - Alevî şairleri fihristi	456
7	Bu şairlerin alfabe sırasiyle isimleri	458
8	Umumî fihrist	462
9	1 ve 2 inci ciltteki şairlerin alfabe sırasiyle isimleri	463

BEKTAŞÎ ŞAİRLERİ VE NEFESLERİ

19 uncu Asra Kadar

1 inci ve 2 nci Cilt Fihristi

Şairlerin isimleri alfabe sırasiyledir.

Birinci cilt	İkinci cilt	Şairlerin isimleri
		— A —
	26	Abdal
20		Abdal Musa
	30	Abdal oğlan
	31	Ahû
	146	Arif oğlu
140		Arşî
124		Askerî
	126	Âşık Hıfzî
	133	Azbî
201		Azmî
		— B —
131		Balım Sultan
	24	Ballı Baba
	36	Bedrî
	136	Behiştî
231		Bosnalı Vahdetî
		— C —
	147	Câfer Abdal
134		Caferî
	37	Câfer oğlu
		— D —
	14	Dertli Kâtip
	145	Derun Abdal
	39	Devriş Mehmed
	152	Dimişkî
		— E —
	167	Edâyî
		— F —
	49	Fakir Ednâ
		Fazılî
84		Fazlî
86		Fedâyî
155		Feyzi H. Baba
		— G —
	11	Geda Musli
	137	Gurbî
		— H —
155		Hasan Baba
96		Hasan Karaferyalı
	143	Hâşim Baba
33		Hatâyî
112		Hayâlî
73		Hayderî
100		Hayretî
99		Helâkî
	132	Hükmî
115		Hüseynî
128		Husrev
		— İ —
	60	İsmail
	186	İsmail
		— K —
	148	Kaasım Dede
	63	Kaasimî

Birinci cilt	İkinci cilt	Şairlerin isimleri
	153	Kalbî
118		Kalender
	62	Kâmilî
77		Kanberî
96		Karaferyeli Hasan
	67	Kararsız Velî
	128	Kâtip
	68	Kavlî
11		Kaygusuz Abdal
	20	Kazak Abdal
100		Kâzımî
81		Kelâmî
137		Koyun Abdal
	91	Koyun oğlu
198		Kul Âdil
203		Kul Bayramlı
	69	Kul Budala
	20	Kul Derviş
	74	Kul Hasan
	7	Kul Hüseyin
171		Kul Himmet
200		Kul Mazlûm
	79	Kul Mustafa
	175	Kul Şükrü
		— L —
	136	Lütfî
		— M —
	150	Mahmud oğlu
	151	Mahrem oğlu
96		Meşrebî
	147	Mirza
138		Misâlî
	92	Miskin
141		Muhyeddin Abdal
20		Musa Abdal
	180	Münire
		— N —
99		Nebatî
	152	Necef
29		Nedimî
130		Nemayî
	15	Nesimî (Kul Nesimî)
		— P —
94		Pir Ali
113		Pir Mehmed
156		Pir Sultan Abdal
		— S —
207		Sadık Abdal
236		Sâfî
17		Said Emre
125		Sâni
88		Seher Abdal
113		Salim Baba
228		Sersem Ali Baba
206		Seyid Ali Sultan
59		Sürurî
		— Ş —
65		Şâhî
183		Şemimî
97		Şemsî
116		Şirî
		— T —
161		Tahir
		Temennâyi
30		Teslim Abdal
96		Tufeylî
136		
		— U —
114		Uzletî Baba
		— V —
231		Vahdeti - Bosnalı
214		Viranî
		— Y —
67		Yeminî
110		Yetim Ali Çelebî
122		Yetimî
107		Yeşil Baba
11		Yunus Emre

NOTALAR (*)

(*) Bay Turgut Koca tarafından 3 üncü cildin sonuna konmak üzere gönderilmiştir. — Tâbi.

Makam : Hüseyni
İkaı : Ağır Düyek

Güfte : Hatayi Baba

Vucüdüm şehrini seyran eyledim
Didar ile muhabbete aşk olsun
Heman bir nesnede kaldı nazarım
Didar ile muhabbete aşk olsun

Kudret kandilinden attı daneyi
İndi levh üzere kurdu binayı
Cünbüşe getiren çerhi fenayı
Didar ile muhabbete aşk olsun

Aşkım cûş eyledi geçtim serimden
Gün be gün artıyor aşkın nûrundan
Hayır gülbenk aldım gani Pirimden
Didar ile muhabbete aşk olsun

Fil yükün yükletme karınca çekmez
Türlü reyhan çoktur gül gibi kokmaz
Dünya malın versen bize gerekmez
Didar ile muhabbete aşk olsun

Hakla olur âşıkların her işi
Hakir görme bunda fakir dervişi
(Pirim Hatayi)dir cümlenin başı
Didar ile muhabbete aşk olsun

Makamı : Uşşak
İkaı : Curcuna

Güfte : Pir Sultan

Hakikat gizli bir sırdır
Açabilirsen gel beru
Küfriçinde iman vardır
Seçebilirsen gel beru

Açıldı Cennet kapısı
Lâlügülherdir yapısı
Kıldan incedir köprüsü
Geçebilirsen gel beru

Biz o Cennetin gülüyüz
İçindeki bülbülüyüz
Kırk kapının kilidiyiz
Açabilirsen gel beru

Tenimiz müselman teni
Canımız meleğin canı
İçtiğimiz arslan kanı
İçebilirsen gel beru

Pirimden öğüdü alıp
Üstadımdan ders okuyup
Kolun kanadın bağlayıp,
Uçabilirsen gel beru

(Pir Sultan)ım eyder heman
Dağları bürüdü duman
İşte İncil işte Kur'ân
Seçebilirsen gel beru

Makam : Hüseyni
İkaı : Sofyan

Güfte : Pir Sultan

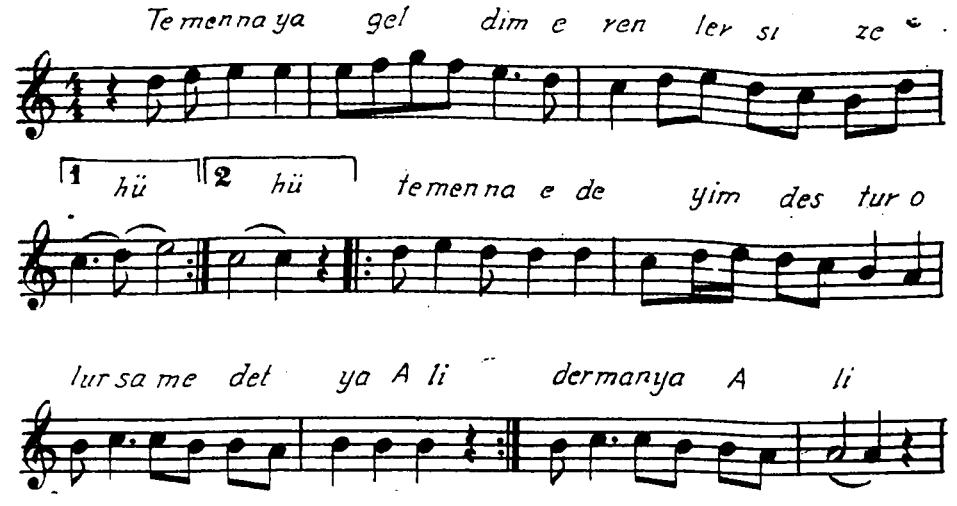

Temennaya geldim Erenler size
Temenna edeyim destur olursa
Mürvet kapıların bağlama bize
İçeri gireyim destur olursa

Talib günahkârdır pir meydanında
Zülfikar oynuyor durmaz kınında
Rehberin önünde er divanında
Kemerbest olayını destur olursa

Pirim deyu divanına geçeyim
Destinizden âbı hayat içeyim
İzniniz olursa ağzım açayım
Bir mana söyleyim destur olursa

Rehbere bağlıdır talibin başı
Durmadan akıyor didemin yaşı
Arafat dağında İsmail koçu
Erkâna düşeyim destur olursa

(Pir Sultan Abdal)ım hey güzel Şahım
Günahlıyım arşa çıkıyor âhım
Pîre kurban olsun bu tatlı canım
Terceman olayım destur olursa

Makamı : Eviç huzi
İkaı : Yürük Semai

Güfte : Virani Abdal

Baharın geldiğin neden bileyim
Gül dikende biter bülbül daldadır
Eyyübün teninden iki kurt kaldı
Biri ipek sarar biri baldadır

Ademin hatemi zati Fazlûllah
O bir sırdır Piri sırru sırrullah
Şehinşahı âlem Kutbi zillullah
Kudreti nazarı mümin kuldadır

Gönlüne getirme şek ile güman
Seyyit Nesimi'ye de ol oldu şan
Tanrı ile binbir kelâm konuşan
Ali Medinede Mûsa Turdadır

Şimdi ayni cemde hünkârı gördüm
Kırklar meydanına yüzümü sürdüm
Cenanın goncecik güllerin derdim
Kudret zenburunun balı nerdedir

Şeriat sancağın Muhammed açtı
Tarikat gülünü Şah Ali seçti
Bu dünyadan nice yüz bin er geçti
Anlar Cennettedir Mehdî yoldadır

(Virani Abdal)ım sırrın duyurma
Kıla gör namazın kazaya koma
Şu yalan dünyada hiç sağım deme
Tenin teneşirde sinen saldadır

Makam : Karcığar
İkaı : Düyek

Güfte : Fuzuli Baba

Beni candan usandırdı
Cefadan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdan
Muradım şem'i yanmaz mı

Güli ruhsarına karşı
Gözümden kanlı akar su
Habibim faslı güldür bu
Akar sular bulanmaz mı

Kamu bimarına canan
Devayı derd eder ihsan
Niçin kılmaz bana derman
Beni bimâr sanmaz mı

Gamin pinhan tutardım ben
Dediler yare kıl ruşen
Desem ol bi vefa bilmem
İnanır mı inanmaz mı

Şebi hicran yanar canımı
Döker kan çeşmi giryanımı
Uyarır halkı efganım
Kara bahtım uyanmaz mı

Değildim ben sana mail
Sen ettin aklımı zail
Bana tan eyleyen gafil
Seni görgeç utanmaz mı

(Fuzuli) rind ü şeydadır
Muhibbi Âl-i Abadır
Sorun kim bu ne sevdadır
Bu sevdadan usanmaz mı

SAADETE ERMİŞLERİN BAHÇESİ

Kerbelâ faciasını hikâye eden ve nesiller boyunca okuyanlara göz yaşı döktürmüş olan duygulu Türk şairi Fuzulî'nin Hadikatüssüadası Osmanlıcanın çetin uslûbile kaleme alınmış bulunduğundan zamanımızda onu okuyup anlayabilenler gitgide azalmaktadır.

Maarif Kitaphanesi, bunu gözönüne alarak, (Hadikatüssüada)yı, Türkçeye çevirtmiştir.

"SAADETE ERMİŞLERİN BAHÇESİ"

adını verdiğimiz bu eser, sürekli bir çalışma neticesinde hazırlanmış ve o devirdeki ifade tarzının mümkün olabildiği kadar muhafazasına çalışılmıştır.

Nefis bir kapak içinde toplanan bu büyük kitapta, Fuzulî'nin, Paygamber Ehli Beytine karşı samimi ve eşsiz bağlılığının her biri başlı başına birer şaheser nümunesi olan şiirlerini de bulacaksınız. Ciltlidir. Fiatı 10 liradır.

Satış yeri: İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ'dir.

EN BÜYÜK HALK ŞAİRİ

Karaca Oğlan'ı Türkler arasında bilmiyen yok gibidir. Bu büyük Halk Şairinin şiirleri parça parça neşredilmiştir. Fakat onun şiirlerini tam olarak toplayan ve hayatını ilk defa yazan merhum Sadettin Nüzhet Ergun olmuştur. Sadettin Nüzhet'in üzerinde on altı sene çalıştığı :

KARACA OĞLAN

Maarif Kitaphanesi tarafından 15 inci defa basılmıştır. Son baskılara sekizinci baskıda bulunmayan 140 şiir (iki bin iki yüz beyit) ile Karaca Oğlan'ın hayatı hakkında da yeni incelemeler ilâve edilmiştir. Kitap 400 sayfa olmasına rağmen şaşılacak derecede ehven olarak 500 kuruşa satılmaktadır.

Satış yeri: İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ'dir.

ŞAH İSMAİL

Bilindiği gibi, İran'ın meşhur Safevî hükümdarı Şah İsmail, aynı zamanda bir Türk şairidir. Şiirlerini (Hatayî) mahlâsile yazmıştır.

Merhum Sadettin Nüzhet Ergun, Hatayî'nin bütün el yazması cönklerde bulunan ve mecmualarda intişar eden nefeslerini bir araya toplamış, Fatih Millet Kütüphanesindeki divana ilâve ederek çok mükemmel bir eser meydana getirmiştir.

Kitabın baş tarafına ayrıca;

ŞAH İSMAİL VE KIZILBAŞLIK

ünvanlı bir yazı ilâve edilmiştir. Kitabın adı:

HATÂYİ DİVANI

ŞAH İSMAİL SAFEVÎ

HAYATI VE NEFESLERİ

dir. Ciltlidir.

Satış yeri: **İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ**'dir.

HALK SAZ ŞAİRLERİ SERİSİ

Halkın ruhundan kopan eserlere kıymet vermek lâzımdır. Bizim bu sahada geri kalmamızın bir sebebi de bu işe icabeden kıymeti vermeyişimizdir.

Bu noktayı gözönüne alan Maarif Kitaphanesi halkın bağrından kopan sesleri bize en tabiî şekilde aksettiren halk saz şairlerini kabil olduğu kadar tam olarak halkımıza arzetmek yolunu tutmuş, son yıllarda bu vadide birkaç eseri ayni zamanda yayınlamıştır.

Bu eserlerin her birinde, temiz Türk ruhundan kopan en samimî nağmeleri bulacaksınızdır.

Köroğlu		60
Âşık Kâmili Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	80
Âşık Sümmânî Hayatı ve Şiirleri	(Haşim Nezihi Okay)	100
Âşık Meslekî Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	100
Âşık Emrah Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	125
Âşık Dertli Divanı	(Haşim Nezihi Okay)	125
Niyazî Divanı		150
Kerem ile Aslı		250
Everekli Âşık Seyranî	(Haşim Nezihi Okay)	250
Tam ve Tekmil Yunus Emre Divanı		250
Âşık Ruhsatî Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	250
Âşık Veysel Hayatı ve Şiirleri		250

Satış yeri: İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ'dir.

Fiyatı 10 Lira